

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
YIL 19
EKİM-KASIM 2022

SAYI
113

HECE ÖYKÜ

ÖYKÜ

Mukadder Gemici, Müzeyyen Çelik, Zübeyde Andıç, Soner Oğuz
Bahtiyar Aslan, Nagihan Şahin, Nadir Aşçı, Caner Çaylak
Muhammet Erdevir, Fatmanur Uysal Pınar, Selma Maşlak
Hatice İbiş, Nurbanu İnan, Fatma Ünsal, Mustafa Uçurum

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç, Naime Erkovan ile *Ve Şehre Bir Flanör Gelir* Üzerine
Şeyma Subaşı, Merve Ö. Çelik ile *Huzursuz Kalp Sendromu* Üzerine

BENİM ÖYKÜM

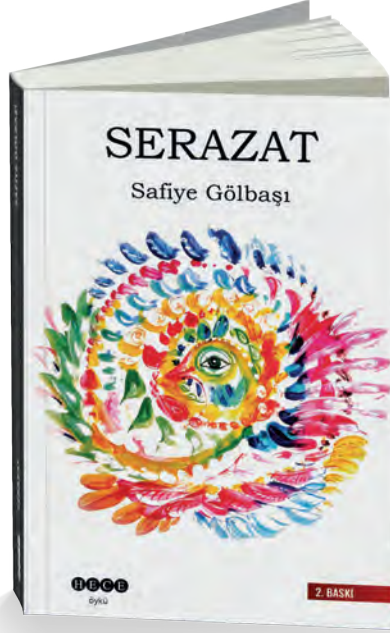
Naime Erkovan

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı: O kadar Sade Her Şey

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Melek Tosun, Fatma İçyer, Hüseyin Hakan, Hande İkbal,
İbrahim Varelcı, Ekrem Saltık

SERAZAT

Safiye Gölbaşı
Öykü, 112 syf.

“Çocukluğumun evi deyince ilkin boncuk otu gelir aklıma. Pembe, mavi, beyaz; bahçe toprağının üstünde örtü gibi. Küçük küçük leylak kümeleri sonra... Bahçemizi çepeçevre saran yüksek duvarlar; yarisına mor salkım, yarisına çit sarmaşığı tırmanmış. Biri döker çiçeğini diğeri açar. Babam çok meraklıydı bahçe işlerine. Evin girişine üç sıra sümbül ekmisti karşılıklı. Nasıl bir koku nasıl bir renk anlatamam. Arka bahçede ağaçlarımız vardı. İhlamur, meşe, karadut... Bir kuş sesi gelirdi o ağaçlardan, cıvı cıvı, insan konuştuğu şeyi unutturdu. Şimdi bir apartman katında yaşamaya razı geldiğime şaşıyorum bazen, bazen de bir zamanlar böyle güzel bir evde yaşamış olduğuma.”

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:19 SAYI:113 EKİM-KASIM 2022 ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

EKİM
KASIM

113

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 19 SAYI: 113

Ekim-Kasım 2022

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ömer Faruk Ergezen

Yayın Kurulu: Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel, Emin Gürdamur,

İsmail Sert, Mehmet Kahraman, Safiye Gölbaşı

Yönetim Yeri: Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

heceyayinlari

Son Okuma: İbrahim Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım www.emsalmatbaa.com.tr

2022 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 270 TL.

Kurumlar İçin: 796 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 770 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın kurulunun onaylaması durumunda takip eden üç sayıda

yayınlanır. Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.09.2022

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 5

ÖYKÜ

Mukadder Gemici/Gergedan / 6

Müzeyyen Çelik/Yılan Yurdu / 14

Zübeyde Andıç/Geç Gelen Aydınlanma Hissinin Dayanılmaz Hafifliği / 19

Soner Oğuz/Tekerrür Kıraathanesi / 23

Bahtiyar Aslan/Ölü / 32

Nagihan Şahin/Kiklos / 37

Nadir Aşçı/Mücella'nın Türkiye'si / 43

Caner Çaylak/İmsak Vakti / 47

Muhammet Erdevir/Aramızdaki Karşı / 59

Fatma Nur Uysal Pınar/Miyase Çıkmazı / 64

Selma Maşlak/Kirazın Gölgesinde / 68

Hatice İbiş/Tarumar / 70

Nurbanu İnan/Sarfınazar / 75

Fatma Ünsal/İlenç / 78

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Mustafa Uçurum/Çizik Plak / 83

Her Yer Ankara / 83

Tekrar Tekrar / 83

Üç Saniye / 84

BENİM ÖYKÜM

Naime Erkovan / 85

SÖYLEŞİ

Rüveyda Durmaz Kılıç/Naime Erkovan'la *Ve Şehre Bir Flanör Gelir* Üzerine / 88

Şeyma Subaşı/Merve Özgenli Çelik ile *Huzursuz Kalp Sendromu* Üzerine / 92

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı/O Kadar Sade Her Şey / 96

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Gabriel Garcia Marquez/Çeviren: Mine Yazıcı/Zehirlenmiş On Yedi İngiliz Adam / 98

Nâdir İbrâhîmî/Çeviren: Yasamin Gholamrahmani/Benim Küçük Kalbim / 107

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Melek Tosun/Bay F. / 109

Fatma İçyer/Uzatmalı Şüphe / 112

Hüseyin Hakan/Susunca Geçiyor / 116

Hande İkbal/10 Saniye / 119

İbrahim Varelcî/Açık Adres / 122

Ekrem Saltık/Dünya Ağrısı / 127

KİTAPLIK

Özlem Güner/Huzursuz Kalp Sendromu / 136

Türkan Bayrakçı/Kör Yarış / 138

Selma Maşlak/Ölümlünün Yaşam Fragmanları / 140

Alfina Sibgatullina/Günümüz Tatar Öyküsü / 141

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu

MUKADDER GEMİCİ

Gergedan

Küçük kız yavaşça yaklaştı. Devasa gövdesi ister istemez bir ürperti veriyordu, bir dinozorla bir gergedan aynı şeydi onun için; eğer uçağa binmemiş ve Afrika'nın ortasına gelmemiş olsa, gördüğünün gerçek olduğuna inanmayabilirdi.

Nihayet uzaktan, sağrısına dokundu. Derisi çatlamış toprak, kurumuş çamur gibiydi. Adını koymakta zorlandığı bir rengi vardı. Kahverengiye benziyordu, griye aynı zamanda. Kızın küçük eli daha da küçüldü, sakince, kırırdamadan duran hayvan daha da büyüdü. Gergedanın iri cüssesinden yayılan başka şeyler hissetti kız. Özel rehberleri, alt türünün son kalan örneklerinden olduğunu anlatmıştı biraz önce. Bu durumun farkındalığı için kampanyalar düzenlenmiş ve bağışlar toplanmıştı. Nihayet, doğal ortamlarında çoğalmaları için Avrupa'daki bir hayvanat bahçesinden getirilmişlerdi.

Elini hafifçe gezdirdi, çok üzgün görünüyor dedi küçük kız, tek kaldığı için mi?

O hep böyle, dedi hayvanın bakıcısı.

Genç bir siyâhî idi bakıcı, ben İbrahim Tomy diyerek kendini tanıtmıştı. Konuştuğunda İngilizce kelimeler bilindik seslerini, vurgularını kaybediyor, sanki bir tepeden yuvarlanıyor gibi çıkıyordu ağzından.

Gergedanın gözleri çok ama çok küçüktü. Kahverengi iki minik cam. İbrahim Tomy'nin eli, gergedanın insan omzuna benzeyen başının gerisindeki tümsek üstündeydi. Uzun parmaklı, büyük bir eli vardı bakıcının. Küçük kıza bakıcının yanında durmak, elini onun elinin yanına koymak daha emniyetli geldi. Birkaç küçük, ürkek adım daha atarak öyle yaptı.

Çamurdan bir heykel deseler inanılabilirdi, öylece, kırıptırsız duruyordu hayvan. Ama canlı olduğunu biliyordu, ayakta idi ve ileri doğru bakıyordu. Otobüs durağında, havaalanında ya da evde birini bekleyen insanlar gibiydi.

Öyle kalın, dedi babasının kız arkadaşı, hiç bozmayın sizi çekeceğim.

Küçük kız ve İbrahim Tomy fotoğraf makinesine doğru döndüler. Küçük

kız, unutmaması gereken bir şey varmış da saati geçmiş gibi, aniden kolunu kaldırdı ve saatine baktı.

Tatlım bana doğru lütfen... Evet... Birkaç kare de bu açıdan... Bir saniye lütfen... Tatlım gergedana doğru yaklaş....

Saatine kısacık bir bakıştan sonra kız, yeniden poz verdi. Belli etmese de hayvandan biraz korkuyordu. Kalbi neredeydi acaba bu gergedanın? Atıyor muydu? Gövdesinin ne tarafındaydı kalbi, tahmin etmeye çalışırken hayvanın kısa, kalın bacakları dikkatini çekti. Aynı rengi gibi hiç de kendi çizdiklerine benzemiyordu bu bacaklar. İbrahim Tomy yer değiştirdi ve eliyle işaret ederek kızı da yanına çağırdı, gergedanın kocaman bir balon gibi olan karnını okşadı, dokunabilirsin dedi.

Hayvan kısa ve ani bir hareketle bir ayağını kaldırıp indirdi. Kız geri adım attı, korkma dedi bakıcı. Yaşlı bir adamın göbeğine benziyordu karnı. Tek farkı çok daha iri ve sert olmasıydı. Başını yandan daha iyi görebiliyordu artık. Derisi gibi kuru toprağı andıran kırıxık halkalarla sarılıydı gözleri. Yaşlılara benziyordu. Mısır piramitleri kadar yaşlı olmalıydı. O kadar yaşlı değildi, biliyordu bunu küçük kız, ama o kadar yaşlı görünüyordu işte. Kayalaşmış gibiydi durduğu yerde. Boynuzu gerçekten de heyecan vericiydi, yukarı doğru inceliyor, bir kavis çizerek uzuyordu. Nasıl çıkmıştı öyle başının üstünden? Çok güzeldi, sanki burnunun ucundan yukarı doğru açan bir çiçektir.

İbrahim Tomy, boynuzunu tutmak ister misin diye sordu.

Kız hayır anlamında başını salladı, fazla yaklaştırmaya çekiniyordu, boynuzu yüzünden bu hayvanların avlandığını da uzun uzun anlatmıştı rehber.

Küçük kız, "Nesli Tükenen Canlılar" konulu yarışmada çizdiği gergedan resmi ile birinci olduğu için buradaydılar. Okul, ahşap kutuda pahalı, büyük bir pastel boya takımı hediye etmişti. Babası da ayrıca bir ödöl vermek istemiş, resim masadaki ketçap mayoneze dayalı duruyorken, tatilde bir gergedan görmeye ne dersin diye sormuştu, bir arkadaşım da bizimle gelecek, senin için sakıncası yoksa.

Küçük kız omuz silkerek cevap vermişti, fark etmezdi. Daha önce de babasının arkadaşlarıyla tatile gitmişti. Üstelik babasının son kız arkadaşı -tanışmıştı zaten- sevimli biriydi. Ona sürekli tatlım diyordu ve resimleri hakkında yorum yapıyordu. Dalları daha çok çizebilirdin. Kedinin başı biraz büyük olmuş. Tatlım pembe ışıkları olan köprü şahane bir fikir!

Tatile çıkmadan önceki hafta sonu birlikte alışveriş de yapmışlardı. Mağazalardan birinde satış görevlisi genç kadını annesi sanmıştı. Annem değil demişti kız, annem başka bir ülkede yaşıyor ama Temmuz'da gelecek.

Şimdi annesi de tatildegdi ve onun tatili de en az onlarınki kadar özeldi, seçkin bir grupta yağmur ormanlarına gitmişti, tatilin ilk üç günü boyunca

yanlarına telefon almayıp yerlilerin yaşamını deneyimleyeceklerdi. En son yaptıkları görüntülü görüşmelerinde birbirimize mektuplar yazalım ne dersin demişti annesi. Dördüncü gün ben seni arayacağım. Muhakkak.

Küçük kız ilk ve ikinci günün mektuplarını yazmıştı. İlk gün, yolculuk hazırlıklarını, uçakta seyrettiği filmi anlatmıştı. Valizine koyduğu kıyafetlerden ve o gün çizdiği yeni gergedan resminden bahsetmişti. Resimde gergedanın üstünden geçen bir uçak vardı. Kâğıdın arkasına kargacık burgacık yazılarla birinci gün bitti yazmıştı.

İkinci güne kaldıkları oteli anlatmıştı. Tam olarak otel değildi, Afrika'nın geleneksel çizgilerinden ilham alan, çevre ödülü kazanmış lüks bir çadır kampı kaldıkları yer. Açık bir alanda, böceklerle karşı tamamen korumalıydı çadırlar ve yaban hayatının ortasıındaydı. Böylelikle etraflarında zaman zaman çeşitli hayvanlar görme imkânına sahiptiler. Babasının kız arkadaşı önce çadırı gözden geçirmiş ve valizini açmadan şikâyet formunu doldurmaya başlamıştı. Çevre ödülünüz var ama plastikler için ayrı bir çöp kutunuz neden yok notunu düşmüştü, cam, kâğıt ve plastikler için çöp kutuları ayrı olmalı.

İkinci gün, küçük kız başka bir gergedan resmi daha çizmişti. Büyük bir çadırın etrafında sayfanın bütün boşluklarına yayılmış büyüklü küçüklü farklı renklerde gergedanlar vardı çizdiği resimde. Artık altmış ikiden tavşan çizer gibi ezberlemişti. Önce genişçe bir oval tabağın alt yarısı gibi düşünerek koca gövdenin alt kısmını çiziyordu. Sonra boynuz yerini boş bırakarak başının üst çizgisini, boynuna doğru. Sırtını çizmek için büyük bir yay, peşinden de karnını, ön ve arka ayak yerlerini boş bırakarak çiziyordu. Küçük, dik bir kulak ilave ediyordu. Ayaklar çok basitti, yan yana. Sonra uçlara toynaklarını belli eden çizgiler. Toynak çizmek çok hoştu. Ufak çizgilerle nasıl da değişiyordu dikine çizgiler, hemen ayak formunu kazanıyordu. Ağzını belli eden bir yay yani kocaman bir gülümseme çizgisi. Ve nihayet bir boynuz çizerek en güzel kısmı sona saklıyordu her zaman. Resim bittiğinde rengârenk gergedanlar mutlulukla gülümsüyorlardı. Resmin arkasına böylece ikinci gün de sona erdi, yazmıştı.

Üçüncü gün, kampın etrafında safariye çıkmışlar; aslan, şempanze, fil, antilop, zürafa, yaban domuzu ve başka hayvanlar görmüşlerdi. Yorulmuşlardı, çadırın önünde veranda sayılabilecek yerde gün batımını seyreliyorlardı. Güneş bütün uzaklığını kaybediyordu bu manzarada. Küçük kızın önündeki sayfa bomboştu, nasıl bir gergedan çizeceğini düşünüyordu, manzarayı sadece görmüyor, duyuyordu aynı zamanda, bir ninni olup sarıyordu pembeli mavili bulutlar ve boya kalemlerinde olmayan sarılar ve kırmızılar, uykusu gelmişti.

Düşünsene diyordu babasının kız arkadaşı, buraya yüz elli, iki yüz sene önce gelmişiz. Her yer el değmemiş, her yer hazine dolu. Kâşif gibiyiz, başımızda şapkalar, yerliler etrafımızda dans ediyor. Her gün başka bir macera yaşıyoruz.

Bu yolculuğa çıkarken yüz elli faktörlü güneş kremi almayı unutma o zaman demişti babası. Adamın alay etmesine kızmış, ha ha ha ne kadar komik demişti, sürekli güneş kremi sürüyordu genç kadın, yoksa güneşten kaşınmaya başlıyordu.

Dördüncü gün, bugün, kamplarının yakınındaki bir parkta korunan gergedan ziyaret günüydü nihayet ve küçük kız şimdi gergedanın yanında dururken hayvanın rengine yeniden dikkat kesilmişti. Yeşil, mavi, sarı, farklı renkte gergedanlar yoktu dünyada. Çizerken de elbette bunu biliyordu ama şimdi böyle devasa onu karşısında görmek renk renk kalemlerini anlamsızlaştırmıştı. Ne yapacaktı çizdiği onca resmi? Bir gergedan, sadece bir gergedandı, başka bir şey değildi. Üstelik ağzı bir yay gibi yukarı kıvrılıp gülümse-miyordu, asla gülümse-miyordu hatta aşağı yukarı yarım saattir buradaydılar ve hayvanın ağzı, ağlamak üzere olan birininki gibi, aşağı dönük bir yatay çizgi halindeydi. Gergedanı gördükten sonra, üçüncü gün uykusu gelip bir resim çizmeden ve günlük tutmadan -sadece yarın dördüncü gün notunu düşmüştü- erkenden yattığı için memnundu.

Gergedan ileri doğru birkaç adım attı, küçük kız geri çekilirken bakıcı yaklaştı. Birbirlerine çok alışkın oldukları belliydi, yakın durmaktan çekin-miyorlardı. Bakıcı, rahat, gergedanın etrafında gezebiliyor, hatta bazen yerini değiştirirken evcil bir hayvanmış gibi hayvandan destek alıyordu. Misafirle-rin çekingenliği onu hayvana daha da yaklaştırıyordu. Bir gösterideymiş gibi bacaklarına, gövdesine, karnının altına, kulaklarına ve boynuzuna daha fazla dokunuyor, yakınlığını daha fazla gösteriyordu. Dokunurken de misafirlerin çekingenliğinden gizliden bir zevk alıyordu sanki. Bazı misafirler, özellikle Uzakdoğulu zenginler, boynuzla dokunarak fotoğraf çekmek isterlerdi, bu-günkü misafirlerse bu konuda pek istekli değillerdi.

İbrahim Tomy gergedana havuç verdi, babasının kız arkadaşı birkaç kare de bunu fotoğrafladı. Her şeyi, her anı fotoğraflamak konusunda çok istekli-ydi. Babasının ona seyahate çıkmadan önce hediye ettiği fotoğraf makinesine çabucak alışmıştı, zaten kullandığı makinenin üst modeliydi hediye edilen de. Bazen, özellikle babası telefonunda işine iyice daldığında, o da kendi kendine konuşarak makinenin kullanma kılavuzuyla meşgul oluyordu; sani-yede yedi kare çekim, odak dışı vurguları sağa veya sola taşıma, gölgelenme azaltma.... İnanamıyorum, gerçekten inanamıyorum. Bunu yapanlar insan olamaz. Bir nokta altı milyon çözünürlük, tuşların sekiz tanesine istediğin

özelliği atama. Önceki modelinde yoktu bu. Sen bir makine değilsin, sen benim bebeğimsin.... Hele şu objektif. Bu objektifi elimde tuttuğuma hâlâ inanamıyorum.

Özel rehberleri ise çekim boyunca aralıklarla, babasının kız arkadaşı farklı açılar için yer değiştirdikçe, bir metni okur gibi anlatıyordu. Yaşam alanları azalıyordu. Aşırı avlanma onlar için en büyük tehditti. Boynuzları altından daha değerliydi. Burada çok iyi korunuyorlardı. Boynuza gömülü vericileri, gözetleme kuleleri, çitler, dronlar, bekçi köpekleri ve eğitimli silahlı korumaları vardı.

Hapishane gibi yani dedi küçük kız, yine saatine bakıyordu bunu söylerken.

Arabadan inince görmüşlerdi; kalın, çelik çitlerle çevrili, üstü açık bir alandan çıkarıp getirmişlerdi hayvanları şimdi bulundukları geniş düzlüğe.

Evet biraz öyle dedi rehber, ama bütün bu önlemler gergedanları korumak için.

İnsanoğlu çok acımasız biyolojik çeşitlilik çok önemli diyerek söze girdi babasının kız arkadaşı, karbon ayak izimizi azaltmamız gerekir. Herkese düşen ödevler var bu konuda. Her şey doğa dostu olmalı. Herkes organik tarımla üretilmiş gıdaları tüketmeli. Kozmetik ürünleri de doğa dostu olmalı. Rehber tişörtünü gösterdi, organik pamuktan, yani çok zor değil aslında. Değil mi?

Değil mi, sorusunu babasına söylemişti gayet kinayeli bir şekilde. Babası biraz sıkılıyordu kızın organik ürünlerinden, bez torbalarından, atmosfere salınan karbondioksit oranlarından, alay ediyordu hatta.

Evet, çok önemli, dedi babası, elini bir şey savarcasına salladı.

Zaten gergedanla da çok ilgili değildi. İlk gördüklerinde şöyle bir bakıp kenara çekilmişti. Hayvan da etrafındakilerle hiç alakadar görünmüyordu. Nerede, hangi zamanda olduğu önemsizdi.

Küçük kız hayvanın yüzüne daha yakından bakmak için yer değiştirdi, gergedanın etrafında bir tur daha attı. Ağzı ne kadar genişmiş diye düşündü. Hayvanın hiç gülümsemiyor oluşu yine canını sıktı. Buzdolabının üstündekiler, dosyadakiler, odasında duranlar, lüks çadırda yatağın üstündekiler, annesine, arkadaşına ve öğretmenine hediye ettiklerini düşündü, boşuna çizdiği resimleri, onun gergedanları hep gülüyordu. Daha büyük fark ise yavru bir boynuzunun daha olmasıydı. Yan yana duran biri büyük, diğeri küçük iki boynuz çok ilginç görünüyordu. Kendisinin çizdiklerinde hep tek boynuz vardı ve hiç kimse onu ikaz etmemişti.

Kızının saf dikkati babasının hoşuna gitti. Artık daha güzel çizersin sanırım dedi.

Kız, eliyle burnunun ilerisinden boşluğa bir kavis çizdi, evet dedi, boynuzu iki taneymiş, anne boynuz ve yavru boynuz.

Babası telefon ekranına düşen piyasa bildirimlerine bakarken boynuzlar şahane evet dedi genişçe, gölgeli bir sandalyeye oturmuş bir şeyler içiyordu.

Kız yeniden saatine baktı, bir şey sormak istiyor ama soramıyordu, sabah sormuştu ve hayır cevabını almıştı, acaba aramış mıydı annesi o farkında olmadan? Arasa muhakkak söylerdi babası, gözü sürekli telefonda idi çünkü. Ekranları takip ederek çok para kazanıyordu, işi buydu, para piyasaları ve yatırım uzmanı.

Babasının kız arkadaşı işini bitirip çektiği fotoğrafları kontrol etmeye başlayınca İbrahim Tomy gergedandan uzaklaştı, poz vermesine gerek yoktu. Elleri göğsünde birleştirdi, bir dizini hafif kırıp kenarda beklemeye başladı.

Babasının kız arkadaşı başını iki yana sallayarak, neler çektiğime kimse inanmayacak, bu bebek şahane bir şey dedi, şu renklere bak. Küçük kıza döndü, bakmak ister misin tatlım?

Kız yaklaştı, fotoğraflara göz gezdirdi, üst üste çekilmiş birbirinin aynı fotoğraflar gibi geldi ona. Bir fotoğraflara bir de gergedana baktı, boynuzdan dünyaya yayılan ışığı, derisinin kalınlığını, balon karnını hiçbir fotoğrafta görmedi, hepsi vardı ama hiçbirini yoktu. Sıkılmıştı fotoğraflardan ama kaba olmak da istemiyordu.

Yani... Güzel fotoğraflar, dedi sadece.

Seyahate çıktıklarından beri heyecanı ve hevesi hiç azalmamıştı genç kadının, birkaç fotoğraf da çitlerin ardından çekti. Biraz kontrol etti, hepsi gayet iyi, bence bu kadar gergedan yeter dedi, ben gölete gitmek istiyorum, gölet varmış ilerde, gidelim mi, ne dersin? Bakalım bu saatte bir şeyler yakalayabilecek miyiz? Rehber döndü, değişik kuşlar falan geliyor bazen demiştiniz?

Babası hiç istifini bozmayınca rehber tereddüt etti, siz devam edin dedi babası, ben buradayım.

Ben de dedi küçük kız, başka birine kaptırmak istemeyen insanların hızıyla babasının yanındaki boş sandalyeye oturdu. Çünkü bugün, dördüncü gündü.

Arkadaşı ve rehber üstü açık safari arabasına binip uzaklaşırken babası arkalarından bağırdı, aslanlara yem olmayın!

İbrahim Tomy yem kovalarında kalanları boşaltıp uzaklaştı, babası da telefonuna döndü. Küçük kız önce biraz oturdu, ayaklarını salladı.

Babası resim yapardın dedi, keşke alsaydın boyalarını arabadan.

Biraz ileride duran gergedana baktı kız, hayır anlamında başını salladı. Bileğini çevirip saati kontrol etti, on dakika geçmişti daha, elleri kucağında

oturdu, tırnak aralarında pastel boyaların izleri vardı, biraz alçak sesle bugün dördüncü gün dedi, annem aradı mı?

Ensesinde duran soğuk havluyu düzeltti, az önce getirmişlerdi soğuk içeceklerle birlikte, hayır dedi babası, aramadı, sen ara istersen. Saatine baktı, orada şimdi sabah dokuz falandır sanırım.

Babası telefonu uzatmış bekliyordu. Afrika'da uzayan gölgelerin zamanı başlamıştı. Küçük kız, en güzel gölgeyi buldu, başın üstünde, upuzun yan yana, sivrilerek uzanan biri büyük, diğeri küçük iki boynuzu, acaba bunu çizebilir miydi? Bir nefes aldı, karnı gergedaninki gibi kocaman oldu. Demek daha orada dokuzdu, yani erkendi. Sabahtan bu yana kolundaki saate bakıp durmuştu. Afrika'da sabah dokuz olmuştu tam kaç saat önce; erkenden kalkmıştı, güzel bir kahvaltı yapmıştı, ne kadar neşelisin demişti babası. Evet, çok mutluydu. On bir buçuk olmuştu; dördüncü gündü, alışverişe gitmişler el oyması hediyeler almışlardı, iki saat dolaşıp. Babasının kız arkadaşı delirmişti renkleri görünce. Dün güneş batarken gökyüzü de böyleydi demişti küçük kız, siyah, kıpkırmızı ve sapsarı. O da iltifat etmişti, harika bir gözün var tatlım, demişti.

İki olmuştu sonra Afrikalarda. Öğle yemeği yemişti timsahlar bile, kanlı etler, görmüşlerdi. Arabaya binip yeryüzünde bir tane kalan gergedana gelmişlerdi, yan yana gölgeden boynuzlarını görmeye ve demek orada, yağmur ormanlarında saat dokuz olmalıydı, öyle mi? Saat farkı hiç aklına gelmemişti babası söyleyene kadar. Ne kadar geç ve ne kadar erkendi bu sabah dokuz! Bir hesap yaptı, uyuduğunda beş saat, aşağı yukarı beş saat sonra yatsa veya altı, orada saat kaç olacaktı? Parmaklarıyla saydı... Sayıları karıştırdı vazgeçti.

Elini siper edip güneşe baktı. Şimdi oraya gidiyordu, yağmur ormanlarına yani on, on bir, on iki ve bir ile öğle vakti olmaya. Dünyada her yer, her yere ne kadar uzaktı. Afrika uzaktı. Güneş uzaktı. Dünya uzaktı. Annesi uzaktı. Ama annesi onu daima sevecekti, babası da daima sevecekti, artık sadece annesinin yanında babası, babasının yanında annesi olmayacaktı, hem insanların duyguları değişebilirdi, ama bunu anlamak için de büyümek ve saatin ilerlemesini beklemek gerekti.

Değişen duygularından söz ederlerken, dizlerini kırıp eğilerek onun göz hizasına geliyorlar, ellerini tutuyorlardı. Boş sayfada bir hata ile başlanmış, sonra bastırarak silinmiş, üstüne ne çizersen çiz altta kalan izler gibiydi bu sözler, hep görünüyordu, hep aklındaydı, almadı uzatılan telefonu, bakmadı bile, bekledi; güneş, akşam olmayı bekliyordu, o da bekleyecekti, dokuzsa dedi, sonra arayalım. Kendi saatine baktı, bütün gün boşuna dönüp durmuştu iki çizgi.

Bir sessizlik olunca tabiatın sesi duyulmaya başladı. Anlıyordu, duyduğu kuş sesleri idi, bildiği kuşlardan başka ötüyorlardı. Kesik kesik öten vardı, uzatarak öten vardı, neşeli ve aceleci ötenler vardı. Araya başka seslerin karıştığını duydu, fil, su aygırı hepsi olabilirdi, ayırt etmek zordu. İbrahim Tomy ortada yoktu, babası telefonuyla meşguldü. Yerinden kalktı, yavaş adımlarla gergedana doğru yürüdü. Küçük kız ve gergedan artık yan yana ve yalnızlardı. Uçsuz bucaksız bir ufka bakıyorlardı. Korkusu pek geçmiş sayılmazdı ama dokundu gergedana. Küçük beyaz eli, kuru çatlak toprağı andıran deri üzerinde yine küçüldü. Kalın derinin altında pamuk gibi yumuşak şeyler vardı, hisler, düşünceler ve hayaller. Gergedanların, tuğlu kuşların, timsahların, fillerin ve Afrikaların boynuzlarının kesilmediği günler. Suların çoğaldığı, ağaçların, acayip ağaçların ayaklanıp suya geldiği, güneşin saçıldığı, yıldızların kaydığı zamanlar. Bunlar içinden hiç dışarı çıkmıyordu, hepsini yutmuştu gergedan. Biraz boynuzu üstünden yayılıyordu işte sadece.

Gergedan başını çevirdi ve sonra yere oturdu, yere yaslandı, taşımaktan yorulduğu bir eşya gibi iri başını yere usulca bıraktı. Kız önce hayvanın hareketinden ürktü, geri çekildi ama insanların, havuç veya yeşil otların, dünyanın geri kalanının gergedanın artık pek umurunda olmadığını anlayınca -mahzundu, yalnızdı, içinden başını okşamak ve onu teselli etmek geldi. Boynuzuna asılıp oyunlar oynayabilirlerdi ama onun bir yeri ağrıyordu galiba. Mutsuzdu. Öyle değilse bile, küçük kıza öyle geldi.

Böyle birlikte ne kadar durmuşlardı bilmiyordu; önce İbrahim Tomy'yi, sonra babasının kız arkadaşını, rehberi ve babasını fark etti. Uzaklaştı, babasının yanına geldi. Rehber babasına, Afrika topraklarının her zamankinden değerli olduğunu, toprak kiralamanın revaçta olduğunu anlatıyordu. Babası sıkılmış görünüyordu, şirket olarak yatırım amaçlı çoktan kiralamışlardı, hem de onun söylediği fiyatın dörtte birine. Babasının kız arkadaşının kafasındaki albüm henüz tamamlanmamıştı, yerli halk eksikti, acaba onları nerde görebilirdi? Rehber sevimliydi, konuyu değiştirmekte hiç zorlanmadı, onlar için özel bir tur ayarlayacaktı.

Dönüş vakti gelmişti. Küçük kız üstü açık araca bindi, boya kalemlerini ve defterini kucağına alıp oturdu. Babası yeni resmini merakla beklediğini söyledi ama kız oralı olmadı. Ayrılırken de babası bile fotoğraf çektirirken o dönüp gergedana bakmadı. Ama gölgeler aklındaydı, boynuzlar, uzun ve kısa. Bir müddet resim yapmayacaktı, temmuzda annesi geldiğinde iki boynuzu olan bir gergedan çizecekti.

MÜZEYYEN ÇELİK

Yılan Yurdu

Dülgeroğlu Ahmet ticaret erbabıdır. Bu işte çok iyi olduğu için de Şeytanlar Hocası diye nam salmıştır. Babadan, dededen esnaf olduğu için bu işlerin içinde yetişmiştir. Babası esnaflıktan yılıp Ahmet'i okutmak istese de orta sonda ticaret okulunu terk edip iş hayatına atılmıştır. Zaten köyden şehre gelip gittikçe alıp sattıklarıyla parayı bulduğundan defterde, kitapta, diplomada gözü olmamıştır. Yatılı okulda çıkardığı kavgalara ve bahis meselesine pek girmeyelim isterseniz.

Gözü o çağlarda Kadriye'ye takılmıştır sadece. Kadriye kendi köylüsü, ince uzun, masum yüzlü, mazlum bakışlı bir kızdı. Aileden gariban olduğundan evi, hayatı çekip çevirmeye uygundu. Sessiz sakin, durgun bir dünyası vardı ve bu derinlik Ahmet için Kadriye'yi daha çekici hale getiriyordu. Bu durgunluğun ardındaki merak, sorduğu sorular, hayatı delice yaşama ve anlama çabası o yaşlarda Ahmet'e sevimli geliyordu. Bir süre kaçak göçek görüştüler. Dedikodular ayyuka çıkınca da nişanlandılar. Nişandan hemen sonra Ahmet askere gitti. Askerde akciğerinde bir hastalık olduğu anlaşılınca erken terhis edildi.

Terhisten sonra ticaret faaliyetlerine hız kazandırdı. Düğünü için de para biriktirmesi şarttı. Köylüden peynir, bal, kak, ceviz, pestil, pekmez, çıra, yoğurt alıp şehirde anlaştığı bakkallara, marketlere ya da şehirli pazarcılara bunları satıyordu. Bazen taşeronluk yapıyor bazen de hiç olmadık siyasi meselelerin içine giriyordu. Herkes hayret ediyordu. Kadriye de bunları öğrendikçe şişiyor, kendini bambaşka dünyalarda hayal ediyordu. Şehirli olacaktı, evde topuklu terlikler giyip saçını sarıya boyayacak, kâküllerini kabartacaktı. Bacaklarındaki tüyleri tamamen yoldurup ten çorapla tayyör giyecekti. Onun hayalleri çoktu ama Ahmet'in annesinin planları farklıydı. Kadriye'yi günden güne sevmiyordu ve onu gelin olarak istemiyordu. Tek oğluna akrabasından kız almak istiyordu. Önceleri ne dese Ahmet'i ikna edemedi ayrılığa ama aklına büyük bir hıyanetlik geldi. Can alıcı bir yerden vurdu kazmayı.

Ahmet oğlum, dedi. Bu Kadriye kuru. Ne kadar yese de et tutmuyor. Kalça çatısı da dar. Bacakları ipince. Bunun çocuğu olmaz!

Oğluna bunları söyleye söyleye aralarını bozdu, ayrılmalarına sebep oldu.

Ahmet de hiç demedi ki bunun anası da kuru, ninesi de kuru, teyzesi de kuru. Hepsi üçer beşer doğurmuşlar bu niye doğuramasın?

Niye düşünsün ki Ahmet. Annesi çoktan düşündü onun yerine. Ha doğru düşündü ha yanlış düşündü!

Ahmet Kadriye'den ayrıldıktan sonra palas pandıras Emine'yle evlendi. Emine de annesinin halasının torunu. Gemi gibi maşallah. Kolları, bacakları, çenesi, hatta favorileri de erkek gibi kıl içinde. Ahmet karışmadı bu işe hiç. Tamam, dedi geçti. Bunlar evlendikten bir buçuk sene sonra Kadriye de bunların karşı komşularına gelin geldi oturdu. Üstüne üstlük Emine bir türlü gebe kalamazken Kadriye düğünden on ay sonra bir oğlan doğurdu. Seneler geçti bir kız doğurdu. Onun üstüne bir kız daha doğurdu. Kadriye'nin çocuklarının evin bahçesinde, sokakta cıvıldaşmaları Ahmet'in annesinin böğrüne taş gibi oturdu.

Ahmet durumdan şikâyet ettikçe durmadan kaderden, nasipten dem vurdu. Oğlunun kaderine kendi mâni olmuştu halbuki. Gitmedikleri doktor kalmadı. İlaçları yedikçe Emine şiştikçe şişti bi dünya oldu. Ne ettilerse çocukları olmadı. Ahmet de kimseye söylemeden çok doktor gezdi. Kendinde bir kusur bulunmadı.

Evde durumlar böyle oldukça gece yarılarında kadar içmeye, sağda solda kâğıt oynamaya, bahis işi tutmaya başladı. Sigaraların birini söndürüp öbürünü yaktı. Eski ahbablarıyla bile düşman oldu. Ticaretten bile keyif almamaya başladı. Babası ölünce kalan emekli maaşını annesinden aldı aldı harcadı.

Annesi suçluluk hissettiğinden oğluna bir şey diyemiyordu. Bir şey dese ne işiteceğini iyi bildiğinden susuyor içine atıyordu. Hocalardan, muskalarından, okunmuş sulardan da derman bulamıyordu. Halasının torununa bir şey dese akrabalarla iyice bozuşmak istemiyordu. Kaderlerine boyun eğmeyi de bir türlü bilemiyorlardı. Kadriye gibi kuru dolma nasıl üç tane doğurur da benim oğlumun kucağı boş kalır diye içi boş bir isyanla kendini avutuyordu.

Ahmet'se şehre gelip gittikçe uğradığı muhasebecinin çaycısı Zeliha'ya abayı çoktan yakmıştı. Zaten hem karısı hem de annesi ondaki canlanmanın bir sebebi olduğunu anlamışlardı da buna cesaret edemez diye düşünüyorlardı.

Zeliha yirmi dört yaşında. Çilli, kızıl, kara sarı değişik bir tip. Upuzun boyu, incecik beli, iri kalçaları var. Durduğu yerde duramıyor. Yürürken âdeta hopluyor. Tatlı dilli, alımlı, bakışları can alıcı. Ahmet onu görünce ayakları

yerden kesiliyor. Bu, benim olacak diyor. Ayaklarından kasıklarına kan yürüyor. Kızı hediyelere boğuyor. Kız da böyle şeyler görmemiş aklı başından gidiyor. Gel kaçalım, sana oda açarım diyor. Emine'yle olan durumu da anlıyor. İşler sonra başka haller alıyor ve bir akşamüstü kızı alıp eve getiriyor.

Emine, annesi, Kadriye olanlar karşısında şaşkın. Herkes kendi iç dünyasında bu olayı yorumlayıp içselleştirmeye çalışıyor. Buna karşın Ahmet ve Zeliha'yla kimse bu durumu konuşmıyor. Ahmet hiçbir şey söylemeden tavırlarıyla bu konunun konuşulmamasını emrediyor. Evdekiler de dışarıdaki de mecbur kabulleniyorlar.

Ahmet her gün eve koşa koşa eli kolu dolu geliyor.

Ahmet'in annesi akrabalarına mahcup. Ne kimse ona gidip konuşabiliyor ne de o insanlara kendini anlatabiliyor. Sıkıntısından mide ağrılarına gark oluyor.

Düşüne düşününe aklına Yılanlı Baba Tekkesi'ne adak adamak geliyor. Ne gelsin başka?

Bir cuma günü Cuma namazından hemen sonra Tekke'ye gidiyor. Duasını ediyor. Yanında götürdüğü otlu gözlemelerle ayranları da o gün gelenlere ikram ediyor. En çok da içinde bulunduğu durumdan selamete çıkmak ve torun sahibi olmak istiyor. Dileklerini diledikten sonra üç kere tekrar ediyor:

“Yılanlı Baba söz verdim yılanlarını beslemeye

Dileklerimi sen taşı Yüce Allah'a beslemeyle

Yılanlar tez mutluluk getirsin fakir haneme”

Mutat olduğu üzere tekke dönüşü evinin yılan yurdu olduğunu kabul edip her gün evin çatı altına ve dört bir yanına yurt yılanı için yiyecek koyuyor. Bir yandan da korkuyor. Ümitle ümitsizlik arasında gidip geliyor. Uyku-sunda tavandan sarkan yılan kâbuslarıyla uyanıyor. Eline soğuk bir şey değse irkiliyor. Korka korka da olsa her gün bir şekilde sözünü tutuyor. İnanç her zaman önemli diyor içinden.

Emine alt katta boynu bükük yalnız uyurken Ahmet'in çoğu zaman Zeliha'nın yanında olması herkesi huzursuz ediyor. Emine iştahtan kesilmiş hüngür hüngür ağlıyor. Ahmet'in annesi tekkelerden medet umdu yılandan korkuyor. Kadriye karşı pencereden bir türlü eksilmiyor. Zeliha ve Ahmet de hepsinden habersiz dünyanın en güzel duygularının keyfini çıkarıyorlar, gözleri de birbirlerinden başka bir şey görmüyor. Aşkla beraber Ahmet'in ticari hayatı da hız kazanıyor. Artık daha çok kazanmak istiyor. Sağdan soldan bir sürü iş bağlıyor. Dağ köylerindeki çobanlardan keçi peyniriyle çam balı topluyor. Bütün yorgunluğuna rağmen eve kendini aşkla atıyor. Her şeye de gücü yetiyor.

Ahmet'in annesi endişeli. Evimi yılan yurdu yaptım diye sabahlara kadar inliyor. Zar zor uykuya dalsa kâbuslarla geri uyanıyor. Bundan nasıl vazgeçilir hiç bilmiyor.

Zeliha'nın da dört ay sonra aybaşı gelmiyor. Mevzu netleşmeden kimseye açmak istemiyor. Sağlık ocağındaki ebeye gidiyor. Ebe kaç gün geciktiğini sorunca on gün diyor. O zaman idrardan çıkar varsa bir şey diyor ebe. Hemen gebelik testi getiriyor. Zeliha tuvalete gidip testi yapıp ebeye getiriyor. Daha ebenin yanına gelmeden çift çizgiyi kendisi de görüyor. Gözün aydın, diyor ebe. Muhakkak şehirde bir kadın doğum uzmanına görün. Birkaç hafta sonra gidersen kalp atışlarını da duyarsın diyor. Hiçbir ilaç almamasını, kocasıyla da birlikte olmamasını, kanama olursa hemen acile gitmesini söyleyip Zeliha'yı uğurluyor.

Bu bebek kimine sevinç kimine keder olarak yetiyor.

Hastaneye gittikten ve bebeğin sağlıklı olduğunu öğrendikten sonra yavaş yavaş herkese haber salıyorlar ama Zeliha nikâh diye tutturmaya başlıyor.

Emine'yi boşa diyor başka bir şey demiyor. Benim çocuğum kimliksiz mi olacak? Annesiyle soyadı farklı mı olacak, büyüyünce okulda arkadaşlarına ne diyecek diyor.

Haksız da sayılmaz.

Ahmet için cicim ayları işte bugünlerde tamamen bitiyor. Emine ben asla boşanmam diyor. Annesi boşayamazsın diyor. İkisi bir yaşayacaklar baştan düşünseydin diyor. O tatlı buluşmalar yerini endişeye bırakıyor.

Ahmet'in annesi de yılanı beslemeye devam ediyor. Tavuk, balık, inek, dana eti, ekmek, tokmak, ölü fare ne bulursa her gün aynı yere bırakıyor. Usanıyor ama korkusundan bu işten vazgeçemiyor. Yılan aç kalırsa evin içine girecek biliyor. İçinin yılanlarından, evdeki yılanlardan hiç bu kadar korkmuyor.

Bir defasında Kadriye yılanları soracak oldu sokakta. Nerden biliyorsa uğursuz! Kestirip attı. Kimseye de ses etmesin diye sıkı sıkı tembihledi.

Evdeki horantayı beslediği yetmiyormuş gibi şimdi bir de yılan çıkmıştı başına. Saniye dedi ah Saniye! Dertsiz başına çenesiyle dert bulan Saniye!

Bebek doğduktan sonra yılan beslemeyi kesecekti. Yeniden Tekke'ye gidip adağını bozup şükür duasını yapacak. Yurt iyesini yerine teslim edecekti. Heyecanla o günü bekliyordu. Evinin yılan yurdu olması gerçi meyvesini vermişti ama insanoğlu işte. Her şeyden usanır bıkardı. Çok arzu ettiklerinden ilk önce bıkardı hem.

Harmanın tam ortası Zeliha oğlanı doğurdu. Saniye ne sevinebildi ne üzüldü. Durgun bir zihinle senelerdir beklediği torununu kucağına aldı, öptü, sevdi. Hemen oğluna benzetti. Yarım altınını yakasına ilişti. Zeliha'ya kalın

bir bilezik taktı. Emine de bebeğe bir çeyrek altın taktı. Kendi kucağındaki boşluğu yeniden anımsadı. Ahmet kısır olmadığını somut bir şekilde öğrendiği için erkekliğine erkeklik kattığını düşünüyor daha kostak yürüyor, durmadan tespih sallıyor, yumurta topuk ayakkabılarının üstüne basıp herkese emirler yağıdırıyordu. Özellikle de Emine'ye evin hizmetçisi gibi davranıyordu.

Zeliha ise doğurabilmiş olmanın ve hassaten oğlan doğurabilmiş olmanın verdiği özgüvenle, göğsüne yaslanmış somut delile dayanarak nikâh istiyor. Nikâh olmazsa çocuğu kendi babasının üstüne yazdıracağını açık yüreklilikle söylüyordu.

Saniye'nin yılanları da çoğalarak evi dört dönmeye devam ediyorlardı.

ZÜBEYDE ANDIÇ

Geç Gelen Aydınlanma Hissinin Dayanılmaz Hafifliği

Üç kaymakam geldi geçti bu salondan.

İki millî eğitim müdürü yer değiştirdi, biri de emekli oldu ben burada görev yaparken. Hiçbiriyle bir sorun yaşamadım ama çok yoruldu.

Dersler beni yormuyor da şu programlar yok mu, canımdan bezdirdi desem yeridir.

On yıldır, ilçede yapılan programların kadrolu sunucusuyum. Bu kadar sürede biri de çıkıp demedi ki Zafer Bey çok yoruldu, ilçe programlarını artık bir başkası sunsun! Protokol sırasıydı, takım elbiseydi, program içeriğiydi, sunuş metniydi, çocukların provalarıydı, sesçiydi, ışıkçıydı derken çok bunal-dım.

Ön koltuklarda oturanlar bilmez bunu. Onlar, sahnedekileri alkışlamaya bile erinirler bazen. Bir saatlik program için ne kadar uğraşıldığını, derslerini aksatmamaya çalışarak program hazırlayanlar ve sunanlar bilir sadece.

Bu gözler neler gördü şu sahnede, ne sesler duydu şu perde arkasından, ne öneriler aldı amirlerinden...

“Hazırlayacağımız program bizim için çok önemli, okulun performans kayıtlarını tutuyorlar. Geçen sene aynı programı Anadolu Lisesi yaptı, Millî Eğitim Müdürü beğenmedi. Çocuklar biraz daha ağlamaklı okusunlar şiirleri. Bir iki tane kahramanlık türküsü ekleyin programın sonuna ki gelenler iyice havaya girsinler. O havayla da programda olabilecek aksaklıklara söyleyecek sözleri olmasın.” demişti toplantıda Müdür Bey ama ben öyle yapmadım. Bu mudur, istatistiki verilerde yükselmeye bulduğunuz çözüm?

İlçedeki bu tür programlardan sorumlu Şube Müdürü, ayrı bir dünya! O panikle onca işi nasıl takip ediyor bu yaşta, şaşıyorum doğrusu. Program açılışında ya saygı duruşunun süresinde bir sorun olursa ya teknik bir arıza sebebiyle İstiklal Marşı geç başlarsa ya salonu dolduramazlarsa... Bunları

Kaymakam Bey'e nasıl izah eder? "Ah be Hocam! Kareli gömlek üstüne örgü kravat takma zamanın gelmiş senin. Böyle şeyler için kaç yıldır kendini harap ettin, yetmez mi? Çocuklarını sevmeye yetişemedin, git bari torunlarını sev. Ceviz fidanı dik köydeki tarlana." demek geçiyor içimden ama her doğru, her yerde söylenmiyor ki. Hem üniversitede okuyan kızı varmış daha, çalışmayıp da ne yapsın? Tek maaşla bu zamanda zor dönüyor bu devran.

Bu seferki program, bizim okul adına hazırlandığı için bütün mesai arkadaşlarım burada bugün. Onların görevi, öğrencilerin aralarında oturup salondaki sessizliği ve düzeni sağlamak. Bazılarına bu da zor gelmiş olacak ki sürekli saatlerine bakıyorlar. Ben günlerce uğraşmışım, onlar oturdukları yerde bir saate sabredemiyorlar. Herkesin kendince işi gücü, telaşı var; buna diyeceğim yok ama daha program başlamadan başka okuldan gelen bir öğretmen gibi "Ne kadar sürer, öğlene biter mi hocam?" diye sormak da biraz garip doğrusu.

Benim derdim, bir an önce programı kazasız belasız bitirmek; onlarınki ise bambaşka şeyler.

Programdan önce bazı arkadaşlarla konuşmuştuk:

Hasan Bey, öğlen kızını kreşten alıp kayınvalidesine bırakacak. Aynı apartmanda oturuyoruz. Eşi hemşire, nöbeti varmış bu gece.

Ömer Hoca'nın arabasının motoru tekliliymiş. İzin almış, öğleden sonra arabayı servise götürecekmış.

Gülây Hanım'ın yarın dersi yok, günü varmış; hazırlık yapacaktı. Hem de ne hazırlık! En az dokuz çeşit yiyecek hazırlaması gerekiyormuş. Bir önceki günde Semra Hanım sekiz çeşit sığdırmış tabağa, onu geçmesi lazım. Derde bak sen! Allhtan benim hanım, yemekli günlere katılmıyor. Sırası gelen, parayı sahibine gönderiyor. Hem de internetten. Gün etkinliklerinde de çağ atladık!

Binnur Hanım'ın öğleden sonra son iki saat başka okulda dersi varmış. Program erken biterse o arada kuaföre gidip saçını boyatacaktı.

Barış Hoca'nın bugün dersi yoktu ama o da burada. Programdan sonra bir işi var mı, onu bilmiyorum. Gerçi ne olacak ki onun işi? Büyük ihtimalle önce borsadaki kâğıtlarının kâr-zarar hesabını tutar, sonra da akşamki halı saha maçına katılacakların listesini yapar. Bizim gibi başı bağlı değil ki karışanı görüşeni olsun! Sağ olsun, bugün sahne arkasındaki çocuklarla o ilgileniyor.

Salondakilerin çoğu, gözkapaklarıyla girdiği amansız mücadeleden galip çıkmak için uğraşıyor. Programa diğer okullardan temsilci olarak gelen meslektaşlarımın ahvali de yüzlerinden belli zaten.

"...teşekkür ediyoruz."

Şimdi, programa katılanların bir kısmını sıram sıram dizme vakti. Her programdan sonra aynı. Sanırsın birazdan fırın süpürgesi gibi duran ve arka sıranın başına geçen kütüphane müdürü Yurttan Sesler Korosu'ndaki yeni görevini bir türküyle salondakilere duyuracak. Sonra orta sırada sıkışan devlet bankasının müdürü, hareketli bir türküyü başlayacak ve diğer katılımcılar da alttan alttan gerdan kırarak türküyü eşlik edecekler.

Şu an buradan ışınlansam da bu günü belgeleyen fotoğraf karesine girmesem.

Yahut en arkaya geçsem de boyumun kısalığının bir kez olsun faydasını görsem.

Yorgun, bir o kadar da bıkkın bakışlarım kimseyle kesişmese.

Ama ne mümkün. Kaymakam Bey çağırıyor. Hadi, gülümse!

Kaymakam Bey, kişisel tarihine not düşecek. Bu küçük Anadolu şehrinde ne tür çalışmalar yaptığını anlatacak amirlerine. Gün gelecek göğsü kabarak torunlarına gösterecek fotoğraf albümünü. Daha neler, neler geçiyor aklından: "Küçük ilçede de bir yere kadar! Halk günüydü, dert günüydü, vakıf toplantısıydı, kitap okuma yarışmalarıydı, Pancarspor 3. lig müsabakalarıydı derken epey zaman eskittik burada. Daha büyük denizlere açılmak lazım. İlçeler arasında en çok projeyi ben yaptım zaten. Çek! Elimizde bulunsun. Sosyal medyada gündem olalım. Belki bizi de bir gören olur."

Görüyoruz görmesine de dilimiz ancak kendi içinde dönüyor böyle işte.

Kolundan çekilerek aynı kareye sığdırılmaya çalışılan yüzler, sosyal medya hesaplarında paylaşılan fotoğraflara sonradan yerleştirilmiş gibi komik duruyor. Bu fotoğrafları gördükçe en çok kendi halime gülüyorum.

Gelenekselleşmiş fotoğraf çekirme etkinliğine benim gibi katılmak istemeyenlerin sayısı az olsa da çekirmek isteyenlerin sayısı daha fazla. Biliyorum çünkü çoğunu tanıyorum.

Muhteremlere daha yakın olmak için birbiriyle omuz yarışına girenler var mesela. Basın-yayın sorumlusu en iyi açığı yakalamak için salonun basamakları arasında inip çıkarken onlar, fotojenik bakışlarını takınıp sahnede durmaları gereken yerleri buldular. Modern vakanüvisler de en afili telefonlarıyla bu anı ölümsüzleştirmenin telaşına düştüler çoktan.

Kaymakam Bey'in bulunduğu sıradaki sağdan üçüncü, idarecilik sınavına girdi geçen ay. Mülakatı geçerse yeri hazır. Sendikası da tutuyor. Onun yanındaki kaç yıldır idareci zaten, vardır onda tüyolar.

Orta sıradaki soldan ikinci, rotasyona giriyor bu sene. Bu sıkışıklığa tahammülünün nedeni belli: İyi bir yer gelse de idarecilikteki son yıllarında rahatı bozulmasa bari.

Kaymakam Bey'le aynı sırada, Millî Eğitim Müdürü'nün yanında duran,

amirlerine saygıda kusur etmemek için bu karede. Kimsenin işine karışmaz, sadece işini yapar. O da benim müdür gibi ek gösterge düzenlemesini bekliyor. Emekli olunca gündüzleri emekliler kahvesinde arkadaşlarıyla hasbihal etmek, akşamları da uyuklamadan Osmanlı serisinden diziler izlemek istiyor. Hanımı da meyve soyarsa tamamdır. Bu yaştan sonra bundan güzel saadet mi olur!

Ön sıraya programda görevli olan öğrencileri aldılar. Onların yanına da müzisyenleri yerleştirdiler. Gitarın teli, ortamın gerginliğinden olsa gerek kopmuş. Gitarist bir yandan sallanan teli düzeltiyor, bir yandan da “Kaliteli bir gitar teli kaç para, haberiniz var mı sizin?” diyen bakışlarını anı dondurmaya çalışanlardan kaçırıyor.

Keşke fotoğrafların dili olsa da biraz da onlar anlatsa her program sonu içlerine sığdırdıklarını.

Artık kendi okulumun programları dışında görev almak istemediğimi bugün Millî Eğitim Müdürü’ne söyleyeceğim. Biraz da başkaları uğraşsın.

Ben bundan sonra sadece derslerime girmek istiyorum. Sağdan soldan formül ezberleyip yabancıların Türkçe konuşmasına benzer bir ifadeyle “-ken(y)-alı -asi(y)-e -ince -ip(i) -arak(la)-madan (git)-tiğinde (ol)-dukça -ma(y)-ış-mak” diyerek fiilimsileri öğrendiğini sanan öğrencilerime kızmayacağım. Sıfat fiilleri, seçenekler arasında sıkışıp kalmış arkadaşına “-an-a-sı -mez-ar -dik-ecek-miş” cümlesiyle sufle eden öğrencime “Kimin anası bu mezar diken?” esprisini yapmayacağım. Konuları yine şarkılarla, türkülerle, şiirlerle ve gerekirse tekrar tekrar anlatacağım. Derste sıkılırlarsa bahçeye çıkaracağım. Mevsim sonbaharsa ve beton dökülmemiş bir ağaç dibi bulursam kışın ayak seslerini kurumuş bedenine hapsedmiş yaprakların üzerinde yürüteceğim onları. “Ağustos Böceği ile Karınca masalı anlatıp sizi yıllarca sanatkâr ağustos böceğine düşman eden masal anlatıcılarına inanmayın artık! Kendi hayatınızın şiirlerine ses olun!” diyeceğim her zamanki gibi.

Sonra da okul çıkışı uğradığım öğretmenevinin sürekli tavuk döner kokan lobisinde -bir bardak çay eşliğinde- benim de içinde bulunduğum fotoğrafların öyküsünü başkalarından dinleyeceğim.

SONER OĞUZ

Tekerrür Kıraathanesi

Sabah. İki top akasyanın gölgelediği kaldırımın kenarındaki hasır tabureler henüz boş. Açık kapıdan çay demleyicisi Dursun'la çay dağıtıcısı Rıza'nın uğul uğul konuşmaları duyuluyor yalnız. Her zaman olduğu gibi, ilkin hikâye anlatıcısı Harun, topuklarını ezdiği ayakkabılarının tabanıyla çakılları gıcırdatarak yaklaşıyor kıraathaneye. Rıza'nın uğultusu bir bozlağa evrilip taşıyor kapıdan. Asmanın üzerinden aşır yola düştükten sonra Harun'un yüzünde çok eski bir keder halinde eğriliyor: *"Garibim, dersimi verenim nerede?"*

Rıza'yı en iyi Dursun anlar; Dursun'u en iyi Rıza. Kimi günler dükkânı kapattıktan sonra ışıkları söndürüp ağır usul demlenirler içeride. Babalarını aynı hafta ve aynı illetten kaybetmiş bu ikisi. Çocuk yaştalarmış daha. O gün bugündür sap tutup sarılmışlar birbirlerine. Kıraathane Dursun'un babası Nurettin Emmi'den kalma. Dursun, babası ölünce aklına ne düştüyse "Gel," demiş Rıza'ya, "ortak olalım." İlk gençliklerinden beri bir defa olsun ağrıyıp incinmemişler birbirlerinden. Kardeşten ileri bir bağ ile bağlanmışlar. Zamanla Rıza'nın saç sakalı ağarmış, Dursun'un tepesi açılmış iyice; lâkin ne vakit gözbebekleri birbirine değecek olsa yetim bir çocuğa döndüklerini duyumsamışlar.

Dursun, sabah ezanıyla kalkar, daha gün ısımamışken gelir, ocağın altını yakar, çayı demler. Ondan bir saat sonra Rıza girer dükkâna. Sabahın serinliği, diyerek yaz kış omuzlarına geçirdiği yeşil hırkasını kapının ardına, Dursun'un ceketinin hemen yanına asar. Dursun'la Rıza her sabah uğul uğul konuşacak bir şeyler bulur muhakkak. Sanki o gün konuşmaları gereken her şeyi sabahtan tüketirler de kapı arkasındaki ceketle hırka gibi sususurlar sonra. Gün içinde ağızlarından çıkan toplansan üç beş kelimeyi geçmez. Senelelerin verdiği bir alışkanlıktır bu. Çoğu şeyi demezler birbirlerine ama gül gibi geçinip anlaşırlar.

Dursun; domatesi, peyniri, salatalığı dilimlerken Rıza iki kete alıp geldi fırından. Bu esnada hikâye anlatıcısı Harun'un ayak sesleri yaklaştı. Dursun

çayı üçledi hemencecik. Oturup bir güzel kahvaltı ettiler. Tüm bunların her sabah yinelenen bir merasime dönüşmesi, bu sahnenin onlar için sıradanlaştığı anlamına gelmez tabi. Peyniri damaklarında şapırdatıp zeytin çekirdeklerini tepsinin kenarına yuvarlarken ve çaylarını höpürdetirken yüzlerinde beliren saadet izi bu tezi ispata kâfidir. Bu üçü böyledir. Çoluk çocuğun yüzünü bayramdan bayrama görürler kahvaltıda. İlk çaylar bitmeye yakın, mekândaki sessizlik iyiden iyiye koyulaşır; kış ise sobanın çıtırtısı, yaz ise saçaklardaki serçelerin ötüşleri duyulur yalnız.

Harun, ağzındaki zeytin çekirdeğini çıkardıktan sonra yüzüne çok eskide kalmış bir şeyleri düşündüğüne dair o tanıdık ifade yayılmıştı yine. Bakışları şu tepside yuvarlanan zeytin çekirdeğinde değildi de bir yiv gibi döne döne kendi içine yol alıyordu sanki. Tabakasını çıkardı her kahvaltıdan sonra yaptığı gibi günün ilk sigarasını filtresiz sardı. Boğazını gıcık tutmuşçasına kuvvetli bir öksürükle temizledikten sonra bardağın dibindeki çayı dikti. Harun kimi zaman çatlayan sesiyle yine hiç duyulmadık bir hikâyeye girmek üzereydi. Eliyle yüksek binalardan artık görünmez hale gelen kel tepeleri gösterir gibi yaptı:

Hasan dedemle Kavlak Ali bir gece bilmem ne için şu tepelere doğru tutturmışlar. Derken dolunay aydınlığında yükselip alçalan, uzayıp kısalan bir gölgenin kendilerine doğru yaklaştığını fark etmişler. "Hadi biz eşkiyayız da şu karaltı ne ola ki gecenin bir vakti?" diye birbirlerine bakmışlar. Az daha yaklaşınca gelenin at sırtında bir adam olduğunu anlayıp davranmışlar silahlara. "Dur bakalım, in misin cin misin? Ne işin var bu saatte bu dağ başında?" diye sormuş Kavlak Ali. Silahları gören adamcağız başlamış yalvarmaya. Hasan dedem merhametli adammış, Kavlak insafsızın teki. Dedem bakmış ki bu, hâlâ silahı doğrultuyor. Ne yaptı ne ettiyse indirmekle namluyu. Bu ufak tefek, eli yüzü düzgün, temiz giyimli adam kimmiş, nereye gidiyormuş? Şefaati'nin imamı. Hasta kaynatasının başında okumaya gidiyormuş Demirli'ye. Dedem bakmış ki Kavlak Ali laftan almıyor, çıkarmış tüfeğini, namluyu Kavlak'ın göğsünde dayamış. "Elin doğru yolunda giden adamını vurursan ben de seni yere sererim!" demiş. Deli deliyi görünce sopasını saklarmış ya, Kavlak da çaresiz indirmiş tüfeğini. Hoca, dedemin eline ayağına kapanmış. Zaman geçmiş Cihan Harbi'nde kolu kanadı kırılan devlet güçlenip serpilmiş, kollarıyla her yanı tutmuş. Ortalıkta bir söz: "Hükümet silah bırakan eşkiyaları affedecek." Bizimkilerin niyeti hiçbir zaman kötü olmamış. Eşkiya dediysek de yol kesip haraç alan hele ki kadına kıza ilişkin cinsinden değil. Devletle bir alıp veremedikleri de yok. Dertleri halkın ümüğünü sıkkan bir ankebut gibi göğsüne çöken ağalarmış. Ne var ki adları eşkiyaya çıkmış bir kere. Topal İbik, Kavlak Ali, Eşkiya Hasan ve daha niceleri atmışlar silahları heybeye, düşmüşler yola. Yozgat'ta valilik önünde bir takım jandarma hazır kıta

beklemekteymiş. Bunlar daha yokuşu çıkmadan arkalarından biri seslenivermiş. Durup beklemişler. Öyle ufak tefekmiş ki bu adam bizim eşkiyaların yanında cüce gibi kalmış. Sanırsın eşkiyalar elinden tutup gezdirecek. Ama öyle sert bakıyor, öyle bıçak gibi konuşuyormuş ki bir parça ürpermiş bizimkiler. Sonra bu muhterem, boyun bağıını düzeltirken Hasan dedemle göz göze gelmiş, hemencecik tanımış onu. “Hasan,” demiş, “beni hatırladın mı? Ben falan gece, filan yerde canını bağışladığın hocayım. Tez dönüp gidin. Yalan söylüyorlar, teslim olursanız asacaklar sizi.” Kavlak ile Topal İbik inanmamışlar buna. “Devlet,” demişler, “yalan söylemez. Silahlarımızı teslim alır, bizi de birkaç güne salarlar.” Dedemin gözüne babam görünmüş o an. Dönmüş ardına, atını mahmuzlayıp kaçmış ötekilerden ses çıkmayınca. Çoluk çocuğu toplayıp bir zaman Kozaklı’da kalmış. Ortalık durulur gibi olunca da baba yurdu deyip dönmüş buraya. Dönmüş dönmesine de jandarma köyü kuşatmış bir gece. Bu defa evi barkı atıp gitmiş. Canını zor kurtarmış. Yıllarca kimse haber alamamış. Mezarı Keskin’deymiş. Koca Eşkiya Hasan’ı belediyeci iki memur gömmüş. Ötekilere ne olmuş? Hocanın dediği gibi devresi günün sabahı asılmışlar.

Dursun’la Rıza göz göze gelmiş, her biri ötekine bir şey demekten son anda vazgeçmiş gibi susuyor. Bu göz göze gelişte her sabah başka bir hikâyeyle şu kıraathanenin mesaisini başlatan, gün içinde anlattığı onca şeyle akasyaların gölgesindeki zamanı bir buz kalıbına döndüren Harun’un bunca hikâyeyi şu kafanın neresine sığdırdığına dair bir merak söz konusuydu. Dursun’la Rıza çoğu kez konuşmaz, bakışır, susuşur kimi zaman da göz pınarlarından birer damlayı kaydırarak anlaşırlardı. Birbirlerine çok benzeyen kaderleri, yollarını şu kıraathanede kesiştirmekle de kalmayıp onları kelimelerin yetersizliği içinde bocalayıp anlatamamaktan da alıkoyuyordu. Rıza gazeteleri almak üzere Dörtparmak Cengiz’in kırtasiyesine yollanırken nargile içicisi Mükremin’le laf taşıyıcısı Mahmut hasır taburelerin üstünde ırgalanarak sanki akşama dek hiç kıpırdamadan oturacaklarmış gibi gövdelerini sabitlediler. Ortaya öylesine bir “selamün aleyküm” bırakan Mükremin’in göbeği tabureden taşmıştı. Mükremin tütünden sararmış bıyıklarını sıvazlarken Mahmut sağ elinin içiyle dudaklarını kapatmış, Mükremin’e bir şeyler fısıldıyordu. Mükremin’in yüzü Mahmut’un anlattıklarının mahiyetine göre kızarıp bozariyor; kimi zaman gözlerinde öfkeden bir şimşek parıltıyor kimi zamansa alaycı ve tehditkâr bir gülüş belirliyordu dudaklarında. Mahmut, ciddiye alınmaktan memnun bir sırıışı, elini ağzından çeker çekmez açık ettiğini anladıktan sonra içeriye seslendi: “Nargile ne oldu? İki de çay bize!” İçeriden herhangi bir karşılık gelmeyince “Duymadı zahir” diyerek az evvel ırgalana ırgalana tabureye çaktığı gövdesini bir anda söküp ocaklığa bakmak üzere içeri girdi.

Mahmut, bağırmadan konuştuğu vakit kekelerdi. Ocaklığın yanında bir tahta üzerine çivilenmiş seccadeyi duvara yaslayan Dursun'a güç bela sordu: "Dü dü dün ak akkk şam de de demlenmediniz herhâl?" Dursun başını ya sabır çeker gibi iki yana salladıktan sonra "Yok," dedi; "seccade devrilmiş de onu düzelttimdi." Mahmut sanki dili çözülmüş gibi, yüksek perdeden bir giriş yaptı; fakat sesi düştükçe takılmaya, kekelemeye başladı. "Dursun," dedi, "sen neyse de Rıza çok içiyor. Ge ge gerçi sizin a adınız çıkmış, aha bu nargilecinin oğlu Mu Mu Mustaffa var ya, bir kı kıza sevdalanmış, içip geziyormuş. Evin yo yo yolunu unutmuş. Adam çoço çok dertli." Dursun, yüzüne her zaman öfkeliymiş havası veren kalın bitişik kaşlarını daha da çatarak "Mahmuut, al şu nargileyi götür, çok konuşma!" diye tersleyince Mahmut sanki o dili oracıkta tutulmuş gibi "pepe pekki" diyebildi sadece. Mahmut, nargileyi Mükrem'in yanındaki altlığa yerleştirdikten sonra ağzını kapatarak "Ke ke kendine bakmıyor da me me mendebur herif." diye fısıldamaya başladı. O esnada gazeteleri getiren Rıza içinden "Kurban olduğumun işine karışılmaz, kime ne verip kimden neyi esirgeyeceğini biliyor vallahi." diye geçirdi. Rıza getirdiği gazeteleri tentenin altındaki sehpalara rastgele dağıtırken birazdan Ekrem'le Celal'in de damlayacaklarını düşünüyordu. Mükrem'inle Mahmut'un çaylarını vermek için ocaklığa yönelmişti ki Celal'in sesi duyuldu. "Ee, o zaman partinin kapısına kilidi de vursun." diyordu. Ekrem, "Aslı var mı bilmem, ben gazetenin yalancısıyım." diye her zamanki gibi temkinliydi.

Mekânı genzi gıdıklayan bir elma kokusu sarmıştı. Kırathanenin bulunduğu bu köşe bu kokuyla özdeşleşmişti çoktandır. Kırathanenin önünden geçip postaneye doğru kıvrılan ardından camiye çıkan yola düşenler nargileden yayılan bu kokuyu ciğerlerine çektikten sonra şöylece bir dönüp tabelaya bakıyorlardı: Tekerrür Kırathanesi. Geçen kim olursa olsun, tabelada ne yazdığını ne kadar bilirse bilsin bu sahne her gün birçok defa tekrarlanıyordu. Tekerrür Kırathanesi, çocuklara okulda öğrendikleri tekerlemeleri çağırıstırıyor, işin aslını bilmeyen ilk mektep talebeleri sorulu gözlerle kokunun kaynağını arıyor, biraz büyüklere ise mis gibi nargile içilen şu mekânda oturabilmek için daha ne kadar büyümeleri gerektiğini hesap ediyorlardı.

Ekrem, oturmadan evvel tüm masalardaki gazeteleri toplamış, son günlerde azan basurundan dolayı Rıza'dan sandalye istemişti. Rıza, sandalyeyi ve çayları yaşındın beklenmeyecek derecede seri hareketlerle getirip bıraktıktan sonra kapının iki yanında dekor olsun diye koydukları iki dibek taşından sağdakinin üzerine kendini bıraktı. Ayaklarının dibinde, sabahtan kalan birkaç kırıntıyı yuvalarına çeken karıncaları seyre daldı. Ocaklığın üzerinde sedef kakmalı bir hançer, duvara çivilerle tutturulmuş kağıt tekerleği ve su içen geyiklerin resmedildiği duvar halısıyla kapı önündeki bu iki dibek taşı

birleştirildiğinde bir yabancı dahi mekân sahiplerinin eskiye olan tutkusu hakkında kolayca fikir sahibi olabilirdi. Üzerine çöktüğü dibek taşı Rıza için hem bir dinlenme imkânı hem de gözetleme kulesiydi senelerdir. Rıza, uzun boynunu daha da uzatıp sündürerek dolan kül tablalarını, boşalan bardakları, eksilen şekerlikleri buradan kolayca takip ederdi.

Seçim sonucu bilicisi Tahsin, sağ eliyle tüm masaları selamladıktan sonra Ekrem’le Celal’in arasına oturdu. Ekrem’in sandalyede oturmasına bakıp imalı imalı gülümsedi. Ekrem’in kendisine ettiği küfürleri bir mendili katlayıp gömlek cebine koyuyormuş gibi bir hareketle ve aynı müstehzi tebesümle karşıladı. Sarı tenekeden tabakasını çıkarıp kalın parmakları arasında gülünç duran kâğıdı tütünle yuvarlayıp yaladıktan sonra çayını istedi. Gazete haberi okuyucusu Ekrem, kıraathane önündeki masalara göz gezdirip ekibin neredeyse tamam olduğunu anlayınca rastgele bir gazete çekti önüne. Kalın camların ardında ufalan gözbebeklerini sayfalarda dolaştırarak okumaya, kayda değer bir fotoğrafa rast gelirse durup herkese göstermeye başladı:

“Fenerbahçe Silindir Hasan Balyoz...

Bir Milyon Çocuk Bu Yıl da Açıkta...

Çankaya’ya Çıkmanın Formülü...

Kaza Değil Suikast...

İki Bankanın Yönetimine El Konuldu...”

Bunlar Ekrem’in ilgisini çekmediği için özetlenen, kimi zaman sadece başlıkları okunarak geçirilen haberlerdi. Nihayet Ekrem bir iki cık cık ettikten sonra “Şuna bak Allasen!” dedi:

Yıllardır tatilini Erdek’ten altı kilometre uzaklıktaki otelde geçiren ünlü iş adamı: “Çalışan insanın tatil yapması şart.” dedi ve ekledi “Avrupa’da tatil yapacak kadar zengin değilim.”

Celal, “Vehbi Koç da zengin değilse biz neyiz arkadaşlar?” diye araya girdi. Seçim sonucu bilicisi Tahsin, “Geçin bunları, gazeteler milleti oyalıyor. Şunun kapaktan verilecek kadar haberlik nesi var Allah aşkına? Seçimler yenilenecek, belki de hükümet değişecek. Ama aç olan yine aç kalacak. Üstelik o paralar da bizden çıkacak. Açın gözünüzü herkes kendi menfaati için iktidar kovalıyor. Seni beni düşünen mi var sanıyorsun?” diye başlayan bir nutuğu içini iyiden iyiye boşaltıp artık konuşmaktan usanana kadar sürdürdükten sonra “Aha da görürsünüz, sol kırtan aşağı almaz bu seçim.” dedi. İşaret parmağını yalar gibi yaptıktan sonra sehpanın üzerine kırka pek de benzemeyen bir şeyler çizdi. O esnada Rıza, bakışlarını siyah iskarpinlerinin boyası soyulan uçlarına sabitlemişti. On yıl, yüz yıl belki de bin yıl önce de bir insan bir taşın üzerine oturmuş, yaşadığını unutmuşçasına kendi içine dalmıştı böyle. Bu vaziyet yalnızca hikâye anlatıcısı Harun’un dikkatini çek-

mişti. İlkın Rıza'nın babasının öldüğü günü hatırladı, oradan Dursun'a geçti. Sonra onların bu kesintisiz, hiçbir şeyin sekteye uğratamadığı dostluklarını düşündü. Muhsin dutun gölgesindeki dibek taşının üzerinde oturuyor; Recep Emmi'nin koca cevizin gölgesinde kalan balkonuna bakıyordu hayalinde. "Cevizin gölgesi adamı çarpar, derlerdi eskiden beri, hakikatmış." dedi kendi kendine. Bakışları, ardında kişilerden, yerlerden ve onların hikâyelerinden oluşan bir anlamı saklıyordu, her hikâyeden önceki o duman inmişti gözlerine:

Hayatın evire çevire tokatladığı, durup dinlenip kaldığı yerden tekrar tekrar dövdüğü adam keşke'nin üstadı olur çıkarmış. Hangimiz Muhsin'in yediği silleyi yedik şu hayattan? Gönlü bir cevizin gölgesine düşmüş de bilmemişiz onca zaman. Ceviz gölgesi insanı çarpar, derler. Hakikatmış. Anadan öksüz, babadan yetim büyüdü de umudunu bir gölgeye bağladı sonra. Yokluk desen alâsını çekti. Ölümü de gördü, fukaralığı da. Rahmetli babasından ahır gibi bir dam kalmıştı. Mahalleli topladı. "Yaşı geldi geçiyor bir sevap işleyip everelim şunu." dediler. Babasından kalan damı yıkıp konu komşu, iki göz bir ev yaptılar yerine. Muhsin'in gözleri parlıyor; minnet dolu bakışlarla süzüyordu herkesi. Sağ olsun muhtar da bir şeyler koparmış sağdan soldan. Evi dayayıp döşediler. "Kim?" dedik, Recep Emmi'nin balkona kaydık bakışları. "Muazzez?" dedik; gözlerinin içi güldü. "Münasip" dedi. "Nasip" diye düzeltti sonra. Böyle derken aklından rengârenk bir şeyler geçiyormuş gibi ışıldadı gözleri. Meğer Muhsin, gövdesini kendi bahçesindeki dutun, gönlünü Recep Emmi'nin balkonu örten cevizin gölgesinde serinletirmiş bunca zaman. Muhsin, bahçenin yanında yöresinde ne kadar aylандız varsa, kokusu Muazzez'in burnuna çalınmasın diye kökünden kesti, kurutup odun etti. Meğer Muazzez gönlünün zulasında sakladığı, içinde çınlatıp çoğalttığı bir türküyümüş de kimseye diyemezmiş. Recep Emmi, "Muhsin temiz çocuk, babamla dedesi yan yana asılmışlar. Nasipse olsun." deyince biz işi oldu belledik. Adamcağız gidenlere kızın sözünü vermiş. Hayır ıştır çok da uzatmayalım, denip düğün günü de belirlenmiş. Lakin kızın gönlü başka dala tünemiş çoktan. Muhsin, düğün hazırlıklarına başlamış; içinde bir garip heyecan... Gerçi ara sıra "Keşke anamla babam da göreydi." diye içlense de demek sevinci daha ağır basmış ki bir gencelmış, bir güzelleşmiş o ara. Betine benzine kan yürümüş. Cuma'dan sonra bayrak kaldırıp üç gün üç gece düğün edecek. Perşembe sabahı "Bir ihtiyacınız var mı?" diye sormak için Recep Emmi'nin kapısını çalıyor. Kapıyı açan yok. Cama tıklatıyor, ses soluk kesik. Orada oynayan bir oğlancağızı sırtlayıp kaldırıyor pencereye. "Bak bakalım, içeride kimse var mı?" Çocuk, "Recep Emmi astara çivi çakıyor." diyor. "Allah Allah, çiviye ne edecek bu adam?" "Recep Emmi astara urgan bağılıyor." "Allah Allah, urganı ne edecek bu adam?" Salıncak kurup sallanmayacak elbet. Muhsin, oğlanı sırtından atıp kırıyor kapıyı. Lâkin Recep

Emmi, çoktan dünyasını değiştirmiş. Kız başkasına sevdalıymış. Uğrun usul kaçıp gitmiş geceleyin. Ana olmayınca babasına diyememiş, ne yapsın! Tabi Muhsin biraz safça. “Kızı gece üç harfliler götürmüş.” demişler zavallıya. Muhsin onca sene inanasıymış buna... Recep Emmi’nin kederini buna yormuş. Yormuş yormasına da dert de içini alıp yürümüş. Düşün düşün, ince hastalığa tutulmuş oğlan. O hastane senin, bu doktor benim; getirdiler götürdüler, iflah olmadı bir türlü.

Rıza, dibek taşının üstünde boynunu uzatmış, gözlerini bulutlandırmış, bakıyor; Dursun, ocaklıktan çıkıp gelmiş, kollarını göğsünde düğümleyip bir omzunu kapıya vermiş, dinliyor; Mükremin sönen nargileyle uğraşmaktansa acı bir tütün sarmış, avurtlarını çökerte çökerte çekiyor dumanı içine. Sigarasının dumanıyla beraber kadim bir hüznü de ciğerlerinde dolaştırıyor; fakat bu hüznün keyifsizliğini sigarasının dumanı gibi üflemeyle atamadığı kolayca anlaşılıyordu bakışlarından. Dursun’un her cümleinin sonuna bir nokta gibi kondurduğu küfrü, herkesin dudağında kırırdıyordu şimdi. Kırathane önündeki akasyalarda sabah beridir cıvıldaşan serçelerin dahi neşesi sön-müştü. Duraklatılmış bir videodaymışçasına donup kalmıştı her şey. Ekrem, gazeteleri üst üste katlamış; sehpanın üzerine koymuştu. Harun’un bunca hikâyeyi bir hırdavat dükkânına benzeyen kafasının içinden nasıl çekip çıkardığını kimse düşünmemişti bu defa. Koyu karanlık bir geceyi andıran bu sessizlik kırathanenin üzerine bir örtü gibi yayıldı. Sadece tefeci Hüsnü, cebinden çıkardığı senetleri hesaplamak için bir yazboz getirmesini işaret etti Rıza’ya. Dursun’un dudakları aynı küfürle oynadı. Kara haber getiricisi Kâzım, her zamanki gibi mateme benzeyen bir sessizliğin üzerine geldiğini düşündü. Bir tabure çekti. Mükremin’in yakınında bir yere oturdu. O ara hoparlörden çıkan bir sela sesi; evlerin, dükkânların üzerinden geçip Kâzım’ın yanındaki boş tabureye yerleşti. Tüm gözler Kâzım’ın üzerindeydi. Biliyorlardı ki Kâzım, Sorgunlu hocadan evvel diyecekti kimin öldüğünü. Kâzım, köse sakalını sıvazladı. Üzülür gibi bir tavır takındı. Bu tavrın yüzünde iğreti durup durmadığını merak etti. Harun’un bakışlarında yalnızca bir soru olduğuna, kendi yüzündeki hüznü düşünmediğine kanaat getirdikten sonra tüm gövdesiyle sanki tek muhatabı varmış gibi ona döndü. Tefeci Hüsnü’nün yüzü ekşimişti; zira bir borçlusunu yahut potansiyel bir müşterisini yitirmiş olabileceğini düşünüyor, esasında ne denli riskli bir ticaret yaptığını aklından geçiriyordu. Hüsnü, gözlüklerini burnunun ucuna indirip çerçevenin üzerinden Kâzım’a bakıyordu. Kâzım’şa az evvel Harun’un anlattığı hikâyeden habersiz “Muazzez...” diye başladı söze. “İstanbul’a kaçmış buradan. Senelerdir orada yaşarmış. Babasına ve Muhsin’e yana yana cin tutmuş sonunda bunu; aklını yitirmiş zavallı. Evi barkı unutmuş. Kocası da “Kesin kötü oldu bu büyük şehirde.” diye pek üstüne varmamış, arayıp sormamış. Çünkü su baskınlarından

sonra ölüsünü bulmuşlar bir evin bodrum katında. Cenaze yoldaymış.” Kâzım tüm bunları anlatırken bir hikâyeye yeni bir paragraf açtığının farkında değildi. Bu tesadüf herkesi şaşırtmıştı, en çok da hikâye anlatıcısı Harun’u. Bu sabah, Kavlak Ali, Topal İbik ve Eşkiya Hasan’dan söz açmıştı. Sonra Kavlak Ali’nin torunu Muhsin’in Topal İbik’in oğlu Recep Emmi’nin kızı Muazzez’le sözlendiği hikâyeye geçmişti. Bu hikâyeler arasındaki bağı ise Muazzez’in ölüm haberinden sonra fark ediyordu. Yoksa hesaplı kitaplı değildi hiçbir şey. Denk gelmişti o kadar. Hikâyeleri anlatırken nerden bilirdi ki bu öykünün bir bodrum katında sürmekte olduğunu. Muazzez ölmüş, ardında iki çocuk bırakmıştı. Ondan kalan boşluğu belki de çocukları kim bilir ne şekilde ve nasıl kaderlerle dolduracaklardı?

Ertesi sabah “hatun kişi niyetine” toplanılacaktı Tekerrür Kırathanesinde. Öğleyi müteakip Muazzez’in namazı kılınacak sonra yine baldırlar uyuşup diz kapakları kütürdeyene dek şu hasır taburelerde oturulacak, hikâyeler anlatılıp dinlenecek, gazetelerden havadisler geçilecek, kimi haberler yorumlanacak; Mahmut, Mükremin’in kulağına fısıldayacak, Dursun’la Rıza az konuşup çok anlaşıp, Tahsin seçimleri yenileyip hangi mahalleye kimin muhtar seçileceğini yeminle söyleyecek, tefeci Hüsnü Maltepe paketinin teresinde, alacaklarını hesap edecek ve nihayet günün bir vaktinde Kâzım, kara bir haberle ayaklarını sürüye sürüye gelecekti. Velhasıl Tekerrür Kırathanesine her gün bir ölüm haberi gelecek, her gün bir hikâyeye bir cümle, bir paragraf belki de koca bir hikâye eklenecekti. Calvino haklıydı. Her birimiz, daha doğrusu türümüz, sonraki kuşaklar için bir bilgiye yahut bir küçürek öyküye dönüşüyorduk. Ölen, bir habercinin ağzında ilkin bir istihbarata dönüşüyor, ardından bir sonsuz hikâyeye ulanıyordu; böylelikle hayat ölenle ilgili cümlesini tamamlamış oluyordu. Kimilerinin yüz senede diyemediğini bazıları erkenden söyleyip çekiliyordu. Peki, ben kimim? Calvino’yu nereden biliyorum? Daha doğrusu bir taşra öyküsüne onu ne diye bulaştırdım sonuna gelmişken?

...

Başka bir sabah. İki top akasyanın gölgelediği kaldırım kenarındaki hasır tabureler henüz boş. Açık kapıdan çay demleyicisi Cafer ile çay dağıtıcısı Şahin’in uğul uğul konuşmaları duyuluyor yalnız. Her zaman olduğu gibi ilkin hikâye yazıcısı ben, topuklarını ezdiğim ayakkabılarımın tabanıyla çakılları gıcırdatarak yaklaşıyorum kırathaneye. Cafer ve Şahin’le oturup otlu peynir, domates, zeytin ve keteden oluşan kahvaltımızı yapıyoruz. Çayın soğumuş son yudumunu alırken kaplaması kabarıp suntayı bırakan sehpaye dalar gibi bakıyorum: “Babam iyi bir anlatıcıydı.” Cafer’le Şahin göze geliyor. “Ne güzel!” diyor Cafer, “kim bilir ne hoştu o zamanlar!”. Şahin

başıyla onaylıyor bu cümleyi. O hikâyeler belki şu ağaçların en büyük sırrıdır, diye düşünüyorum akasyaların gölgelediği masaya geçerken. Semih'le Turan gelip oturuyorlar o ara. Semih, elindeki telefonda birkaç haber okuyor cık cık ederek. Olcay, Abdullah'ın kulağına bir şeyler fısıldıyor. Defterimi çıkarıp yazmaya başlıyorum:

“Sabah. İki top akasyanın gölgelediği kaldırımın kenarındaki hasır tabureler henüz boş. Açık kapıdan çay demleyicisi Dursun’la çay dağıtıcısı Rıza’nın uğul uğul konuşmaları duyuluyor yalnız. Her zaman olduğu gibi, ilkin hikâye anlatıcısı Harun, topuklarını ezdiği ayakkabılarının tabanıyla çakılları gıcırdatarak yaklaşıyor kıraathaneye...”

BAHTİYAR ASLAN

Ölü

I

Ölünün başında çırpınan kalabalığın uğultusunun kapkara bir bulut olup ağır ağır güneye, ta ötede tepenin eteğindeki söğütlerin üstüne doğru çekildiğini görüyordum. Gidip orada, sanki göğün bilinmeyen bir katından sarkıtılmış bir iple yahut zincirle asılmış gibi duracağını biliyorum. Bu uğultuya söğütler nasıl dayanacak!

Sonra bu uğultunun içinden bir kurşun gibi, bir şimşek gibi bir feryat yükselecek. Gidip göklere geçecek. Bu bir annenin kelimelere sığmayan ağıtıdır.

Ben, tuhaf tozlu yolların yolcusu gibiyim. Daha önce bilmediğim, tatmadığım bir esrikliği yaşıyorum. Ne ellerime ne ayaklarıma hükmüm geçiyor. İradesizce akıp giden bir küçük dere gibiyim. Olsun, ne de olsa onun da bir menzili var! Kalbim bambaşka bir ritimle çarpıyor. Çeşmenin yanı başındaki sarı taşta oturuyorum. Adı da Sarıtaş. Yukarıdaki tarlaların birinde bulunmuş fi tarihinde. Öyle anlatıyorlar. Sonra kağına yüklemişler, alıp getirmişler koymuşlar buraya. Rengine aldanmış olmalılar. Sapsarı devasa bir taş. Başka bir özelliği yok.

Ölü gülümsüyor. “Abi” diyor, “o itin sana neler ettiğini iyi biliyorum. Ama bak işte, hepsi tuhaf bir esriklikle bitip gidecek”. Ölüye hak veriyorum. Veriyor muyum? Belki sadece ölü olduğu içindir. Ölünün hatırına... Başka bir yanı da var bu hak vermenin. Artık yalan söyleyemez. Bir ölünün yalan söylediği görülmemiştir. Bunun farkındayım. Neden öldü sanki? “Sahi neden öldün?” diyorum. “Kanser oldum abi” diyor. “Peki neden oldun?”. Lüzumsuz bir soru olduğunu ikimiz de biliyoruz.

Saçları erken dökülmüştü zaten.

Toprak damlar birbirlerine bakıyorlar hüznü ihtiyarların gözleriyle. Aralık aralarından akıp giden zamana da rüzgâra da aldındıkları yok. Saçaklarında yabancı otlar büyümüş, kapılarının, pencerelerinin düzeni bozulmuş. Sanki

ölmesi gereken onlarmış gibi.

Ölünün bende gözleri kaldı, iri, siyah, derin, anlamlı... Böyle bir hayatın içinde neden bu kadar derin, neden bu kadar anlamlıydı hiçbir zaman anlayamadım. “Abi” diyor bir kere daha, “toprağın altı serin.” Başımı kaldırıp gökyüzüne bakıyorum, bir çinke bulut bile yok. Güneş sapsarı bir top gibi gelip üstümüze sarkmış. Her zamankinden daha büyük ve daha yakın sanki. Toprak çıtır çıtır kavruluyor. Ta ötede gittikçe çukurlaşan ova ateşin üstünde bir sac gibi genleşiyor. Şimdi bir bulut peyda olsa, bir rüzgâr sürükleyip getirse yahut şu dağların ardından, sonra birden boşansa ovaya... Fakat kızgın bir saca serpilmiş bir avuç su gibi birden cızırtıyla buharlaşıp kaybolmayacak mı? Demek toprağın altı serin ha!

Sanki bir yılan derisini soyunmuş ve hilkatın ta en başında alıp onu yol olsun diye uzatmışlar köyün ortasına. Gevrek, kupkuru bir yol. Yürüdükçe uzuyor, yürüdükçe pul pul dökülüyor ayaklarımın altında. Ötede toplanıp beni bekleyen bir kalabalık var; beni bekleyen ölüyü uğurlayan. Oraya gitmem, kalabalığa karışmam gerek. Ölü söyledi bunu; “abi” dedi bir kere daha, “hadi, seni bekliyorlar”. Beni neden beklediklerini bilecek durumda değilim. Pabuçlarımı sürüyerek ilerliyorum. Yol pul pul dökülüyor işte. Her adımım boşluğa çarpıp geri dönüyor. “Toprağın altı serinmiş” diyerek ilerliyorum. İlerliyor muyum? Önümde uzayıp giden bir yılan kıvrılıp kelep mi oluyor?

Sonra ben boşlukta ne kadar yürüdüm bilmiyorum.

II

İÇİMDE BİR DEĞİRMEN VAR!

Kemiklerimin biteviye öğütüldüğünü hissederek yaşıyorum. Toprağın altını düşünüyorum sofanın yeni sulanmış döşemesine sızan gün ışığına bakarak. Sonra ışık yavaş yavaş eşiğe, oradan iğdelerin kokusuna doğru ilerleyen ize yürüyor. Zaman böyle eriyor burada. Az ötede, şu ha yıkıldı yıkılacak toprak evin ötesinde, şimdi göremediğim ama her taşını ezbere bildiğim bir mezarlığın muannit görüntüsüyle oyalanıyorum. Orada, hemen dedemin yanında taptaze bir toprak kabardı. Toprağın altı serin. Upuzun, taptaze bir gövdeyi götürüp uzattılar. Oradaydım, her şeye şahit oldum. Şahit olmanın ağır yükünü, şahit olmanın bütün hücrelerime sinecek bilincini göğüsleyerek şahit oldum. Ağır ve sonsuzmuş gibi geliyor şimdi bana. Ne gerek vardı sanki! Bir ölüye toprağın altına nasıl uzandığına şahit olmadan yanmak daha iyi değil miydi? Böylesi de mümkün olamaz mıydı?

İÇİMDE BİR DEĞİRMEN VAR!

Bunu söylemesi gereken yeryüzü değil mi?

Sonra dağ gibi adamlar gelip oturdular. İçlerinde dünyadan daha ihti-

yar olanlar vardı. Saçlarını ve sakallarını kucaklarına bir günah, bir suç gibi dökerek oturdular saatlerce. Fakat ölüme yaklaştıkça -kimin ne zaman ve ne kadar yaklaştığını hiçbir zaman bilemeyeceğiz yazık ki!- yüklerinin hafiflediğini, yüzlerinin ağardığını, kamburlarının inanılmaz bir hızla ve güzellikle düzeldiğini sezdim. Bir ölüye ağlamak onlar için artık bir ibadet gibidir. Böylece hafifliyor, böylece yüklerinden kurtuluyorlar. Bir arınma töreni onlar için her cenaze. Hatırlamak yürürlüğe giriyor ne de olsa. Unutmak da tabii...

Bir sundurmaya yaslanmaktan başka yapabileceğim ne kaldı ki!

Siyah bir kedi gelip paçalarım süründü, başını kaldırıp yüzüme baktı uzun uzun, mırıltısı bir teselli dokunuşuna dönüştü, sonra zıplayıp kucağıma oturdu. Kediler her şeyi insanlardan daha iyi seziyor. Acınız varsa gelip paylaşmak istiyorlar, mırıltıları, tuhaf, rahatlatıcı bir armoniye dönüşüyor git gide. Sonra dünyevi bir telaş başladı meydana, bir kamyon yanaştı, kasasından birbirinin üstüne binmiş, birbirinin içine geçmiş onlarca plastik sandalye indirildi. Sonra uzun metal direkler dikildi, meydana geniş bir çadır kuruldu. Bir, iki derken üç imam geldi. İnsanlar gelip gittikçe sırayla okudular, sonunda hep “el Fâtiha” dediler. Fatihalar okundu defalarca. Zaman Fatihalara ayarlandı, Fatihalarla ilerledi, Fatihalarla güzelleşti. Böylece ölünün yangını bir yerden sönmeye başladı. Derken başka bir araç yanaştı. Daha küçük bir kasası olan daha küçük bir araba. Kasalarla sular ve pideler indi. Meydandaki cemaate dağıtıldı. Az önce toprağa gömülen ölünün gerçeği hatta düpedüz ölümün gerçeği bir süreliğine askıya alındı. Güneş gelip çadırın tepesinde, biraz batıya meyilli bir halde bir kere daha durdu. Ben bir sundurmaya yaslandım ve ayaklarımı bomboz, küllenmiş toprağa uzattım. Zamanı o kül rengi toprağın dağılışında, incelişinde, tekrar toplanışında, bir rüzgârla hafifçe savruluşunda yakalamaya çalıştım.

Sonra bir feryat duyuldu. Bir kardeş, bir abla feryadıydı bu. Dönüp o küskün evlere, küskün sofalara baktılar. Bazılarının lokmaları boğazlarına dizildi. Ölünün yakın akrabalarından iki üç delikanlı cemaate ayran dağıttı. Bir süre sonra karpuzlar kesildi, küçük servis tabaklarının içinde sunuldu. Sonra cemaat ikişer üçer kişilik daha küçük cemaatlere ayrıldı, kendi aralarında halleşmeye başladılar. Beni gelip sundurmadan koltuğuma girerek kaldırdılar. “Kardeşimdi” dedim. Belki öyleydi, belki de değildi. Mezar kazanlardan biri sokuldu; “Çok uğraştık” dedi, “toprak beton gibi, kupkuru ve gevrek. Kazma işlemedi. Saatlerce uğraştık, nemden eser bile yoktu. Bu kadar derin kazmamıza rağmen nem yoktu.”

III

Sapsarı samanların, kıpkızıl toprağın üstünde yürüyoruz. Cemaatin çı-

kardığı toz yüzümüze gözümüze bulaşıyor. Nefes almak bile zor. Kıp kıp, sı-
cacık, ateş gibi bir toz. Kuru dikenler, pıtraklar... Uzaktan bakan kadınların
sofadan taşan gölgeleri uzayıp geliyor, cemaatin arasından bir el gibi meza-
ra uzanıyor. Bu bir anne elidir. Bir avuç toprak alıp atıyor. Bir toz, öğütölmüş
bir kemik gelip genzime yapışıyor. Oysa ölü taptaze. Ölü diyemeyecek kadar
taze. Bütün mezarı bu bir avuç toprak doldurdu. Kürekler bir boşlukta çalıştı
dakikalarca. Bu boşlukta savrulan kürekleri biri bırakıyor diğeri alıyordu.

İhtiyar imam bastonuna yaslanarak pek anlamsız bir konuşma yaptı,
sonra çömelip Yasin okudu. Ardından cemaat yavaş yavaş dağıldı. Ölüm böy-
le bir şeydi. Gelip toprağa bırakıp gidiyorlardı işte. Ölen için fotoğraf bundan
ibarettir şüphesiz. Tuhaf bir vedalaşma sahnesini, donuk bir sahneyi seyreder
dakikalarca. Belki de bu fotoğraf, bu donuk kare kıyamete kadar öylece dura-
caktır ölünün zihninde. Fakat gidenler için bir tuhaf şölen den başka bir şey
değildir aslında. İçlerinde acılarını büyüterek eşlik ederler bu şölene. Ölümü
kabul edecek kadar cesur, ölüme karşı duracak kadar yiğit oldukları için gizli
bir şölen başlar içlerinde. Bir ölüyle vedalaşabilmenin tuhaf, sarsıcı, sızıcı,
bulaşıcı gururu okşar hepsini bir bir.

BİR TEK ANNE HARİÇ!

Akşamüzeri gidip söğütlerin altında durdum. Güneş batır batmaz çılgın
bir yarış başladı. Cıvıltılar sarsıcı bir güröltüye dönüştü. Yuvalarına dönen
yüzlerce, binlerce serçeyle onları karşılayan yüzlerce, binlerce yavru serçenin
cıvıltıları bir top gibi birleşip tek ve büyük bir güröltüye döndü. Sevimli cı-
vıltının yerini korkunç bir haykırış aldı. Yine de öylece kıpırdamadan bir süre
bu telaşı, bu gökyüzünü bir yerinden bir kâğıt gibi yırtan çığlığı dinledim.
Karanlık iyice çokönceye kadar susmadılar. Sonra ötedeki küçük gölden kur-
bağaların sesi yükselmeye başladı. Ölüyü hatırladım. Yıllarca birlikte bu ça-
yıra uzanıp söğüt dallarının arasından gökyüzüne, bembeyaz bulutlara bak-
mış, hiç bitmeyen hayaller kurmuştuk. Sonra gece olunca bu kuş seslerinden
kurtulur bir bakıma kendimizi kurbağaların sest en yatağına bırakır, toprak
damın ortasında saatlerce yıldızlara bakardık. “Bak bu Kutup Yıldızı. Şurada,
hemen sağda, dağdan tarafa bak, o Büyükayı, hah şu da Küçükayı işte.” Sonra
yıldızların sonsuz sayıda oluşu, gökyüzünün bitmeyen bir derinliği...

Gelip otursa, “Abi” dese, sonra uzun uzun anlatsa, “Şöyle şöyle başladı,
doktora gitmeyi hep bir ümitle şöyle şöyle erteledim, her şeyin fark edildi-
ğinde çok geç kalmıştık zaten” dese... Acıyı tarif edebilir misin bana? Çekti-
ğin acının bir tarifi var mı? Ölümü beklemek nasıl bir şeydir? Arkanda biri-
lerini bırakırken nasıl?.. Nasıl bir şeydir ölmek? Nasıl bir şeydir son nefesini
bile bile vermek? Öürken ölümün şuurunda olmak nasıl bir şeydir? Bir bir
anlatsa bunları bana. Bunların kelimeleri, cümleleri olsa...

Öylece uyumuşum çayırda. Gövdemin içine içine işledi serinlik. Yıldızlar bir bir yağıyordu üstüme rüyamda. Her yerden havai fişekler patlıyordu. Minarenin gölgesi gelip düşüyordu sadece üstüme. Belki geride koskoca bir ay ya da gece bile doğan bir güneş vardı. Gövdem serinledi. Bütün hücrelerime kadar serinledi. Saatler belki de günler geçti, bilmiyorum. Kimse beni arayıp sormadı. Ölünün mezarı kupkuruydu. Benim matemim nemli ve serin. Sonra kuşlar uyandı, sonra kuşlar yeniden uyudu, sonra kurbağalar sustu, sonra yeniden başladılar senfonilerine. Ezanlar okundu, salları verildi. Ben hep aynı yerde, aynı çayırda, aynı serinlikle uyudum, uyandım, uyandığımı sanarak uyudum, uyuduğumu sanarak uyandım. Bilmiyorum. Bir fotoğraf aradım bir ara, gözümün önünde bir sessiz, gri bir sahne olsun istedim, sahneyi insanlar doldursun, sonra doldurup cemaat olsunlar istedim. Bir çığlık resmi aradım, bir anne çığlığı, bir kız kardeş çığlığı, bir sevgili çığlığı...

Sonra ben yavaş yavaş “galiba” dedim, sonra “ben” dedim bir sürü soru ve ünlemle dolu bir sessizlikle, sonra “öldüm” dedim, bir kere daha “galiba” dedim, bu kelime beni dünyaya bağlayacaktı sanki, bir anne çığlığı gibi, fakat sessiz sessiz ağlayan bir annenin yavrusuydum gerçekte, sonra o söğütlerin çoktan kuruduğunu ve çoktan kesildiğini hatırladım, artık orada uzanıp yatabileceğim bir çayır da yoktu, sonra bu serinlik de yoktu, sonra bu uyku, sonra bu havai fişekler, sonra...

NAGİHAN ŞAHİN

Kiklos

Beş dakika içinde evden çıkmazsa yetişemez. Çantasını son kez açıp kontrol ediyor, her şey içinde. Su şişesini buzdolabından almak için mutfığa geçiyor. Buz gibi olmuş pet şişeyi çantaya atıyor. Koridora çıkıyor. Vestiyerin önünde durdu, onu bir karar bekliyor. Hangi ayakkabıyı giymeli, elini çabuk tutsun, zaman geçiyor, bu otobüsü kaçırırsa diğeri tam yirmi dakika sonra gelecek. Onunla buluşmaya gittiğine göre spor bir şey giymesi gerektiğini biliyor, bu erkenden bastırılan kavurucu sıcaklarda sandaletten başkası olmaz, hayır saçmalama, kotun altına mı, yazlık spor ayakkabısını giyecek. Tamam, şimdi kapıyı çekip çıkabiliriz.

Binanın çelik kapısı her zaman açık, geçen yıl hırsız girmede mi, kim böyle bırakıyor, önüne bir kaldırım taşı konmuş, ayağıyla taşı içeriye doğru ittiriyor, kapıyı kapatıyor arkasından. Tam karşıda, karşı kaldırımda, bankama-tiğin yanında yere oturmuş bir kadın var, kucağında ağlayıp duran bir bebek. Suriyeli göçmenlerden oldukları Allah deyişinden belli. Cüzdanından -be-beğin hatırına- bozuk para çıkarmayı düşünüyor ama geç kalmak istemiyor, haklı, karşı taraf yirmi dakika beklerse bu sıcakta, demediğini bırakmayacak, hiç çekilmez, bir dahaki sefere, zaten dilencilerin krallarına gidiyor paralar, taksiyle “işe” gelen o ihtiyar ninenin haberini unuttuk mu diye düşünüyor, bebeğin ağlaması içindeki o yanlış merhamet duygusunu harlıyor, buna karşı savunma yapması gerek. Suçluluk hissi, ama ben bu işin tahsilini yaptım, kandıramazsın beni, onca insanı yerinden yurdundan olmaya cesaretlendirilenlerin, maaşlarına istedikleri zammı, tek bir gün bile müzakere edilmeden alanların bu işi kökten çözmeleri gerekirdi, yavuz hırsız ev sahibini bastırmasın, ama bu zayıf karnımız, sadaka belayı def eder hadisleriyle büyümedik mi, bak şimdi, böyle diyerek gariban ve saf halkımızın, saf mı, bizim halk mı, onu da düşünmeli, halkımızın, nafakalarından kısarak verdiği sadakalarla ne köşklerde yaşayıp ne dolaplar çevirenleri de gördük elhamdülillah.

Otomatik tüfek gibi arka arkaya düşünen bir zihni ve dopdolu bir kafası

var, otobüs kartını masanın üzerinde unutmasına şaşmamak lazım, kart dolumu yapan bakkala girince fark edecek şimdi, evet, çantasını, ceplerini iki sefer karıştırdı ama yok, söylene söylene geri dönüyor, otobüs kesin kaçacak, Suriyeli dilenciye para vermediği için mi kader bu tersliği yaptı, ama kader en küçük düşüncemizi bilebilir mi, peşimizi bir nanosaniye bile bırakmaz mı, evden çıkmadan önce ne kadını görmüş, ne bebeğin sesini duymuştu, neyse, bu saçmalıkları kafasına doldurmalarına nasıl izin verdiğine şaşıyor, hiç mi kafası çalışmıyormuş, ter içinde basamakları çıktı, anahtarlarını çantadan alıp kapıyı açıyor, su şişesini alırken masaya bırakmış olmalı, odasından çıkarken elinde olduğunu hatırlıyor, ayakkabılarını çıkarmadan, topuklarına basarak giriyor içeriye. İşte, melun şey, orada. Bakkal çok yakın. Kapıyı kapatıp çıkıyor, yine aynı güzergâh. Dilenci kadın ve bebeği aynı yerdeler. Caddenin aşağısından doğru bir adam geçiyor, koltuk altlarına tahtadan zürafalar sığıdırmış, zanaatkar işi, acelesi olmasa bir tanesini beğenip alırdı, başka zaman. Sendeliyor ve geri adım atıyor, önünden tekerlekli sandalyede biri geçiyor, son anda fark etti, bu aceleciliği günün birinde başına bir iş açacak.

Bu neyin kafası diyor yürüyen kız yanındakine, her ay yeni cep telefonu, benim annem seyahat acentesi sahibi olsa böyle görmemişlikler yapmazdım. İkisinin de üniforması aynı. Kareli etek, armalı beyaz gömlek.

Boş ver diyor tekerlekli sandalyede olan, biz onlar gibi zengin değilsek de mutluyuz, kardeşimle hep konuşuyoruz bunları. Yürüyen kızın, aaa, senin kardeşin mi var diye şaşkın şaşkın sorduğunu duyamıyor, bakkalın kapısına vardığında onları duyamayacak kadar uzaklaştı çünkü. Suratsız bakkalın minik televizyonu yine açık. Mumbai'deki saldırıdan kurtulan bir Türk'le röportaj var ekranda, altyazı öyle diyor, kart cihaza sokulurken göz atıyor ekrana. Singapurlu kızın saldırganlara yalvarmalarını unutamıyormuş Türk, ürperdiği görülüyor anlatırken. Suratsız bozuk yirmi lira uzatıyor, bu kez de paralara bakıp suratını ekşitiyor herif, yüz lirayı bozarken de tam para alırken de suratsız, bir daha buradan alışveriş yapmayacak. Tam çıkarken dönüyor, çok suratsızsınız, bir daha asla burdan bir şey almayacağım diyor, cevabı beklemeden çıkıyor. Adamın yüzüne birkaç saniye bakmış olsaydı salak bir ifadeyle kaldığını, sonra çok da umurumdaydı dediğini duyacaktı. Bir belediye otobüsü bütün rüzgârıyla yanından geçiyor. Kaldırımdaki cebi dolduran otomobiller iki sıra olmuş. Durakta durabilmek için büyük çaba sarf ediyor şoför. Otobüsün yanından sıyrılmak isteyen bir pejo dikiz aynasıyla otobüsü çiziyor. Yine hengâme. 1964'te gözleri gören, metre ile ölçmesini bilen ve biraz olsun geleceğe dair öngörüsü olan insanlar bu şehirde yok muydu diye düşünüyor, hadi yoktu, akılları ancak dört metrelik çift yönlü anacade düşünümeye yetti, peki tek yön uygulamasından sonra caddenin iki buçuk

metreye düşürülmesi kimin aklydı, genişletilen kaldırımlar da ancak esnafa yaramış görünüyor, dükkânlarının içinden çok kaldırımda duruyor malları. Nihayet durağa varabildi, gidiş yönündeki bu durak epey uzakta kalıyor artık, terden sıırıslıklam, bir yudum su içse iyi olur, durağın ancak arkası gölge, orayı da ihtiyar biri kapmış. Sağ kolu alçıda. Zayıf ki ne zayıf bir ihtiyar, bir de bu sıcakta yün başlık giymiş, hakiki yün kışın sıcak, yazın serin tutar demişti birisi, ama lafa inanmıyor, doğru olabilir mi, ayaklarında çorap ve sandalet var. Yüzü kırış kırış. Kaşları sık ve kara. Bir gözü hiç kırılmıyor, gerçekten mi, evet, ne zamandır bakıyor, hiç kırılmadı, sağdaki. Neden onun için üzüldü, tanımıyor bile, koluna ne oldu amca, otobüsten inerken şoför erken kapadı, kapıya sıkıştı kolum, aaa, çok yazık, dava açsaydın, cezasız kalmasın hatası, yok, ne davası, biz suçlu çıkarız sonra. İhtiyar ne kadar büzülmüş halde, daha fazla bakmaya dayanamıyor. Erzurum şivesiyle duraktaki diğerlerine anlatmaya devam ediyor ihtiyar, konuşmak istiyormuş o da demek. Neden herkese üzüyor, dönüp kendine üzülsün önce o, her suçu kendi işlemiş, yeryüzündeki bütün fakir, hasta ve çaresiz insanlardan kendi sorumluymuş gibi hissediyor, bu psikolojik durumunu çözmesi gerek, eğitimini boşuna mı aldı.

Otobüs kalabalık değil, körüğe varmadan bir yer seçiyor. Telefonunun saatine bakıyor, bu hangi sefer, çizelgedeki saate uymuyor. Neyse, hiç değilse biraz daha az geç kalacak. Geç kalacağım canım yazıp mesaj gönderiyor. Belediye meclisi karar almış tramvay yolu yapacaktı, ne gerek var, şimdi yolların halini gör sen diyor, arkadaşilerden biri. Turistler denizi göre göre gezeceklermiş şehri, hıh, diyor bir diğeri. Bu şehirde yapılan işlere bu kadar aleyhtar varken belediye seçimlerini hep aynı partinin kazanmasını psikolojiyle mi sosyolojiyle mi açıklayabiliriz diye düşünüyor, benim çiçeğim bilir bunları, gidince bir konuşturayım, içi ürperiyor, kumral saçları avuçlarından burnuna götürürken hayal ediyor, son durak, herkes iniyor, metro girişi kalabalık.

Eskiyen, eskidikçe gürültüsü artan metro vagonlarını aceleyle dolduruyorlar. Beyaz spor ayakkabılı, bakımlı bir kadın ayaklarını karşı koltuğa kadar uzatmış. O koltuğa gelip oturan adam huzursuzca kıpırdanıyor. Gazetesini okumaya başlıyor. Kadın oralı değil. Erkek elindeki gazeteyi katlıyor, bir şey söyleyecekken yine duruyor. Genelde erkekler sorunludur bu konuda, işte size güzel genellemeler, adamın kuşamı ve hali kadınıninki kadar düzgün, hanımefendi ayağınızı biraz çeker misiniz? Ne ayağı, benim ayağım yerinde. Oysa kadın uzun bacaklarını balerin gibi açıp uzatmış, bakın hanfendi deminden beri bekliyorum sizin durumu düzeltmenizi, rica ederim. Allah Allah ne rahatsızlık veriyorum ben size anlamadım. Kadın diretecek besbelli, tamamen haksız, etraftan sesler yükseliyor, herkes Sezar'a hakkını veriyor:

Adamın ayaklarını koyacak yer bırakmıyorsun. Kadın sesini yükseltiyor, size ne be, kendi işinize bakın, kocaman göbeği olan, iri yarı, kırmızı tişörtlü biri oldukça yüksek sesle lafa giriyor gazeteli adama yönelerek; senin okuduğun o gazete kadınlara bu hakkı verdi, o gazete, o! Adam başını sallıyor, saçmalamayın beyfendi diyor, kırmızı tişörtlü olayı siyasete güzel çevirdi doğrusu, haber kanallarına konuk olabilir, birkaç cümle daha duyuluyor, burada anlatmaya değmez, sonra durak anonsu ve inenler. Evet, Kemeraltı'na gidecek yolcularımız bu durakta inebilirler.

Konak iskelesi bu haziran sıcaklığında tütüyor, şimdi YKM'nin önünden kıyıya doğru aheste yürünebilir, vapura daha var. YKM'nin girişi de içerisi de kalabalık, indirim yazıları vitrinleri süslemiş, dört yıl sonra, her ay yılın indirimini yapacak bir "sanal" mağaza, insanların ulaşabildiği her yere reklam verecek, her televizyona ve radyoya ve internette her sosyal medya platformuna ve her bloga ve her web sayfasına. Geleceğin bu Çin işkencesinden habersiz, iskeleye doğru yürümeye devam edelim, turnikelerden yığınla birlikte geçerken aklına Ahmet Rasim'in anlattığı vapurlardan çıkışlar geliyor, bu çemberin şimdiye kırılmış olması gerekmez miydi, sosyologların çiçeği ile konuşmalılar bunu, af töreninden sonra, kızgın kızgın bakacak önce, öptürmeyecek, nazlanır biraz ama her kahrı hoş, tadında bırakır çünkü, güvertede bir yere geçiyor, güneş vuruyor ama esiyor da, cep telefonunu çıkarıyor, feysbuku açıyor, haberlerbende.com manşetine şu haberi çekmiş: X İnşaat'ın sahibi, yeni projelerine karşı dava açan şehir planlamacıları sendikasına vatan hainleridir demiş, acaba doğru mu derken adamın çıktığı yerel televizyondaki konuşmasını birebir vermişler, vallahi öyle demiş, adam haklı, İnşaat=Vatan, İnşaat= Vatan, Müteahhit =Vatan demek değil mi? Oğuz ilişki durumunu boş bırakmış, Güzin tekmeyle basmış anlaşılan, uzak bir akraba köydeki bahçesinin fotoğrafını paylaşmış, şu gruptan da çıkamıyor bir türlü, yüzleri kitap gibi okuyan ve saklayan bu platformun yiyeceği nanelerden haberdar olmaya da biraz var. Esinti güneşin yakıcılığını hafifletemiyor, telefonunu kapatıp aşağıya iniyor, zaten birazdan varırlar. Kıyıya yaklaştıkça denizin büyüleyen rengi bulanıklaşıyor, sintine suyu, ekmek, salata artıkları, kıyıda birikmiş plastikler insanın canını sıkıyor, telefonu çalıyor, vapurdan boşalan kalabalığın selinde konuşuyor, şimdi iniyorum, sen neredesin, tamam, bekle. Bankalar caddesini geçiyor, orada, el salladı, ne kadar güzel ve zarif, sarılıyor. Geç kaldın yine, bir kere de vaktinde gel be adam. Azarlarken bile çok tatlısın. Meğsi mösyö. Duyan da Fransız sanır, yakışıyor ama bu hal-ler, çok seviyorum seni biliyor musun? Biliyorum.

Bir çay ocağının önündeki taburelere oturuyorlar, ne içersiniz, çay, kahve, meyve suyu, kola, ev yapımı limonatamız var... Sevgili, lafını kesiyor yılışık

gencin, çay. Hayatım soğuk bir şey iç istersen, bak limonata ev yapımıymış. Boş versene, ev yapımı dedikleri arkadaki makineden getirdikleri bulaşık suyu gibi bir şey, bunların yalanlarıyla başa çıkılmaz, çay hararet alır derler hem. Çiçeğine uzun uzun gülüyor, kendinin dışı olanını bulmuş, hem de dışı kaplan. Niye güldün diye ısrar ediyor, cevap alamayınca kendine gül sen diyor, o da eğilip öpüyor yanağından, öyle yapıyorum zaten. Bir helikopter geçiyor. Yangın mı var, yandaki taburelerde iki kişi oturuyor, kadın olanı belalı komşusunu anlatıyor deminden beri, ben yapacağımı bilirim diyor, böyle konuşuyorsa bilir, her şey böyle konuşabilmekten geçiyor, duyuyorsun değil mi? Sevgili kaş çatıyor, ayıp ya insanlar dinlenir mi. Çaylarını içiyorlar, harareti almıyormuş, şehir efsanesi, ama bazı şeylere, kaç kere deneyip yanılısak da inanmak isteriz diyor sevgili. Bilim bunları çoktan çözdü ya çiçeğim. Evet ama bilimi takan yok, ee şimdi ne yapıyoruz mösyö? Bilmem, bir palmiye tam karşılarında kalan deniz manzarasını kesiyor, yürüyelim biraz, denize doğru, konuyu açacak ama bir türlü cesaret edemiyor, bu cesaretsizliği genç kadın da görüyor, onun böyle pısrıklıklar yapması hiç hoşuna gitmiyor, aynen böyle söylemişti o gün, zınk diye duruyor sevgili, elini elinden çekiyor ve yüzüne bakıyor, işte yine başladı yüzüyle konuşmaya, gözlerini kaçırmadan edemiyor, kız haklı beceriksizin tekiyim ben, yüzü düştü sevgilinin, hemen elini yakalıyor, hayret, kurtarmadı bu kez, seviyor beni, biliyorum. Konuşmadan yürüyorlar ileriye, faytonlara doğru. Helikopter yine geçiyor, bu kez görüyorlar, yangın helikopteri. Laf açmak için fırsat, yazık şu ormanlara mesela, ya da kim bilir kim yaktı filan, ama sesi çıkmıyor, dondurma ister misin, işte güzel bir cümle, hayır. Hadi canım, serin serin bir dondurma iyi gelir. Soğuk denir ona, serin değil. Hadi canım, halledeceğim, güven bana. Omuz silkiyor genç kadın, şuraya oturalım ama dondurma istemem, sadece soğuk su.

Tam bu sırada oturdukları bahçeye bir dilenci erkek giriyor. Hastayım, işte bu da raporum, bir yardımınız... Sevgili çantasına davranıyor. Bırak şunları, bilmiyorsun sanki. Bir elin çantaya uzandığını gören dilenci masanın başından ayrılmıyor, bütün dikkatini ellere vermiş, nihayet garson yapışkan dilenciye fark edip yanlarına geliyor, çıkar mısınız, lütfen, hadi, kılıksız adamın peşinden giderek bahçeden dışarı çıkarıyor. Ben gidiyorum diyerek ayaklandı sevgili, hayda, ne oldu şimdi, hayatım yapma lütfen. Bir şey yaptığım yok, yarın konuşuruz, hoşça kal. Boynundan kulaklarına kadar kızarıyor, bu yaptığı aşka sığar mı, hiç mi bana saygısı yok, madem öyle hanfendi, şimdi gidersen yarın marın konuşma yok, gelmem bir daha.

Genç kadın bir an duraladı, elinin biri çantasının askısında takılı kaldı, oturacak, sakince, sağ duyuyla konuşulmalı bazı şeyler, hele seven iki kişinin geleceği söz konusuysa, soğuk soğuk bir dondurma gerçekten iyi gelirdi, kan

şekerini de yükseltirdi, enerji ve neşe, buna ihtiyacı vardı, gelmezsen gelme.

Bu görüldüğü gibi bir kızgınlık değil, bu bir kırgınlık, gençken az, ihtiyarken çok olur, biri kırgın diğeri kızgın ayrılıyorlar, tadı tuzu kaçtı, masaya yumruğunu vuruyor, garson kaşlarının altından bakıyor, yiyemediği dondurmanın parasını ödeyip kalkıyor, terslik en başından terslik, kıyıdaki yürüme yoluna geçiyor, Bostanlı'ya kadar yürür, psikolojiyi ikinci meslek olarak yapamayacak, daha kendine hâkim olmasını beceremiyor, insanlar her bir gölge parçasını işgal etmiş, güneşin altında yürüyecek, umursamıyor, sokak kedileri, çekirdek ve fıstık kabukları, çikolata paketleri, karıncalar gibi kıvıldanan kalabalık, bunu da yaptı ha, kalkıp gitmek ne demek, haklı değil mi, kim haksız, yürümek iyi geliyor, ben insan değil miyim, bu kadar üstüme gelmesin herkes.

Kimi cezalandırdığını bilmiyor ama aç açına akşama kadar geziyor, şimdi vapur iskelesinde, hava karardı bile, kalabalıkla içeri girdi, kalabalıkla dışarı çıktı. Metro toteminin dibinde duruyor, yorulduğunu anlıyor. Karşı tarafın hiçbirini açmadığı on altı arama. Gelmezsen gelme. Böyle kestirip atılmış bir sözü, hiç düşünmeden edebilmek hiç kimseye yakışmaz, kaldı ki zarif olduğu düşünülen bir kadın söylesin, acı çekiyor, bir erkek, bu kadarı yaşamak için doğurulmuştur nihayetinde, peki, bu öykü burada bitiyor, ama sevgilinin de söyleyecekleri olmalı. Üstelik bu kadar zalim olmamalı, zalim olanlar başka türlü kadınlar. Metrodan inip otobüs durağına vardığında cep telefonuna bir mesaj düşebilir ve mesajda çok kırgınım, bir süre konuşmayalım yazıyor olabilir. Dış kapıda iki saat anahtarlarını bulmak için uğraşılıyor, dondurmacıda düşürdüğünü bilmiyor. Dönüp dilencinin yerine bakıyor. Boş.

NADİR AŞÇI

Mücella'nın Türkiye'si

Hiç değişmemiş. Saçlarında sadece üç tel beyazlamış. Onları da içerisi biraz karışınca sayabildi Orhan. O an Mücella'ya derin derin bakmak ayıp gelmedi bir tek. Yüzünde kırıksıklıktan eser yok. Göz torbaları bile yaşını gösterir değil. Mutlaka çeşit çeşit cilt bakım kremleri kullanıyordur diye düşündü içini çekerek. Karısından biliyor. Banyo dolabının çekmecelerinde onun yalnızca tıraş köpüğü ve tıraş bıçağına yer var çünkü. Tıraş kolonyasını oldum olası sevmezdi.

İçerisi çok kalabalık... Zeynep'in iki halası, bir teyzesi, iki amcası... Dayısı yok Zeynep'in. Dayısı hiç yok. Mücella bir keresinde sormuştu. "İnsanın bir dayısının olması nasıl bir şey? Teyze, anne yarısı; amca, baba yarısı derler. Dayı ne yarısı Orhan?" Sınıfça gittikleri bir kır gezisinde sormuştu bunu Mücella. Ne kendi dayısı vardı ne de çocuğunun bir dayısı olacaktı. Orhan, dayının ne yarısı olduğuna bir cevap bile düşünmeden Mücella atılmıştı ortaya. "Çocuğumuz olunca adını ne koyacağız Orhan?" Bunlar çocukluk gibi geliyordu Orhan'a. "Kızım bırak bu yirmi yaş romantizmini, daha ciddi meseleler var, tek sıkıntımız o mu?" Orhan'ın daha ciddi dediği meseleler, ülkenin içine düştüğü çıkmazın ta kendisiydi. Her gün radyodan ölüm haberleri yağıyor-ken, her gün çatışmalar hız kesmeden sürüyorken, her gün en az bir arkadaşı toprağa düşüyorken, çocuklarına ne ad vereceklerini düşünmek Orhan'a göre davaya, partiye, derneğe ihanetten başka bir şey değildi. "Mücella, daha evlenip evlenmeyeceğimiz bile belli değil. İşgal edilmiş bir ülkede evlensek ne, evlenmesek ne?" Mücella, bir türlü çıkamadığı yirmi yaş romantizminin içinde boğulurken, gözyaşlarını da zor tutuyordu. Her seferinde böyle oluyordu. Mücella, ne zaman ikisine dair bir şeyler söylese, geleceklerini bir ressam gibi çizip önlerine koysa, ne zaman, güzel günler göreceğiz, motorları mavi-liklere süreceğiz bile dese, Orhan, sürgülü bir kapıyı bu konuşmanın tam orta yerine çekiyordu. Türkiye idi o kapı. Orhan'ın Türkiye'si. İşgal altında olan ama kurtulması da çok yakın olan Türkiye. Orhan'a sorsan, bu kır gezisi bile

devrimin önündeki en büyük engellerden biriydi. Mücella'nın âdeta kendinden geçmesine yaptığı o ısrar olmasa ne işi vardı burda Orhan'ın.

Mücella'yı nasıl seviyordu peki Orhan, bu kadar büyük bir aşk beslerken devrime. Seviyor muydu Mücella'yı, sevdiğini mi sanıyordu? Bunu da sordu Mücella defalarca. Sevmesem seni, niye katlanayım sana dedikten sonraki gülümsemesi ve elini sıkı sıkıya tutması, Mücella'nın içinin yağlarının eriyip gitmesine yetiyordu. Orhan'dan başka bir şey görmüyordu Mücella. Orhan'ı da çok gördüğü söylenemezdi ama o yokken bile, o dernek ve parti toplantılarına Mücella'dan fazla zaman ayırdığında bile, o fakültenin kantininde arkadaşlarıyla ülkeyi tek başına işgalden kurtarıırken bile Mücella'nın yanındaydı sanki. Bir gün Türkiye huzura kavuşacak nasılsa diyordu Mücella. Bu iç savaşı kimin kazanacağını önemsemiyordu. Devrim gelecekse gelecek, gelmeyecekse de bitecek bu kargaşa. Türkiye, bir gün huzura kavuşacak.

Orhan, oturma salonunda dönen muhabbete bir türlü odaklanamıyordu. Furkan, bir iki defa, hemen sağında oturan babasının dizine dokunarak bir şeyler söylemesine yardımcı olmuştu. Hepsi o kadar. Orhan'ın gözleri, biraz da utana sıkıla, evin içinde kendinden izler aradı. Mücella, onu kolay unutamaz. Mutlaka, kendisini hatırlatan bir şeyler bırakmıştır evin içine. Bir an sarstı kendini. Olacak iş mi diye düşündü. Neler geliyordu aklına böyle, anlamlandıramadı bir türlü. Aradan otuz yıl geçmiş olmasına rağmen, bir dedektif gibi kendisinden bir parça arıyordu bir başkasının evinde. Başkasının evi. Ne acı. Furkan, annesi ve babasına Zeynep'ten bahsedince, nasıl da içi burkulmuştu Orhan'ın. Mücella, kızımız olursa adı Zeynep olsun demişti, Orhan arkadaşlarıyla Türkiye'yi kurtardıktan sonraki bir kantin buluşmasında. Zeynep, babasının süsü demekmiş. Öyle söylemişti Mücella. "Kızım, senin süsün olsun..." Orhan'ın bunu her zamanki gibi önemsemeyeceğini, yine tek derdimiz bu mu diyeceğini bilmesine rağmen öyle söylemişti. Kaderin cilvesi. Şimdi bir başka babanın süsü olan Zeynep'i, oğulları Furkan'a istiyorlardı. Birazdan yüzükler takılacak... Furkan, Zeynep'i anlatırken yere göğe sığdıramamıştı. Bir tanısınız baba, öyle içten, öyle bir sevgiyle çarpıyor ki yüreği, sanırsın karşında tastamam bir Türkiye var. O Türkiye'nin, Mücella'nın Türkiye'si olduğunu nereden bilecekti Orhan. Mücella'nın Türkiye'si. Furkan'a, başka Zeynep mi yoktu diye kızmalı mıydı yoksa iyi ki bu Zeynep'i buldu diye takdir mi etmeliydi? Bu iki denklem içinde kayboluyordu. Zeynep'in, Mücella'nın kızı olduğunu önceden bilseydi rıza gösterir miydi bu evliliğe? Ya da Mücella gibi bir kadının kızı da dört dörtlüktür deyip sevinir miydi Furkan için. Furkan, babasının bir zamanlar âşık olduğu kıza anne diyecekti. Ne tuhaf bir şey bu... Furkan, Mücella'ya anne diyecek. Mücella da bir zamanlar âşık olduğu adamın oğluna oğlum diyecek.

Zeynep'in büyük olan amcası, müstakbel kayınpeder niye hiç konuşmuyor, kızı verecek olan biziz o değil diye latife yaptığı sırada, hâlâ duvarlarda, çekmecelerde, döşemelerde kendinden bir iz arıyordu Orhan, bulamayacağını bile bile. Duvarda, altın renkli bir çerçeve içinde asılı duran lale motifli ebrûya yoğunlaştı gözleri. Sağ alt köşede Hikmet'e sevgiyle yazıyordu. Demek ki ebrû hevesi hiç bitmemiş diyebildi içinden. Sevgiyle diye not düştüğüne göre seviyor olmalı kocasını. Sevmese niye katlansın bunca yıl. Mücella, bir hevesle ebrû kursuna kaydını yaptırdığında ikinci sınıfta, yine aynı tepkiyi vermişti Orhan. "Ne ebrûsu Mücella? Tek derdimiz bu mu şimdi?" Öğrenim hayatları boyunca başka da bir dertleri olamadı zaten. "Ülke işgal altındayken nasıl böyle boş işlerle uğraşırsın Mücella? Ne zaman devrime inanacak, devrim için sen de bir şeyler yapacaksın?" Mücella, bir tek kendi çabasıyla devrim olacağını bilse, gözünü kırpmadan o çemberin içinde bulacaktı kendini. Anarşiden, karışıklıktan nefret etse de, mütedeyyin bir ailede büyümüş olsa da, Orhan'ı o kadar seviyordu ki, varsın devrim olsun da Orhan ile mutlu bir yuva kursunlar... Türkiye elbet bir gün huzura kavuşacak nasılsa diyordu Mücella.

Furkan, Zeynep'in uzattığı kahve fincanına uzanırken babası gözlerini ebrû tablosundan, gümüşlülüğe doğru çevirmişti. Gümüşlülüğün içinde iki fotoğraf çerçevesi vardı. Mücella ile Hikmet Bey'in, fonunda tropikal bir sahil görüntüsü olan ve Hikmet Bey'in sağ kolunu, Mücella'nın omuzuna doladığı bir fotoğraf. Diğer çerçevede ise Zeynep'in anne babası ve kız kardeşi Eylül ile olan fotoğrafı. Eylül ismi de Mücella'nın tercihi miydi acaba? Mücella, sadece Zeynep adını çok sevdiğini söylemişti Orhan'a zamanında. Aşkları devam etseydi ikinci, üçüncü, dördüncü çocuklarıyla ilgili de bir şeyler söylerdi belki Mücella. Orhan'ın tek derdimiz bu mu Mücella diyeceğini bile bile söylerdi. Çünkü yılmayan, bıkmayan, yenilgiyi kabullenmeyen bir yapısı vardı Mücella'nın. Bitiren taraf da Mücella olmamıştı zaten. Orhan'ın davasından, derneğinden, partisinden, devriminden daha önde olmadığını bilmesine rağmen, asla yorulmamıştı. Bir gün elbette diyordu, bir gün elbette Türkiye de huzura kavuşacak. İşte o zaman Orhan bütün sevgisini bana verecek.

Orhan, gözlerini gümüşlülükten çekip sıkı sıkıya kapattı. Duymuyordu içerde konuşulanları sanki. Keşke dedi içinden, dönebilseydim yetmiş sekizin o kâbus gibi gününe. "Olmayacak Mücella. Bitirelim. Bu kan deryasının içinde bir kızı sevmek ağır geliyor bana. Kendimi bir suçlu gibi hissediyorum." Zihninde döndü durdu Mücella'ya söyledikleri. Mücella'nın hıçkırık hıçkırık kantinden çıkışı geldi sonra, evin içinde şimdi kendinden bir parça aramayı bırakan Orhan'ın gözlerinin önüne. Merdivenleri koşa koşa çıkan Mücella şimdi dünürü olarak oturuyordu evin bir köşesinde.

Ayağa kalktı Orhan. Mücella dedi bütün cesaretini toplayarak. Mücella, ben sana geç kaldım, sen bana erken geldin. Ne kadar pişman oldum sonradan bilsen. Nasıl büyük bir hataymış seni terk etmem. Devrimin hiç olmayacağını nerden bilirdim ben Mücella? Bilseydim hiç böyle olur muydu? Kandırdılar bizi Mücella. Kandırdılar. Dernek, dava, parti, devrim... Hepsi de kocaman bir yalandan ibaretmiş. Anladım bunu. Anladım ama seni kaybettim, ne fayda. Eylül, kızının adı... Kim bilir belki de bir Eylül günü doğduğu için ona o adı verdin. Ama Eylül bende ağır bir yara Mücella. Hiç kapanmayacak bir yara. Her gün dikişleri sökülen sonra her gün o dikişleri yeniden dikilen kocaman bir yara Eylül bende. Kapanmadı hiç. Ben sandım ki, devrim gelecek. Ben sandım ki, devrim yolunda en sevdiklerimizi feda etmezsek de devrim gelmeyecek. Eylül'de geldiler Mücella. Seni terk ettikten iki yıl sonra geldiler. Gelen devrim değilmiş, devrim hiç gelmeyecekmiş. Mamak'a götürdüler beni Mücella. Betonda yattım günlerce. Ayaklarım, ellerim patlayana kadar, kanım çekilene kadar copladılar beni Mücella. Süleyman olmasaydı nasıl çıkardım o cehennemden bilmiyorum. Süleyman, bana sabrı öğretti, tevekkülü öğretti. Bana Allah'ı öğretti Mücella. Beş yıl sonra çıktım o cehennemden. Gelip bulmak istedim seni Mücella. Gelip bulmak. Bulup o yeşil gözlerinde huzur bulmak. Cesaretimi toplayamadım hiç.

Hikmet Bey, Orhan'a baktı ev sahibi pozlarıyla. O da ayağa kalkıp, buyurun Orhan Bey, lavabo şu tarafta, göstereyim dedi. Beraber yürüdüler. Mücella, misafirler geldiğinden beri pek de kaldırmadığı başını hafiften kaldırdı. Bıçak açmayan ağzından duyulur duyulmaz bir şeyler döküldü.

"Türkiye elbet bir gün huzura kavuşacak demiştin, bir gün elbet huzura kavuşacak Türkiye."

CANER ÇAYLAK

İmsak Vakti

birinci gün

"...Musa Efendi..."

Gözleri titredi.

"...Uyan..."

Uykusu dağıldı.

"...Namaz vaktidir..."

Ses dayanılmaz hafifliği ile doldurmuştu içeriği. Yankılanıyor gibiydi. Açmadı gözlerini. Sesin kulaklarında kalan tınısını yitirmek istemedi. Bir yandan korkuyor, sırtı ürperiyordu. Bir yandan göğsü huzurla doluyor, içi genişliyordu. Kapalı duran göz kapaklarının ardında geniş, uçsuz, gamsız ve hafif şekiller belirliyordu. Ses kulaklarında yankılanıyor, kalbine iniyor, ruhunu bedeninden ayırıyordu. Hafifledikçe güzelleşiyor, başka türlü hisler, başka iklimlerden nefeslerle doluyordu. Yükseliyor, ayrılıyor ve besleniyor gibiydi ruhu.

Uysal ışıklar doluşuyordu göz kapaklarının içine. Vakit çıkmak üzereydi. Gözlerini açtı. Engelleyemediği bir tebessüm vardı yüzünde. Edebini bozmadan açtı yorganı üzerinden. Kalktı. Duvarlara, duvardaki süslere, yerdeki kilime, kilimdeki şekillere, sesin değdiği her yere, sesi duyduğuna şahit olan her şeye selam verdi.

Parmak uçlarında yürüyerek, sese muhalif ve şefkatli tınısına aykırı sesler çıkarmaktan korkarak abdest aldı.

...

Namazdan sonra, içi sabah ışığından da güzel ışıklarla dolu olarak pencere kenarındaki divana oturdu. Dışarıyı seyre daldı. Bahar aylarıydı. Çiçeklerle dolmuştu meyve ağaçları. Hassas, alıngan, nazik çiçeklerin üzerinde geziniyordu sabah ışığı. Kazılmış topraktan nemli bir bereket buğusu tütüyordu. Topraktan yükselen buhar, meyve çiçeklerinde gezinen güneş ışığını titretiyor, gören gözlerin aklını başından alıyordu.

Ayak seslerini duydu annesinin. Elinde sini ile girdi içeriye. Divanın üstüne, Musa'nın yanına bıraktı. Oğlunun sabahları konuşmadığını bildiği için gülümseyerek baktı sadece. İhtiyar eklemlerinden çıkan çıtırtılarla geri dönüp gitti.

Sabahları konuşmuyordu. Perdelerin arkasından gelen sesin asudeliği ile öğle vaktine kadar kimseyle konuşmuyordu. Büyü bozulsun istemiyordu.

Sofraya baktı. Peynir bitmişti. Çayın buharı davetkârdı. Ekmek canayakın, Zeytin sıcakkanlıydı. Bal ise işveli ışık zerrelere saçıyordu etrafa. Açıl sofra açıl, dedi, otur şöyle gün ışığı, başımın üstünde yerin var, açıl sofra açıl, esirgeyen ve bağışlayan Rabbimin adıyla, dedi, bir yudum çay içti.

Kapının sesini duydu. Dışarıya çıkmıştı annesi. Elinde süt güğümleri vardı.

...

Kavaflar Çarşısı'nın en sonundaydı dükkânı, bir sığınak gibi. Çarşının ortasında bir cami ve bitişiğinde bir medrese güven verici gövdeleriyle bütün ağırlığını koruyordu. Taş döşeli sokağın üzerine çınar ağaçları ilgiyle eğiliyordu, dert dinliyor gibi. Sabahları, açılan kepenk seslerine bir mermer serinliği, yorgun bir öksürük sesi karışıyordu. Çıraklar çınar yapraklarını süpürüyordu. Güneş vurmamıştı henüz taş duvarlara, mermerlere, çınar gövdelerine. Uykudaydı henüz, üşengeç bir şehzade gibi.

Dükkânın kapısını açtığı anda kitaplar uyanmıştı. Kâğıt ve deri kokusu hürmetle toparlanıp içeriye buyur ettiler Musa'yı. Gaz lambası iyi huylu bir eş gibi uysalca aydınlattı içeriyi. Önce babasının kitabına dokundu.

Babasını her yatsı vaktinde, koltuğunda hep aynı kitapla eve girerken hatırlıyordu. Babasından kalan yegâne hatıraydı bu kitap. Tezgâhının başköşesinde saklıyordu.

Medresedeki hocası Yahya Efendi kitaplara olan ilgisini fark etmiş, medrese eğitimi bittikten sonra bu dükkânı tutmasına ön ayak olmuş ve nazi geçen bütün dostlarını kitaplarını ciltlemesi için Musa'ya göndermişti.

İlk ciltlediği kitap babasının kitabıydı.

...

Kadınlardan beş tanesi gelmiş, Musa'nın annesi Hatice Abla'yı bekliyorlardı. Beklemekten sıkılmıştı içlerinden bazıları;

-Nerede kaldı bu Hatice abla?

-Nerede olacak, oğlunun başını bekliyordur. Bebek gibi bakıyor koskoca adama.

-Evlendiremedi gitti Musa'yı.

-Kız duydu mu, Musa duvarlarla konuşuyormuş. Bizim Gülcan Teyze duymuş geçen sabah.

-Zaten hep biraz tuhaftı Musa. Medrese okuduğundan beri garipleşti.

Yabanlaştı. Kimseyle konuşmaz oldu.

Yokuşu çıkmakta zorlanmış, soluk soluğa girmişti içeriye Hatice Abla. Konuşulanları duymadığı anlaşılınca ferahlamıştı hepsi. Yüzlerine masum bir ifade takınıp peyniri kesmeye koyulmuşlardı. Göz kararı bölünüp herkese paylaştırılmıştı.

Çekiştirme ve yakıştırmanın tadı içlerinden birkaçının damağında kalmıştı. Sürdürebilmek için can atıyorlardı.

-Hatice Abla, yazık değil mi sana, bu yaşta oğlunun hizmetini görüyorsun. Evlendirsene artık.

-Etrafta herkesin ağzına sakız oldu Musa. Erkekliğinden şüphesi mi var yoksa diye konuşuluyor. Bak haberin olsun.

Gülüştüler.

Gözleri birden dolmuştu Hatice Abla'nın. İçerlemişti duydukları karşısında. Kadınlardan birisi yatıştırmak ister gibi devam etti;

-Halamın köyünde bir kız var. İstersen bir gidip görelim. Beğenirsen istemeye de gideriz ardından.

...

ikinci gün

"...Musa Efendi..."

Gözleri titredi.

"...Uyan..."

Uykusu dağıldı.

"...Namaz vaktidir..."

Ses dayanılmaz hafifliği ile doldurmuştu içeriyi. Yankılanıyor gibiydi. Açmadı gözlerini. Sesin kulaklarında kalan tınısını yitirmek istemedi. Bir yandan korkuyor, sırtı ürperiyordu. Bir yandan göğsü huzurla doluyor, içi genişliyordu. Kapalı duran göz kapaklarının ardında geniş, uçsuz, gamsız ve hafif şekiller belirliyordu. Ses kulaklarında yankılanıyordu. Beliren şekiller kalbine iniyor, ruhunu bedeninden ayırıyordu. Hafifledikçe güzelleşiyor, başka türlü hisler, başka iklimlerden nefeslerle doluyordu. Yükseliyor, ayrılıyor ve besleniyor gibiydi ruhu.

Aynı hafiflik ve güzelliklerle kıldıktan sonra sabah namazını, aynı pencerenin önüne geçip oturdu.

Fakat bir başkalık vardı annesinin ayak seslerinde bu sabah. Gülümseyişi de yoktu yüzünde. Siniyi bıraktıktan sonra geri dönüp gitmedi. Diğer ucuna oturdu divanın. Derin soluğunu bıraktı.

-Musa evladım, ne kadar ömrüm kaldığını bilmiyorum. Ahir ömrümde son isteğim seni evlendirmektir biliyorsun. Komşulardan birinin köyünde bir

kız varmış. İnat etme de bir gidip göreyim.

Yeni kesilen peynirden bir lokma almıştı. Annesinin sözleri içine bir burukluk doldurdu. Sabahın esenliğinden ve güzelliğinden alıp zihnini fani uğraşlara vermeyi sevmiyordu. Bu gayretler, bu talepler ve beklentiler ilahi asudeliklerden alıp gönlünü, günlük uğraşlarla dolduruyordu. İstemiyordu. Saklıyordu. Söyleyemiyordu. Neden evlenmek istemediğini söyleyemiyordu annesine. Yerinden kalktı. Kırışık ellerini öptü annesinin.

-Üzülme sen, dedi sadece.

Medrese yıllarından beri, bir gün dahi kesintiye uğramadan hep aynı ses ile uyandırılmıştı sabah namazına. Benzersiz bir lütuf ve şükrü imkânsız bir ihsan olarak kendisine verilen bu sesi yitirmekten korkuyordu. Evlenip de cismani zevkler ve endişelerle oyalanmaktan ve o sesi kaybetmekten korkuyordu.

Kaybetme korkusu dahi iştahını kesmişti. Bir lokma peynirden başka bir şey yememişti. Pencereden dışarıya baktı. İçi sızladı. Yüreği ezildi.

...

Dükkâna giderken yol boyunca düşünceliydi. İhtiyar duvarları selamsız bırakmış, ağlamaklı mermer sütunlar ardından ağız bükmüş, soğuk çeşmeler gönül koymuştu.

Annesine yük olmak, bu yaşta hizmetini gördürüyor olmak vicdanına dokunmuştu. Belli ki annesi de yorulmuştu. Üzülmüştü. Sabahın serinliğine basıp geçmişti. Çınar yaprağının kokusu hayretler içindeydi. Hiç böyle yapmazdı Musa. Düşünceler içindeydi. Annesi iyice ihtiyarlamıştı. Sofrayı kurup kaldırırken dizleri, bilekleri çıtırdıyordu. Dükkânlar bir bir açılıyor, hevesli bereketler içeriye doluyordu. Musa'nın zihnini 'acaba'lar istila ediyordu. Cömert bir şüphe aklına kelimeler, hevesler, ihtimaller saçıyordu. Dükkânına gelmiş olduğunu anlamayacaktı, rüzgâr yolunu kesip yakasına yapışmasa. Bir kurt zihnini kemiriyordu, gelmiş miydi aile kurmanın zamanı yoksa?

Dükkânına girdi. Kitaplarına baktı. Duvarlara, tezgâhtaki bıçaklara, deri parçalarına, iplere, iğnelere. Babasının kitabının kapağını araladı. Kelimeler güneşe koşmak, dışarı çıkmak istedi.

Taburesine oturdu. Yanılgı içinde miydi? Tutunduğu fikirleri birer saplantıdan ibaret olabilir miydi? Evlilik engel olmayabilir miydi sesi duymasına, hissetmesine, sindirmesine? İyice yaşlanan annesine bakabilir miydi tek başına? Kendi işini kendisi görebilir miydi? İçine bir sıcaklık yayılmıyor muydu düşününce? Evlilik sünnet değil miydi? Çocuk civıltısını, kadın itinasını hak etmiyor muydu?

Bir ayak sesi dağıtıp kaçırdı düşünceleri. Medrese talebeleri gelmişti. Ciltlenmek üzere çeşitli kitaplar getirmişlerdi. Selam verdiler;

-Yahya Efendi'nin selamını getirdik.

-Aleyküm selam.

Kitapları tezgâhın üstüne bırakıp çekildiler sessizce aynı yere.

-Haftaya aynı gün gelip alabilirsiniz.

...

üçüncü gün

Bir ışık titretti kirpiklerini.

Boşluk.

Şüphe.

Korku.

Yırtar gibi açtı gözlerini birden. İnanamadı. İtiraz etmek istedi. Yorganı attı üzerinden. Doğrulup kalktı. Ses yoktu. Duymamıştı. Uyandırılmamıştı. Namaz vaktini kaçırmıştı. Gözleri doldu. Güneş doğmuş, vakit çıkmıştı. Elleri titredi. Büyük bir suçtu sanki bu. Ağır bir vebaldi sanki bu. Dizleri çözülde. Divanın üstüne, pencere kenarına çöktü. Yüzünü ellerinin arasına sakladı. Utanıyordu.

Üryan olmuş gibi, üzerinden örtü çekilmiş gibi hissetti. Örtünmek, korunmak, yere kapanmak istedi. Çaresiz hissetti, üzerinden kabuğu çalınmış tesirsiz bir böcek gibi hissetti. Güçsüzdü, yerle bir olmak istedi. Yüzünü ellerinin arasına sakladı. Saklanmak istedi.

Başaramamış, görevi yerine getirememiş gibi hissetti. Sıratı geçememiş gibiydi, ayaklarını suçlamak istedi. Günahkâr, zalim, nankör hissetti. Dizlerini yumrukladı.

Öfkelenmek istedi. Bağırıp çağırmak, koşup sesi yakalamak istedi. Dil döküp yalvarmak, ikna etmek, vazgeçirmek istedi. İçeride umursamazca gezinen güneşi yerdeki halıdan söküp atmak, evden kovmak istedi. Her şey onun suçuydu. O getirmişti içeriye bu destursuz sabahı.

Azledilmiş bir memurun vicdan azabını duyuyordu içinde. Her şey aynıydı hâlbuki. Dışarıdaki toprak, buğu, güneş ışığı, meyve çiçekleri, kuşlar ve duvardaki, halıdaki ışıklar. Fakat içindeki düğüm çözülüp gevşemiş, su çekilmiş, büyü bozulmuş gibiydi. Aklını kaçırmak üzereydi. Tövbe etmek, arınmak, temizlenmek istedi. Daha büyük bir günaha girmekten korkuyordu. Kollarını ve paçalarını sıyırdı. Abdest alacaktı.

Annesi sofrayı bırakıp gitmişti. Sabah namazını kıldıktan sonra tekrar uyuduğunu zannetmiş olmalıydı.

...

Medrese'den hocası Yahya Efendi'ye gitti.

Yahya Efendi'nin dükkânı Kavaflar Çarşısındaydı. Ayakkabı yaparak geçimini sağlıyordu. Uzun yıllardır öğleye kadar dükkânda duruyor, öğleden

sonra medresede dersler veriyordu.

Kavaflar Çarşısı'na ulaştığında vakit kuşluk yerindeydi. Mahmurluğunu henüz üzerinden atamamış olan güneş dükkânın içinde tevazu ile geziniyordu. Yahya Efendi görünürde yoktu. Namazlarını kıldığı iç odadan kahve kokusu geliyordu.

Kapısını açtı iç odanın. Yahya Efendi'nin eli havada, henüz pişirdiği kahveyi uzatıyordu Musa'ya. Gülümsüyordu. Bakışları Musa'nın henüz girdiği kapının ardına bakıyordu sanki;

-Derdimiz bırakmaz peşimizi.

Kahveyi aldı. Mahcup olmuş bir halde oturdu karşısına hocasının. Kapının arkasını gösterdi eliyle Yahya Efendi;

-Derdini de çağır içeriye. Buraya kadar taşımışsın. Kapının arkasında beklemesin. Çare değil. Birazdan kendisi gelecek, tırmanacak zaten omuzlarına.

Oyuntardan ağlayarak dönen bir çocuk gibi hissediyordu kendisini. Biraz beceriksiz, biraz şefkate muhtaç, biraz yorgun.

Daha önce olmayan bir karanlık vardı içeride. Pencereyi tahta parçaları ile kapatmıştı hocası. Tahtaların arasından sızan güneş ışığı içerisinde toz zerreleri uçuşuyordu. Yahya Efendi'nin ayaklarına düşüyordu ışık. Bir gölge oyunu izler gibi izlediler tozların ışık içerisindeki çırpınmalarını. Kaçıp kurtulmak yerine ışığın keyfini sürmek ister gibiydi toz zerreleri.

Dakikalar geçti.

Hep aynı dinginlikteki sesiyle konuştu Yahya Efendi;

-Toz zerreleri bize, gitgide büyüyen tefekkür dalgaları halinde ışığı, tahta parçalarını, pencereyi, dışarıdaki günü ve nihayet güneşi anlatmaya çalışırlar. Musibetler de böyledir. Çırpınıp dururlar bize bir şeyler anlatabilmek için.

Bir sırrı fısıldar gibi alçalttı sesini. Ses alçalınca tesiri yükseldi;

-Kerametini de bilirim, derdini de. İkisi de dökülmez bir namustur ortalığa. Yoksa ilelebet alınır elinden, verildiği gibi.

Sustu bir süre. Sessizlik bir sargı avuntusuyla sardı açık yaralarını Musa'nın. Güneş ışığına dalıp gitmiş, dakikalar erimiş, buzlar çözülmüş, elleri ve yüzü gevşemişti. Ortada duran sehpaye tırmanmıştı nihayet güneşin ışığı. Bunu beklermiş gibi, güneşin düştüğü yere bıraktı kahve fincanını Yahya Efendi. Teşhis koyan bir hekim gibi şefkatle, anlaşılacak ister gibi tane tane konuştu;

-Her sofraya oturduğunda... İbrahim Ethem'i düşün... Sofrana gelenleri... Boğazından geçenleri düşün...

Tekrar sustu. Sindirmesini bekledi Musa'nın bu demir ilaçları, bu acı şifaları.

Sessizliğe, işığa ve toz zerrecilerinin güzelliğine maruz bıraktı kendisini Musa. Işık, güneşin ağır ağır dönüşüyle birlikte ayaklarına düşmeye başlamıştı. Güneşleri düşündü. Baharları ve kışları. Geceyi ve yağmuru düşündü. Sultanları düşündü, sultanları ve evliyalı. Evliyalığı makbul bir sultandı İbrahim Ethem. Tacı tahtı terk etmiş, seneler sonra Belh şehrine geri dönmüştü. Kimse tanımamış, herkes yüzünü unutmuştu eski sultanlarının. Çok soğuk ve yağmurlu bir gecede, kendi yaptırdığı camide yatsı namazı kılmış ve caminin bir köşesine geçip kıvrılmış, sabahı beklemek istemişti. Müezzinzin gelip kızmıştı. Rica etmişti İbrahim Ethem, müsaade istemişti camide uyumak için. Müezzin ise dinlememiş, bacağından sürükleye sürükleye, başını merdivenlere vura vura dışarıya atmıştı İbrahim Ethem'i. Çaresiz, şehre gitmiş ve açık olarak sadece bir fırın bulmuştu. Fırına girip sabaha kadar oturma müsaadesi istemişti. Fırında tek başına çalışan işçi sabah ezanına kadar konuşmamıştı misafiriyle. Sabah ezanı okunduktan sonra sormuştu kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini. İbrahim Ethem de neden sabah ezanına kadar konuşmadığını sorunca; "Ben bu fırında işçiyim. İki çocuğum var, iki de yetime bakıyorum. Ben onlara şimdiye kadar haram lokma yedirmedim. Senin geldiğin vakit benim mesai saatim dâhilindeydi. Ezan okundu, mesaim bitti. Seninle istediğin kadar konuşabiliriz, şimdi kazancıma haram karışmaz." demişti. İbrahim Ethem "Sen ne güzel adammışsın. Hiç Allah'tan dilediğin bir şeyin olmadığı oldu mu?" diye sormuştu işçiye. "Ben Allah'tan ne istediysem verdi. Tek bir şey dışında. İbrahim Ethem'i görmeyi çok istemiştım, o da olmadı" deyince "İbrahim Ethem'i bacağından sürükleye sürükleye, başına vura vura getirdi ve sana gösterdi." demişti İbrahim Ethem.

...

dördüncü gün

Gözlerini yırtar gibi açtı. Yine duymamıştı sesi. Yatağında doğrulup oturdu. Ağlayacağını hissetti bir an. Merdivenden yükselen şefkatli gıcirtılar bu kez odasına kadar geldi. Kalkıp oturdu pencere kenarına. Annesi dizlerindeki çitirtılarla ve yorgun soluğuyla gelip oturdu diğer ucuna divanın. Telaşlanıyordu Musa için;

-Evladım iki gündür bir şey yemiyorsun. Neyin var? Dün nereye gittin öyle apar topar?

-Yahya Efendi'yi ziyaret ettim. Komşulardan akrabalarından yemeklik bir şeyler aldın mı hiç bu aralar?

-Nerden çıktı şimdi bu? Almadım elbette.

-Çerçilerden bir şey alıp parasını geciktirdiğin oldu mu?

-O nasıl söz evladım! Duymamış olayım.

Oğlunun sabah sabah bu kadar çok konuşmasına alışık değildi. Kafasını

kurcalayan bir şeylerin olduğu muhakkaktı.

-Çıkar bakayım ağzındaki baklayı?

-Ana demem o ki, başkalarının ekmeğinden aşından bizim sofraya karışan oldu mu?

Musa'nın sualleri karşısında kendisini sorgular gibi anlatmıştı. Bir yandan da düşünüyordu. Eksik bir şey bırakmamak için. Son anda aklına bir şey gelmişti.

-Bak komşularla beraber yaptığımız sadece peynir var. Yukarıdaki köyün kadınları geçen sene peynirlerini müşterek yapmışlar. Biz de bu sene öyle yaptık.

-Nasıl müşterek yaptınız?

-Herkes sağdığı sütü getirdi. Birleştirdik. Hepsini beraber peynir yapıp sonradan bölüştürdük. Kolaylık oldu bize de.

İtiraz etmek isteyen bir bulantı başladı midesinde. Hak edilmemiş bir lokma damar damar sirayet etti her zerresine. Parmaklarına baktı, dizlerini sıkıttı, ayak parmaklarını büzüştürdü. İşgal edilmiş, iğfal edilmiş bir şehir gibiydi. Direnmeye gücü yoktu.

-Musa evladım, iyi misin? Bir hal oldu sana!

-Ana, kurban olayım başkalarından bir damla bile karışmasın bizim soframıza.

Bir yıkıntı halindeydi Musa'nın yüzü. İçeriye doluşan sabah ışıklarının altında ortaya çıkmış bir yalan gibi hissetti kendisini. Gizlenmeye yüzü yoktu. Evlerin hakkı birbirine karışmıştı. Yediği bir lokma peynir yüzünden uyandırılmamıştı sabah namazına. Artık emindi. Hak serseri bir şüphe halinde dolaşıyordu şimdi içinde. Lekeli bir muamma, tuhaf bir belirsizlik halindeydi. Çekip çıkarmaya imkân yoktu. Bahçede gezinen deli ışıklar teslim almak üzereydi aklını. Kapattı gözlerini. Işıklara engel olmak istedi. Yahya Efendi'nin dükkânındaki ışıkları anımsadı bu defa. Yahya Efendi'nin sözleriyle ahenk içindeki uysal ışıkları. Aydınlık sesini duyar gibi oldu hocasının. "İsa Peygamber açlıkla tedavi edermiş hastaları."

...

-Duydun mu, Musa dört gündür hiçbir şey yememiş!

-Başına bela olacak Hatice Abla'nın.

-Çarpılmış olmasın sakın bu Musa!

...

sekizinci gün

Yatsı namazını kıldığından beri aynı yerde, pencere kenarında duruyordu. Gözleri yanıyordu, iğneler batıyordu uykusuzluktan. Umursamıyordu. Midesi açlıktan iki büklüm katlamaya çalışıyordu gövdesini. Direniyordu. Dı-

şarındaki karanlığa dikmişti bakışlarını saatlerdir. Gece tükenmek üzereydi.

Karanlığın iplik iplik sökülmeğe başlayacağı vakti bekliyordu. İmsak vaktinin şehre bir fatih gibi gireceği vakitlerde hürmetli bir misafirin özlemiyle o sesi bekliyordu. O sesi yeniden duymaya layık olduğuna, layık görüldüğüne kendisini inandırabilmek için bekliyordu.

Dışarıda, karanlığın içinden sis dalgaları geçiyordu. Çocukluğunda babasını beklediği günler geliyor gözünün önüne. Her gece ürpererek uyanıyor, yatağından, çıkıyor, aynı pencere kenarına oturuyordu. İmsak vaktine kadar uykusuzluktan ve soğuktan titreyerek bekliyordu babasını. Bahçedeki karanlığın içinde türlü şekiller görüyordu, korkmuyor, umursamıyordu. Israrla babasını bekliyordu. Ezan okununca uyanan annesi uzun uzun dil dökerek, sarılıp göğsüne bastırarak yeniden yatırıyor Musa'yı.

Babası gelmiyordu bir türlü.

Güneş umursamazca doğuyordu. Çocuk yaşta güneşe küsüyordu. Uyanıldığında babasını göremeyince güneşe küsüyor, öğleye kadar konuşmuyordu.

İşte yeniden sırtında bir ürperti yayılıyor. Ezan okunuyor uzaktan uzağa. Karanlık titriyor, ağaçlarda çiğ damlaları uyanıyor. Sabah ezanı insanın ruhunu sarmalıyor. Ruhunun da uyandırılmasını bekliyor. Laciverde dönen karanlığın içinde gezdiriyor arayan, sorgulayan bakışlarını. Sesin gelişini arıyor. Bir ışığı, bir rüyayı, bir rüzgârı yakalamak ister gibi sesi duyup yakalamayı bekliyor. Bir yandan titriyor, açlıktan ve soğuktan bedenine söz geçiremiyor.

Gecenin rengi gitgide açılıyor, ortalık ağarıyor.

Annesi bir battaniye ile çıkıp geliyor. Sırtına örtüyor Musa'nın.

-Kendini helak ettin be oğlum. Ne derdin varsa anlatsana bana.

Gözleri nemlendi, boğazı düğümlendi. Bekledi. Toparlandı.

-Hiç, diyebildi sadece.

...

Annesi sofrayı getirdiğinde sabah namazını kılmış ve dükkâna gitmek için hazırlanmıştı. Kitapları dizlerine koymuş, pencereden dışarı bakıyordu yine. Güneşli bahar havası gitmiş, kasvetli bulutlar çökmüştü ortalığa. Annesi sofrayı divana bırakıp yanına oturdu Musa'nın;

-Evladım, bari benim hatırım için bir iki lokma ye. Hem bugün açma dükkânı. Açsın, uykusuzsun. Dinlen biraz.

Sofraya baktı Musa. Peyniri gördü. Midesi ile beraber vicdanı ve izanı da bulandı. Haram yemişti. Pencereden bir rüzgâr esti. Gri bulutlar alçalıyordu. Yağmur yaklaşıyordu. Haram lokma içinde dolaşıyordu. Hazmedemiyordu şuuru bir tek lokmayı. Sabah namazına uyandırılmıyordu. Pencere kenarından sızıyordu rüzgâr. Umutsuz bulutlar alçalıyor, arz küçülüyordu. Sıkışıyor, daralıyordu hayat. Kucağındaki kitaplar korkuyordu. Ortalıkta bir kasvet do-

laşıyordu. İlim ve ahlak ağılamaya hazırlanıyor, yağmur yaklaşıyordu.

-Kitapları almaya gelecekler bugün medreseden.

Pencereden tutunarak kalktı. Sızan rüzgâr elini ısırmaya yeltendi. Sırtını doğrultamıyordu. Kemikleri parçalanmış, yeniden yapıştırılmış gibi ağrıyordu dik durmaya çalıştıkça. Midesindeki açlık, bir girdap gibi döne döne kendine çekiyordu bütün bedenini. Şemsiyesini aldı. Kitapları korumak zorundaydı. Annesinin elini öptü çıkarken. Peynirle göz göze geldi. Kitapları arkasına sakladı. Peynirden yayılan kızgın vebalden korumak istedi hassas kelimeleri. Teskin edip susturdu korkudan titreyen sayfaları.

...

Annesinin endişeli bakışları ve ısrar eden şefkatine rağmen dışarıya çıktı. Ayakları güçsüz düşmüştü. Bir ihtiyar gibi yürüyordu. Duvarlardan ve ağaçlardan tutuna tutuna güç bela ulaştı dükkânına.

Bulutlar gitgide çökmüş, ortalık kararmıştı.

Gaz lambasını yaktı. Yağmur başladı. Kitap kokusu, gaz lambasının titreyen ışığı ve yağmurun sesi, tezgâhına oturduğu yerde az da olsa sakinleştirmiş ve gevşetmişti sinirlerini. Babasının kitabını aldı. Elinde tuttu. Hissetti. Açıp okudu. Yağmur damla damla babasının sesini taşıdı içeriye. Yağmurun sesi harfleri döktü sokaklara. Okudu. Gözleri yorulana kadar okudu. Gaz lambası eşlik etmekten yorulup fitili eriyene kadar okudu. Göz kapakları ağır-laştı. Bitkin hissediyordu. Bir parça uyumak istedi. Gaflete düşmüş olmaya-cak kadar, kimsenin hor görmeyeceği ölçüde, Gayretullaha dokunmayacak bir süre uyumak istedi. Teslim edeceği kitapların başına bir iş gelmesinden korktu. Oturduğu yerde kitapları sağ dizinin üstünde eliyle muhafaza etti. Gözlerini kapattı. Yağmurun sesi kaldı en son kulaklarında.

...

Kapının ürkekçe vurulmasıyla uyandı. İki medrese talebesi sırlıklam girdi içeriye. Gördüğü rüyanın etkisiyle uzun bir süre baktı talebelere. Saçla-rından ve yüzlerinden sular akıyordu.

-Selamun aleyküm.

-Aleyküm selam, deyip dizinde tuttuğu kitapları tezgâhın üstüne koydu. Önce bir beze üç kat sarmaladı. Ağaçtan yaptırdığı kitap sandığına koyup kilitledi. Talebelere teslim ederken köşede duran şemsiyesini gösterdi;

-Şemsiyeyi de alın kitaplar ıslanmasın.

Talebe cebinden mühürlü bir zarf çıkardı. Tezgâhın üstüne bıraktı. Şemsiyeyi ve kitap sandığını aldı.

Talebeleri yağmurun içinde gözden kaybolana kadar izledi. Zarfı aldı. Kitapların parası vardı içinde. Gördüğü rüyanın tesiri sıcaktı henüz. Bir zırh yapıyordu rüyasında kâğıtlardan, üzeri yazılı kâğıtlardan.

...

Hatice Abla öğle namazını henüz kılmış, tespih çekmiş, dua ediyordu kapı vurulduğunda. İhtiyar dizlerin, zorlaya zorlaya açtı kapıyı. Musa'yı sırlıklam karşısında görünce telaşlandı.

-Şemsiyen nerede evladım? Çabuk! ... Çabuk içeri gir...

Duvardan tutunarak içeri girdi. Paltosunun cebinden mühürlü zarfı çıkardı. Açtı. Annesine verdi paraları.

-Bu paraları al ana. Peyniri kimlerle kestiysen hepsine paylaştı.

...

-Duydun mu, Musa durup dururken para göndermiş herkese!

-Hatice Abla bize de getirdi. Yoksa kumar parası olmasın, böyle açıktan dağıtıyor!

-İyi ki evlendirmemişler bu Musa'yı. Evlendirseydi evini de geçindiremezdi.

-Kim bilir kimlere yedirirdi, har vurup harman savururdu evinin parasını!

...

Gece teselli edici bir yorgan gibi örtülmüştü insanların üzerine. Fakat Musa'nın bedeni bir harp meydanına dönmüştü. Açlık ve uykusuzluğun zaten yıpratmış bedenini yağmur devirmişti. Titriyordu. Gece ağırdı. Annesi başında bekliyordu. Ateşi gitgide yükseliyordu, yakıp kavurmak istediği bir şeyler varmış gibi.

Gece sessizdi ve yüksek ateş bir çeşit gözbağcıydı. Türlü şekiller, türlü aldatmacalarla dolduruyordu etrafı. Gözlerinin önüne çocukluk günlerini getiriyordu. Babasını bekliyordu sanki yeniden. Koltuğunun altında kitaplarla dönmesini, bahçe kapısını açıp girerken öksürmesini, elini duvara dayayıp öksürmesini, öksürüğü yankılanırken babasının gözünde giderek büyümesini bekliyordu. Gece ağırdı. Ateşi yükseliyordu. Dili damağı kurumuştı, gırtlığından içeriye yakıcı bir kuruluk iniyordu. Hissedebiliyordu. Elini kaldırıp annesine dokunmak istiyordu. Ateşi müsaade etmiyor, yeniden yükseliyor, azgın bir istila gibi çöküyordu üzerine, yakıp kavurmak istediği bir şeyler varmış gibi.

Gece yalancıydı. Umut dağıtıyordu. Çocuk ruhu Musa'nın titreye titreye babasını bekliyordu. Belki gelirdi. Bahçedeki ağaçtan erik koparıp başucuna bırakırdı Musa'nın belki de. Babasını görünce yatağa girip uyuyormuş gibi yapacaktı. Fakat babası günlerce, gecelerce öksürmüştü. Ciğerleri kurumuş gibi öksürmüştü. Ciğerleri kurumuş gibi nefesi tıkanıyordu şimdi Musa'nın. İçti kavruluyordu. Bedeni bir yangın yerine dönüyordu. Annesini hissediyordu. Üzerine eğiliyor, bir şeyler söylüyordu. Ateşi yükseliyordu yeniden, müsaade etmiyor, despot bir muhafız gibi kırbaç vuruyordu zihninin ve duyduklarının

üstüne. Ateşi inatla yükseliyordu, yakıp kavurmak istediği bir şeyler varmış gibi.

İmsak vakti yaklaşıyor, babası dönmüyor, titremesi artıyor, annesi korkuyor, gece ağırlaşıyor, direnci tamamen düşüyor, annesi sirkeli su getirmek için kalkmaya çalışıyor, gaz lambasını arıyor, çocukluğunda bir gece, bir imsak vakti, annesi sırtına battaniye örttükten sonra gaz lambasını yakıyor, yanına oturuyor, titremesi artıyor, titreyişin sarsmasıyla açıyor gözlerini, yanmış yakılmış dudaklarını aralamaya çalışıyor, ölümcül bir gayret ile “eşhedü...” diyor, sürdürüyor, olmuyor, titreyen elleriyle annesini arıyor, çocukluğunda bir gece annesi gaz lambasını yakıp yanına oturuyor, Musa’yı göğsüne bastırıyor, ağlıyor, “Baban gelmeyecek” diyor. “Baban öldü” diyor, imsak yaklaşıyor, titremesi ve ateşi, Yecüc ve Mecüc, azgın, aç ve korkak kavimler gibi önüne çıkan her şeyi yakıp yıkıyor, göğsü kilitleniyor, “eşhedüenla...” nefesi tıkanıyor...

...

dokuzuncu gün

İmsak vakti içeriye, beklenmedik inşirahlarla gelmişti. Kucak dolusu mağfiret ve edilecek dualara icabetle gelmişti. İmsak vakti içeriye genç bir anne ve itinalı bir sevgili gibi gelmişti. Kalem parmaklarıyla derleyip toparlamış, iyimserliğiyle güzelleştirmişti içeriyi. Pencereleleri açmış, umutsuzluğu ve karamsarlığı süpürüp atmıştı. İmsak vakti içeriye bir ses ile girmişti;

“...Musa Efendi...”

Gözleri titredi.

“...Uyan...”

Uykusu dağıldı.

“...Namaz vaktidir...”

Ses dayanılmaz hafifliği ile doldurmuştu içeriyi.

MUHAMMET ERDEVİR

Aramızdaki Karşı

Masamda hayaletler dolaşıyordu. Duvarlarıma çarpan gölgelerin izini ne yaparsam yapayım temizleyemiyordum. Balıksırtı parkeler kederli şarkılar fısıldıyordu birbiriyle çarpışan koridorlarda. Kalem kutum lapa lapa erimişti, defterlerim cıvalı aynalara dönüşmüştü. Sehpadaki kahve fincanları üçleşince kapıdan çıkma zamanının geldiğini anladım. Seyahat adımları basitti: Kapıdan çık, Güzide'ye doğru yürü, onu bulana kadar durma. Elimdeki tek reçete, aklımdaki tek çözüm, hayallerimdeki tek kaçış buydu. Yönergeye uydu, evimin kapısını içerideki garipliklerin üstüne çarpıp çıktım. Kapıyı çarptım, elimdeki reçete avcumu kesti. Yüzümü buruşturdum, acıyı savuşturdum, yıldırım gibi indim merdivenlerden. Acıdan çok aklımdaki sorunun cevabını merak ediyordum. Aklımda olmayan cevaplar alacağımdan emindim aslında. Ve işte yol ve işte Güzide ve işte bilmediğim ne kadar şey varsa dört yanımda.

İçine dünyamı sığdırdığım sırt çantamı omzuma alıp kararlaştırdığımız buluşma yerine doğru yürüyorum. Hazırlaması üç gün sürdü bu çantayı, yoruldukça üç yüz kilo taşıyormuşum hissi bırakıyor bende. "İskelede in, sağa dön, gördüğün göreceğin en büyük çınarı buluncaya kadar yürü, seni orada bekleyeceğim saat tam üçte." demişti. Tarif basit, dediğini yapıyorum ben de. Üç adamın ancak kucaklayabileceği büyüklükte bir ağaçmış. Görünce mutlaka tanırmışım. İskeleden tarif ettiği yere doğru giderken çınarın göklere uzanan gövdesini de fark edermişim. Yürüdüm ben de tarife uyarak. Sağ yanımda uçsuz bucaksız mavilik. Az önce güvertesi paslı vapurla atlas kumaşı makasla tam ortasından keser gibi ikiye bölerek yol aldığımız deniz. Sırtımda ağır sırt çantam, içimde altı ay bir güzlük süregelen bir telaş.

Bu, Güzide'yle ilk buluşmamız değil. İlkinde bir tren garında onu uğurlamak için bekliyordum. O gidecekti, onu ilk kez şehrimden ayrılacağı esnada görmüştüm. Güzide'yi görmek için gittiğim yerde onu uğurluyordum. Karmaşık olmayan kaosum benim. Nefesini iştebilecek yakınlıkta ona birkaç

şey fısıldamıştım. Başıyla onaylamış, “Biliyor musun, yaşadığım şehirde her zaman her yerde çiçekler açar. Bizim oraların doğal bitki örtüsü kıvılcı çalı g l d r.” demişti. Bitki  rt s  g llerden, havası yosun kokusundan, insanların doğası camdan bir şehirde yaşamak nasıl bir şeydir diye düşünmüştüm. B yleymiş.

Daha on dakika önce vapur, denizi yara yara limana doğru ilerliyor, motorların homurtusu çoğalıyordu.  skeleye yaklaştığı sırada dalgaların köpüğü güverteye kadar sıçramış, elimdeki kâğıt kesiğine gelmişti birkaç damlası.  nce bir sızıyla yanmıştı avcum saatler sonra yeniden.  skeleye temas ettiğimiz anda köpüklü sulardan yayılan çürümüş yosun kokusu genzime dolmuştu.  ehirle aramızda ilginç bir selamlaşma, çarpıcı bir hoş geldin. Umursamamıştım. Sahile yaklaşınca yoğunlaşan yosun kokusu buralarda meşhurmuş, uyarmışlardı. Karlıdağ’daki ateş, Yal ınova’daki ırmak, Gökbulut’taki yağmur, Darburun’daki yosun kokusu... Oysa ben göğsünde tomurcuklanan inci çiçeğini düşünüyordum adımlarım boyunca. Tılsımlı, cazip. Bir tek Güzide ve dünyayı ıtlırladığı yaseminli, akasyalı parfümü. Böyle düşününce yakıcı kokudan eser yok.

K k  dallarında olan ağaçlar eşlik ediyor y r y ş me.    yanımdan kuşatılmış durumdayım. Sağımda, solumda ve karşımda gergin gövdeler var. Ama ne zaman karşıya ulaşacak gibi olsam  n m açılıyor, sonra tekrar    cephemi kaplıyor dallarından kökler sarkan ağaçlar. şaşkın şaşkın baktığımı gören bir taksici ağzındaki sigarayı çıkarmadan laf atıyor. “Aval aval bakacak bir şey yok.  i ek a tıktan sonra kuruyan kök ağacı bunlar. K k  yukarıdadır ama ömrü kısa.  mrenme boşa!” diyor.  lla nasihat edecek lüzumsuz biri bulunur her yolculukta. Karşıdan karşıya geçen insanlar arkalarını trafiğin akış yönüne vererek yan yan yürüyor. Bisikletlerin beş tekeri var, arabaların   . Güzide’nin şehri en az onun kadar garipliklerle dolu; masal olamayacak kadar gerçek, gerçeklikten şüphe ettirecek kadar ilginç her şey. Darburunlular çok kibar. Dolmuş sıralarında tavan yapan cinsten bir kibarlık:  nden buyurun hanımefendiciğim, aman rica ederim şu taraftan beyefendiciğim... AVM’nin önündeki kuyruk herkesin birbirine yer vermesinden. Kimse içeri giremiyor, tam üç gündür kapıda bekleyenler varmış. Kalabalığın yanından geçerken öyle duydum. Bir yerlerden Zeki M renler fışkıracak, üstüme üstüme gelecekler diye korktum. Adımlarımı sıklaştırarak sahile yöneldim yeniden.

 nce ağacı gördüm. Karnındaki devasa yarık çok uzaktan bile seçilebiliyordu. Nasıl bir yıldırım isabet etmişse gövdenin tam ortasında ana rahmine benzer kara bir oyuk oluşmuştu. Yaklaşınca Güzide’nin beni tam da o oyuğun önünde beklediğini se ebildim.  zerinde siyah puantiyeli açık bronz renk bir yaz elbisesi, ayağında bilekten bağcıklı küçük topuklu bir sandalet,

yüzüne büyük gelen kocaman güneş gözlüğü... Güzide o an bana tanıdığım biri değil de bir yabancı gibi geldi nedense. İçimde bir sarsıntı, biraz korku biraz heyecan. Yabancılığından korktum, bilmediğim birine dönüşmüş olmasından. Neyse ki on adım kala kokusunu almaya başladım, gül kandi-
li gibi kokuyordu, baygın ve sarhoş ediciydi kokusu. Beş adım kala teninin ılıkliğini hissettim, işte yanı başındaydım. "Hoş geldin yolların yorgunluğunu yolluk edip yorganında taşıyan yolcu." diye selamladı. Güldü, güldüm, gülüş-tük sonra. "Hoşluk bulduk." dedim. Mutluydum, bir adım daha attım sarılmak için. Sevinçliydi beni görmekten, bir adım geriye çekildi kovuğun karanlığına doğru, sarılmama izin vermemek için. Anlayıp durdum, anlayıp durdu. Kök-
lerini göğe salan ağaçlardan farkı yoktu, çiçek açmamak için dua ediyordu.

Arabasına kadar yürüdük. Güzide şoför koltuğuna oturunca cesur bir sa-
vaşçıya dönüştü. Seni lagüne götüreceğim, dedi. Kumdenizi Lagünü'nü mut-
laka görmem lazımmış. "Tamam" dedim, "Görelim sen öyle diyorsan." Birazcık
susup devam ettim. "Ben seni görmeye geldim ve senin şehrinde kaptan
sensin. Nereye dersen oraya gideriz." Güldü. Hava bulutluydu. Radyoda bir
istasyon aradı, bir türlü istediği şarkıyı bulamadı. Hava bulutlu ve sıcaktı.
Kamyonların, tırların, otobüslerin çok yakınından geçiyordu. Trafik yoğundu,
yol araba oğulluyordu neredeyse. Hava bulutlu, sıcak ve boğucuydu. "Klimayı
açsana, ben gözümü yoldan ayırmak istemiyorum dönüşü kaçırmamak için."
dedi bana. Açtım, aracın içine küflü klima kokusu doldu. İki üç dakika içinde
içerisi soğuyunca koku fark edilmez oldu.

Dönüşü kaçırmadık. Lagüne yöneldik, iğreti asfaltlı köy yollarından iler-
leyerek kıyıya indik. Yüksek bir taş duvarın duldasına park etti arabayı. Önde
Güzide, arkada ben, havada yağmur kokusu. İlk başta onun saçlarına birkaç
damla düştü, sonra yağmurun inişi hızlandı. Kendimizi kafeye atıncaya ka-
dar sıırsıklam olacaktık neredeyse. Neredeyse diyorum çünkü ıslanmadık.
Damlalar üzerimize düştü ama her nasıl olduysa bizi ıslatmadı. Su sıçrayan
kor demir miydik, keramet sahibi bir eren miydik, bulutların esirgediği çuha
çiçeği miydik bilmiyorum. İçeri girince yağmur da kesildi zaten, garsonun
buyur etmesiyle bahçedeki masalardan birine yöneldik. Her masanın yanına
bir ağaç dikmişlerdi ya da her ağacın dibine bir masa kondurmuşlardı. Masa-
kondu demek şık olmayacağı için ilk seçeneğe ikna ettim kendimi. Dişbudak,
salkım söğüt, şimşir, çınar ve Amerikan kavağını seçebildim ağaçlar arasında.
Garson ıhlamurlu masaya aldı bizi, ayıp olmasın diye konseptte uygun ballı,
çeyrek limonlu birer ıhlamur söyledik.

Manzaramız lagünün içinden karşı kıyıya geçen uzun kırmızı bacaklı
bir köprüye karşıydı. Birlikte aynı noktayı seyre daldığımızı fark edince gül-
dük. Normal çiftler de böyle yapar değil mi? Normal çiftler gibi güldük. "E,

anlat bakalım. Neler yaptın benden sonra?” diye söze ilk o girdi. “Çiçeklere su verdim, kuşlara yem attım.” dedim gözlerimi ondan kaçırmadan. “Dalga geçme be, düzgün anlat şunu.” diye çıkıştı imalı. Anlatmaya başladım: Sen trene binip ayrıldıktan sonra dışarı çıktım, bir kafeye oturdum. Sigaramı yak-tım, kahvemi yudumladım. Sana şiir yazmadım bak, yalan söylemeyeyim. Si-garam bittikçe dizeler uzadı, kahvem tazelendikçe sayfalar ilerledi. Baktım yazmakla olmayacak anlatmaya başladım kendi kendime. Ama içimden, deli sanmasınlar diye. O gün bugündür içimin bir köşesinde bir ses, bana seni anlatıp duruyor. Senden aldığım haberleri zihnimin bir köşesine fısıldıyor. O fısıltıyı duyan hayal gücüm yarım yamalak imgelerden dünyalar kuruyor her gün. Sonra beğenmiyor, bir sigara daha yakıyor ve o yakışla o kurmacayı küle çeviriyorum. Sonra bir kez daha, bir kez daha... Bu biraz solucanın kuyruğunu kesmeye benziyor. Kestikçe yenileniyor ama yaşatmaya yetecek, gönenmesi-ne izin vermeyecek kadar.”

İhlamurlar geliyor, ilk birkaç yudumu sessizlik içinde tadıyoruz. “Bizden olmaz Seçkin, ben sana âşık olmak istemiyorum.” diyor pat diye. Oldu mu şimdi bu, bir bardak çaya lap diye atılan şekerin düştüğü anda kaynar suyun sağa sola saçılması gibi bir etkisi oluyor üstümde. Ah diye yaygarayı basıyor yan masadaki kırmızı saçlı adam. Ona kadar sıçramış demek ki. Hatta arkamızda oturan sahte sarışın da tiz bir çılgılık atıyor. Bahçenin arka köşesinde gazete okuyan emekli vezneci “Yandım anam!” diye tepiniyor sandalyesinde. İlk defa yanmıyor ya bu ana kuzuları, nedir bu tantana? Bak şu Allah’ın işine! Garson panikle ıslak mendil yetiştiriyor müşterilere. Ayağı çabuk, eli tez bir adam ama biraz bön galiba. Mendilin mentollü olması dışında sorun yok. Yangına yangınla müdahale. İstemsiz gülmemek için dudaklarımı sıkıyorum, Güzide de benle aynı durumda. “Yapma böyle şeyler, dünya tersine dönecek bir gün senin yüzünden.” diyor bana. Bana! E Güzide, dünyayı tersine çe-viren sen değil misin gülüm zaten? Tüm bunlar hep çölde bıraktığın ayak izlerinden, suya yazdığın yazıdan, koyaklarda akseden sesinden, yağmura eşlik eden şarkından. Hangi şiir kitabını açsam birkaç imge sonra harflerin arasından sen fışkırıyorsun. Gemiye binsem dümen sana kırılıyor, yıldızlara baksam ertesi gün dün gece beklenmedik bir göktaşı yağmuru oldu diye manşetleyiz.

Çevre masalardaki yangın söndürülüyor, ballı ve de çeyrek limonlu çi-çek ihlamurlar tazeleniyor. Güzide karşımda, yüzüne büyük gelen kocaman güneş gözlüklerini çıkarıyor. Eli çenesinde. Puantiyeli elbisesi içinde bir yaz gecesi rüyası ama gündüzün bağrında sadece acı gerçekler vaat ediyor. Karşı kıyıda yükselen leylek bacaklı kızıl köprüye bakarak “Bu kadar hayran hayran bakma bana, arkadaşımı kaybetmek istemiyorum.” diyor. O köprüye, ben ona,

karşı karşıyayız ama bambaşka şeylere takılıp kalmışız. Cümlelerin iki yakası birleşmiyor. İkimizin arasında dokuz kelimeden dokuz Erciyes, altı Hasan-dağı, üç Karacadağ kuruyor. Arkadaşını kaybetmek istemiyor, böyle diyerek beni bir daha bulamayacağı bir rafa kaldırıyor. Hani vazgeçemeyeceğiniz, size lazım olacak kitaplar olur. Başucu kitabı değildir, el altında olmasına gerek yoktur sadece ara ara başvurursunuz onlara. Göz önüne koymasanız bile bulabileceğinizi düşündüğünüz bir rafa koyarsınız. Biraz yakında dursa bile yakından biraz daha uzakta olur. Aradığınızda ise bir türlü yerinde olmayan, neredeyse hiçbir zaman bulamayacağınız kitaplardır onlar. Neredeyse... Belki de lazım olur diye bir ümide tutunup değer ve anlam atfedilmiş şeyler. Şey, eşya, kişiöğlü. Bunlardan biri de ben, biraz yakında duran ve buna rağmen biraz uzakta olması beklenen. İsaetli bir navigasyon Güzide için. Benim içinse tüm yolların birbirine girmesi, rotanın şaşması, şaşkınlık ve ne yapacağını bilememe... Neyse ki bu hisse aşınayım. İyi ki Güzide bilmiyor bunu. Bilmesin de. Tren garları, vapur iskeleleri... Başka ne zaman ve nerede vedalaşacağız acaba onunla? Hayır, o an anlıyorum ki başka veda yok.

“Zaten ben hamileyim.” diyor. Aniden söylüyor bunu, hiçbir alıştırma, yumuşatma, hazırlık yok. Yokluğun içinden duyulan ilk ses gibi pat diye düşüyor aramıza. Köprü sallanıyor mu ne? Duraksamadan, nefes almadan, tedirginlik yaşamadan, çekinmeden. Bir yıldırım kadar hızlı düşüyor hayatımın içine. “O profesörden değil mi?” diyorum. Sanki Güzide bana bu haberi vermeye, ben de ona bu soruyu sormaya şartlanmışım. Derin derin nefes alıyorum. Bir son söz söylemek lazım ama son söz olmuyor bazen. Ya da son kez söylenmesi gereken söylenmiş oluyor zaten. Elimi kaldırıp hesabı istiyorum garsondan. Gözlerim Güzide’de, son kez.

İnsanların yüzü silinmeye başlıyor. Tek ayak üstünde zıplayarak servis yapıyor garsonlar. Amuda kalkıyor kominin biri. Binanın çatısı ters dönmüş bir kadeh, baş aşağı uçuyor balıkçılar. Lagünün suları kabarıyor, yarı boyuna kadar suya boğuluyor uzun bacaklı köprü. Söğüt dallarında çalı gülleri açıyor. Güneş yaklaşmış olmalı biraz, cehennem sıcaklarını ensemde hissediyorum. O güneşte yağmura tutuluyoruz. “Kahve yaptırıyordum abi size.” diyor şef garson, hiçbir şey umurunda değil işinden başka. “Dönüş vapurun ne zamandı senin?” diyor Güzide. Göndermekte aceleci sanki. “Kahveterimizden sonra kalkalım.” diyorum. Halbuki dönüş bileti almamıştım. Buna gerek olabileceği aklımın ucundan bile geçmemişti. Sırt çantam durduğu yerde gittikçe ağırlaşıyor, altımızdaki zemin çatırdıyor. Masamdaki hayaletler nasıl mutlu olur bu haberi alsalar, duvarda iz bırakan gölgelerin şenliği üç gün üç gece sürer beni görünce. Söyleyeceklerimi ben bile duyamaz oluyorum, sesim gırtlığıma dokuz düğüm atıyor, içimde boğuyorum sözcükleri.

FATMA NUR UYSAL PINAR

Miyase Çıkmazı

Otuz üç metrekare dükkânı bana zindan eden de Miyase, cennet bahçesine çeviren de. Elimdeki şu otuz üçlük tespihle ya sabır çektiren de o, günümü iki çift sözüyle güzelleştiren de. Beni görmezden gelip delirten de o, yüzümü güldüren de. Başım belada bu Miyase'yle. Allah kimseye vermesin Miyase'yi. Benden başka kimseye. Hiç kimseye. Uyanır uyanmaz aklıma gelir. Gerçi aklımdan gitmez ki gelsin, uyanınca aklım onunla başıma gelir. Uykuda bile Miyase diye sayıklarım. Sayıklamam gerekir yani. Sayıklamazsam Miyase'yi sevmemin ne anlamı kalır? Ona baktıkça yarısı zihnimde kalan cümleleri savururum sağa sola. Miyase'ye baktıkça içime kelebekler otağ kurar. Baktıkça doymak bilmeyen mideye dönüşür gözlerim. Sanırsın herkes düş, o gerçek. Herkes ölümlü, o bâki. Herkes, herkes oluverir onu görünce. Telaşsız yürünecek her yolda karşıma çıkar, elimi ayağıma dolaştırır. Şikayetçi olmam bu durumdan. Sokaktan geçen eskici, hep eski Isparta halılarını götürecek değil ya arada benim kötü düşüncelerimi de götürür. Yerine tedavülden kalkmayacak neşe verir. Ben de Miyase'ye ömrümü.

Son zamanlarda müşteriler, birkaç ürünü tarihi geçmiş diye iade etti. Canım sıkılmadı değil. Baba mesleği bakkalcılığı hakkıyla yapamadım, babama ihanet ettim, dedim. Bakkalı elden geçirdim. Tek tek malları saydım. Yaşlanıyorsun, diye takılanların gözünün yaşına bakmam alırım façalarını. Kabul etmiyorum. Ben Miyase'nin kurbanıyım. Bakkalın önünde saatlerce oturup onun penceresini izlemek varken, tövbe tövbe... Üç harfli marketler değil, beni Miyase batıracak. Bin tane bakkal feda olsun. Bi görse beni, bi fark etse. Bu kadar gam yemem. Ama nerde? Kırk yaşından sonra aklına gelmeyen başına geliyor insanın. Örneği ben. Hiç gücenmem. Sevmek suç mu? Yalnız, Miyase kimdir, necidir bilmem. Şu civardaki yetmiş haneyi sor, anlatırım. Güneş Apartmanı üçüncü katta Zeliha teyze oturuyor mesela. Bir hafta oğlu, bir hafta kızı bakıyor. Kızıyla oğlu birbirine küs. Sırası geçen anahtarı bakkala bırakıyor. Gezmeye giden komşu kadınlar da bırakır anahtarlarını. Çocukları

okuldan çıkınca direkt bakkala uğrar. Çaprazımdaki yeşil binanın zemin katında sarhoş oturuyor. Karısından ayrılmış. Kadın, çocukları da alıp ortadan kaybolmuş. Adamın ayyaşlığına tahammül edememiş. Sarhoşun, mahalleye geldi geledi kimseye zararı olmadı. Zararı kendine. Bakkalın üst katında karı koca emekli Yılmaz ailesi var. Çocukları olmamış. Gazete tutkuları hiç bitmez. Onlar adına yazları gazeteleri ben biriktiriyorum dükkânda. Geçmiş günün gazetelerini üşenmeyip tek tek okuyorlar. Ama Miyase'yi bilmem, onunla ilgili çoğu şeyi bilmem. Kimse bilmez onu. İn midir cin midir, diyemem. O, olsa olsa peridir. Masal perisi olsa şimdiye giderdi. Kül Kedisi olsa on ikiden sonra... Değil, değil, Miyasem bambaşka. Anlattıkça içim açılıyor. Anlattıkça anlatasım geliyor. Ha anlat de anlat. Anlat babam anlat. Miyase'yi anlattıkça pamuk gibi oluyorum. Onu anlattıkça susuz kuyular çağlıyor, bire bin veriyor başaklar. Kelebekler düğün dernek kurup halaya duruyor. Herkes mutlu ben dâhil. İnsanın hayatına Miyase girer de mutsuzluk kalıcı olur mu hiç?

Miyase, kısa boylu. Kuaför Nebahat gibi on karış topuk da giymiyor. Saçlarını savurmuyor, ensesinde topuz yapıyor. Gösterişsiz tavrıyla ne kadar da zıt çekiciliği. Beni Miyase'ye iten tam da bu duygu. Kahverengi sanırım gözleri. Ne zaman kahve söylesem, gözleri aklıma geliyor. Fincana baka baka dalıp gidiyorum. Velinimet bildiğim müşterinin sesiyle kendime gelince soğuyan kahveyi aldığım gibi bırakıyorum. Sıcak kahve höpürdetmeyeli nice oldu. Gözleri renkli olsa hemen dikkat çekerd. İyi ki değil. İyi ki dikkatini çekmiyor kimsenin. Değilse onca kişiyle nasıl baş ederdim? Ederdim belki, sevilen güçlü, seven cesur olurmuş ne de olsa. Allah gücüne güç katsın Miyase. Sevgim ananın ak sütü gibi helal sana. Beni hiç sorma. Sanki ordular üzerime üzerime geliyor, ben dimdik ayaktayım. Kaç beygir gücünde olduğumu sen anla.

Miyase, konuşmayı sevmiyor sanırım. İyi, iyi konuşmasın kimseyle. Suskunluğunu da severim sevmesine fakat anlatsa bana, derdini derdim bilirim. Onu en çok ben dinlerim, en çok ben severim. Sevdikçe Miyase, Miyase olur. Mahallenin bakkalıyla konuşsun yeter, diyeceğim ama benimle de çok konuşmuyor. Binde bir. Ya ekmek alıyor ya süt. İkisinin de fiyatını sormadan parasını tam veriyor. Zamları takip ediyor, zeki kadın doğrusu. Ekmek on kuruş artsa on kuruş ekleyip veriyor parasını. Soracak oldum. Neyi mi? Ben de bilmiyorum. Bilmediğimden sormadım işte. Nerelisiniz, nereden geldiniz, bile diyemedim. Bakkal nasıl konu açamaz, nasıl soru soramaz görün bende. Bizim meslekte güler yüze, tatlı söze tav olur millet. Onun umurunda değil. Kaşını kaldırıp bakmıyor etrafına. Evinden işine, işinden evine. Bir gün olsun renkli kıyafet görmedim üstünde. Ya siyah ya lacivert. Çiçekli elbiseler, yeşil etekler ne de yakışır kendisine bilse. Ben Miyase'nin sınavından kaldım ama

şikayetçi değilim. Öğretmenini çok seven, çalışkan öğrenciyim Miyase nezdinde. Otur dese oturacağım, kalk dese kalkacağım. Birini gerçekten sevince böyle olurmuş meğer. Meğer birini sevmek, o mutlu olsun diye etrafında pervane olmakmış. O ister bilsin ister bilmesin. İster sevsin ister sevmesin.

Marketten, pazardan her şeyi aldım sansa da illa bir şey unuttur ya insan. Sen de unut Miyase. Unut ki çık gel bakkala. Ansızın gelsen de olur. Yeter ki gel. Hani epey oldu bi gelmiştin. Rafların tozunu alıyordum, arkamı döndüm ki sen. Ses etmeyip işimi bitirmemi bekliyordun. İki lirayı uzatırken elimin nasıl titrediğini görmemişsindir umarım. İyi günler, demeden dönüp gitmiştin. İki lirayı ayrı tuttum kasadakilerden. Bana sorsan bakkal dükkânın mı, iki lira mı? Elin değdi diye iki lirayı tercih ederdim gözü kapalı. Müşteri bakkaldan çıkmadan parasını çekmeceye koymazdım zaten, babamdan nasihat. On verir yirmi verdim der, demişti. Kavgayla dövüşle olmaz bu işler olan senin on lirana olur, diye de lafı bağlayıvermişti. Miyase, müşteri değildi, Miyase, tanıdığım biri değildi. Biri, hem yabancı hem en yakından daha yakındı. Olan bana oldu baba. Şimdi ben bu iki lirayla... Şimdi ben avucumdaki bu korla... Şimdi ben bu... Kokun kalmıştı, avunmuştum. İhlamur kokusuydun artık sen, bahardın, dağ esintisiydin... Yaşadığımı anlamıştım. Bunca zaman boşa nefes almışım, dedim. Sandalyeyi ittirdim ayağımla. Sandalyeden farkım yokmuş meğer. Sonra yine gel, dedim sessizce. Sen duymadın, İyi ki duymadın. Duy-san hakkımda kötü düşünürdün belki. Yaşına başına bakmıyor da bakkala gelenlere asılıyor, derdin. Ne haddime. Ben seni hep güzel düşledim Miyase, günaha yem etmedim hiçbir hayalini. İçinde sen olduğun cümlelerde geçen kelimeleri sevdim bir bir. Senden başka kurtuluş, senden başka uğrak yer, senden başka ev bilmedim. Bazen bu durumdan haberi olmasın varsın, dedim. Bazen tepemden tırnağıma ucunda gazlı bez olan değneği dolandır-dılar, yandım.

Yine geliyorsun. Hayal mi gerçek mi bilemiyorum. Bir ekmek, bir süt alıyorsun. Bu kez poşete ben koyuyorum. Kalbimi de iliştiriyorum yanları-na. İçimden "Afedersiniz hanımefendi, kalbinizi unuttunuz" demek geçiyor. Diyemiyorum. Kalbim, yer değiştiriyor vücudumda. Kalbim ki yıllardır tutsak sol yanımda. Firar eder gibi bir hali var. Olsun, diyorum. Yolun sonu nereye varacak acaba? Elli kez de sevmedim ya arkadaş. Başkaları gibi günümü gün etmedim. Felekten geceler nasıl çalınır öğrenmeye bile yeltenmedim. Otuz üç metrekarelik dükkânda ömrümü çürüttüm. Duvardaki yeşillere bakıp rutubet sandım. Az az çürüyen bendim ben. Senden sonra fark ettim. Beş gün üst üste aynı gömleği giydim, aynayla tarakla aydan aya Berber Mustafa'da denk geldim. Şimdi öyle mi? On yedi yaşında delikanlılar yapmaz yaptıklarını ama söylemeyeyim onları.

Bir mevsimden bir mevsime geçer gibi usulca yürüyüp gidiyorsun. Ya zindan ya cennet değil, artık bir yön olsun, olmalı. “Kalbim sizde kalmış, alabilir miyim?” diyeceğim. Otuz üçlük tesbihi pantolonumun cebine koyuyorum. Ellerimi çıkarmıyorum cebimden, titreyen bacağımı sakinleştirsin istiyorum. Olmuyor, olmuyor. Sakin olamıyorum. Dönüşün olmadığı bir yola girdiğimi fark etsem de Miyase’nin peşi sıra akıp gidiyorum. İzlediğim bütün filmlerde aradığım altı harfli bilmeceydi sanki, dilimin ucuna geldi gelecekti cevabı. Öyle heyecanlanıyorum. Öyle çok heyecanlanıyorum ki öleceğimi sanıyorum. Kaçınıcı katta oturduğunu tahmin ediyorum. Birinci katta durup sağ dairenin ziline hiç düşünmeden, ne olacaksa olsun diyerek basıyorum. Bekliyorum, asır gibi geliyor o beş saniye. Kapıyı Miyase açıyor. Yüzüme şaşkınlıkla bakıyor. Karşı odanın içi görünecek şekilde kapıyı çekiyor. Yer yatağında otuz yaşlarında bir adam yatıyor. Buyurun, diyor. Buyuramıyorum. Aklımdan onlarca soru geçiyor cevabını tek bir kelimeyle öğrenmek istiyorum. Eşinizle görüşecektim, lafı çıkıyor ağızımdan. Ne görüşecektim? Neden böyle bir soru sorduysam? Eşim içerde, gelemmez, diyerek yatağa bakıyor. Cümlelerim yerde sürünüyor, duvara dayalı bastona tutunsalar da kalkamayacak durumdalar. Ben mi? Beni hiç sorma. Otuz üç metre karelik zindanıma dönmeden son kez bakamıyorum bile ona.

SELMA MAŞLAK

Kirazın Gölgesinde

Hayata dair edilecek öyle büyük laflarım yok. Kar güneşi, yaprak kışı, insan da Azrail'i görünceye dek yaşıyor işte! Hele de bu mevsimde bu kiraz ağacının gölgesinde elimi uzatsam ağzıma atabileceğim, kulağıma takabileceğim alacalı küpelerin içinde hiç ahkâm kesesim gelmiyor. Sırtımı dayamışım tanıdık ihtiyar gövdeye, uzaklarda Sarıçam Yaylası, eteğinde Kepez Ovası, meyvelikler... Gözümü kapatıyorum bulutların güneşin önünden geçişini izliyorum, açıyorum neşeli mevsimi. Gevşeyen beynime, kollarıma, bacaklarıma rüyasız tatlı bir uyku geliyor. Yemişim Gregor'unu, Samsa'sını, Kafka'sını. Ben yine kendim olarak uyanmak istiyorum. Yaşamak güzel.

Kiraz saplarında gezinen kancalı böceklerden biri önüme düşüveriyor. Küçücük cüssesine aldırmandan dağ gibi kesekleri, kayaları, köprü gibi kuru yaprakları hızlıca aşip yoluna devam ediyor. Tek bir amacı var; kuyruğunu sallaya sallaya budaklı gövdeyi yürüyerek yeniden evine, kirazların öbeğine ulaşmak. Eylüle kadar sürecek kısacık hayat hikâyesi, kancalıyı her gün aynı şeyi yapmaktan alıkoymuyor, eminim o da bütün sabahlar kendi olarak uyanmak istiyor. Koca dünyada kapladığı bir milimlik yere, bir mevsimlik ömrüne aldırmandan yaşamın neşesine katılıyor. Ya şu gelinciklere ne demeli? Mavi mor peygamber çiçeklerine, minelere, horozibiklerine, mısır püskülleri-ne, deve dikenlerine... Karabaşlara, lavantalara, salkım salkım koruklara, sarı çiçekli dere otlarına ne demeli? Hepsi ılık rüzgârda salınarak rengârenk kokular saçıyor, kısacık hikâyelerinin üzerine neşeli şarkılar yazıyor.

Bu koku... Ah bu koku... Nereye gitsem ille de sıcakın pişirdiği kirazla sarmaş dolaş ciğerlere şen şarkılar okuyan bu karışık kokuyu isterim. Ne yeni kesilmiş kan kırmızısı karpuzun ne olgun şeftalinin ne narenciyenin ne geçkin çileğin... Kirazın kokusu da mı olurmuş diyenler halt etmiş, ben onu en az kancalı kadar bilirim. Ah bu koku! Arka yamacın mezarlarında ölümler bile başını bu kokuya koymuş koyun koyuna uyuyor. Birbirine değmeyen ağaçların, kökleriyle buluşması gibi eski anne babalar, daha eski anne babalarla

yerin altında aynı solukta buluşuyor. Neredeyse bu kokuya yatıp onlarla ölüveresim geliyor. Burada yaşamak gibi ölmek de mi güzel! Öyle görünüyor.

Bu kış yağış çok olmuş. Yükselen barajın kapağını açmışlar. Az aşağıda patikanın yanındaki ark barajdan gelen suya doymuş, taştıkcı taşıyor. Onun hırçınlığına inat göğü rüzgârsız, bulutsuz kısa kısa bir yağmur alıyor. Öyle sakin, öyle durgun... Kirazların yaprakları pıtır pıtır kafasını bir eğiyor bir kaldırıyor. Güneş arktaki suyun köpükleriyle yağmur tanelerini değerli taşlar gibi parlatıkcı parlatıyor. Yıldızlar kadar, yıldızlardan da parlak her yer. Sonra bir gökkuşağı... Annemin dilinde eleğimsağma... Sekiz rengin başladığı yerde ıslak bir alakarga... Kanatları mavi, bedeni toprak rengi kuş, başını keskin geçişlerle sağa sola döndürüyor, havalanıp gökkuşağının en tepesine konuyor ve orada yeşil üniformasıyla gülümseyen babamı görüyorum, ona bembeyaz bir mendil uzatan annemi. Babam mendili önce terleyen alnına sonra yaralı göğsüne bastırıyor. Yanakları, bakışları canlı, ölüm iyi gelmiş albayıma. Annemle birlikte gözlerime gülümsemeye devam ederek gökkuşağının bittiği yere doğru kayıyorlar, yaşlı bir ağacın dallarında kayboluyorlar. Havada yağmur taneleri ıslı ıslı, arkta sular güröl güröl, içim coşuyor, içim yetimliğimi içim öksüzlüğüme eşiyor, bir ağlayasım, bir gülesim geliyor, bir yaşayasım, bir ölesim...

İhtiyar ağacın gölgesinden kalkıp patikaya varıyorum. Bütün ağırlığını elindeki uzun değneğe vererek yaklaşan demirci Osman Usta'yı ilk bakışta tanıyorum. Babam, ustayı severdi ama kısa kısa tatillerinin arasında uzun uzun muhabbetler kuracak vakit de bulamazdı. Çok yaşlanmış, incecik dudakları dik çizgilerle iyice küçülmüş sanki yok gibi. Yavaş yavaş yürüyor, hızlı hızlı soluyor. Selamlaşıyoruz. Tanıyamadım seni delikanlı, diyor. Şimdi desem, ben albayın oğluyum, bir rüya görüyorum, omuzlarımin üstünde boş bir balon gibi uçan beynim, amcacığım sizi nereden buldu da çıkardı hiç anlamıyorum. Uzaklardan geldim ben, çok uzaklardan, uyanmadan önce biraz kiraz havası almaya biraz susmaya...

Usta'nın karşısında dilim dönmüyor, kurduğum cümlelerin biri iki, ikisi üç olmuyor. Ona sen kurgusun diyemiyorum, nasıl denir ki amcacığım yaşın yaşamaya müsait değil, sen babamdan da önce ölmüştün, artık yoksun!

Ayakta öylece kalakalmışken uzaklardan bir hızar sesi duyuluyor. İçim cız ediyor. Yine bir kirazın kolunu bacağını koparıyorlar, diyorum. Ses gitgide yaklaşıyor, çoğalıyor, çoğalıyor... Ellerimi kulaklarıma götürüyorum. Eleğimsağma, alakarga, koca ova, öbür dünya yavaş yavaş silikleşip beyaz bir dumana boğuluyor. Birden gözlerimi açıyorum, dakikalardır çalan alarmı kapatıyorum. Sonu gelmeyen havalı giriş cümleleri gibi kesiliveriyor her şey. Bütün büyü bozuluyor. Kollarımı, bacaklarımin yokluyorum hemen. Belki kancalı böceklerden birine dönmüşümdür. Metroya, hastanelere, okullara yakın evimden anneme, babama yakın kiraz ağaçlarına gidiyorumdur.

HATİCE İBİŞ

Tarumar

Toprağın altında her gün ve her gece bedenimi kemirmekten semiren kurtçuklar değil huzursuzluğumun sebebi. Toza bulanmış beyaz bir sofraya açtım onlara. Kendimle donattım sofrayı. Sesimi yuttum; olmayan nefesimi tuttum. Evinizde bilin kendinizi, dedim. Üzerimdeki dam göçene kadar, yeni bir çatı inşa edilene kadar payınıza ne düşerse alın. Tenim farklı dokunuşlardan irkilince toprağa bulanmış bedenimi başka dişlere emanet etmeyin, dedim. Allahtan bırakıp gitmediler, gündüz tükettikleri kuytularda gecelediler. Üstüne bir de sofran dolu olsun dediler. Onlar şükrettikçe doldu sofram. Pıhtılaşmış kanlar döküldü ciğerlerimden. Kokum burnuma çalındıkça midem kalktı. Kendimi kustum ağır ağır. Kustukça çoğaldım çoğaldıkça ağırlaştım. Toprak suyumu emdikçe buruştu tenim. Bırakıp gitmediler. Günlerce gecelerce başımı beklemelerini vefadan bildim.

İlk gün üzerimde tepinen ayaklar bir daha ezmedi toprağımı; gelen gitti giden gelmedi. Bir kâseye su doldurup iki dal çiçek ektiler. Su bitti; çiçek boynunu büktü. Elinde kırbaçıyla gelen iki civanmert beni sıkıştırdı köşeye. Ben çekildikçe geri geri, onlar üzerime yürüdü. Ben sindikçe kendi kuytuma, onlar cesedimi tepeledi. Gömüldükçe gömüldüm içime. Duvarlarına tırmandım kendimin. Yuvaları boş kalan gözlerimle baktım onlara; hiç korkmadılar. Bin bir türlü sorular sordular. Cevapları almak için yakama yapıştılar. Dilimin ucuna gelen onlarca cümle dişimin kovuğunda kayboldu. Kelimelerin hükümünün olmadığı bir dünyada beyhude bir çabaydı benimkisi. Dilimin ucu bile kalmamıştı.

Sol yanımda bir pencere açıp gittiler. İzle dediler. Kaç metredir senin yokluğun. Yokluğundan kaç gömlek çıkar üzerine ölç biç. Ölçtüm biçtim. Değil gömlek bir kol dahi çıkmadı. Yarım yamalak izledim. Pencereden yükselen alevlerin cehennemden uzandığını sandım; sakındım. Merakım durdurmadı; başımı uzatıp baktım. Kelimeleri, cümleleri, ciltleri, yangının ateşli kollarıyla sevişirken gördüm. Evin tavanına yansıyan kızılığın içinde kayboldu sayfa-

lar. Altını çizdiğim cümlelerin çığlığıyla tırmalandı kulaklarım.

Bir hazinenin tarumar edilişini izliyorum. Bağırırken çatırıyor üzerimdeki çürük tahtalar. Bağırırken boşluk çullanıyor başıma. Altım üstüme geçiyor, kemirgenler ürküp buldukları deliğe kaçıyor. Yarım kalıyor dudaklarım. Parmaklarım yarım. Belediyenin açıp kapatmayı unuttuğu çukurlarla dolu her yanımda. En derini de göz çukurlarım.

Alevler ara ara yükseliyor. Pencere bir büyüyüp bir küçülüyor bir sağım da beliriyor bir solumda, yokluğun ağırlığı biniyor üzerime. Yarım kalmışlığı-mı tamamlamak için yığmışım ben o kitapları. Tuğla gibi derlerdi de gücüm giderdi. Hiç açmamış demesinler diye cümlelerin altını mavi tükenmez kalemle bastırarak çizdim. Her sevgi içine almaz ki insanı. Öyle geriden sevmek zahmetine kaç kişi katlanabilir? Kaç kişi dayanabilir yakinken uzak olmanın ağırlığına?

Tuğlalar kuzineli sobaya giriyor durmadan. Tuğlalar alevlerin koynunda kendinden geçiyor. Bir kadın söylene söylene tuğlaları parçalıyor. Akli başında değil ne yaptığını bilmiyor diyorlar. Acısı çok taze. Daha toprağı kurumadı gidenin. Kurudu oysa, başındaki tas da kurudu, toprak da, çiçekler de. Kadın dolapları boşalttı, vermeye kıyamadığı takımları geri yerine astı. Ceplerini tek tek kontrol etti ne aradığını bilmeden. Yaşını hesapladı yolcunun. Aynanın köşesinde asılı duran fotoğrafa baktı. Yaşı yüzünün hayli gerisindeydi. Göstermek ağıtlar yakmadı. Taş kalpli olmakla suçlanma ihtimaline rağmen. Oysa susmaktan daha sesli bir ağıt mı vardı? Raflarında inceli kalınlı tuğlaların dizildiği duvar kuma gibi bindi üzerine. Yetmedi, el attığı her köşeden sükun ettiler. Demir karyolanın altından, sedirlerin altından, tavan arasından. Hatta uzaklardan.

Askerden gelirken erinin eline baktı kadın. Aralarına duvar ören o ilk tuğlayı o ilk kumayı o zaman fark etti. Ardı arkası kesilmedi sonra. Her gittiği yerden dönüşünde eline baktı. İki kilo kıymayı, iki kilo eti belki bir kutu çikolatayı yuttu tuğlalar. Çocuklar her geçen gün yükselen duvara çarpıp sendeledi. Onları da düşündü üstelik adam, onlar için de tuğlalar yığdı. Her biri için ayrı ayrı hem de. Midelerinden yükselen gurultular duvarları tırmaladı. Ağız kokuları birbirine karıştı. Kadın iki kuruşla pazar görüp tencere kaynatma hayaliyle ayın başını bekledi. Ucundan yakaladığı da oldu kaçırdığı da. Duvarlar kalınlaştıkça soğudu ev. Mesafeler uzadı. Gözden uzak olanın ıraklığında kaldı her biri. Kalplere işledi soğuk. Dört duvarın arasında selamsız sabahsız yabancılar dolaştı. Mutfakta arada sırada yalandan kaynayan tencerenin başına bile birer birer gittiler. Bir sofranın etrafında toplanmanın yolunu yordamını unuttular.

Bir hastalık derledi topladı hepsini, öyle yalandan. Bir de cenaze töre-

ninde hazır ve nazırdı her biri. Belki bir de olmayan mirası paylaşmak için gelirlerdi bir araya. Oyun oynamayı bilmeyen çocukların acemiliği vardı her birinde. Nereden başlanır, nasıl devam edilir, tüm tuğlalar yıkılsa hatta yıkılsa sil baştan alınabilir mi her şey? Alamadılar, silemediler, yıkamadılar. Birkaç adam getirdiler, evdeki rafları boşaltıp götürün dediler, duvarlar nefes alır diye ümit ettiler. Bir de anneleri. En çok onun ihtiyacı vardı nefese. Değmez dedi gelenler. Ne almaya ne satmaya değmez. Her biri çekip gitti. Her biri hiç bitmeyen işlerin güçlerin peşine düştü. Kadın, soğuk duvarlardaki binlerce kumanın iğneleyici bakışları arasında kalakaldı.

Temmuzun sıcaklığında yaz kış sabit duran sobayı yaktı. Daha mezarın toprağı kurumamıştır diye düşündü. Kurumuştur oysa. Çiçekler kurumuştur. Kâsedeki su kurumuştur. Temmuzun sıcaklığı duvardaki tuğlalardan geçemedi bir türlü. Kadın elleri ayakları buz kesmiş halde titrerken bir kıvılcım düştü içine. Avuçlarıyla tuttu etrafını. Kendi soluğundan bile korudu. Kıvılcım sallandı kadının içinde oradan oraya. Can geldi kadının yüzüne, elmacık kemikleri al al oldu. Sobanın kapağını açtı demirin ucuyla. Yan odanın duvarındaki raflardan söküp kucağına doldurduğu kitapları sobanın yanına bıraktı. En kalınını seçip uzun uzun baktı. Kapağını açtı, sayfaları çevirdi bir dokunuş bekledi. İçinde bir yerlerde bir hareket, bir ışık, bir aydınlanma. Hiçbir şey olmadı baktıkça hissizleşti. Kalın bir odunu sobanın içine atar gibi ateşin kucağına attı. Küller savruldu ilkin. Ağırlandı alevler; dumanlar ince ince süzülürdü. Ateş kurt gibi kemirdi sayfaları, kemirdikçe semirdi. Bu kez akıllandı kadın, bütün bütün değil de tutam tutam attı. Elleri yorulmuştu sayfaları parçalamaktan. Yavaşladı, yavaşladıkça görüş alanı da arttı. Altı çizili satırlara ve özenle atılan tarihlere dikkat kesildi. Yarım asır öncesiydi.

Zor bir doğum olacak dedi ebe. Hastanenin koridorlarında büyüyen çılgınlığı bir odaya sıkıştırmaya çalıştılsa da olmadı. Yer gök inim inim inledi. Sesini duyanların içine büyük korkular üşüştü. Kaçınıcı diye sordular. Üçüncü dedi. Ne demeye bu kadar bağıırıyorsun dediler. Bu evvelkilere benzemiyor dedi. Sıktı kendini. Ruhu bedeninden bir kancayla sökölüp çıkarılıyordu da o avucuna geçen kancanın ucunu sımsıkı tutuyordu sanki. Evde bekleyenler için direniyordu. Avucunu delip geçen kancayı bıraksa, bir kere acır sonra huzur bulurdu belki. Azrail'iyle canhıraş bir savaşın içindeydi. Sesi keskin bir kılıç gibi önüne geleni savurup atıyordu. Gücü tükenip bitap düşünce teslim oldu. Yığıldı kaldı soğuk ve ıslak betonun üzerine.

Gözleri kilitli kapılar gibi sımsıkı kapalıyken içi uyandı. Eliyle karnını yokladı. Boşluk ısırdı avuç içlerini. Huzursuzluk gelip oturdu sol yanına. Gözlerini açarsa dünya ayağının altından kayacaktı sanki. Serumunu kontrol eden hemşireyle göz göze geldiğinde dünya ayağının altından kaymadı ama

içinde dolmayan bir çukur açıldı. Saatler sonra kocası kolunun altına sıkıştırdığı iki paketle çıkıp geldi. Sağlık olsun dedi. Allah'ın takdiri dedi. Allah kalanlara sağlık versin dedi. Gazeteye sarılı iki pakete takıldı gözü kadının. Sorsa beklentilerinin ağırlığı çekilecekti üzerinden. Soramadı. Bisküvidir belki dedi. Belki fındıklı çikolata. Kim bilir belki gönül almak için bir entarilik kumaş almıştır. İki pakete dünyayı sığdırdı yattığı yerde. Uyudu uyandı paketler yatağın ucundaydı. Göğüslerine yürüyen sütün sızısıyla unuttu her şeyi. Ta ki eve dönüp sobanın kıyısında oturan adamın elinde paketleri görünceye kadar. Adam yeni doğan bebeğe dokunur gibi itinayla açtı paketleri. İçinden çıkan kitapların ciltlerini sevgiliyi okşar gibi okşadı. Kokusunu içine çekerken yüzüne yayılan haz kadının kıskançlık damarlarını kabarttı. Adam her birini alıp bağrına bastı. Birer birer açıp göz gezdirdi. Bıyıklarının altına saklanan ince bir tebessüm sızdı dudaklarına. O güne dek kadının bir kez bile şahit olmadığı. Her birinin içine tarih atıp televizyon büfesinin üstündeki rafa itinayla yerleştirdi. Yarım asır öncesiydi. Uzaktan baktı yakından baktı sağdan baktı soldan baktı. Yeni ayaklanan bebeğin ardından bakar gibi tedirgin, duvağı kaldırılan geline bakar gibi heyecanlıydı. Adam kitapları izledi, kadın adamı izledi. Çocuklar evde esen soğuk rüzgârın esintisiyle titredi. Düşman kalenin içine girmiş en güzel köşeye kurulmuştu. Birken on onken yüz yüzken bin olmuştu.

Zamanı geriye sarmanın imkânını zorladı kadın. En yakın tarihli kitabı buldu. Hastanedeki demir dolabın içinden çıkmıştı. Gövdesinden aşağı inen o dikişlerin acısıyla kıvranırken nereden bulmuştu bunları. Anlamak için zorladı kendini, anlayamadıkça öfkesi büyüdü. Yarım asrı bir günde yok etmeyi de bilirdi. Bahçenin ortasına yığsa bir kibritlik işi vardı hepsinin. Yapmadı. Usul usul boşalttı rafları. Gün gün geriye gitti. Bir hafta bir ay bir yıl beş yıl on yıl. Yirmi yıl otuz yıl elli yıl. Elli yılı bir yıla sığdırdı. Geriye gittiği her gün ellerinden bir çizgi silindi. Feri sönmüş gözleri gün gibi aydı. Bükülen beli usul usul doğruldu. Bazı günlerde aylarca kaldı. Yemeden doydu; içmeden kandı. Doğruldu yeniden yol aldı. Alevlerin içinde, küllerin arasında, sayfaların ortasında yürüdü durmadan. Üzerine eğilen duvarlardaki bakışlar azaldıkça hafifledi.

Büfenin üzerindeki kitaplara sıra gelmişti. Uzandı yetişemedi. Ayağının altına aldığı tabureyle bir hamle daha yaptı. Kapağını açıp içindeki tarihe bakınca sarsıldı. Kasıklarına bir doğum sancısı saplandı. Elinde kitap, kasıklarında kıvrandıran bir sancı, sobadan yükselen alevler, boşalan raflar, ısınmayan odalar, tutulamayan bir çığlık. Kapiya toplaşan komşular, demir kapiya ardı ardına indirilen yumruklar... Kapı açıldı, karnı burnunda genç bir kadın yüzüne yapışan zift gibi acı ile iki büküm dışarı çıktı. Geliyor dedi. Bebek

geliyor! Ne bebeği dediler? Şaşırdın mı sen? Utandığından sıktı kendini. Başındaki yazmasının ucunu ısırdı. Kendini sıktıkça sancısı katlandı. İki koluna giren iki komşuyla indi merdivenlerden. Kapının önünde biriken insanların vahları karıştı sokağın tozuna. Bir araba durdu evin önünde. Kapısını ardına kadar açtılar. Kadın arka koltuğa uzanacaktı ki aynada gördüğü gözlerini yabancıladı. Yanaklarına dokunan parmaklarının altındaki tümseklerden eser yoktu. Aynadan kendini alamadı. Arka koltuğa uzanamadı. Araba yerinden oynamadı. Bir anda sancısı dindi. Elinin altında tepe gibi yükselen karnı indi. Ne suyu boşaldı ne de bir damla kan geldi.

Toprak kurudu, kâsedeki su bitti, çiçekler boynunu büktü.

NURBANU İNAN

Sarfınazar

Onu görmeli miyim yoksa ebediyen görmemeli mi emin olamıyordum. Ya hayatım boyunca görmediğim şefkat timsali bir kimseydi ya da kemiklerimi parçalayıp ormana atacak bir canı... Ya anlattığından fazla bir sevgi duyuyordu bana ya da her sözü yalandı, emin değilim. Hiç olamadım ve bu emin olamayış benim hayata karşı güvensiz olmamla ilgili değildi. Aksine onu görür görmez on üzerinden on vermiştim. Huzura benzer bir koku duymuştum, güneş ışığı, esenlik gibi bir tadı vardı, fesleğene benziyordu kokusu ama bir yandan da yüzünün sol tarafında bir karanlık vardı. Söylemediği, kimseye göstermediği bir yanı. Sanki geceleri herkes uyurken ortaya çıkıyordu o karanlık taraf. Belki de o yüzden gündüzleri uyurken geceleri ayakta idi. Belki elimde olmadan birilerine zarar veririm diye insan içine pek çıkmıyordu. Dışarıda az kalıyordu. Belki benimle de bu yüzden az görüşmüştü. Bir kez görmek ikinci kez görmeyi istemeyi, ikinci kez görmek üçüncüyü getirecekti. Hadi bu defa da göreyim de sonrasına bakarım dediğim her sefer bir ikincisine gebeydi ve bu bir sonraki görüşmenin hayatımda, ruhumda, kalbimde hangi dengeleri değiştireceğini kestiremiyordum. Bir yandan içimden bir ses onun insan hayalinin ötesinde iyi biri olduğunu söylerken diğeri göz göze gelmenin bile felaket olacağına dair korkutucu uyarılarda bulunuyordu.

Böyle böyle aylar geçti. Hislerime en çok güvendiğim o zamanda hislerim birbirinin içine geçmişti sanki. Gerçeğin aleyhimde olduğunu bildiğim halde ısrarla bir hataya düşmek istiyor gibiydim. Bütün yanlış yapma haklarımı onda kullanasım vardı. Kimselerin bilmediği karanlıklarda birlikte gezmek ve güzel kelimelere birlikte sığınmak istiyordum. Her defasında vazgeçip kısa bir süre sonra yeniden aramak, bir vesileyle haberleşmek gibi çocukça şeyler yapıyordum. Olsun diyordum bir yandan, kendime yıllardır sağlamadığım hoş görüyü sonuna kadar burada kullanabilirim. Gidip de dönemeyeceğim çıkmaz sokaklar olur mu diye hiç düşünmüyordum. Bir yandan yanlışla meraklıyken bir yandan da yanlış yapamaz oluşuma güveniyordum. Zaten tehlikeli bir durum olursa geri adım atabileceğimi, beni koruyabilecek

insanlar olduğunu biliyordum. Son görüşmemde tanıdığım birkaç kişiye gideceğim yeri haber vermiştim mesela, adım adım geçtiğim sokakları yazmıştım. Önceden söylediğim saatten fazla kalırsam endişelenmeleri gerektiğini söylemiş, bir şekilde kendimi kendimce koruma altına almıştım.

Neydi içimde bu kadar karanlığa sarılma isteği uyandıran? Ya da sarılma isteği karanlıktan bağımsız mıydı? Yalnızca sarılmak mıydı derdim? Bu kadar yalnız mıydım? Emin değildim. Hayatımda hiçbir şeyden emin olmadığım başka bir zaman olmamıştı ama bir yandan da deneyip görmek, emin olmamak, kesin yargılar barındırmamak bana tuhaf bir güç veriyordu. Nihayet kendi kararlarımın var olmaya başlamıştım. Geç de olsa buradaydım, herkes gibi yanlışlar yapacak, yalpalayacak ve kendi doğrumu ya da kendi yanlışımı bulacaktım. Bir yandan hayallere kapılıyor bir yandan kendi hayallerimi kendi elimle yıkıp sakinleşmeye çalışıyordum. Karşımdaki hayallerimi gerçekleştirecek biri değildi. Belki ancak kaybolma hayalimdi gerçek olabilecek olan ve bir süre kaybolmanın kimseye bir zararı dokunmazdı.

Yalnızca uyanıkken değil uyurken de kayboluyordum artık. Gece pek çok defa uyanıyor, bir el dürtmüş gibi sağa sola bakıyordum. Karanlıkta oturan adamın sesi sanki beni rahatsız ediyordu. Eli sanki üzerime abanıyordu bir anda. Evet tam anlamıyla bir abanmak çünkü şefkatli bir dokunuştan çok rahatsız edici bir şeydi bu. Nefesim daralarak uyanıyordum. Uzun süre tedirginlik içinde tavanı ve etrafı izliyordum. Zihnim bir uykuya, bir korku dolu gerçekliğe gidiyordu. Acaba onu yeniden görmeli miydim yoksa birilerinden yardım istemeli, onu görmeme engel olmaları için yalvarmalı mı? Uyuyamadığım anlarda gözümün önüne bazı fotoğraf kareleri geliyordu. Bütün karanlığı o fotoğraflarda açıkça görünen adamı çevremdeki hiç kimse sevmemişti. Hatta aleyhinde başka şeyler de duymuştum. “Yok canım” dememiştin, “olabilir” demiştin. Bu da elbette tedirginliğimi, korkumu arttırmıştı. Yine de ilk gördüğüm an hayalimde canlandırdığım o adamın gerçek olması için direniyordum. Bazen bu direnişin hayatıma mal olacağını düşünüyordum ve ırkiliyordum. O zaman bir süre uzaklaşıp hislerime kulak vermeyi deniyordum ama bir yandan da ya hayalimdeki şefkat timsali adam gerçekse diyordum.

Bir gece evden çıktım ve her ne ise o gerçekliği gözlerimle görebileceğim yere doğru ilerledim. Tentelerin arkasından yürüyen adamı gizlice takip etmeye karar verdim. Buralarda olacağını tahmin etmiştim. Yürüyüşü bile bu dünyaya ait olmadığını, bir şeyleri olduramadığını söylüyordu sanki. Yere tam basmıyor gibiydi, yürürken salladığı elleri de tedirgindi. Bazen cebine koyuyor bazen çıkarıp bir kolunu sallayıp diğerini sabit tutuyordu. Bakışlarının nerede gezindiği hiç belli değildi. Yanından geçip giden insanlar sanki onu görmüyordu. En garibi de yere gölgesi düşmüyordu adamın. Işıktan mı

acaba dedim önce, sonra yanında yürüyen insanların gölgelerini gördüm. Günün bu saati tam da yürüyüş yaparken insanların gölgesi hemen önüne düşerdi. Arkasından takip ederken kendi gölgeme baktım. Yanılıyor muyum diye tekrar tekrar kontrol ettim. O sırada adam bir ara sokağa sapıverdi. Sokağa girdiğinde sanki o caddede yürüyen adam değildi artık. Küçülmüştü. Boyu kısalmıştı. Üzerindekiler aynıydı oysa, el kol hareketleri, yürüyüşü aynıydı ama her adımında küçülüyordu. Bir sokağa daha saptı. Burası daha dar bir sokaktı. Kapkaranlıktı. Bir eve doğru yöneldi. Evde çok fazla ışık yoktu. Uzun süre bekledikten sonra kapı açıldı. Kapıyı açan görünmedi. Sanki gizli bir el kapıyı açıp kaybolmuştu. “Kim o” diyen olmadı. Kapı usulca açıldı.

İçeri girmeden önce sanki dışarda bir şey düşürmüş gibi sağına soluna bakındı adam. O sırada ben de görölme korkusuyla duvarın köşesine saklandım. Gözlerimi ayırmadan duvarın arkasından eve doğru bakmaya devam ettim. Ayakkabılarını çıkarmak için eğilen adam birden kum taneleri gibi ufalandı ve sokağın taşları arasında kayboldu. Kapı açıldığı gibi sessizce kapandı. Elinde tuttuğu küçük bir kâğıt kendisinden geriye kalan tek şeydi. Gidip alsam mı, içinde bir şey yazıyor muydu, bilemedim. Belki her şeyin neden bu kadar anlamsız olduğunu, neden adamın bir gölgesi olmadığını, neden varlıktan çok yokluğa yakın olduğunu kâğıda bakınca anlayacaktım. Ama uzun uzun yürüdüğüm yolda çok yorulmuştum ve galiba artık neyin neden olduğunu bilmek istemiyordum. Kendimi hissettiklerimin aksine inandırmaya, kendime rağmen onu anlamaya çalışmaya, kimseye ve belki kendisine bile söylemediği, kurtulmak istemediği sorunlarını görmeye çalışma hevesimi yitirmiştım. İşgüzar bir hevesti zaten benimki. Her şey artık hayalimde canlandırdıklarına değil, korkularına yakındı. Geriye döndüm. Evime doğru yola koyuldum. Diğer insanların yürüyüşlerine, ellerini kollarını oynatışlarındaki normalliğe, yere basışlarındaki güvene ve var oluşlarına son kez üzüntüyle baktım. Merakım, kaygım, korkum birer birer ölmüştü.

FATMA ÜNSAL

İlenç

Hakan halkına küsüp obayı terke yeltendiğinde hatunu onunla gitmeyeceğini söyledi. Hakan bir anlık tereddüitten sonra ağzının arasından ıslığa benzer bir sesle: “Sen bilirsin,” dedi ve Karakumrul nam atını sürdü. Atın arkasından bakakaldı hatun. Korkuturum da kalır burada sanmıştı. İnsan, sanarak yaşar.

Nereye gideceğini bilmez hâlde sürüyordu atını. Kaç yıllık hatununa bak sen hele? Koca hakani tehdit etmişti bir de. At dörtнала koşarken tısladı: “Gökçe göğün altında ben olmadan rahat nefes soluma.” Obanın epey dışına çıktı. Ulu ulu ağaçların donattığı ormanı geçti. Suyu görklüce akan çayın üstünden geçti. İt ulumaz bayırın düzünden geçti. Obadan uzaklaştıkça gönlü gen oluyordu. Obasının o yılışık bakışlarından uzaklaştıkça yarpuz yemiş gibi ferahlıyordu. Böyle böyle uzaklaştı uzaklaştı, taa bir dağın yamacına vardı.

Atını bir ağaca bağladı. Kendisi de yanına çömeldi. İnsan oturunca başına düşünceler üşüşür. Hoş, nereye kaçarsa kaçsın kafasında yaşar insan, orada da ölür. Yurdu kafasının içidir. Dünya derler adına, bir gölge. Cenazesini bu gölgeden kaldırırılar. Hakan da kaçtığını sandı. Ona toyda itaat etmeyen beylerinden. Tepesinde mavi gök. Karşısında güneşin ışıklarıyla yıkanıp duran ağaçlar, çayır. Kuş sesleri. Rüzgârın o tatlı hışırtısı. Lakin bunların bir tekini bile duymuyordu kulağındaki galiz seslerden. Toyda korkusunu açmıştı beylerine. Kıtık kapıda. Otlaklar kurumaya yüz tuttu. Düşmansa dişlerini bileyip durur. Kendimize yeni yurt bulalım, demişti. Beyleri hep bir ağızdan ona hain dediler. Yurtsuz dediler. Git dediler. Koca boyun ulu geleneğini çiğnediler. Hatunsa yerinden kımıldamadı bile. Hakan diretti. Bebeler ölür, kocalar ölür, hayvanlar ölür. Gidelim buradan, sözüm üzre söz istemem, dedi. Beyler birlik olup kalktılar, kılıçlarını kınlarından sıyırdılar. Hakan iki yanındaki yârenlerine baktı. Onlar dahi başlarını önlerine gömmüşlerdi. Korkunla yaşa, onunla geber, diye koca hakana ünlediler. Hakan otağından çıktığında peşinden hatun da çıktı. Gerisi malum.

Şanlı tarihlerinde milletini terk eden tek hakandı. Bunun utancına mı yansın yoksa halkının kıtlık içinde eriyip gideceğine mi? Toyda directseydi, kellemi alsanız buradan gidecek değilim deseydi. Saldırı saydı asilere. Alsaydı ya kellelerini. Korku. İnsanın elini kolunu bağlayan o illet. Hakanı yerinden etti. Hem halkının başına geleceklerden korktu hem kendine üşürülen kılıçlardan. Korku sürgüne gönderen yegâne güçtü dünya kurulalı. Hakan şimdi bir ulu ağacın gölgesinde kıpırtısız olanı biteni düşünüyordu. “Hey ulu Tanrı, bir yol göster!” Ağzı dualı hakanın duası kabul olmuş olacak ki yaslandığı ağaç sarsılmaya başladı. Yerden zelzele sesine benzer uğultular geliyordu. Hakan alelacele atının yularını çözdü, ağaçtan uzaklaştı. At yerinden kıpırdamıyordu. Hakan ağaçtan uzaklaştı. At karaca alnını göğse kaldırdı, ağaç yarıldı. İçinden altın renginde bir ışık çıktı. Hakan ışığa bakamıyordu, atsa gözünü ışığa dikmiş öylece kalmıştı. Zelzele dindi, ışık geldiği gibi kayboldu. Ağaç eski hâline döndü. Ağacın dibinde eskice küçük bir sandık görüldü. Ürkekçe yaklaştı. Sandığı yavaşça açtı. İçinden bir kâğıt çıktı. Okumaya koyuldu. Okudukça yüzü dehşete kapılıyordu. Olduğu yerde çöktü kaldı. Elinde sanki kâğıt değil de kocaman bir kaya tutuyor gibiydi. Ne kadar süre öyle kaldı bilinmez, atının arka ayaklarıyla ona toprak sıçratmasıyla kendine geldi. Karakumrul’un, “Kendine gel be!” deme şekliydi bu. Hakan toparlandı, yakındaki dereye başını soktu. Geldi yine ağacın altına çömeldi.

Akşam oluyordu. Obasından bir kişi bile gelmemişti onu aramaya. Bunca yıllık hatırı, pula dönmüştü ya. Hepsini tamuya varsındı. Zarfta yazanları düşünüyordu. Ne yapacaktı şimdi? Kâğıtta korku otunu yiyenin üç gün yaşayacağı yazılıydı. Hakan başta bunu kendisine konduramadı. Korkak korkağım der mi? Demeyi bırak, kendisi hariç herkesin korkak olduğunu savunur. Ama hakanın içinde bir nokta, cılız sesiyle ünledi ona ünleyeceğini. Atalarından da duymuştu. Atalar sözüne kıymet verirdi. Ağaçtan çıkan ışık, güneşten bile kıymetliydi. Yakacaktı kendisini.

Bu düşünceler arasında ağacın altında sızdı kaldı. Karakumrul huzursuz kıpırdandı. Yönünü geleni görebileceği yana çevirdi. Güneş yükseldi. Ortalık ağarmaya başladı. Işığın değdiği yerler, altınla yıkanmış gibi oluyordu. Ot otuktan çıkıyor misal, bir altın çubuğa dönüşüyordu. Çayır yemyeşil bir denize. Hakansa ışık altında daha da zavallıya. O sabah yanağında bir acıyla uyandı. Başta sert zemine yatmanın azizliği sandı ama elini atınca oyulmuş yarayı fark etti. Yara hem kanıyor hem de alev atıyordu neredeyse. Gitti derede yarayı temizledi. Şifa olsun deyip bir tutam ot çiğnedi, yaraya bastırdı. Kan durmuştu ama sızısı gitgide artıyordu. Çıkınından biraz kurutulmuş etle bir dilim ekmek çıkardı. Sancısına rağmen yemeye koyuldu.

Yedikten sonra Karakumrul’u çözdü. Eyerini yerleştirdi, atladı atına.

Dehledi. At başta hakanın çevirdiği yöne gittiyse de bir süre sonra olduğu yerde çivilenmiş gibi kaldı. Milim kıpırdamadı yerinden. Hakan bir yandan yanağındaki yaranın yeniden başlayan kanamasını durdurmaya uğraşüyor bir yandan da inatçı atını harekete zorluyordu. Yok, ne ettiyse olmadı. Hayvanı tersi yöne çevirdi, bari başka yollardan uzaklaşalım diye düşündü. At bu sefer obaları yönünde şahlanmaya başladı. Delirmiş gibi koşuyordu. Hakan teslimiyetle korku arasında çalkalanıyor, bu savaştan kendisinin mağlup çıkacağını biliyordu. Zaten üç günü vardı. Korkusunu alt etmesi için de bu şarttı. Obaya dönecek ve ölüsü gerekirse obasından çıkacaktı. Gittiler gittiler. Nice görklü çayları aşılar. Ulu ulu ağaçları geride bıraktılar. Güneşin balkıyan ışıkları altında yelle yarıştılar. Vaktaki geldiler, obayı gören yüksekçe bir yerde durdular.

Yalnız bu manzara umdukları gibi değildi. Oba yanıyordu. Kadınların çocukların feryatları göğe yükseliyor, erkeklerin kılıç şakırtıları çın çın çınılıyordu. At yerinde huysuzlandı. Belli ki cenk meydanına koşmak istiyordu. Hakan itidalli ama korkulu gözlerle olanı biteni izledi bir süre. Ekin gibi biçilen halkını izledi. Şu düşmana kılıç üşüren hatun, kendi hatunuydu. Şurada kelle alan kendi oğlu. Kendisine uylayana ateşli topacı sallayan anası. Şu gök ekin gibi biçilense kardaşı.

Ne yapacaktı? Girse obaya, olan zaten olmuş. Kendisi de ölecek. Kâğıtta yazan olacak. Girmese şu manzaranın hatırası günden güne eritecek onu, yakacak. Ne yapacaktı? Yanağındaki yaranın kanaması durmuştu. Obanın yangını durmuştu, esen yel durmuştu, balkıyan ışık durmuştu. Ne yapacaktı?

Obadakiler bu hengâmenin ortasında Karakumrul'un çetin kişnemesini duydular. Hakanlarının geldiğini anlayıp anlık bir sevinçle sesin geldiği yana döndüler. Umut gözlerinde yandı söndü. Karakumrul tek gelmişti. Üstünde hakanları yoktu.

Hakansa obasını tepeden bir süre daha izledi. Sonra geldiği yönden hızla uzaklaşmaya koyuldu. Yarası yeniden kanamaya başlamış, üstü başı al kanlara bulanmıştı. Görklü Tanrı'dan bir at talep etti. Alaca başlı beyaz bir at doğu ufkundan geldi yamacında durdu. "Demek ki," dedi, "Buradan uzaklaşmakta haklıyım. Tanrı nimetini esirgemediğine göre." İnsan olmak, hakanda vücut bulmuştu. Kendine yontmalarda birinciydi insanoğlu. Bunu yapanların ilkiyse bu korkak hakandı. Öyle ya, senin korkaklığından cihana ne Tanrı'ya ne?

"Ey Tanrım," dedi, "şu yanağımdaki yaraya da şifa ver. Yoksa bu acı canımı alacak." Tanrı yarasına da şifa verdi. Hakan atına iyice yerleşti. Geride yanmış obanın külleri savruluyordu. Büyük bir güvenle yola koyuldu hakan. Batı ufkunda dağları aşa aşa ilerledi. Elbet bir ocak bulacaktı. O zaman yeniden

bir ülkenin ateşini harlayabilirdi. Tanrı onu yaşatıyorsa, ondan muradı büyük olmalıydı. Obasına başta yandıysa da hakan buyruğuna karşı gelmelerinin cezası olarak düşünüp gönlünü ferahlattı.

Gün akşama varmak üzereydi. Bir ağacın altında dinlenmeye çekildi. Kar gibi atını ağaca bağladı. Kendisi de sırtüstü uzandı, görklü göğü izlemeye koyuldu. Gözleri yaşıyor olmanın sevincini taşıyordu. Gözlerinden sevincin ışıkları bakiyordu.

Burası düşman hududuna yakındı. Yanında da okundan yayından başka silahı yoktu. Tanrı'dan şöyle enlice bir kılıç dilese. Diledi. "Ey Tanrım," dedi. "Bana öyle bir kılıç ver ki düşmanımın tam göğsüne saplayayım da yüce ırkım rahat bulsun. Öyle bir kılıç olsun ki korkakların başını yesin. Başlangıç olsun ol görklü yeni ülkeme, uçmağa dönsün." Bekledi. Lakin beklenen kılıç Tanrı katından gelmedi.

Sonraki gün de yalvardı. Üçüncü gündü. Kılıç o gün de gelmedi. Erlik birazdan gelecek sandı. Neyse ki ne Erlik geldi ne kılıç. Güneş, tepelerin ardından kaybolduğunda hakanın ölmek korkusu da kaybolmuştu. Bundan sebep kılıcı Tanrı'dan daha seyrek dilemeye başladı. Başlarda her gün dilerdi. Sonradan üç güneş batımında istedi. Sonra dört. Bir sonraki dileği için tam on güneş batımı geçmişti. Hoş, kılıcın geleceği; hakanın öleceği yok idi. Zaten öyle ya da böyle ihtiyacını görüyor, şikâyet edeceği bir hayatı gütmüyordu.

Bir sabah uyandığında atının huysuzca tepindiğini gördü. Anladı ki beklenen olacak. Kendine kavice bir pusat bulmalı ya da ufkun en ötesine kaçmalı. İkincisine vakit yoktu. Pusat lazımdı şimdi. Keskince ve enlice. Başını görklü göğü bu sefer tam bir yalvarmayla çevirdi: "Ey Tanrım," dedi. "Bana öyle bir kılıç ver ki düşmanımın tam göğsüne saplayayım da yüce ruhum rahat bulsun. Öç alayım, kelle savurayım da çıkan kandan vatanım yeniden yeşersin." Bekledi, bekledi. Kılıç Tanrı katından yine gelmedi.

Çekirge sürüsü gibi yaklaşıyordu düşman. Bir kere kaçmıştı. Bu sefer kaçamazdı. İstese de. Çare yok, elinde olanla savaşıacak, gerekirse gök ekin gibi serilecekti yere. Belki o zaman yurdu yeniden yeşerirdi.

Etrafına bakındı. Bir mağara diledi, bir mezar diledi, yerin yedi kat dibini diledi ki girebilsin. Göğü diledi ki onu çeksın alsın. Ağacın içindeki kutsal ışığı diledi ki onu bin parçaya bölsün. Hepsini diledi ama şu yaklaşan pusatlarla bölünmeyi dilemedi. Midesinde bir yangı, karşısında beliren düşmanın karşısına çıktı.

Kuvvetlice atlarının üstünde şavkıyan askerler, bu vakti geçmiş hakanı alaysı süzdüler. Komutanları ordusuna dönüp gevrek gevrek bir şeyler dedi. Aynı anda gök gürlemesi gibi güldüler. Hakan bilendi bu hadsizlere ama elden ne gelir. Son bir çare başını göğü çevirdi. Bu çevriliş son çevrilişti,

seziyordu. Dilinin ucundan, sessizce ünledi bu sefer: "Ey Tanrım," dedi, "şimdi bana bir kılıç göndermezsen bir kargının ucundan damlayan kan benim kanım değil, kutun kanı olur." "Ey Tanrım," dedi, "bana yardımını göndermezsen burada ezilen benim gövdem değil, Tanrı'nın yurdu olur." Son kez ünledi: "Ey Tanrım, iki ucu keskin pusatı göndermezsen, burada uçurulan baş benim başım değil; öcü alınmamış ırkımın başı olur."

Atlar huysuzlandı. Düşman hareketlendi. Gök hareketlendi. Çatırtılar inletti etrafı. Ordu şaşkına döndü. Hakanın dudağının kenarında tebessüm belirdi. Geliyordu işte. Tekmili birden sesin geldiği yere, göğe çevirdiler başlarını. Gri bulut kudretli bir ışıkla yarılmıştı. Orada parlayan bir nesne neşet etti. Yaklaştı yaklaştı. Ne olduğunu yaklaştıkça anladılar: Tanrı katından bir kılıç! Gözleri yuvalarından fırlamış, olanı biteni anlamaya çalışıyorlardı. Hakan mutlu, kılıç hızlı.

Geldi geldi ve tam da hakanın bir adım ötesine saplandı. Ordu şaşkın, komutan kızgındı. Şimdi nasıl tutacaktı ordusunu, gök bu eskimiş adama yardıma koşmuşken? Hakansa dev yutmuş adamların yürüyüşüyle attı o bir adımı. Başını kibirle kaldırdı orduya karşı. Gözleri onlarda, kılıcın kabzasını kavradı. İlk çekmede kılıç yerinden milim kıpırdamadı. Heyecanına verdi, bir daha denedi. Ordu, çıt çıkarmadan izliyordu hakani. Saldırmayı akıllarına getirmediler bile. Hakan bir kere daha sarıldı kabzaya. Yine kıpırdamadı kılıç. Ordudan mırıltılar çıkmaya başladı.

Hakan terleyen ellerini toprakla ovdu. Kabzaya da toprak serpti. Sonra kuvvetle asıldı. Kılıç ezelden oralı bir yüce ağaçtı sanki. Komutan irice bir kahkaha patlattı: "Ha gayret ha! Onu bırak, biz sana verelim bir pusat." Ordu da komutanın kahkahasına eşlik etti.

Hakansa umudu tükenmiş, bir gözü orduda bir gözü yerinden kıpırdamayan kılıçta öylece kalakalmıştı. Sonra "Ver hadi, bir kılıç ver bana!" diye ünledi komutana. Komutan önce şaşırdıysa da bir askere baş hareketiyle emir verdi. Asker hakana kılıcı uzatıp yerini yeniden aldı.

Hakan perişan, bir eli sıkıca kılıcın kabzasını kavramış, diğer elinde düşmanın verdiği pusat kıpırtısız duruyordu. Yüzü gözü tere batmış, dişleri sıkılı, ona uzatılan kılıcı bir hışımla kaldırdı. Kaldırmasıyla kabzayı tutan koluna indirmesi bir oldu. Kılıç toprakta; hakanın eli kabzada kaldı. Toprağa çakılı kılıç, hakanın kanı yere değinde kesik elle yana devrilverdi.

MUSTAFA UÇURUM

Çizik Plak

Bu bir kırılma olsa ses çıkardı. Buz gibi dağılma sesi. Cam kırığı sesi ya da çizilmesi bir duvarın.

Bir plağın çizilmiş sesi gibi takılıp kalıyorum aynı yere. Plak dönüyor, hep aynı kırılma.

Kırdın kalbimi

Kırdın kalbimi

Kırdın kalbimi.

Bir kalp ne kadar kırılır ya da dünya bize ne kadar dar gelir? Bunu düşünecek vaktim var mı bilmiyorum. İnsanın vakti bile olmuyor bazen. Neyi olur ki insanın diye düşünmeye bile vaktim olmuyor.

Her Yer Ankara

Ben bütün şehirleri hep Ankara diye severdim.

Neden Ankara? Bunu çok da düşünmedim. Ankara işte.

Haritanın tam ortası gibi. Bağdaş kurmuş ülkenin tam ortasına, seyreliyor âlemi.

Kaleye çıktığımda da ben izlemiştim şehri. Benden başka kimse çıkmadı. O yokuş çıkılmaz, gerek yok, biz gelmiyoruz sesleri arasından geçerek çıkmıştım kaleye.

Bir şehri seveceksen orayı önce hâkim bir noktadan izleyeceksin. Kale-den izledikten sonra her yeri Ankara diye sevdim ben.

Tekrar Tekrar

Çok tekrara düşünüyorum gibi geliyor.

Aynı sevinçler, aynı hüzün, aynı aşk.

İçim doluyor bir çiçeği görünce.

Artık her yerde son yılların modası lavanta bahçeleri.
Her gördüğümde ilk defa görmüşüm gibi tutulup kalıyorum çiçeklere.
En çok da kendimi tekrarlıyorum yaşarken. Yakamda derin anlamlı bir papatya.

Üç Saniye

Aslında üç saniye nedir ki?
Bak şimdi bile geçti vakit. Sadece üç saniye.
Hayatını düzene sokmalısın. Bunun yolu da üç saniyeden geçiyor.
Yarım bıraktığın işe başlaman, açtığın kapıyı kapatman, devrilen saksıyı düzeltmen.
Sadece üç saniye.
Düzelir her şey.

NAİME ERKOVAN

Hayat bizi uyuşturmaya çalışırken edebiyat uyandırmak zorundadır. Bilinci ve kalbi açık okurlarla bu yolu yürümeğe en büyük arzumdur.

Fantastik yazdığım için insanlar, gerçeklerden kaçtığını sanıyor. Bu dünyayla ve onun getirdikleriyle baş edemediğimi, hatta olanı kabul etmediğimi düşünüyor ve kendime güvenli bir dünya kurduğumu varsayıyorlar. O dünyada her şeyin istediğim gibi işlediğini farz ediyor olmalılar. Oysa ne kaçıyorum ne de dünyayla ilgili bir şikâyetim var. Gerçeğin ortasında cesurca durup bana öyküler getirecek ateşböceklerini bekliyorum.

Çevreme baktığımda görünenin ötesini merak ediyordum, onun hemen yanı başımızda olduğunu hissediyordum. Kâinat mükemmel bir matematikle yaratılmışken ve asla hiçbir şey tesadüfün sarsak ellerine bırakılmamışken muhteşem bir varlığın dahline inanıyorum ama böylesine olağanüstü bir yaratma gücü olan varlığın hiçbir şeyi tek boyutlu var etmediğini düşünmekten kendimi alamıyorum. Sanırım bu inanç ve beklenti, gerçeğin alternatif yollarını açıyor karşımda.

Bunu sadece benim gördüğümü iddia edemem ancak sadece hazır olanın göreceğini iddia edebilirim. İşte öykümün doğduğu toprak, gerçeğin bölündüğü ve yepyeni şekillerini sunduğu o topraktır. Bunu görmeye hazır kişinin gerçeklerden kaçtığını düşünmek haksızlık olur. Durup bildiğim her şeyin gözümün önünde bambaşka hâllere evrildiğini göreceğim cesarete sahi-

bim.

Hakikat kaynağından çıkan hazinenin elbette olağanüstü yanları olacaktır. Başka bir boyuttan geldiği için bildiğimiz dünya ona yabancı gözlerle bakacaktır ama ziyanı yok, insanlar alışmadıkları her şeye bu gözle bakarlardı. Üstelik nazarlarının hazineye vereceği ufacık bir zararı da yoktur. Öyküm belki de bu yüzden hep yeni ve farklı olarak algılanıyor çünkü o vakte kadar yaşamış olan bütün kuralları reddediyor ve kendi gerçekliğini kabul ettiriyor.

Okurlarımdan zaman zaman şu cümleyi duyarım: “Ben aslında fantastik sevmem ama sizin öykülerinizi sevdim.” Sevsinler çünkü yazarken aynı duyguyla kaleme alıyorum her birini. Hatta bugüne kadar yazdığım öykülerin hiçbirini sevmeden yazmadım. Onun ilk fikrini heyecan uyandıracak kadar çok sevmeyince tek bir cümlenin dahi yazılamayacağına inandım hep. İlahi kıvılcım diyorum buna çünkü beklenmedik bir anda, beklenmedik bir büyüyle çıkageliyor öykünün ilk işaretleri. Maya böyle olunca gerisi de büyü oluyor.

Yazarken en çok önem verdiğim şey, öykümü öncelikle benim görebilmemdir. Yazdıklarım zihnimde ne kadar canlıysa o kadar canlı da okura aktarabilirim. Elinizde yalnızca kelimeler olduğundan bütün dünyayı onlardan oluşturmalsınız. Bazen bir sesin duyulmasını bazen de bir kokunun alınmasını sağlamalsınız. Ve bunu yapmak için size yalnızca kelimeler veriliyor. O yüzden kelimelerime güvenmek istiyorum. Hayalimdeki dünyayı kâğıda aktarırken benimle iş birliği içerisinde olmaları gerekir. Aksi takdirde zihnimdeki zengin resim, kâğıda çorak bir vadi olarak düşecektir.

Her yazarın yazma alışkanlığı farklı ve özgündür çoğu zaman. Yazmak, aslında biraz da kendimizi yazma alışkanlıklarımız konusunda yolculuk boyunca keşfetmek demektir. Süreç içerisinde bu keşifleri çoğaltıyoruz ve ne kadar çoğalıyorlarsa yazma eylemimiz o kadar kolaylaşıyor. Örneğin sabahları daha verimli çalışabildiğimi, başlıkları sonradan eklemenin büyük bir özgürlük olduğunu, konu zihnimde ne kadar uzun süre kalırsa o kadar güçleneceğini ama yazma basıncı geldiğinde de onu kaçırmamam gerektiğini yolculuk esnasında öğrendim.

Öykülerimde fantastik anlatımdan sonra sanırım öne çıkan en belirgin özellik, karakterlerimin çoğu zaman isimsiz oluşudur. Bir sıfatları olsa da isimleri olmaz genellikle. Basit bir sebebi var aslında tercihimin. Onları bildiğim, tanıdığım ya da tanıma ihtimalimin olduğu isimlerden uzak tutmak istiyorum. O yüzden de isim verdiğim zaman asla karşıma çıkma ihtimali olmayan isimlerden seçiyorum her birini. Gerçi hayat çok fantastik, ansızın o adla birinin yoluma çıkmayacağını kimse garanti veremez. Karakterlerimin öyküm için var olup sadece orada yaşamalarını arzu ediyorum. Hayatın için-

den seçilmiş karakterler hepsi ama kurmacanın sınırlarından geçince ölüm-süzlük diyarına varıyorlar. Ve oradan çıkışları mümkün olmasın.

Öykülerim, okurlarımın iş birliğini gerektirir. Ben büyülü bir dünyanın kapısını açarım, okurlarımı içeride dolaştırır, onları ilginç karakterlerimle tanıştıtır, sonunda da sürpriz bir kapının önünde bırakırım. Kapıyı açıp kenara çekilirken okurdur oradakiyle yüzleşmesi gereken kişi. Dolayısıyla o an, onun görevinin başladığı andır. Beklenmedik bir gerçeklikle nasıl bir yol izleyeceği okuruma kalmıştır. Hayat bizi uyuşturmaya çalışırken edebiyat uyandırmak zorundadır. Bilinci ve kalbi açık okurlarla bu yolu yürümektir en büyük arzum.

Sekiz öykü kitabı oldu, yani yaklaşık iki yüz öykü. İki yüz kez gerçek yeniden kurgulandı, iki yüz karakter, dekor, başlık hazırlandı. Geriye dönüp bakmayı sevmiyorum sanat yolumda ama şimdi bakınca bir hayli mesafe kat edilmiş. Öykünün heyecanı hep taze kaldı. Onun ayak seslerini duyduğum an kalbim hâlâ hızlanıyor. Ve bunca öyküye rağmen hayatın hâlâ yepyeni hikâyeler sunmasına şaşıyorum ve şükrediyorum.

Şu aralar başka türlerde eser vermeye niyetlenmiş olsam da öykü hep ilk göz ağrım olacak. Onun heyecanını, hazırlık aşamasını, yazarken yeni yeni kapılar açmasını ve bazen benim bile beklemediğim çarpıcı sonlarla bitmesini hep özleyeceğim. Çünkü o hep ilk kalacak. Ve ilk göz ağrımıza dönüp dolaşıp gelmemizden daha olağan ne var şu yeryüzünde!

Naime Erkovan'la *Ve Şehre Bir Flanör Gelir* Üzerine

Konuşan: **Rüveyda Durmaz Kılıç**

- Kitabınız sıra dışı, özel bir düzenleme ile okurunu karşılıyor. Her öykünün başındaki trafik levhaları çok dikkat çekici. Öyküyü okuduktan sonra, tekrar başa dönüp işaret levhasına baktığımızda anlamların nasıl çoğaldığını, tek bir işaretin ne çok şey söylediğini görüyoruz. Öyküde böyle bir tekniği neden seçtiniz?

- İlk eserimden bugüne kadar her kitabımda yeni ve farklı bir yol tercih ettim çünkü ne kendimi ne de sanatımı tekrar etmek istedim. Hikâye her yerde. Bittiğini sandığımız yerde dahi tekrar tekrar doğmasını bilir. Trafik işaretleri, aslında tek bir hikâye anlatır bize. Onlara bağlı kalırsanız kaostan ve kazadan korunursunuz. Oysa bir işaretle aynı şeyi bıkmadan usanmadan anlatmak, sanatsal bir anarşizm doğurur. İşaretin söylediği değil, başka ne söylemiş olabileceği itici gücüm oldu. Hem eğlenceli hem de çok yaratıcı bir macera oldu benim için.

Kahramanlarınızın çoğunlukla isimleri yok. Bazen Bay Tu, 2 No'lu Sekreter gibi kod isimlere rastlıyoruz. Öyküleri sanki belirgin kişilerden, mekânlardan, zamanlardan uzak tutup onların, duyguların, kesitlerin içinden geçerek okuyoruz. Yanılıyor muyum?

Öykülerimin kahramanlarını gerçek hayat karşılaşmalarından korumaya çalışıyorum. Eğer bir isme sahip olacaklarsa o zaman son derece özgün bir isme sahip olmalılar. İsimsiz de yaşayabilirlerse güçlüler demektir. Sıfatlar da bazen adlar kadar güçlü olabilir. Üstelik daha büyük bir insanlık kesimini temsil ederek dünyanın herhangi bir noktasında yaşama ihtimalini kazanmış olurlar. Tabii bir de şu var: Bilindik isimler vermek hiçbir zaman içimden gelmedi çünkü kurmacanın kurmacada kalmasını istedim. Kahramanlarım o dünyanın parçası. Gerçek hayatta aynı isme sahip yüzlerce insan olacaktır ve onlarla karşılaşmak, kurmacamı zihnimde zedeleyecek. Bunu istemiyorum. Kahramanlarım benim için özel ve bu yüzden isim veya sıfatları da özel olmalı.

Ve Şehre Bir Flanör Gelir'e Jean Baudrillard'ın bir sözüne yer vererek başlıyorsunuz. "Gerçeğin işaretleri, gerçeğin yerine geçer." Bunu ilk gördüğümde okur olarak heyecanlandım. Hiper gerçeklik, simülasyon gibi kavramlar üzerine çalışmış biri olarak, gerçeklik konusunun öyküler içinde nasıl var olabileceğini merak ettim. Neden "gerçeklik" merkez konunuz oldu ve öyküleri bu eksende kurmak nasıl bir süreçti?

Bir gerçeklik algımız var ama o ne kadar gerçek? Bize sunulan şimdilik bu. Dolayısıyla biz de gerçekliğin bu hâlini kabul etmek zorundayız. Ancak edebiyatın güzel taraflarından biri de imkânlar üretebilmesidir. Her öykü yepyeni bir gerçeklik kurar aslında ve onun bildiğimiz, alıştığımız şekilde olma zorunluluğu yoktur. Öykülerimin her biri yeni dünya benim için. Bütün ayrıntılarını tasarlayabildiğim ama en önemlisi de gündelik hayatın artık sıkıcı ve yorucu hâle gelmiş bütün özelliklerinden kurtulabildiğim adalardır. Kendi başına işleyen minik dünyalara dönüşüyor öykülerim; içlerinde yaşayanları kimsenin rahatsız etmeyeceği dünyalara.

Baudrillard'ın sözüyle başlama sebeplerimden biri, kendisinin göstergebilimi alanında çalışmış olmasıdır. Önemsemişim ve sevdiğim bir evren göstergebilim. Her yanımızın işaretlerle, yani hikâyelerle donatılmış olma fikri, bir öykücüyü değil de kimi mutlu edecektir? Nitekim işaretler de birer hikâye. Ve sanıldığına aksine tek bir hikâye barındırmak zorunda değiller. Rutinlerini kırmaya çalıştım öykülerimle. Rutini kırılan her nesne/olay, yeniden görülmeyi başarır. Kitabımı okuyan insanlardan gelen ortak yorum hep bu şekilde oluyor. İşaretlere yeni gözlerle bakıyorlar artık hatta yeni işaretler keşfediyorlar. İşte yeni gerçeklikler evreni!

Öykülerinizi okurken camın arkasında kalıyoruz sanki. Mesela o acı var, biliyoruz, ona yaklaşıp gibi oluyoruz ama dokunup o sıcak temasa geçemiyoruz. Yazar, bilerek bizi sınırdan, yüzeyde tutuyor. Duygular gerçek olacak kadar keskin ama bir rüya hali gibi öyküler. Ne dersiniz?

Katarsis diyebilirim. Evet, bir acı veya bir hüznün var ama öykülerimi okuyup rahatlatmasını istemiyorum kimsenin. Okuyup yeniden hissetmesini, ruhundaki yaralarla yüzleşmesini ve onlar için sahici çözümler üretmesini istiyorum. Edebiyat sadece işaret eder; eyleme geçecek olan, kontrolü ele alacak olan insandır.

Bunun ötesinde dünya bir rüya hâlidir. Bir gün başka bir gerçekliğe uyanacağız ve geride bıraktığımız hayatı bir rüya olarak hatırlayacağız. Amacımız, sonsuza kadar uyanacağımız o yeni gerçeklik için hazırlık yapabilmek. Üç günlük dünya dediğimiz yer burası. Böylesine kısa bir sürede yalnızca rüya görebiliriz. Ayrıca yaptığımız işlerde, kullandığımız kelimelerde tam bir bilinç hâlini gösteremiyorsak uyanık olduğumuzu kim iddia edebilir?

Kitabınızda nesneler belirgin olarak ön plana çıkıyor. (Tekerlek, hediye kutusu, beyaz çit, papatya, merdiven vb.) Bir de sesler. Birçok öyküde sesler var; insanı şaşırtan, korkutan, bazen gidip geri dönen sesler. Görüntüler ve sesler üzerinden gerçeklik algımızı kurduğunuz için mi bu böyle?

Öykünün imkânları yalnızca görsel alanda değil. Yazar, yeri gelecek bir sesi duyup anlatacak, yeri gelecek bir kokuyu tarif edecek. Beş duyu hesaba katılarak yazılırsa öyküler zengin katmanlar kazanır. Bunun ötesinde hayatımızda başka bir gerçek de var. Çoğumuz kalabalık şehirlerde yaşıyoruz. Bir gün içerisinde sadece resimlere değil, seslere ve kokulara da maruz kalıyoruz. Yalnızca gözden oluşan varlıklar değiliz. İstiyorum ki öykülerim okunurken sesler de duyulsun, kokular da alınsın. Okurumun elinde bir parça sahici dünya kalsın öykü bittikten sonra. Her geçen gün daha da hissizleştığımız için “Fark etmez” gezegeninin vatandaşları hâline gelmeyelim istiyorum. Doğrularımız, yanlış-

larımız, sınırlarımız da varlığımıza dâhil. Uyanık ve zinde kalmadığımız zaman birer uyurgezere dönüşeceğiz. Edebiyattır bizi buna karşı koruyacak olan araç. Bunu yapabilmesi için de birçok duyuyu devreye sokmamız gerekiyor.

Öyküleriniz her ne kadar müstakil öyküler olsa da birbirini tamamlayan bir bütünlük içerisinde. Birbirini çoğaltıyor, derinleştiriyor. Aslında epey de riskli bir iş çünkü gerçekliği bu kadar çok biçimde, kurguda anlatmak yaratıcılığı zorluyor. Okurun ilgisini, merakını öyküde yüksek tutmak için nelere dikkat ediyorsunuz?

Öncelikle yazarken konumu çok seviyorum. Sevmediğim hiçbir şeyi yazmadım bugüne kadar. Duygu yoğun ve samimiyse mutlaka okura ulaşıyor. Benim hissettiğim heyecandan o da nasipleniyor. Ama dikkatini yüksek tutmak için bu tek başına yeterli değildir. Öyküyü fazlalık veya kalabalığa boğmamalıyım. Okur nereye ya da kime bakacağını şaşırmamalı. İhtiyaç duyulanlar yer alır öykülerimde sadece. Bu hem görüşü rahatlatır hem de merkezin net bir şekilde göz önünde kalmasını sağlar.

Öykünün imkânları sınırlıdır. Dolayısıyla kaldırma gücü de. Öykücü o yüzden seçici ve adaletli olmalıdır. Birçok şeyin tek bir öyküye girmeyeceğine iman derecesinde inanmamız gerekiyor belki de. Yazarken elbette aklımıza ekleyebileceğimiz birçok şey geliyor ancak kendimizi tutmak, gerekirse yeni bir öykü yazmak zorundayız.

Başka bir husus da okurumun varlığını her zaman hissetmem ve onu da aslında kurgunun bir parçası hâline getirmemdir. Öykünün bittiği yerden o devam etmelidir. Ben yalnızca dokunup uyandırıyorum onu. Kalan yolu kendi başına yürürken heybesinde öyküm, ruhunda yepyeni bir okyanusun dalgaları olacaktır.

Son öykünüz “Kar Yolculukları”nda avcı olarak bildiğimiz kahramanın flanör olarak karşımıza çıkmasıyla tüm öykülerin kurgusal zeminini çözmüş oluyoruz. Kitabın ismini taşıyan ayrı bir öykü yazmak yerine, yine işaretleri kullanarak başka bir öyküyle, kitap ismine ulaşmamızı sağlıyorsunuz. Neden bir “flanör” seçtiniz tüm öyküleriniz için?

Çünkü flanör kelimesini seviyorum her şeyden önce. İkinci sebebim de sadece bir flanörün şehirde dolaşıp modern dünyayı bir sanatçı gözüyle yorumlayabilmesine inanmamdır. Flanör bildiğiniz gibi şehirleri dolaşan hem bir centilmen hem de bir avaredir. Ortalama insanın gözüne sahip değildir. Tek amacı dolaşmak olduğu için dünya ona kendisini bambaşka yönleriyle açacaktır. Acelesi yoktur flanörün ya da herhangi bir hedefi. O sadece şehri görmeye çalışan ve seven bir sanatçı gözüdür. İşaretler de şehirlerin asli parçasına döndüğüne göre bir flanör yorumlasın istedim bunları. Sıradan insan, işaretleri göremeyecek duruma geldiği için flanör görmeliydi hepimiz için. Onun gözü, sevgi dolu ve her dem taze bir gözdür.

Merve Özgenli Çelik ile *Huzursuz Kalp Sendromu* Üzerine

Konuşan: Şeyma Subaşı

Öykü anlayışınızla alakalı okuduğum bir yorum var. “Anlatma enerjisi” ile dolu olduğunuz söyleniyor. Sizin için haklı bir tespit mi bu?

Kitabımla alakalı Abdullah Harmancı’nın değerlendirmesinde anlatma enerjisi ve kahr vurgusu benim de dikkatimi çekmişti. Öykü karakterlerimin çoğu yaralı, hüznü, sancılı insanlardan oluşuyor. Bu anlamda anlatmaya ve konuşmaya dermanları yok aslında. Yaşadıklarından, hissettiklerinden anlıyoruz yüklerinin ağırlığını... Ben de anlatma enerjisiyle bağlantılı olarak konuşmayı çok seven bir insan olmadım hiç. İçimde biriken anlatma enerjisini yazarak ortaya çıkarıyor olabilirim. Öykülerimde uzun tasvirler yok. Okuyucuya açık kapılar sunmayı ve boşluklar bırakmayı seviyorum. Kelime oyunları öykümün öne çıkan özelliklerinden... Bu kelime oyunları ve konuşmadıklarımı yazarak ifade etme çabam anlatma enerjisi yaratıyor olabilir.

Hayatın sunamayacağı bir şeyi aramanın bedelini mi ödüyor Merve Özgenli Çelik’in karakterleri?

Çok hoş bir soru. Bu boyutuyla düşünmemiştim ama bir kısmı öyle evet. Aradıklarını hayatın içinde bulamayacaklarının farkında değiller. Memnune bunlardan biri mesela. Bir kısmı da hayattan çok küçük, basit şeyler istemesine rağmen her daim hayatın sillesini yiyen karakterler. Sürekli bedel ödeyen garibanlar, ötelenmişler, yaralılar...

Kitabın ilk öyküsü, Yakup’un hüznünü duyumsamamıza yol açıyor. Acaba öteye ait olan insanların böyle bir yazgısı mı var? Dünyadan gidesi olmak ya da ölümlü özlemek, aslında öteye ait olmak gibi. Sizce?

İnsan daima tamamlanmak ister. İnsanın dünyadaki arayışı da hep bu doğrultudadır. Ötelere ait olmanın ve görmediği bir şeyi özlemenin de tamamlanmayla alakalı olduğunu düşünüyorum. Dünyadan gidesi gelen Yakup’un durumu da öyle. Eksik parçalarını, içinde bir yerlerde hissettiği yarım kalmışlığı tamamlama arzusu...

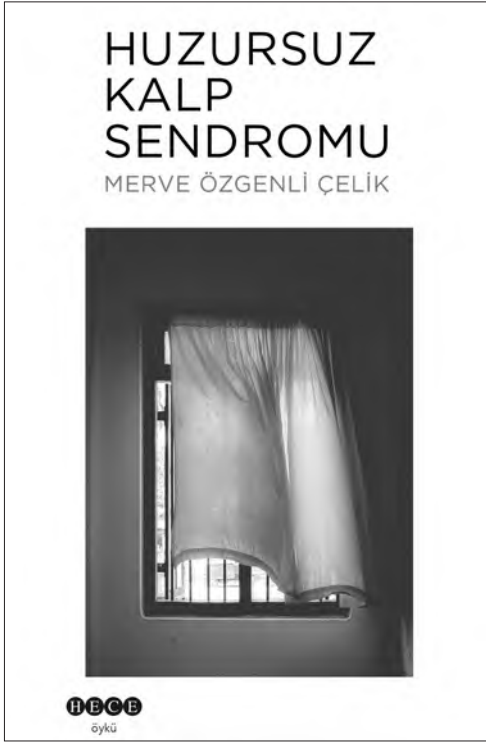

“Müebbet Özlem”de geçen “İyi insanların yazgısıdır cefa çekmek.” ifadesi şu soruya yöneltiliyor beni. Sizin kaleminizden huzuru, neşeyi anımsatan öyküler de okuyacak mıyız ilerleyen süreçte? Huzur ve neşe demişken, birilerinin o iyi insanların huzurunun yanına gelip çöp döktüğü bir devirde yaşıyoruz. Aslında bu hikâyenin kahramanı da bize bunu anımsatıyor. Cefa, bu iyi insanların kaderi mi? Hatta bir kader ki sizin deyiminizle “geçilemeyen.”

Öykülerim hüznün başkenti gibi. Neşeli öyküler yazar mıyım? Şimdilik epey uzak görünüyor. Çünkü öykü anlayışında mutluluk içindeki durgunluk, neşe içindeki hüznün, saadet içindeki keder var. Buna ek olarak ben çok mutlu olduğum, iyi hissettiğim zamanlarda yazamıyorum. Daha doğrusu yaşamayı yazmaya tercih ediyorum. Acı gördüğüm, sıkıntıyla yorulduğum zamanlarda yazmak benim için bu duygulardan bir kurtuluş gibi. Böyle zamanlarda kelimelere kaçıyorum. Bu anlamda, öykülerimi acıyla yoğururken kendimi sağaltıyorum.

Sorunun ikinci kısmına gelince; dünya nimetleri ya da çileleri karşısında insanın takındığı tavır onu iyi ya da kötü yapıyor. İyi insanların daha çok sıkıntı gördüğünü, dünya ağrısı çektiğini düşünüyorum. Kötülerin hayata dair kurallarının bir sınırı olmadığından onlar bir şekilde kendini kurtarmayı ve acılardan sıyrılmayı başarıyor. “Tanrı sevdiği kullarını karanlıkta bırakmayı sevmiyor.” ya da benim inancıma göre asıl aydınlığa kolay ulaşılmıyor.

“Plastik Dünyada Sukulent Olmak”, en sevdiğim öykülerden biri oldu.

Çiçeğin bambaşka bir yalnızlığa kavuşması ya da bir türlü anlaşılamaması var bu öyküde. Belki hayatta bizler de o çiçek gibiyiz bazen. Ne dersiniz?

Kesinlikle öyle. Anlaşılmak, fark edilmek, olduğu gibi kabul edilmek insanın en temel arzularından biri. Ama insan bir taraftan da hiçbir zaman tam manasıyla anlaşılamayacağını farkında. Bu anlaşılamama durumu da insanın içinde hiç kapanmayan bir yara, ukde gibi sürekli büyüyor. Öyküdeki Sukulent'in durumu da anlaşılmakla birlikte yalnızlıktan kurtulmak. Ama o da yalnızlıktan kurtulmayı düşlerken başka bir yalnızlığa kavuşmakta. Anlaşılmaya çalışırken yanlış anlaşılmak gibi...

Anlaşılmak meselesinin bir de onaylanmaya bakan yönü var. Aslında insan anlaşılmayı dilerken bir taraftan da onaylanmak istiyor. Kendi gibi düşünen, hisseden birilerinin varlığıyla kendi varlığını, doğruluğunu yeniden görmeyi arzuluyor.

Siz kendi öykü anlayışınızı hangi çerçevede konumlandırıyorsunuz?

Benim öykü anlayışım yarattığı duygular bağlamında Sezen Aksu şarkısı gibi: "Acıdan geçmeyen öyküler biraz eksik." Öykü acıyı, hüznü, talihsizliği, derdi, elemi çağırıştırıyor bende. Tamın içindeki eksiklik, en mutlu andaki keder, parlayan bir ortamın görülmeyen, "kenarda kalmış" kişisi... Ben öyküde oyuna alınmayan çocuklarla, Antep fıstığı dolu tabağın içindeki tek leblebiyle ilgileniyorum.

Buna ek olarak genellikle olay ve diyalog merkezli öykülerden ziyade düşünce ve karakter merkezli öyküler kurmayı seviyorum.

Sizin öykü dünyanızda "imge"nin de önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Bu bilinçdışı olarak gerçekleşen bir şey mi sizde? Öyküde imge hakkında neler söylemek istersiniz?

Öykülerimdeki imge kullanımı bilinçli gerçekleşen bir durum değil. İnsan farkında olmadan okumaktan hoşlandığı tarzda metinler yazmaya yöneliyor. Ben de imge kullanımıyla öne çıkan edebî türleri okumayı sevdiğim-

den, öykülerimde imge yoğunluğu dikkat çekiyor.

Öyküde imge olmazsa olmaz değil. Ancak öykünün niteliği ve kıymeti açısından oldukça önemli. Benim açımdan imge, öykü evrenimin bir zenginliği.

Kitapta huzursuz bir kalbe sahip karakterlerle karşı karşıyayız. Arka planda bir o kadar da huzuru arayan karakterler bunlar. Her ne kadar öyküler bu hüznü barındırsa da yazınsal âlemde bu karakterlere hayat vererek huzur bulduğunuz söylenebilir mi?

Elbette... Yazmak benim için bir liman. Huzursuzluk ve hüznün bende yazı vasıtasıyla sükûnet inşa ediyor. Yazarak kendimi iyileştiriyorum.

Her şeyin zıddıyla kaim olduğunu biliriz. Necip Fazıl'ın ifadesiyle;

“Zıtlar arası âhenk, af ve günah yarışta;

Bütün zıtlar kavgada, bütün zıtlar barışta...”

Bu anlamda iyi ki huzursuzluk var. Başka türlü huzurdan nasıl bahsedebilirdik?

MEHMET AYCI

O Kadar Sade Her Şey

“Bacadan aşılıyor ayvanın dalı”, dönüp bir daha dinliyorum, aylı bir gece vakti, bacadan daha yüksekçe dallarda ayvalar, hafif esinti var, sallanıyor, ayın hayretine de hayran oluyorum, gecenin sessizliğinin o insanın içini kıpırdatan sesinden bir yol çiziyorum a dörde, kalemi bakır kalemliğe bırakırken, açık ağızlarıyla kalemliği dolduran kurşunkalemler birden gülümsüyorlar, ayva dalından kurşun kalem olur mu, aklımdan geçiyor, yazık olur diyorum, e, bütün ağaçlara yazık olur, a dördteki yol sağlı sollu ayva ağaçları arasında yol alıyor, sonbahar geldi ya, ayva mevsimi, bu Necatibey’in çok güzel ayvası olurdu diyor sol kulağımda akşamdan kalma Cihan Amca, efendim, eşli baktakta yenildim, koz kupa, sinek kızını pasaklı bulurum, maça kızını severim, karo kızı fazla Danimarkalı gelir, aferin kupa kızı, kâğıttan çıkıp ayvalı yolda yürüyor, e bu endam, bu zenginlik bende olsa ben de böyle özgüvenle salına salına yürürdüm, “güzel nedeceksin bu kadar malı”, Erdal Erzincan her türküyü bu kadar güzel söyleyemiyor, ayvalı yollu a dördü katlayıp masa hizasını geçen kitap yığınının üstüne koyuyorum, internetten Tosun Bayrak’la yapılan bir söyleşiyi dinliyorum, yaşlılığında, o kadar dingin konuşuyor ki seviyorum adamı, şiir de yazmış, arama motorundan arıyorum, kitap internette iki yerde satışta, yetmiş yıl önce çıkmış, “söylemeden söylemek”, kredi kartıyla alıyorum, kapağındaki çizim canlanıp ekranda salınıyor, tekrar Tosun Bey’i dinliyorum, sabah ezanı okunuyor, çok güzel okunuyor, sabah ezanı içime işliyor, bugün gördüğüm Somalililer gözümün önünden geçiyor, aralarında Etiyopyalı var mıydı, hangisi Habeşli Bilal Efendimize benziyor acaba, tövbe yarabbi, bu çağrışım cılgınlığını bir tespihe dizmeliyim, kaçlık?, dizerken de çağrışım, her çağrışımı koparıp yandaki çöp kovasına atıyorum, kova taşıyor, taşıyor, kitaplarımı, masamı, tablolarımı, biblolarımı, kalemlerimi, ajandalarımı, çağrışım basıyor, çağrışım boynuma kadar çıkıyor, tepede ayva dalı, yu-karı bakıyorum, tavandan ay görünüyor, gözümü kırıp tekrar bakıyorum, ay sallanıyor, sen türkü dinlerken ağlardin, güzel de çalardın da, hiçbir türküyü

benim kadar çılgınca yaşamadın Ragıp Abi, yaşamışsındır belki, öyle ya sırların vardı, kendine saklamışsındır, bugün uyumam, gün doğar, kuşluk olur, dayanabilirsem dışarı çıkarım, gördüğüm herkesi selamlarım, tanıdıkça aleni selamlarım, duvarları, sokak lambalarını, şeritleri, apartmanları, sokak kedilerini, kumruları, güvercinleri, arabaları, ölüleri dirileri, çöp tenekelerini, çöp arabalarını, yol kenarındaki ağaçları selamlarım, yol kenarında oynayan Suriyeli çocukları, biraz aşağıdaki köfteciyi selamlarım, metro istasyonunu, metro istasyonunun yürüyen merdivenlerini, anonsu selamlarım, Ömer Faruk Bey'i ararım, yerindeyse bana kahve söyler, bugün uyumamışsın der, yok, uyuyayım, uyanınca arar giderim dergiye, çayımdan bir yudum çekiyorum, bana niye ayva yaprağı atmadın diyor kupadaki çay, gözlerim ağırlaşıyor, odada bir ayva kokusu, tavanın dört köşesinden yaprakları sararmadan kurumuş ayva dalları ve dallarda ayvalar, bu hayal müthiş bir şey, bakıyorum kalemler ışıkm veriyor, bilgisayar ekranına yağmur çiseliyor, a, yarpuzlar, tereler, ebeğümecileri çıkıyor ekrandan, ısırganlar çıkıyor, dizim tutuldu masa başında oturmaktan, dizimi dalatmalıyım, ekranın pencerelerini, açık dosyaları kapatıyorum, yatak odamın perdeleri simsiyah, içeriye gün vurmuyor, dudaklarım kımıl kımıl, okuduğumu unutuyorum, gözlerimin önünden ayva dalları gitmiyor, dalmışım, bahçeden çıkıyorum, sokağı geçiyorum, kızıl toprak, yeşerti yok, kıpkızıl, ileride ağılın dışında bir buzağı, kara, benekli bir buzağı, gidip kucaklıyorum, sen ne tatlısın buzağı, annen yok mu senin, çok aşına bakıyor, eğilip burnunu öpüyorum, uyanmışım, bir saatlik uyku, buzağı o kadar canlı ki gözümde, o kadar sevimli, o kadar masum, gözümü kapayıp tekrar rüyaya mı dönsem, cep telefonundan arama motoruna giriyorum, rüyada buzağı görmek Allah'ım ne kadar güzelmiş, seviniyorum, rüyamı önüme gelene anlatıyorum, rüyada buzağı gördüm, bunca yıllık yazarım rüyada ilk defa buzağı gördüm, Allah hayra tebdil etsin, siz de söyleyin canım, Allah hayra tebdil etsin deyin, şimdi yazmayayım mı ben bunu...

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Latin Amerika / Kolombiya Öyküsü

GABRİEL GARCÍA MARQUEZ

İngilizceden Çev: Mine Yazıcı

Zehirlenmiş On Yedi İngiliz Adam¹

Sinyora Prudencia Linero Napoli limanına vardığında ilk dikkatini çeken şey bu limanın da tıpkı Riohacha limanı gibi koktuğuydu. Kimseye söylemedi tabii, zaten bunu Buones Aires'ten savaştan beri ilk kez anavatanlarına dönen İtalyanlarla dolup taşan yaşlı okyanus gemisinde kimse anlamazdı da. Ama yetmiş iki yaşında, fırtınalı okyanusun ortasında evinden barkından on sekiz gündür uzakta olmasına karşın kendini hem daha az yalnız hem daha az korkulu hem de yurdundan uzakta değilmiş gibi hissediyordu.

Şafak söktüğünden bu yana karadaki ışıklar daha da gözle görülür olmuştu. Yolcular her zamankinden daha erken kalkmış, yeni giysilerini giyinmiş kıyıya çıkınca neyle karşılaşacaklarının huzursuzluğu içerisindeydiler. Öyle ki bu son pazar sanki gemide gerçekten yola çıkıldığının farkına varıldığının yegâne işareti gibiydi. Ayine katılan çok az sayıdaki insanlardan biri de Sinyora Prudencia Linero'ydu. Gemide önceden dolaşırken giydiği kısmen yasa girmiş gibi görünen giysilerinden farklı olarak bugün Saint Francis'in kordonu ile bağlanmış kaba kahverengi çuvaldan bir rahibe giysisi ve sadece çok yeni oldukları için hacılarınkinden farklı kaba deri sandaletlerini giyinmişti. Bu önceden verdiği sözün yerine getirilmesiydi: Öyle ki Tanrı onun Papayı görmek üzere Roma'ya gitmesini kismet ederse, o da ömrünün geri kalanında uzun rahibe kıyafeti giyeceğine Tanrı'ya söz vermiş ve Tanrı'nın bunu kendisine bahşettiğini düşünmüştü. Ayın bittiğinde Tanrı ona Karayip denizinin fırtınalarına dayanma gücünü bahşettiği için Ruhulkudüs namına bir mum yakıp onun Riohacha'da rüzgârlı bir gecede hayalini kuran dokuz çocuğu ve on dört torunu için dua etmişti.

Kahvaltıdan sonra güverteye çıktığında gemideki yaşam değişmişti. Balo salonuna İtalyanların Antillerde turistik mağazalardan aldıkları hediye eşyalarla dolu valizler yığılmış ve salonun barında demir kafesin içinde

¹ Gabriel Garcia Marquez (2005). *Seventeen Poisoned Englishmen*. Pocket Penguin 70's.

Pernambuco'dan Mamak cinsi bir maymun bulunuyordu. Ağustos'un başı aydınlık bir sabahtı. Günün ışığının vahiy sayıldığı savaş sonrası pazar sabahları gibi, koskoca gemi sanki sakat biri zorla soluk alıyormuşçasına durgun berrak suda ağır ağır ilerliyordu. Anjou Duklerinin kasvetli kalesi ufukta tam da görünmeye başlamış, güverteye çıkan yolcular da gerçi bildiklerini sandıkları o yerleri tam bakmadan Güney şivesiyle neşe içerisinde bağıra çağıra işaret ediyorlardı. Sinyora Prudencia Linero gemide bir sürü arkadaş edinmiş, anne babaları dans ederken çocuklarına göz kulak olmuş ve hatta ikinci kaptanın ceketinin düğmesini bile dikmişti ama şimdi hepsi kendisine yabancı ve değişmiş gibi geliyordu. Tropikal kuşağın boğucu sıcaklığında ilk ev hasretinin üstesinden gelmesine yarayan sosyalleşme ruhu ve insanlara duyduğu sıcaklık hissi ortadan kalkmıştı. Liman görüldüğünde açık denizlere duyulan sonsuz aşklar da sona ermişti. Sinyora Prudencia Linero geveze İtalyanlara alışık değildi, ardından memleketine dönen kalabalık içinde giden tek yolcu olarak sorunun onlardan değil, kendisinden kaynaklandığını düşündü. Merdivenin tirabzanına yaslanıp suyun derinliklerindeki bir sürü kayıp hayatların kalıntılarını düşünürken yaşamında ilk kez bir yabancı olmanın derin acısını hissederek her yolculuk böyle olmalı diye içinden geçirdi. Bir anda yanına harika bir kız yanaşp, onu korkutan bir haykırıyla ürküttü.

"Mama mia," diye haykırp, aşağıya işaret etti. 'Şuraya baksanıza.'

Suda boğulmuş bir adam duruyordu. Sinyora Prudencia Linero denize baktığında sırtüstü yatan, açık kalmış, keyifli gözleri gökyüzünün şafak vak-tindeki eşine az rastlanır rengini almış olgun yaşta, kel kafalı bir adamın suda sürüklendiğini gördü. Brokar yeleği, rugan ayakkabıları ve yakasına takılı taze gardenyasıyla tam bir gece kıyafeti içerisindeydi. Sağ elinde hediye kâğıdına sarılı küçük kare şeklinde bir kutu tutuyordu ve belli ki ölüm anında tutunacak tek şey olarak bulduğu geminin pruvasına sıkı sıkıya sarılmış soluk demir rengini almış parmakları vardı.

Gemi görevlilerinden biri 'düşünde düşmüş olmalı,' 'Yazın bu sularda oldukça sık olur' dedi.

Anlık bir görüntüydü, zira hemen ardından koya girilip, yolcuların dikkatini dağıtacak daha az yaslı konulara geçildi. Ama Sinyora Prudencia Linero hâlâ boğulmuş adamı düşünüyordu, geminin kalkışıyla birlikte uzun smokininin kuyruğu da dalgalandı.

Gemi limana girer girmez külüstür bir römorkör onları karşılayıp savaş boyunca tahrip olmuş sayısız askerî uçağın enkazı arasından onlara kılavuzluk etti. Gemi pas tutmuş enkazın arasından geçerken denizin suyu petrol rengine dönüşüyordu ve öğleden sonra saat ikide sıcaklık Riohacha'dan bile daha keskindi. Dar kanalın karşı yakasında güneşin on birdeki parlaklığında hayalî

sarayları, eski, rengârenk birbiri üzerine yığılmış derme çatma evleriyle şehir görünmeye başladı. Tam o sırada denizin dibinin çalkalanmasıyla dayanılmaz kadar pis bir koku sardı etrafı, Sinyora Prudencia Linero evinin avlusunda çürümekte olan pavuryanın saldığı pis kokudan ötürü bu kokuya aşınaydı.

Gemi manevra yaparken, yolcular büyük tezahüratlarla iskeledeki gü-rültülü kalabalık arasında akrabalarını tanımaya çalışıyorlardı. İskelede çoğu göze çarpan göğüsleriyle orta yaşı geçkin, yas giysileri içinde sıcaktan boğulan kadınlar ve onların çok sayıdaki dünya güzeli çocukları yanı sıra, ufak tefek becerikli, belli ki gazeteyi eşlerinden sonra okuyan, kavurucu sığağa rağmen noter gibi ciddi giyimli eşleri bulunuyordu.

Bu karnaval kargaşasının tam orta yerinde çok yaşlı, dilenci paltolu, asık suratlı yaşlı bir adam iki cebinden elleriyle bir sürü ufacık civcivi cebinden çıkardı. Civcivler deliye dönmüş civıltılarıyla bir anda bütün iskeleyi kaplayı-vermişti. Öyle ki onların varlığının hiç de farkında olmayan kalabalığın ayak-larının altında ezilmelerine karşın hâlâ çoğunun sağ kalması mucizenin ta kendisiydi. Sihirbaz şapkasını ters yüz edip yere koymuştu ama tırabzandan kimse ona bir kuruş bile atmamıştı.

Kendisinin şerefine düzenlenmiş gibi görünen bu müthiş manzaranın değerini sadece Sinyora Prudencia Linero bilmişti, öyle ki iskele tahtası-nın indirilip insan selinin korsan hücumuna uğradığı anın bile farkında ol-mamıştı. Bu çılgın sevincin yanı sıra yazın çoğu aileye mahsus ekşi soğan kokusu ve bavulları kapışmaya çalışan hamal çetelerinin itişip kakışması karşısında şaşkına dönmüş ve iskeledeki civcivlerin akıbetine uğrayacakmış hissine kapılmıştı. İşte o zaman köşeleri renkli teneke kaplı tahta sandığına oturup kâfir topraklarında her türlü kötülüğe ve tehlikeye karşı durmadan içinden dualarını okuyarak soğukkanlılığını korumaya çalıştı. İkinci kaptan kargaşanın yaşandığı terkedilmiş balo salonunda yegâne kişi onu buldu.

İkinci kaptan ona belli ki dostane bir şekilde “Şu anda burada kimsenin kal-mamış olması gerek!” dedi. “Size bir şekilde yardım edebilir miyim?” diye sordu.

Sinyora “Konsolosu beklemek zorundayım.” dedi.

Bu doğrudu. En büyük oğlu Napoli'deki konsolos arkadaşına annesi-nin Roma'ya devam etmesi için gerekli işlemlerin yapılması konusunda yar-dımcı olması için telgraf çekmişti. Geminin adını, varış saatini ve hatta onu tanınması için kıyıya vardığında Aziz Francis tarikatına özgü rahibe kıyafetini giyeceğini de bildirmişti. Bu gibi işlemlerle başı öyle hoş değildi. İkinci kap-tan onun biraz daha oturmasına izin verdi. Oysa birazdan tayfaların öğle ye-meği vakti gelecekti. Üstelik sandalyeleri masaların üstüne koyup kova kova sularla güverteyi yıkamaya başlamışlardı bile. Tayfalar sandığı ıslatmamak için defalarca yerini değiştirmek zorunda kalsalar da o hiç istifini bozmadan

ve dualarına da hiç ara vermeden tekrar tekrar yerini değiştirdi. Öyle ki bu durum tayfaların onu dinlenme odalarından çıkarıp güneşin alnındaki filikaların arasına oturtana dek sürdü. İkinci kaptan onu tekrardan daha saat iki olmadan rahibe giysisi içerisinde sırlıklam terlemiş, dehşete ve üzüntüye kapılmış, ağlamamak için de tespihini çekerek dua ederken buldu.

Bu kez önceki dostane tavrından farklı “Boşuna dua ediyorsunuz, Tanrı bile Ağustos’ta izne çıkıyor.” dedi.

Yılın bu mevsiminde üstelik de pazar günü İtalyanların yarısı denize gitmek üzere izne çıkar. Konsolos her hâlükârda sorumlukları gereği izinde değildir ama Pazartesi’ye kadar ofisini açmayacağı da kesin. Yapılacak yegâne akıllıca iş otele gidip iyi bir uyku çekmek, ertesi gün de konsolosluga telefon etmektir; kuşkusuz telefon numarası rehberde vardır. Sinyora Prudencia Linero’nun bu fikri kabul etmekten başka çaresi kalmamıştı. Kaptan göçmenlik ve gümrük işlemleri yanı sıra para bozdurması için kendisine yardımcı oldu, mazbut bir otele götürmesi konusunda şoföre anlaşılabilir talimatlar verip onu bir taksiye yerleştirdi.

Cenaze arabasını andıran terkedilmiş eski püskü taksi, sokaklarda yalpalayarak ilerledi. Sinyora Prudencia Linero, bir anda kendini sokaklarının ortasında çamaşır ipleri asılı bu hayaletler şehrinde buldu. Bir yandan kendisi ve şoförün bu şehirde kalmış yegâne canlı yaratıklar olduğunu aklından geçirirken bir yandan da bu kadar çok konuşan ve tutkulu bir adamın Papayı görmek için okyanusun tehlikelerini göze almış zavallı yalnız bir kadına zarar verecek kadar kötü bir adam olamayacağını düşündü. Sokakların labirentinin sonunda denizi tekrar gördü. Taksi sıcaktan alev alev yanan terkedilmiş plaj boyunca yer alan çok sayıda parlak renkli otelin önünden yalpa vura vura geçti. Arabayı bu otellerin hiçbirinin önünde durdurmadan doğrudan en az şatafatlı büyük palmiye ağaçları ve yeşil bankları olan bir parkta kurulmuş bir otele doğru sürdü. Sandığı arabadan alıp gölgeliği olan bir kaldırıma koydu, Sinyora Prudencia Linero’nun tereddütlü halini fark edip bu otelin Napoli’nin en mazbut oteli olduğu konusunda ona güvence verdi.

Yakışıklı, kibar bir otel hizmetlisi sandığı sırtlayıp, idareyi eline aldı. Onu merdiven boşluğuna monte edilmiş metal ızgarayı andırır asansöre götürüp, dehşet verici bir kararlılıkla avazı çıktığı kadar Puccini’den bir aria söylemeye başladı. Dokuz katlı saygın bir binaydı. Yenilenmiş her katında farklı bir otel bulmuyordu. Sinyora Prudencia Linero bir anda halüsinasyon görmüş gibi kendini yankı sesi çıkaran mermer merdivenin orta yerinden yukarıya doğru çıkan bir civciv kümesindeymiş gibi hissetti. Arada yırtık iç çamaşırları ve geçirtiler gibi odalardaki insanların mahremiyetlerini ele veren durumlar da gözüne çarpıyordu. Üçüncü katta asansör aniden sarsılarak durdu, otel hizmetlisi şarkı söylemeyi kesip, eşkenar dörtgen şeklindeki kayar kapıları açtı ve kibarca eği-

lerek Sinyora Prudencia Linero'ya artık odasına geldiğini işaret etti. Fuayede aralarına renkli cam ve gölgede yetişen çiçek saksıları konmuş tahta tezgâhın arkasında uyuşuk bir delikanlı gördü. Bir an tıpkı en küçük torununki gibi meleklerle mahsus bukleleri olduğu için ondan hoşlandı. Otelin harfleri bronz levhaya işlenmiş adını, dezenfektan fenolün kokusunu, saksıda asılı eğrelti otunu ve duvar kâğıdındaki altın rengi zambak motiflerini beğendi. Ardından asansörden çıktı ve bir anda kalbi durur gibi oldu. Şezlonglarda şortlu, tokyolu bir grup İngiliz uyukluyordu. Sanki aynalı bir salonda defalarca tek bir adam gibi duran simetrik şekilde oturmuş on yedi kişi bulunuyordu. Sinyora Prudencia Linero, onları, bir bakışta birbirinden ayırt edemedi. Bütün görebildiği sanki kasap dükkânında asılı domuz eti parçaları gibi duran pembe diz kapaklarıydı. Tezgâhtan içeri bir adım daha atmadan ürküntü içinde asansöre geri döndü.

“Başka bir kata çıkalım.” dedi.

Otel hizmetlisi “Yemek salonu olan tek yer burası, Sinyora.” dedi.

“Fark etmez.” dedi.

Otel hizmetlisi onay işareti yapıp asansörü kapadı ve şarkının geri kalanını beşinci kata çıkana dek söyledi. Burada her şey daha yumuşak gibi duruyordu, otelin sahibi akıcı şekilde İspanyolca konuşan çiçek gibi bir kadındı, üstelik fuayede rahat koltuklarında öğle uykusuna dalan kimse de yoktu. Yemek salonu yoktu ama otel, misafirlerin düşük fiyatla yemek yiyebileceği yakındaki bir restorani ayarlamıştı. Ve sonunda Sinyora Prudencia Linero otel sahibinin zarafet ve candanlığı kadar fuayede uyuklayan pembe diz kapaklı tek bir İngiliz'in bile olmadığını da fark edince içi rahatlayıp bir geceliğine de olsa otelde kalmaya karar verdi. Öğleden sonra saat üçte odasının panjurları kapalıydı ve odadaki yarı gölge, saklı bir korunun serin sessizliğini koruyordu, tam da ağlamak için iyi bir yerdi. Tek başına kalır kalmaz, kilitlerin sürgüsünü çekip, sabahtan beri ilk kez az ve tutuk da olsa çişini yaptı, bu onun yolculuk boyunca kaybettiği kimliğinin geri gelmesine yaradı. Sandaletlerini çıkarıp belindeki kordonu çözdü ve onu tek başına kendisi için çok büyük gelecek çift kişilik yatağın sol tarafına koyup, bu kez sıra uzun süre tutulmuş gözyaşlarını seller gibi akıtmaya geldi.

Bu onun sadece Riohacha'yı ilk terk edişi değil, çocukları evlenip uzaklara taşınınca evinden de birkaç sefer hariç ilk ayrılışıydı. Kocasına bakmaktan ruhu tükenmiş iki yalınayak Hintli kadınla yapayalnız yaşıyordu. Ömrünün yarısı yatak odasında, yegâne âşık olduğu ve bir zamanlar üzerinde seviştikleri keçi derisi yatak üzerinde nerdeyse otuz yıldır koma halinde yatan adamın harabeye dönmüş bedenine bakarak geçmişti.

Geçen Ekim'de yatalak hasta bir anda gözlerini pırıl pırıl açmış, ailesini tanıyıp, bir fotoğrafçı getirmelerini istemişti. Parktan koskoca körükleri, si-

yah kolu ve evde fotoğrafları çekmek için magnezyum plakalı makinesi olan yaşlı bir fotoğrafçı bulup getirmişlerdi. Hasta adam çekilen fotoğrafları bizzat kendisi düzenlemişti. “Birisi bana yaşam boyu sevgi ve mutluluk veren Prudencia için, öteki ikisi sevgili kızlarım Prudencita ve Natalia için.” demişti. ‘Öteki ikisi de merhamet ve sağduyularıyla aileye örnek olan oğullarıma demişti. Bu durum fotoğrafçının kartuşu bitene kadar devam etti. Fotoğrafçı yeni kartuş almak üzere eve gitmişti. Saat dörtte, magnezyum kokusu ve portrelerini almak üzere eve üşüşen akraba, dost, tanışın gürültü patırtısıyla yatak odasında hava solunamaz hale gelmiş ve yatalak hasta bilincini kaybetmeye başlamıştı. Sanki geminin tırabzanından herkese veda edercesine bir anda dünyadan elini eteğini çekip, göçüvermişti.

Herkesin sandığı gibi onun ölümü dul kadına çare olmadı. Tam aksine öyle bir hüzne kapılmıştı ki çocukları onu nasıl rahatlatabileceklerini konuşmak üzere bir araya geldiler. Kendisi onu tek rahatlatabilecek şeyin Roma’ya gidip papayı ziyaret etmek olduğu şeklinde yanıt verdi. Tek başına gidip, Aziz Francis tarikatının rahibe kıyafetini giymek istediğini bildirdi. “Söz vermiştim.” dedi.

Kocasına bekçilik etme yıllarından geriye yegâne lütuf ağlamak kalmıştı. Gemide Clarissine tarikatından Marsilya’da kıyıya inen iki rahibeyle kabini paylaştığında bile kimseye görünmeden banyoda uzun uzun oturup ağlıyordu. Sonuç olarak Napoli’deki otel odası Riohacha’yı terk ettiğinden beri ilk kez katıla katıla ağlayabileceği yerd. Üstelik otelin sahibi restorana hemen gitmezse kendisine yiyecek bir şey kalmayacağını kapıya vurup da haber ver-mese, tren Roma’ya kalkana kadar yani ertesi güne kadar ağlayacaktı.

Otel hizmetlisi ona eşlik etti. Denizden hafif bir rüzgâr esmeye başlamıştı ve plajda saat yedinin soluk güneşinde hâlâ denize gidenler vardı. Sinyora Prudencia Linero pazar günü siestasından sonra canlanmaya başlayan sarp ve dar arazinin zor yollarında hizmetliyi takip etti. Sonunda kendini kırmızı kareli örtüleri ve içine kâğıttan çiçekleri koymaya yarayan kavanozların bulunduğu masaları olan gölgelikli bir çardakta buldu. Bu erken saatte onunla yemek yiyenler arasında ise kadın erkek garsonlar ve arka masada soğan ekmek yiyen zavallı bir papaz bulunuyordu. İçeri girdiğinde herkesin gözünün onun kahverengi rahibe kıyafetine takıldığını hissetti, bu onu etkilemedi. Sebebine gelince tövbe etmenin bir parçası da aşağılanmaktı. Öte yandan garson kız onda acıma duygusu uyandırdı. Bunun kısmen nedeni de sarışın, kusursuz güzellikte ve şarkı söyler gibi konuşmasıydı. Zira savaş sonrasında restoranlarda böyle kızların hizmette bulunmak zorunda kalması İtalya’da işlerin çok kötüye gittiğini aklına getirmişti. Ama bu çiçekli çardakta kendini rahat hissetmiş ve mutfaktan gelen defne yapraklı yahni kokusu günün endişeleriyle ertelenen iştahını kabartmıştı. Uzun zamandan beri ilk

kez ağlama hissine kapılmamıştı.

Ama istediği gibi yiyemedi. Bunun bir nedeni garson kızın kibar ve sabırlı olmasına karşın onunla bir türlü iletişim kuramaması; öteki ise burada mevcut yegâne etin Riohacha'da kafeslerde tutulan küçük kuşların etleri olmasıydı. Bunun üzerine köşede oturan papaz çevirmenlik görevini üstlendi ve Avrupa'da savaşın yarattığı zorlukların henüz sonlanmadığını, ormanda yenecek küçük kuşların bulunmasının bile bir mucize olduğunu ona anlatmaya çalıştı. Sinyora Prudencia Linero hepsini bir kenara itti.

"Bana göre, bu sanki çocuklarımdan birini yemek gibi" dedi.

Ardından şehriye çorbası, bir tabak içinde kokuşmuş domuz pastırması kırıntılarının bulunduğu haşlanmış kabak ve bir parça da taş gibi bayat ekmeği yemeğe koyuldu. Yemek yerken, papaz yanına yaklaşıp hayır namına kendisine kahve ısmarlamasını istedi ve yanına oturdu. Yugoslavya'dan gelmiş, Bolivya'da misyonerlik yapmıştı. İspanyolcayı kötü ama anlaşılır şekilde konuşuyordu. Sinyora Prudencia Linero'ya göre Tanrı'dan bir nebze olsun nasibini alamamıştı. Kırık, kirli tırnaklarıyla utanç verici elleri olduğunu fark etti. Üstelik soğan kokusu üstüne öyle sinmişti ki sanki bu koku onda doğuştan varmış gibiydi. Bununla birlikte evinden bu kadar uzakta Tanrının hizmetinde olan konuşulabilecek bir insana rastlamak onun için yine de bir nimetti.

Giderek avludaki öteki masaları dolduran kalabalığın gürültüsünden habersiz havadan sudan konuştular. Sinyora Prudencia Linero'nun İtalya ile ilgili şu ana kadar kesin bir fikri olmuştu: ve bundan memnun kalmamıştı. Bu fikri sadece erkeklerin terbiyesizliğinden değil, ki bu da yeterince açıklar zaten, ya da daha da ötesi ötücü kuşları yemelerinden değil, boğulmuş adamı suda bırakma gibi bir âdetleri olmasından da kaynaklanıyordu.

Papaz kahveyle birlikte içmek üzere onun hesabına bir de Grappa denilen içkiden ısmarlayıp, üstüne de onun İtalya konusundaki görüşünün doğru olmadığını anlatmaya çalışıyordu. Zira savaş boyunca kurbanları kurtarma, kimliğini bulma ve Napoli körfezinde boğulanları kutsal topraklara gömme konusunda çok büyük bir hizmette bulunmuşlardı.

Papaz, çağlar önce, İtalyanlar sadece bir yaşamın olduğunu ve elden geldiğince bunun keyfini en çok çıkarmaya çalıştıklarını, bunun onları hesabını bilen, konuşkan insan olmalarını sağlamakla kalmayıp, zalimlikten de koruduğunu dile getirerek sözlerine son verdi.

Kadın "Gemiyi durdurtmadılar bile" dedi. "Telsiz çekmişlerdir. Onu alıp Tanrı namına gömmüşlerdir." dedi Papaz.

Tartışma ikisinin de keyfini kaçırmıştı. Sinyora Prudencia Linero yemeğini bitirmiş ve ancak o zaman bütün masaların dolu olduğunu farkına varmıştı. Diplerindeki masada nerdeyse çıplak turistlerin sessizce yemek yerken,

aralarında yemek yemeyip öpüşen birkaç çift de bulunuyordu. Arkada barın yanında eşraftan insanlar tavlâ oynayıp, beyaz şarap içiyordu. Sinyora Prudencia Linero bu berbat ülkede bulunmasının tek bir nedeni olduğunu biliyordu.

“Sizce Papayı görmek zor mudur?” diye sordu.

Papaz , yazın bundan kolay bir şey yoktur, diye yanıtladı. Papa, yazın Castel Goldolfo’da tatile çıkar ve çarşamba öğleden sonraları dünyanın dört bir yanından gelen hacılarla açık görüşme yapar. Giriş ücreti çok ucuzdur: Yirmi lîret.

“Günah çıkartmak için ne kadar para ister?” diye sordu.

“Papa günah çıkartmaz” dedi, ardından da nerdeyse skandal yaratacak cinsten, “Tabii buna krallar hariç” açıklamasında bulundu.

“Anlamıyorum, niye dünyanın bir ucundan gelmiş zavallı bir kadını bu lütfundan esirgesin ki?” dedi.

Buna karşılık papaz “Bazıları kral olsalar bile daha beklerken ölüyorlar.” dedi. “Ama dünyanın bir ucundan sadece günah çıkartmak için Papa’ya geldiyse, seninkisi çok korkunç bir günah olmalı, anlat bana.” dedi.

Sinyora Prudencia Linero bir an düşündü ve Papaz onu ilk kez gülümserken gördü.

“Aman Tanrım, sadece onu görmekten hoşnut olacağım için” dedi. Ve yüreğinden gelen bir sesle içini çekerek “Bu benim yaşam boyu rüyam!” dedi.

İşin gerçeği hâlâ korkulu ve üzgündü, bütün istediği bir an önce sadece restoranı değil, İtalya’yı da terk etmekte. Papaz kandırılmış kadından alabileceği her şeyi aldığını düşünüp, ona iyi şanslar diledi ve bir başka masaya kilisenin hayrına kendine kahve ismarlamaları için gitti.

Restorandan dışarı çıktığında Sinyora Prudencia Linero şehrin değiştiğini fark etti. Gece saatin dokuzunda hâlâ güneş ışığının olması onu bir yandan şaşırtırken, bir yandan da gecenin serinliğinden istifade etmek üzere sokaklara dökülen gürültülü kalabalık onu ürkütmüştü. Deliye dönmüş küçük vespa tipi motosikletlerin egzoz sesleri yaşamı hepten çekilmez kılmıştı. Arkalarından bellerine şahane kadınların sarıldığı bağı açık adamlar ise bu vespaları üstüne karpuzlar konmuş, domuz etleri sarkan masalar arasından dura kalka, zik zak çizerek sürüyorlardı.

Karnaval atmosferi gibiydi ama Sinyora Prudencia Linero’ya bu atmosfer felaket gibi gelmişti. Yolunu kaybetmiş, kendini birbirine benzer evlerin eşiklerinde oturan somurtkan kadınların bulunduğu bir sokakta bulmuştu. Evlerin yanıp sönen kırmızı ışıkları onu dehşete düşürmüştü. Parmağında kalın altın yüzüğü ve kravatında elmas bir taş takılı iyi kılıklı bir adam önce İtalyanca, ardından İngilizce, en sonunda da Fransızca bir şeyler söyleyerek onu birkaç ev boyunca takip etti. Cevap alamayınca da cebinden çıkardığı

bir tomar arasından bir kart gösterdi ve adamın bir göz atışı bile Sinyora'nın cehennemde yürüdüğü hissine kapılmasına yetip artmıştı bile.

Dehşete kapılmış bir vaziyette oradan kaçtı ve yolun sonunda kendini alacakaranlık denizin kenarında tıpkı Riohacha limanındaki gibi kokuşmuş deniz kabuklarının pis kokusu içerisinde buldu, artık kalbi yerine gelmişti. Terkedilmiş sahildeki renkli otelleri, cenaze arabası gibi taksileri, koskoca gökyüzünün elmas rengi en parlak yıldızı tanımıştı. Körfezin en ucunda iskelede tek başına koskoca duran ve ışıkları her güverteyi aydınlatan yolculuğa çıktığı gemiyi de görmüş ve onunla artık hiçbir ilgisi kalmadığının da farkına varmıştı. Yolun köşesinden sola döndü ama bir alay polisin geriye çektiği kalabalık yüzünden ilerleyemedi. Kapıları açık bir dizi ambulans otelin önünde bekliyordu.

Parmak uçlarına basıp izleyenlerin omuzları üzerinden olanı biteni anlamaya çalışan Sinyora Prudencia Linero yine İngiliz turistleri gördü. Sedyeler üzerinde hareketsiz ve onurlu bir şekilde birer birer taşıyorlardı. Üzerlerinde resmî akşam yemeği için giydikleri yumuşak tüylü flanel pantolonları, çapraz çizgili kravatları ve göğsünde Trinity Kolejinin arması işli ceketleriyle hâlâ sanki birbirlerinin tekrarı gibiydiler. Dışarı çıkarıldıklarında balkonlarından seyreden komşular ve polisin geriye çektiği insanlar sanki staddaymış gibi koro halinde çıkanları birer birer sayıyorlardı. On yedi kişiydiler. Ambulanslara ikişer ikişer konup savaş sirenlerini andırır seslerle uzaklaştırıldılar.

Bu kadar afallatan olay karşısında şaşkına dönen Sinyora Prudencia Linero öteki otellerden gelen anlaşılması zor dilleri konuşan bir dolu insanla asansöre binip çıktı. Kapısı ve ışığı açık üçüncü kat hariç her katta asansörden inen oldu. Üçüncü katın girişindeki tezgâhta kimse olmadığı gibi, fuayedeki sandalyelerde pembe dizkapaklarını gördüğü uyuyakalmış on yedi İngiliz adam da yoktu. Beşinci katın sahibi dizginlenemeyen bir heyecan içerisinde felaketle ilgili yorumda bulundu.

Sinyora Prudencia Linero'ya İspanyolca 'hepsi öldü' dedi. "Akşam yemeğinde istiridye çorbasından zehirlenmişler. Düşünsenize bir kere, Ağustos'ta istiridye yemek olur mu!"

Anahtarını eline verip, onunla daha fazla ilgilenmedi. Öbür misafirlerine kendine has dileğiyle dönüp, "Burada akşam yemeği yok ama uykudan herkes diri kalkıyor!" dedi. Boğazında başka bir gözyaşı seli düğümlenerek odasının kapısındaki anahtarın sürgüsünü çekti. Ardından küçük yazı masası, portatif sandalyesi ve sandığını kapının önüne koyup, her an her şeyin olduğu bu dehşet ülkesinde kendine karşı konulmaz bir barikat oluşturdu. Sonra rahat geceliğini giyip, yatağında sırtüstü uzandı ve on yedi zehirlenmiş İngiliz adamın ruhunun ebedî istirahatate kavuşması için on yedi kez tespihini çekip dua etti.

İ r a n Ö y k ü s ü

NÂDİR İBRÂHÎMÎ¹Farsçadan Çeviren: **Yasamin Gholamrahmani**²

Benim Küçük Kalbim

Birinci yaş hatırası olarak yeğenim Râyân'a...

Benim küçük bir kalbim var. Çok küçük, çok çok küçük. Büyükanne göre insanın kalbi boş kalmamalıdır. Zira eğer boş kalırsa boş bir saksı gibi çirkin görünür; çirkinliği ise insanı rahatsız edermiş.

Bu nedenle ben bir süredir bu küçük kalbi kime armağan edeceğimi düşünüyorum. Yani işin aslını nasıl anlatsam... Ben bu küçük kalbin tamamını küçücük güzel bir evmişçesine çok sevdiğim birine vermek istiyorum... Ya da... Bilemiyorum...

Çok iyi birisi. Benim küçücük ve temiz kalbimde bir yuva sahibi olmayı gerçekten hak edebilecek birisi... Haklı değil miyim?

Babama göre kalp, insanların bir iki saatliğine veya bir iki günlüğüne uğrayıp kalabilecekleri bir misafirhane veya ilkbaharda yapılıp sonbaharda rüzgârın dağıtabileceği bir serçe yuvası değil...

Aslında kalbin ne olduğunu bilmiyorum. Tek bildiğim şey kalbin çok çok iyi insanların içinde kalabileceği bir yer olduğudur. Hem de sonsuza değin...

¹ Nadir İbrahimî, Çağdaş İran edebiyatının en velût sanatçılarından biridir. (1936-2008) Çeşitli yazınsal türlerde eser vermenin yanı sıra yönetmen ve senarist olarak da faaliyet göstermiştir. Çocuk edebiyatı sahasında da eserleri bulunan İbrahimî, UNESCO'nun eğitim öğretim ödülünü almıştır. Hukuk öğrenimini yarıda bırakarak İngiliz Dili ve Edebiyatı dalında eğitimi tamamlayan yazar *Sakin Bir Sevi, Yeniden O Sevdığım Şehir, Eşim İçin Kırk Kısa Mektup, Ebedî Sürgünde Bir Adam, Dumansız Ateş ve Yazarlığın Gereçleri* gibi yüzü aşkın şiir, roman, hikâye, deneme, anı, mektup ve eleştiri türünde eser kaleme almıştır.

² 1996 yılında İran'ın Urumiye şehrinde doğan Yasamin Gholamrahmani, Lisans eğitimini Tahrân Allameh Tabatabaei Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde ve Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde tamamlamıştır. Haliha-zırda Ankara Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalında doktora eğitimine devam etmekte olan Gholamrahmani, Türkçe ve Farsça edebî çeviriler yapmanın yanında Türkiye ve İran edebiyatlarına dair karşılaştırmalı akademik çalışmaları da kaleme almaktadır.

Uzunca düşündükten sonra kalbimi anneme vermekte karar kıldım. Kalbimin tamamını anneme verecektim. Ve bunu da yaptım. Ama... Ama dönüp de kalbimin içine bakınca güzel annemin kalbime sığıdığını ve orada rahat ettiğini hatta kalbimin diğer yarısında boş yer kaldığını fark ettim. Böyle olacağı belliydi. Baştan beri akıl edip kalbimi her ikisine yani hem anneme hem de babama vermem gerekti. Bunu yaptım. Sonra ne mi oldu? Evet, doğru ya...Kalbime bakınca içinde biraz daha boş yer kaldığını fark ettim. Hemen kalbimin o boş köşesini birkaç kişiye, sevdiğim birkaç kişiye armağan etmeye karar verip ağabeyim, kız kardeşim, büyükbabam, büyükannem, şefkatli dayım ve güler yüzlü amcamı kalbime sığdırdım. Kalbimin artık iyiden iyiye kalabalıklaştığını düşündüm. Bu kadar çok insan böylesine küçük bir kalbin içindeler. Bu nasıl mümkün olabilir? Ama kalbime bakınca...Tanrım! Ne gördüğümü biliyor musunuz? Bu kadar çok insanın sadece kalbimin yarısını kapladığını gördüm. Sadece yarısını...! Hem de ferahça kalbime yayılıp sohbet edip gülüştükleri ve yerlerinin dar olduğuna dair herhangi bir şikayetlerinin olmadığı halde... Tüm iyi insanları kalbime sığdırdığımı anlayınca babamın amcasını da kalbime alıp ona da bir köşe vermeye çalıştım. Ama sığmadı. Ne kadar çabaladıysam da sığmadı...Onun adına üzüldüm... Ama ne yapabilirdim ki? Sığmadı işte...Benim bir kabahatim yok. Kesin o kabahatli. Yani aslında kendisi zar zor sığsa bile büyük para sandığı dışarda kalıyor; o ise koşa koşa sandığını almak için kalbimden dışarı çıkıyordu...

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

MELEK TOSUN

Bay F.

Bakmayın öyle Bay F. Yazdığınız mektupları mahcubiyetle ama üzgünüm, çok üzgünüm zevkle okudum. Çok sert bir bakışınız var Bay F, kızgın yoksa kırgın mısınız bunu yaptığımız için? Her sözcüğünüzde bir mana aramızdan ve her manadan bir şifa ummamızdan bahsediyorum. Belki de yalnızca kendimizi avutup, kandırdığımız için. Bağışlayın bizi Bay F, bunağın tekiymiş işte daha ne olsun demediğimiz, diyemediğimiz için. Sizi kıskandırdığımız için bağışlayın. Şaşırdınız mı yoksa? Ah, hayır o günden beri hepimiz kıskanıyoruz sizi. Sizi değil cümlelerinizi. Cümlelerin kendisini değil fakat içinizden dökülenlerin kâğıt ile buluşmasını, evet tam olarak bunu kıskanıyoruz. Anlıyor musunuz? Bu yüzden saatlerdir boş ekrana bakıyorum. Ve siz de saatlerdir beni izliyorsunuz. Masanın köşesinde oturmuş, kılınız kıpırdamıyor, takım elbisenizde tek bir kırışıklık yok. Yalnızca kül tablasına uzanıp sigaranızın külünü dökmek için ağır ağır hareket ediyorsunuz. Sönük duruşunuzun karşısında hareketleriniz betonlaşmış gibi yavaş ve ağır. Öyle ağır ki bakışlarınızla birleşince beni oturduğum yere mih gibi çıkıyor. Parmaklarım klavyeye dokunduğu an içimde sızı veren bir kıpırdanma hissediyorum. Korkuyorum Bay F anlıyor musunuz? Lütfen beni anladığınızı söyleyin en azından sert bakışınızı üzerimden çekin. Günahsız olan ilk tuşa basmalı bekli de Bay F. Yanıp sönüyor siyah çizgi ekranda. Yanıp sönüyor. Bir milim ileriye gidemiyor çünkü itici gücü olan harfleri, sözcükleri, cümleleri peşi sıra dizemiyorum sizin gibi. Beni dinlediğinizi biliyorum. Neden cevap vermiyorsunuz? Defolun gidin Bay F. daha fazla tahammül edemem varlığınıza! Lütfen beni yalnız bırakın. Belki o zaman parmak uçlarımdan süzülerek düşer harfler ekrana. Hayır, hayır süzülme mi? Bir şahin süzülebilir ihtişamlı kanatları ve öz güvenli bakışıyla. Parmak uçlarıma kadar gelen harfleri kurtçuk gibi ancak bir bir kusabilirim. Midemin bulantısı bu yüzden, harflerin bir biri ardına boğazıma kadar gelip orada takılı kalmasından. Ekrana dökülememesinden. Yüz hatlarınız keskin ve sivri. Canınız çok yanmışa

benziyor Bay F. Pamuklara sarılmış bir bebeğin al al yanakları gibi değil. Daha çok öpülmemiş, öpülmeye dahi yeltenilmemiş keskinlikte yanaklarınız. Kaşlarınızın yay gibi olduğunu söylemek istemem hayır. Siz de farkındasınız değil mi onların bir ok gibi sivri olduğunun. Bakışlarınızla beni acıtmak istiyorsanız bunu başarıyorsunuz. Rica ediyorum gidin, gidin artık. Yaşadığınız hayal kırıklığı o kadar canlı ve ağır ki beni bile eziyor. Parmak uçlarımı eziyor. Hiçbir harfin üzerine değdiremiyorum parmaklarımı. Kırık hayaliniz alabora hayatım ile buluşmak zorunda mıydı? Kırgın olanların merhemi olduğunuz için mi buldum sizi? Neden göndermediniz o mektubu? Göndermiş olsaydınız, yanıp kül olurdu kelimeleriniz ve siz dahi, evet siz dahi yanardınız Bay F. Bağışlayın sizi sonsuza dek çıplaklığa mahkûm ettiğimiz için. Hayır, hayır sizi mahkûm edenlere teşekkür ettiğim için. Kafkaesk dünyanın anahtarını bize verene teşekkür ettiğim için bağışlayın. Yanıp kül olmasını istediğiniz cümlelerinizin üzerine gece ve gündüz notlar alıp, satırlar çizdiğim için bağışlayın, mahreminizi alenileştirdiğimiz için bağışlayın. Sahi bağışlanabilir mi bu? Aslında tüm yazamadıklarımı fazlalık ve gereksiz görüyorum artık. Yazmasam ne değişir benim için biliyor musunuz Bay F? Neden bu kadar çırpınıyorum gönderilmeyecek bir mektubu daha yazmak için? Yazamamakta gizlidir belki mesele. Bir kez daha alıcı kişiye ulaşmayacak olan cümleleri neden sarf edeyim? Üstelik daha sonra yakmasını rica edeceğim kimse dahi yok. Bay F. bakışlarınızı çekin üzerimden rica ediyorum. Yalnızca acıma hissinden doğan bakışların üzerimde bir tesiri kalmadı, kalmamalı. İlk zamanlar bir gıdıklanma hissediyordum. Neredeyse dudak kenarım kıvrılıp tebessüm oluşturacak gibi oluyordu. Sonraları öfke kıvılcımına dönüştüğümü anladım o bakışları hissedince. Ağzımı açmama bile lüzum kalmadan dil ucundan ateş püskürdüm. Nihayet tiksindiğim günler geldi. Bu yüzden o bakışlarınızı çekin üzerimden. Tesiri kalmadı zira. Yoksa Milena da size böyle mi bakmıştı? Bakmalıydı belki de. Baksaydı mektubunuz yerine ulaşırdı ve ben şimdi dilimi değil parmaklarımı oynatırdım. Hiç tereddüt etmeden yazardım. İçimi boşaltırdım. Geçmişimi çöp gibi dökerdim. Benim yapabileceğim en iyi şey bu derdim. Çöplüğümünden kurtuldum. Temizlemesi size ait. Yahut temizleyebilirsiniz de. Dayanabilirseniz yaşayın onunla birlikte. Benim yaptığım gibi. Günleri, saatleri, saniyeleri sayın isterseniz. Bir bütün olun o çöp ile. Boğazınıza kadar gelsin kokusu. Göğsünüzün üzerine otursun. Ah, üzgünüm, af edersiniz, lütfen bağışlayın beni Bay F. Adresine ulaşmayan mektup en azından yazılan bir mektuptur. Yazılamayan mektupları ne yapmalı peki? Son dal sigaramı da yakacağım şimdi. Paylaşamam sizinle. Hayır, hayır hatta sizinle aynı mekânda dahi solumamam gerekir bu dumanı. Arkanızı dönerseniz, en azından pencereden gelip geçen başı göğe bakmayı unutmuş in-

sanları izleseniz? Hayır mı? Siz de boş ekrana bakmaktan sıkıldınız mı? Pek sıkılmışa benzemiyorsunuz aslında. Kelimeleriniz tespih taneleri gibi dökülmüş müydü? Benim içimdeki çöp yığını betonlaştığı için mi tek bir cümlem dahi yok? Tamam. Tamam, siz burada bekleyin. Ben hemen geliyorum. Elimi yüzümü soğuk su ile yıkadım. İçimdeki yanardağı söndürmeye yetmedi. Tek bir tuşa basamıyorum. Ellerim terden sıırılsıklam. Bir sözcük dahi düşmedi parmak uçlarıma ve bembeyaz sayfayı kara lekeciklerle süslemedi. Altı üstü bir mektup yazacaksın be kadın. Yıllar sonra kitap olacak hali yok ya. Tanımadığın bilmediğin insanların kütüphanesinde yer alacak hali yok ya. Bay F. çok üzgünüm, lütfen bağışlayın beni, mahreminizi okumam hakikaten çok büyük bir hataydı. Bana iyi geleceğini düşünmüş olmam yanlıştı. Neden bir başkasının yaşantısından akan kanlar benim şifa kaynağım olsun ki? Olmamalı Bay F. Olmasın, yaram taze kalsın, her zaman kanamaya devam etsin. O yara oluşurken nasıl ki herkes sağır ve dilsiz ve dahi kör idiyse bundan sonra da öyle kalsınlar. Bay F. sizin yaranız neden bu kadar alenileştirildi? Çok üzgünüm, öylesine üzgünüm ki. Göndermeye kıyamadığınız mektubunuz, yanıp kül olmasını arzu ettiğiniz mektubunuz sayıca sonsuz kitaplıklarda yerini aldı. Okundukça yaşadığınız acı üzerinden bir haz duyulmakta. Ne demek istiyorsunuz Bay F.? Sigaram bitti. Kahvem tükendi. Boş sayfa karanlığa gömüldükçe ekranı aydınlattım ama tek bir tuşa dahi basamadım. Bağışlayın. Yazdığınız mektubu okumakta hiç zorlanmadım. Zevkle okudum acılarınızı. Ancak saatlerdir tak tuk, tak tuk yazıp doldurmak istediğim sayfa hâlâ boş. Ebediyen boş kalacak. Ardımdan yakılıp yok olmasını istediğim bir mektubum olmayacak. O mektup hiç yazılmayacak.

FATMA İÇYER

Uzatmalı Şüphe

Üzgün uyandığım her sabah kendime soruyorum. Acaba o da beni sevmiş miydi gerçekten? Adnan hocanın şefkatle başlayıp arzuya doğru hızla kayan gözlerini hatırladığımda bugün bile heyecanlanıyorum. Nasıl derim bu sabah gelen mesaj huzurumu kaçırmadı? Sağ baş parmağının bitiminden başlayıp elinin ortasına kadar uzayan üç tane beni vardı Adnan hocanın, parmaklarımla o benlere dokunmak, ellerini ense kökümde hissetmek isterdim. Anında pişmanlıktan şakaklarımda bir ağrı peyda olurdu, sabahları adı dudaklarımda uyandığımda yorganın altına saklanırdım. Yorgan bir yılan olur bacaklarımdan başlayıp beni sarar, nefessiz kalana kadar sıkar, tekrar bırakırdı, yılanlar benim içimdeydi. Okul koridorlarında hızla koşar, hangi derste hangi sınıftan çıkacak adım gibi bilirdim. Rastgele önüne çıkar, rastgele gamzelerim derinleşir, asla gözlerine bakamazdım. Zaten ne zaman gözlerimi yukarı doğru kaldırırsam, bana bakıyor olurdu, bu karşılaşmaya dayanamayacağımı bildiğim için bir daha başımı kaldırmazdım. Bakışları üzerimde dolanırdı. Dolanır mıydı gerçekten? Bir başkası görse dikkatle dinliyor derdi ama hissettiğim bambaşkaydı. O günden sonra bir daha kimsenin göz bebeğiyle bir insanı sevebildiğini görmedim. Seviyor muydu gerçekten? İçimin fiyortlarına sorsam, “Ne sevmesi, senin için ölüyor,” derdi, arkadaşlarıma sorsam derlerdi ki “İlgili bir Matematik hocasından daha çok yasak elmayı ısırmaya çalışan bir Âdem’di o.” Bu aşk değilse neydi gerçekten? O yıllarda, elbette kimin haklı olduğunu bilemezdim. Bu duygularla liseden mezun oldum. Karneyi aldığım gün bitmek bilmez bir şüphe, kronik bir hastalığa dönüştü ruhumda.

Aradan uzun yıllar geçmesine rağmen bitmeyen bir yas, iliklerime kadar çöleştiren bir şüphe bu içimdeki. Bir hayatı boşa yaşamış gibi bir his. Yanlış zara oynamış, kırık çöpü çekmiş, lanetlenmiş gibi değersiz hissettiren duygularıyla bedenim yaşlandı. Göz kenarlarımdaki kırışıklıklar onsuz geçen her yılda biraz daha derinleşti. Bedenim otuzlu yaşlara geldi lakin içimde bir yer

lisenin koridorlarında kaldı. Bir günah gibi zihnimde taşıdığım yetmezmiş gibi vücudumla da bu günahın bedelini ödüyorum. Ne kalbim sükûn buluyor ne de tenim. Evlendim, çocuklarım oldu yine de tamamlanamadım, çorba kâsesi kırılmış sofrta takımı gibi eksik, sirke eklenmiş yemek gibi lezzetsiz, neye elini atsa tatmin olmayan bir şıpsevdi gibi kalakaldım. Belki de kaçırdığım bir aşk değildi sadece; onunla bir hayat ihtimali, ellerinin dokunuşu, göz bebeklerine saklanmış tılsımlı toz, mutlu olabilecek çocuklar, sabâ yeliyle serinlemiş bir yatak odası, beraber içilmiş yorgunluk kahvesi...

Ben bu şüpheyi tam on beş senedir taşıyorum. Kanıtlamak için asla adım atmıyorum çünkü ulaşacağım gerçeğe katlanamayabilirim. Bugüne kadar bu şüpheyile yaşayabiliyordum, evime, çocuklarıma kendimi verebiliyor, uzayan okulumu dert etmiyor, kocamın bitmeyen işlerine tahammül edebiliyordum. Bunca yıl sonra aldığım bir mesajla darma duman olmam normal mi? Keşke birkaç ay önceki mezuniyet buluşmasında önüme çıkan herkese telefon numaramı vermeseydim. Sahi ben niye mezun buluşmalarına bok varmış gibi her sene en ön sıradan katılıyorum? Her Temmuz'da kendimi ikna edecek bir bahanem var. Şimdi tam da otuz yaşına girmiş, hayatın en üst basamağı sayılan evli, mutlu, çocuklu çukuruna düşmüşken olacak iş miydi bu mesaj? Alışmıştım böyle yaşamaya, yarım yarım nefes almaya. Her sabah kocama tereyağlı yumurta pişirmeye, çamaşır makinesinden aldığım ıslakları kurutucuya atmaya, eşimin gömlek koleksiyonunu muntazam ütülemeye, arada emzik niyetine okuduğum kitaplara, çocuk kakası temizlemeye, memelerimi bit kadar veletlere kurban etmeye. Hepsine alışmıştım. Şimdi nereden çıktı bu mesaj? Bir sıcaklık yayılıyordu kol bileklerimden yukarı doğru, aynanın karşısına geçtim. Okul çıkışlarında salına salına sınıftan çıkarken, merdivenlerde kitap okurken, bir şekilde ayaklarım beni Adnan hocanın yanına götürürdü. Neden hâlâ hoca diyordum ona? Büyümüştüm. Aynaya bakmaya devam ettim, gördüğüm yüz kime ait Allah'ım? Bu yüz bana aitse bu evde çürüyen kadın kim? Adnan hocayla olmadı diye masaya oturduğum ilk adamla evlenmek için nasıl bir uyuşturucu zerk ettim damarlarıma? Aynaya bakıyorum, saçım başım dağınık. Bileklerimde mayhoş bir şeftali parfümü kokusu yerine, ellerimden buram buram soğan kokusu geliyor. En üst düğmesi yanlış iliklenmiş gömleğim "Artık beni çöpe at," diye bağıırken, kendimi biliyorum bu mesaja cevap vermeyi bütün ruhumla isteyeceğim; elim durmadan telefonuma uzanacak, bir mesaj yazıp hemen silecek, beğenmeyecek, en sonunda "Bir ömür hastalıkta ve sağlıkta," diye başlayan sözümü hatırlayacağım. Unutmak nimetken, hatırlamak felaketim olacak. Böylece "Selin, ben Adnan hoca, seninle konuşmak istiyorum," yazan mesajı imha etmem kolaylaşacak ve bu yeni şüpheyile yaşamaya devam edeceğim.

Evde ekmek bitmiş, şimdi aynanın önünden ayrılmalıyım, çocuklarımı tek tek giydirmeli, birini önüme bağlayıp, üç çocuğu değil de küçük bir orduyu savaş meydanına götürür gibi markete gitmeliyim. Biraz ekmek biraz süt yaşamak için minimum gerekli erzağı alıp geri gelmeliyim. Bebek gibi besleniyorum. Isıtılmış sütün içine ekmek ezip, üstüne şeker serpiyorum biraz. Islanmış yumuşacık ekmek ve kıtır kıtır şeker, büyümedim bak hâlâ çocuğum demenin bir başka yolu. Çocukların ağzına da veriyorum bu sütlü ekmekten, bir tutam şüphe ekliyorum yediğim her şeyin içine. Kabullenemediğim anneliğim, kocamın yersiz şakaları, bitmeyen toplantılarına karşı, bir ayağımın ucunda ders kitabım, evet hâlâ umudum var ben yaşamaya devam edebilirim. Ettim ama nasıl? Çocuklarım beni umursamıyor, onları şüphelerimle birlikte evin en arka odasına attığımı bilmiyorlar ama hissediyorlar. Hissetmek bilmekten her zaman üstün olmuştur, tek bir konu, Adnan hocanın bana olan duyguları hariç. Yanımda yürürken, dirseğinin dirseğime değmesi, avuç içlerinin bana doğru meylini görmeme rağmen aramızda gerçekten bir şeyler olduğuna inanmıyorum. Geçmişte de inanmadım, Adnan hoca bana neden âşık oldu ki? Kendimi hangi konuda gerçekten kandırdığımı bilebilmeyi ne çok isterdim.

Bir hışımla gidip mesajı siliyorum, şimdi rahatım bakkala gidip ekmek alabilirim, kocamın bana layık gördüğü bu hayata küfredebilirim. Kapının önüne sıra sıra dizdiği parlak ayakkabılarının sivri burunlarına çamurlu botlarıyla basabilirim. Bip sesiyle kendime geliyorum. Yine bir mesaj, "Müsaitsen arıyorum seni." Hayır, hiç müsait değilim, yatak odam çok karanlık, biraz izbe, çarşafılarımı düzenli değiştirmiyorum, dolabımın yarısından fazlasını uzun zamandır giymiyorum, kremlerim kutusunda çürüdü, parfümlerim çoktan alkolünden arındı, kocamın nefesini bile duyamıyorum orada. Ben ve şüphelerim, ben ve unutmabeni çiçekleri günden güne kuruduk, boğazımdaki yumruları sayabilirim, ellerimdeki bıçak kesiklerini sayabilirim, çocuklarımın gözlerindeki hayal kırıklığını sayabilirim ama senin sesini ne kadar uzun zamandır duymadığımı saymaya cesaretim yok. Hayır açamam, hiç müsait değilim, dünyaya birçok çocuk getirerek hata ettim, her birine senin adını vermemek için direnirken, kocama doğru herhangi bir adım atamazken, ondan gelen adımlar günden güne cılızlaşıp sesi kısılırken, ben şimdi üstümü giyinmiş, oğlanı önüme bağlamışken, bakkala süt almaya gideceken müsaitmişim gibi o telefonu açamam. Kulağımı dolduran, katlanılmaz telefon sesi, arayan o kesin bilgi. Ya şimdi anahtarımı alıp evden çıkacağım çocukları palas pandıras bebek arabasına yerleştirip, şüphelerimle yaşamaya devam edeceğim ya da bu zamansız telefonu açıp gerçeğe doğru bir adım atacağım. Herhalde bundan daha zor bir anım olmamıştır. Telefon çalmaya

devam ediyor, bir hışımla oğlanı kangurudan indirip beşiğine bırakıyorum. Yatağına koyar koymaz kırık bir yüz ifadesiyle bana bakıp ağlamaya başlıyor, telefon çalmaya devam ediyor, büyük oğlanla kız saç baş birbirine girmişler, bir yandan da böğürerek “anne” diyorlar. Telefon çalıyor, ya kapanırsa, ya yetişemezsem, neye yetişeceğim ki bu saatten sonra? Yetişmek ne mümkün, yetişmek şüpheleriyle kavrulanlar için değil. Televizyonu açıp çocukları önüne koyuyorum, oğlanın ağzına emzik tıkıyorum, ellerim titreyerek telefona uzanıyorum. Hayli ısınmış dokunmatik ekranlı cep telefonumu ellerimin arasında sıkıyorum, avuç içlerim yanıyor, kilere kapatıyorum kendimi. Karanlık ve soğuk. Işıklar kapalı olursa kocama ihanet etmemiş olurum değil mi? Tam cevap ver tuşuna basacakken arama kapanıyor. Siyah camı kırık telefonum elimden kayıp kiler raflarının altına giriyor. Telefonu orada bırakıp içeri giriyorum, sütlü ekmek yerine belki bugün tost yapabilirim, gidip buzluktan lavaş çıkarıyorum.

HÜSEYİN HAKAN

Susunca Geçiyor

“Ses veriyorum: Koork-maaa.

Kooork-maa-söön-meez...”

Açık pencereden içeriye doluşan sesler konuşmamızı bastırıyor. Ahizeyi kulaklarımdan gevşetiyorum. Yakınlardaki bir ilkokuldan yayılan dalga dalga hafta sonu tatilinin müjdesi bu. Tanıdık, bilindik bir kargaşa. En haytaları arka sıralara kümelenen oğlanların bir an önce fırlayıp tatile herkesten önce girme telaşı. Elleriyle boşlukta maksatsız zikzaklar çizen âşık olunası müzik öğretmenin kontrolündeki telaş. Bu hafta da haşlayacak bir iki öğrenci bulmuş okul müdürünün gururu. Hepsinin toplamı, işte şimdi işittiğimiz sesle birlikte açık pencereden içeriye doluşuyor:

“Koor-maa-sööön-meez buuu şa-faaaak!”

Ahizeyi yeniden kulaklarıma bastırıp sesi dışarıda bırakıyorum. Ne olduğunu soruyor. Bir şeyin olmadığını söylüyorum ısrar edeceğini bile bile.

“Her hafta olan bir şey bu. Her seferinde dalıp gidecek ne var?”

Refik, taze mezun. Bir vakıf üniversitesinden doktora derecesini insan zihniyle ilgili birtakım meseleleri kurcalayarak elde etti. Oradan kalma bir alışkanlık olsa gerek, konuştuğu herkesle ilgili bir açık arama derdinde. Söylenecek bir söz, kırılacak pot, farkında olmadan oynayacak el kol hareketleri... Ne varsa onun nezdine bir zemine oturtulacak kıymette. Çocukluk arkadaşım olan Refik’le bağımız sıkı fıkı. Yine de ezbere bir dua gibi bildiği bende bile bit yeniği arayıp durur. Aradığı yenik bir türlü ortaya çıkmaz ama olsun, kendi malını tanır o. Kıytırık seslere, umulmadık nesnelere ya da türlü hallere verdiğim tepkilerden bir çıkış yolu aramayı ihmal etmez. Biriktirdiğim kabuklarımı ısrarla kanatır. İsrarla direnirim.

“Susunca geçiyor diyorsun yine. Öyle mi?”

Geçmiyor. Sustukça, gizledikçe, yuttukça, kaçtıkça geçmiyor. Gördüğüm bazı şeylerin bir yerlerden tanıdık geliyor olmalarına tahammül edemiyor-

rum. Yeltenip uzandığım ne varsa kuruduğuna, yetmezmiş gibi bir yerlerde karşıma yeniden çıkıp durmalarına katlanamıyorum.

“Geçiyor Refik.”

Konuyu uzatmıyor. Peki, deyip geçiştiriyor. Çocukların tekdüze sesleri çil yavrusu gibi sokağa saçılmış bile. Koşuşturuyorlar başka başka yerlere. Bir saati aşkın süredir hemen her şeyden konuştuğumuz sohbeti sonlandırmak için Refik'ten müsaade istiyorum. Üzerinde çalıştığı konuyu, ilginç bulduğu bazı vakaları, fakülteadaki odasını, bahçeyi gören konumunu; tanıştığı kızı, problem çıkaran ailesini, ama hallolacak meseleler olduğunu, fiyatı bir gün arayla uçtuğu için yine hayal olan arabayı, zamları, benim neler yaptığımı, geç kaldığımı, olsunları, bir yerden tutayım artıkları, kaçırdığım fırsatları... Daha nice konuları da ikimizin arasındaki en güvenli yere, ahizeye gömüp kapatıyorum. Bütün ağırlığımı başımın arkasında biriktirip yatağa bırakıyorum kendimi.

Biraz gerginim. Korkuyorum hem. İlk defa gelmediğimi hissetsem de tam olarak çıkartamadığım bir yerdeyim. Uğultular var. Ortalıkta kimseler yok ama duvarlara çarpıp geri yansıyan yığınla sesi duyabiliyorum. Az sonra bir karaltı görüyorum. Kıvrımlarından seçebildiğim kadarıyla canlı kanlı bir insan bu. Yaklaştıkça netleşiyor, kıvrımları dolup bir başka bene dönüşüyor. Tıpa tıp ben. Biraz bakımlı ama. Hali vakti yerinde. İpsiz sapsiz benden bir farkı var. Saçları seyrelse de hava katmış. Gözlerini de bozmuş anlaşılan. Bardak altlığı gibi çerçevesi var. Şaşırp kalmakla bir yerden hatırladığım öteki bene öfkelenmek arasında sıkışıyorum. Yine o.

“Ne işin var burada?” Öfkelenmeyi tercih ediyorum.

“Kim olduğumu biliyorsun.”

İnsanın kendisiyle konuşması değil fakat bir yabancı gibi konuşması acı veriyor. Karşımda duran o, yani ben, olmak isteyip olamadığım halimle ben. Ütüsü tastamam kıyafetleri, her an bilimsel nutuklar saçmaya hazır ses tonuyla asabımı alt üst etmeye geldi. Kabullenmekte zorlandığım gerçekleri böyle pervasızca yüzüme savurma cüretine tahammül edemiyorum.

“Orada benim olmak gerekiyordu!” diyorum çaresizce. Yüzlerce cümle-nin, binlerce harf kombinasyonunun içerisinde tutup çekebildiğim tek cevap bu oluyor. Çaresizliğimi ellerimle sunuyorum.

“Fakat olmadı. Yeltendin. Çabaladın. Başarmak üzereydin üstelik. Ne var ki olmadı. Şimdi beş parasız, ailenin gözlerine baka baka yaşıyorsun. Başını soktuğun dertler de cabası.”

İtiraz etmek istiyorum ama ne çare. Yerden göğe kadar haklı. Üniversiteyi bitirir bitirmez atanacağımı, olmadı bir iş bulup çalışacağımı sanırdım. Bugün veya yarın. Bana kapı mı açılmazdı. Bir seneye kalmaz düzenimi kurar,

elim enseme de yaşayıp giderdim. Açılmadı. Refik’le başladığımız yol ikiye ayrılmaz, birlikte devam ederdik. Olmadı. Ne o kapı ne de besleyip büyüttüğüm yollar. Başvurup kabul edildiğim akademi de kapısında provalar yaptığım mülakatlar da tamamlanmadı. Ya ipe sapa gelmez heriflere denk geldim ya da kabul edilip ayrıldığım mülakatların ardından bir talihsizlik peyda oldu. Bir şekilde ortada kaldım. Üstelik bir gün lazım olur diye biriktirdiğim hiçbir şey lazım da olmadı. O meşhur “bir gün” de gelmedi zaten. Neticede kala-kaldım.

Aval aval bakan ben istifini bozmuyor. Olmak istediğim yerden bana doğru nefret dolu bakışlarını diyor. Onu bir şekilde alt edersem bu çilenin bitip bitmeyeceğini düşünüyorum ama kendimin katili olmak kulağa garip geliyor. Odasını düşünüyorum. Çalışma masasının üzerindeki. Küçük çerçevelere yerleştirdiği ailesini. Çocukları var mıdır acaba? Bir kızı olsaydı iyiydi. Güzel olurdu. Yığınla kitapları etrafta. Araştırdığı bir konu da gri hücrelerine bilgisayarının ekranından yansıdı mı değmeyin keyfine. Dolayısıyla keyfime. Aydan aya tıkırında yatan maaş. Fiyatı uça da satın alabildiğim aracım. En güzeli de her fırsatta yaralayan bir baba öfkesi yok. Oh!

Öteki ben bir şeyler mırıldanıyor. Gözlerimi kısıp dikkat kesiliyorum. Ne diyor yine bu? Sesler artıp dudakları piksellerine ayrılıyor. O pikseller başka yeni piksellere... “Bu da benim sana...” Bir şarkı söylüyor ama ne söylediğini seçemiyorum. Zaman da mekân da ufalanıp dağılıyor bir anda. Sesler netleşiyor. Açtığım gözlerimi ışık alıyor. Uyuyakalmışım. Çocukların “Koork-ma-aa...” deyişleri kesilmiş. Korkuyorum ama. Dünya korkunç bir yer.

Bir şarkı sesi yakınlarda. Pencereye yönelip sesin geldiği tarafa bakıyorum. Hoparlörlerinden sokağa “Bu da benim sana ayrılırken hediyem olsun.” çalan bir kamyonet gözden kayboluyor.

HANDE İKBAL

10 Saniye

Başını kaldırmadan mikrofona parmağının ucuyla tıklıyor. Mikrofon açık ve ses tüm salonu dolduruyor. Salonun doluluğu ise çıkan uğultudan belli ama başını kaldırıp doğrudan kalabalığa bakmaya hazır değil. Yanında yöresinde telaşlı teknik ekip bir yandan yansıtılacak slaytları, bir yandan sahnenin ışıklarını ayarlamaya çalışıyor. Biri getirip önüne bir bardak su bırakıyor. Gözünün ucuyla baktığında onun misafir ve protokolü karşılamakla görevli kadın olduğunu görüyor. Kadının ayağındaki hafif topuklu ayakkabılar ve gözüne çalan “ciddiyim laciverti” ceketini onu 1986 yılı 23 Nisanına götürüyor.

Sıcak bir nisan günü. Stadyumun çakıllı yürüyüş yolundan çimli sahaya doğru ellerinizde kurdele ile tek sıra çıkıyorsunuz. Sahne öyle net ki: Beyaz gömleğin ve siyah papyonun seni sivrisinek gibi ısıtıyor ve kaşıntırıyor. Bakışlarını kalabalık tribünlerden alamayarak anne babanı arıyor gözlerin. Yoklar. Bulamadığın her an biraz daha paniğe kapılıyor, terliyorsun. Ellerinin karıncalandığını hissedişin şu an kadar net. Evet net çünkü şu anda da ellerin karıncalanıyor, beyaz gömleğin ve içinden şal desenli siyah kravatın sinek ısırtığı gibi kaşıntırıyor. Biraz daha zamanın olmasını diliyorsun ama hayır. Açılan büyük kapıdan protokol giriş yaptı bile. Bu, zamanın geldiğini gösteriyor.

Kürsüye yaklaşıyor, boğazını temizleyerek mikrofona uzanıyor. Spot ışık şu an tam üzerinde. Ya şimdi ya hiç diyor kendine. Yoğurdun altı ayran, ne olabilir ki en fazla? Nefesini derince ciğerlerine doldurup başını kaldırıyor.

İşte orada, 300 kişilik salonda tüm koltuklar tüm ciddiyetleriyle ve tüm dikkatleriyle ona bakıyor. Koltuklarda o günkü gibi anne babasını aramak manasız. Ama yine de arıyor. Kırk üç yaşında ama bir anda 1986 23 nisanı oluveriyor her şey. Sayın Valim, diyecek ki birden sesi çatlıyor ve on dört yaş ergenlere has tizlikte bir “Sayın” sesi çıkıyor ağzından. İşte, diyor. Dakika bir, gol bir. Ter böyle oluk oluk akan bir şey miydi? Yüzünün tüm dokularından fışkıran ateşi söndürmeyen bu su damlalarıyla her şey daha da güçleşiyor. Tanrım, lütfen kalp krizinden ölmeden buradan rezil olarak çıkmama izin ver

diyor içinden. Yoksa dışından mı? Sesli mi düşündü yoksa? İç sesi açık kalmış olamaz, seyirciden de reaksiyon gelmediğine göre evet içindenmiş...

Planın basitti dün gece. Bir anda bağırsakların bozulacak ya da bel fıtığının nüksedecek ve acil servisten giriş yapacaktın hastaneye. Sonra iki gün raporlu olacaktın. Tüm hazırlıkların tamamı. Seminerde kullanacağın slaytlar, dokümanlar, evde yüksek sesle çalışılmış ön provalar. Aldığın yeni "ciddiyim siyahı" takım elbise, parlak Oxford ayakkabılar... Ama kararını vermiştin. Yarın aniden hastalanacaktın. Ta ki karınla girdiğin o muazzam tartışmaya değin. Haklıydı. Dibine kadar haklıydı kadın. Bu yüzden buradasın. Gözlerinin içine baka baka "Nasıl da önemsiyorsun kendini. Herkes seninle ilgilenmiyor. Ve her şey senin nasıl rezil olduğunla alakalı değil. İnsanlar gelip seni dinleyecek. Hatalı ya da hatasız sunumunu yapacaksın, herkes evine gidecek ve seni unutacak. Ama eğer yarın o kürsüye çıkmazsan sen bunu korkularından kaçtığın gün olarak anımsayacak ve bir daha asla bununla yüzleşmeye cesaret edemeyeceksin." dedi. Bu kadınlar bu kadar uzun düşünceleri bu kadar seri cümlelerle nasıl ifade edebiliyor hayret ettin! Yerden göğe kadar haklı buldun. Şu an burada bu kürsüde oluşunun nedeni bu uzun, kurallı ve beynine kazınan seri cümle.

Sen artık Almanya'dan 8 yaşında gelen Türkçesi bozuk çocuk değilsin. Bozuk Türkçen yüzünden öğretmenini tam anlayamayan ve anlamadığı için ondan dayak yiyen çocuk değilsin. Yediğin dayak evde ailene anlatmaya, anlatırsan öğretmenin daha çok kızacağından korkan çocuk değilsin. Korktukça içine kapanan, kapandıkça öğrenmesi güçleşen, eksik bilgileri kartopu yumağı gibi gittikçe büyüyen; büyüdükçe yediği dayak katlanan çocuk değilsin. Sen sınıfa sonradan gelen algısı zayıf Alamancı çocuk değilsin artık aş...

Evin tek evladı, tek göz ışığı o. Hayatı boyunca sorumluluk verilmemiş el bebek gül bebek büyümüş, önündeki tüm engeller ailesi tarafından bir bir kaldırılmış çocuk. Evlenirken de çok korkan düğününde. Baba olduğunda da hastanede. Herkesin tebriklerini kabul ederken çok utanan ve ortamdan sıkılan adam. Kariyer basamakları sınavıyla görevinde yükseldiğinde gelen kutlama mesajlarında da. Ona huzur veren evi ve ailesi dışına çıkmak onun anksiyetesini tetikliyor, hele kalabalık ortamlar nefesini daraltıyor.

Kızı eve ağlayarak gelip ona nedenini sorduğunda arkadaşlarının yeni saç modeliyle dalga geçtiklerini duyduğunda 1988 Aralık ayına gitti birden. Sınıf arkadaşlarının alayları arasında annesinin ördüğü hırkayı çantasına öfkeyle tıktığındaki hissettiği şey bu. Onu teselli ederken insanların fikirlerini bu denli önemseme diyor. Ama yalan. İnsanların fikirlerini önemsemekten bir türlü kurtulamıyor. Hayatı kendine dar eden bu sosyal korku belirtilerini sosyal medyada okuduğunda sorununu anlıyor. Fakat adım atamıyor. Ta ki bugüne kadar. Bugün burada bu 300 kişinin karşısına çıkma nedeni bu. Daha önce kollarının bunca uzun olduğunu fark etmemişti. Nereye koysa fazla

geliyor, eğreti duruyor. Boğazını temizliyor ve tekrar deniyor: Sayın Valim, Değerli Protokol ve Sevgili Misafirler...

Şimdi devam... Başını kaldırdığında gördüğün manzara nabzını iyice hızlandırdı. Soluk alışlarının hızlanmasıyla sesinin titremesi de arttı. Topla kendini, sakın! Konuya odaklan, konuya, slayta... Karşıya bakma, göz temasından kaçın, salonun uzak ucunda bir noktaya sabitle bakışlarını ve şu lanet sunumunu bitir. Biraz rahatladın farkındasın. Ama hâlâ slaytlara odaklanmakta zorlanıyorsun toparlan. Karşıdan biri sana işaret etti. Işıktan tam seçemiyordun ama daha dikkatli baktın. Bu çalıştığın birim amirlerinden Hacer Hanım. Sana her zaman yardımcı olan ve her ihtiyacın olduğunda koşan işkolik ve mükemmeliyetçi sağ omuz meleğin kadın. O işaret ediyorsa kesin bir terslik var demek. Ne demek istiyor önce tam anlayamadın, bir an bakışların ona takıldı. Ha evet! Eliyle çevir işareti yapıyor. Ekranı baktığında önceki slaytı tekrar okuduğunu fark ettin. İşte dedin, varan iki. Utancından suratının kıpkırmızı kesildiğinden emin olarak biraz daha kızardın. Duraksadın ve öyle kaldın. Sessizlik. Sana 1sene, 4 mevsim, 52 hafta, 365 gün kadar uzun gelen bir 10 saniye. Salonda şaşkınlık ve fısıltılar. Ama senden tek fısıltı çıkmadı. Ardından bir alkış sesi duydun. Biri seni alkışlıyor. Diğerleri onu takip ediyor. Salonda gittikçe çoğalıyor alkış sesi. Şimdi tüm salon seni alkışlıyor. Bakışlarını salona indiriyorsun o sabit noktadan. Yanılmadın. Vali Bey de dâhil herkes yüzünde bir gülümseme, seni alkışlarıyla destekliyor. Hadi diyorlar, yapabilirsin. O an salonda anne babanı görmüş gibi rahatladın. Bu kez salonda annen babanla karının da varlığını hissettin. Birden derin bir nefes alıp kendini alkışlayan misafirler önünde ellerini birleştirip eğilip selamladın. Kalktığında ise aldığın derinlikte bir nefes verdin. Bu nefesin kimyasında oksijenden fazlası olmalı. Nasıl da canlandırıyor birden tüm becerileri... Hacer Hanım, sana bakıp baş parmaklarıyla her şey yolunda işareti yaptı. O zaman her şey yolunda. Devam. Ceketinin içinde terden ıslanan gömleğin tenine yapıştığı için kollarının rahat hareket etmesine izin vermese de akan slaytlarla birlikte içindeki ürperme ve sivrisinek ısırıklarının bir bir kaybolduğunu hissettin. Slaytlar aktı. Zaman aktı. Korkuların aktı. Ve işte bitti.

Müdürü, n'aptın yahu sen orada, o kadar seminer verdim şöyle samimi ortam görmedim, diyor çıkışta tebrik ederken. Hâlâ utanıyor ama kolay değil öyle bir anda alışkanlıkların elinden kurtulmak. Akşam eve değil karısıyla bir kutlama yemeğine gidebileceklerine dair plan geçiyor kafasından. Bugün onun hayatında bir kırılma hali. Çantasını alıp boşalan salondan çıkarken yemekten sonra karaokeye bile gidebileceklerini düşünüyor. Belki Ajda Pekkan'ın "Bambaşka Biri" şarkısını kalabalıklara bağıra bağıra söyleyebilirim diye geçiriyor aklından. Sonra yüzünde bir gülümseme ile abartma, deyip ıslak sırtı ile serin havada yürümeye başlıyor.

İBRAHİM VARELCİ

Açık Adres

Evden apansız gittiği günden beri sürekli sorular soruyorum. Oysa gittiği günü anımsamıyorum bile. Hatırlamayacak bir yaşıyordum. Bir ya da iki yaşında. Annemin karnındayken mi yoksa? Hadi ben bilmiyorum diyelim. Annemin tüm bu olan bitenler karşısında tek bir fikri bile yoktu. Ama her şeyin farkındaydı, belli etmemeye çalışıyordu bence. Bir türlü anlayamadığın şeylerin üzerine gitmek istersin, çıkış yolu bulmaya çalışırsın, ama her adımda tükenmeye başladığını hissedersin. Benimkisi de öyle bir çabaydı işte. Batakılıkta koşmaya çalışmak gibi.

Annemin sessizliğini yoklayarak, derin boşluğuna taş yuvarlayarak yıllarca bekledim. Bir şeyler söylese, bana ezeleyebileceğim bir yer gösterse, karıştırsam o çocuk aklımla orayı, havalandırsam annemin içini, şöyle derin bir nefes alsın. Neyse taşıdıkları, onları dökse, kurtulsa ağırlıklarından. Ama yok. Kimsenin anneme dair gerçekleri bildiği yoktu belki de. En yakın dostları dâhil.

“Yemeklerin çok lezzetli anne, böyle az malzemelerle nasıl yapılabiliyorsun,” diye sorduğumda, “sabırla,” demişti. Daha da sormamıştım. Neye ve kime sabretti? Belki en çok kendine. Bir de Fethiye Teyzeye. Onun insanı gergin bir mutluluğa iten kahkahalarına, durduk yerde insanı azarlayıcı konuşmalarına, akıl vermelerine, hiçbir şeyden memnun kalmayışlarına. Sesinde çok yaşanmışlığın izleri vardı, belki de dilediği gibi yaşam sürememiş olmanın. Annem ve birkaç kadından oluşan bir grubun lideriydi. O ne derse o. Salça mı yapılacak, pazardan ucuzundan sebze alınıp konserveler mi hazırlanacak, hepsine öncülük ederdi. Tüm bu işler için en müsait kabul edilen yer bizim evdi. Ne de olsa sadece annemle ikimiz vardık. Uzun sessizliklerin içinde debelenip durduğumuz, aslında sessizliğimizi kimseyle paylaşmak istemediğimiz küçük evimiz. Fethiye Teyze olmasa sükûnetle hayatımıza devam edip gideceğiz. Biraz heyecan katmıyor değildi bize. Bezginlikten ve can sıkıntısından hiçbir şey yapmak istemediğiniz günlerde sizi zorla sokağa çağırın

arkadaşlarınız gibi. Benimle çok sohbet etmezdi. Ama gözü hep üzerimdeydi. Çocuk aklımla bile hissedebiliyordum bunu. Anneme gizli gizli benimle ilgili bir şeyler sorup dururdu hep. "Akıbeti senin gibi olmasın şu kızın." Ne olmuş annemin akıbetine? Anlam veremediğim cümlelerle karşılaşıyordum hep. Bunun çok büyük bir haksızlık olduğunu yıllar sonra öğrenecektim. Zaman geçtikçe yaşadıklarının birbiriyle olan görünmez bağları öyle bir an geliyor ki görünür oluyor. Her şey apaçık karşında duruyor. Fakat artık dokunamıyor-sun bile kendi yaşamına.

Ondan hiç söz etmedi annem. Tek bir fotoğrafı bile yoktu evde. Kaç kez çekmecelere, kanepenin altlarına baktım. Evde köşe bucak neresi varsa didik didik ettim. Ne istiyordum? Onunla yüzleşmek mi? Belki de fotoğrafını görsem bu kadar hayalini kurmama gerek kalmayacaktı. Resim hafızamdaki tüm diğer resimleri silecekti. Sürekli hayal kurmaktan yorulmuştum. Gerçeklik ne kadar da önemliydi, on yıl bir sureti hayal etmek mi, yoksa bir saniye gerçeğine bakmak mı? Ben bir saniyeyi tercih ederdim. Ona dair hiçbir ize rastlamadım. Anneme sormayı denemiştım birkaç kez. "Öldü demeyi çok isterdim ama zannetmiyorum. Yaşıyorsa da bizim için yaşamadığını bil." Dünyayı oluşturmaya çalışırken aldığım cevaplar hep kötüydü. Bir türlü neyin ne olduğunu anlayamayan şaşkın gözlerle baktım anneme. Evde her şeyin cevabında gizli bir baba vardı.

Evdeki derin suskunluklardan sıyrılıp hayata dönmek çok zordu. Annemle benim ortak bir yaşamın içine dâhil olduğumuz nadir anlardandı ödev yaptığım zamanlar. İlkokul öğretmenimin ille de annenizle yapın dediği ödevler... Boyum uzundu fakat öğretmen beni ön sırada oturtuyordu. Arkamdaki öğrencilerin, öğretmenim, öğretmenim diye kalkan itiraz parmakları. "Göremiyoruz öğretmenim!" "Kızım sen biraz sağa kay, sen de hafif sola. Hah şimdi oldu değil mi?" Sanki ben tahtayı görüyordum da ne oluyordu. Tahtada yazılanlarla hayatında karşına çıkacak olanlar aynı mıydı sanki. Ödevlerimi anneme de sorardım. Genelde çok iyi bildiğim konuları. Yanlış açıklasa da bir şey kaybetmemek için. Bana anlatacak bir şeyler bulması onu rahatlatıyordu. Bunları nasıl düşünebiliyordum? Sabırla dinliyordum annemi. O da sabırla anlatıyordu bana tek tek. Tüm anlattıklarını onaylıyordum. Bazen itiraz ettiğim de oluyordu, çok da itaatkâr bir imaj çizmeyeyim diye. Benim de hayata dair dik bir duruşum var gibilerinden. Ödev bittiğinde, annemin üzerine rehavet çöküyordu her seferinde. Mutfağa geçiyordu, beş dakika sonra ev kahve kokusuyla doluyordu. Akranlarım arasında kahve içen tek kişi bendim belki de.

Veli toplantılarına hiç katılmazdı annem. Fethiye Teyze de gelmiyordu. Şekeri, tansiyonu varmış, stresli ve gürültülü yerlere gelelemiyormuş. Anne-

min de öyleymiş herhalde. Sevim Teyzeydi benim velim. Babamın yokluğunu en çok evin dışında hissediyordum. Özellikle herkesin babası yanındayken. Benimkisi kim bilir nerede, diye sorduğum zamanlar işte. Çaresizce okulun bahçesindeki bankta kıcımın üstüne oturduğum zamanları hatırlıyorum. Sonra o banktan kalktım. Karşımda yürünecek uzun bir yol, yanlışa sapılacak yol ayrımları vardı. Kalktım ve yürüdüm de. Ortaokula geçtim görmedi beni. Liseyi bitirdim mezuniyetimde yoktu. Üniversiteyi okurken de bitirdiğim de yanımda değildi. Evlendim sonra. Yine yoktu. Annemin ikazlarına uymadım. “Kızım zenginlerin tanışması da kısa sürer, ayrılıkları da. Sadece yemekleri uzun sürer.” Gittim deli gibi âşık olduğum adamla evlendim. Fethiye Teyzenin torunu Hasan’la evlenmedim. Belki de o evin, mahallenin insanı çaresizliğe sürükleyen boğuculuğundan. Hasan çok seviyordu beni. Ben lisedeyken bile. Fethiye Teyzenin bana çok yüz vermeyişinin, beni uzaktan sürekli süzmesinin nedenini sonradan anlamıştım. Beni gözüne kestirmişti. Niyeti kötü değildir, belki de beni ve annemi kurtarmak için. Biz mahallenin gözünde çaresiz iki kadındık. Ben çaresiz, ezilmiş, dışlanmış ve işe yaramaz biri olmak istemiyordum. Ben de ne yaptım. Kırdım zincirlerimi. Gittim âşık olduğum adamla evlendim. Dedim, bu adam babamın yaptığı yapmaz. Terk etmez. Yanıldım. Boşandığımda babam yine yanımda yoktu. Mahkemelerde annemle koşturup durduk. Boşanma sürecinde ona hiç zorluk çıkarmadığım halde evrak işleri yine de çok yıpratıcıydı. Meğer kendime zorluk çıkarmışım. Hiçbir şey talep etmedim. Ne nafaka ne tazminat. Hukuki haklarım gereği bir nafaka bağlandı yine de bana. Onu da birkaç kızı burs olarak verdim. Koca evde yapayalnız kaldım. Ben tek başıma kalınca hep hayaller kurardım, geçmişim gibi. Sonra kurduğum hayallerin hep tersi olur.

Bir gün Fethiye Teyze aradı beni. Uzun zamandır konuşmamıştık. “Kızım, bir şeye ihtiyacın var mı? Kapım sana her zaman açık. Annen iyice sessizleşti. Pek konuşmuyor. Hep seni düşünüyor. Sen de zor zamanlar geçirdin, ama arada çıkıp gelsen be kızım.” Telefonla konuşurken gözlerimden akan yaşlar boncuk boncuk. O kadar iri ki. Durduramıyorum. Tamam dedim Fethiye Teyze sabah oradayım.

O gece valiz hazırladım. Gidip annemin yanına yerleşecektim. Tekrardan o küçük eve. Hayatım boyunca kurtulmak istediğim tüm hatıralara tekrardan geri dönmek istiyordum. Her şey başa sarmıştı. Yaşamak ileriye doğru değil de bir süre ilerledikten sonra hep başa dönmekti benim için. Anneme taşındım. Her şey aynı sessizlikle devam ediyordu. Annemle biriktirdiğimiz anılar artık bizim konuşmamıza dahi müsaade etmiyordu. Fethiye Teyzenin eski liderliği kalmamış, takım bozulmuştu. Evde doğru düzgün konserve bile yoktu. Fethiye Teyze daha sakın konuşmaya başlamış, konuşmaktan çok dinler

olmuştu. Annemin diğer arkadaşı ölmüştü. Fethiye Teyzeye Hasan'ı sormak istiyordum, sanki anlıyormuş gibi her defasında lafı değiştiriyordu. Bir gün dayanamadı anlattı. İçinde ne varsa hiç süzgeçten geçirmeden, olduğu gibi evin içine döktü. "Nasıl olabilir böyle bir şey?" dedim. Hasan onunla nasıl tanışmış, diye sormadım. O da "Nereden bileyim kızım, âşık olmuş işte" diyemedi.

Fethiye Teyzenin anlattıklarına şok olmuştum. Ama acılar yarıştırmıyordu? Adam ile kadın âşık oluyorlar birbirlerine, sonra bir şeyler oluyor ve ayrılıyorlar diyelim. Peki, o aşk nereye gidiyordu?

Annem öldü. Her şeyi unuttum. Babamı, eski kocamı. Annemin ölümü öyle bir karanlık perde çekmişti ki önüme, hiçbir şeyi göremez olmuştum. İyi, kötü ne varsa hiçbirini. O günden sonra annemin evinde bir gün bile kalamadım. Eşyaları öylece bırakıp evden ayrıldım. Yine önümde uzun bir yol olduğunu düşündüm. Yanlışa sapılacak bir sürü yol ayrımının olduğunu biliyordum. Bu defa dizlerim titriyordu yürümekten. Ama yürüdüm.

Evime döndüm yine. Uzun zamandır çalışmak istediğim işime başladım tekrardan. Hayat benim için her defasında alışmak zorunda olduğum bir otel odası gibiydi. İnsanların arasına karışarak, basit hayaller kurarak, üzüntülerden kaçarak yaşamaya çalıştım. Öyle ya da böyle bir düzen tutturmuştum. Hayat yaşadıklarına teslim olmaktır biraz da olan biteni kabullenmek.

Eve yorgun varmanın yalnızlığı. Sadece apartmanın demir kapısının gıcirtısı. Posta kutularının serkeş hali. İstemsizce göz atıyordum posta kutusuna. Eskilerden gelen bir alışkanlıktı benimkisi. Babamdan gelme ihtimali olan bir mektup. Ne yalan söyleyeyim, ben hayatımda hiçbir şeyi bu kadar beklemedim. Bir zarf gördüm. Üzerinde Av. Rafet HİSAR yazılıydı. Boşanma davası çoktan bitmişti. Benim avukatlık ne işim olabilirdi. Aceleyle yırttım. İçinde ismim. Sayın "Seray Kibar".

"Babanızın vefatı dolayısıyla (kendi isteği üzerine defin işlemleri yapıldıktan üç ay sonra) tek varisi olarak size ulaşmamızı istedi. İşlemleri gerçekleştirmemiz için sizi en kısa sürede yazıhanemize bekliyoruz." Açık adres ve telefon numarası yazılıydı.

Elimde tuttuğum kâğıt babamla ilgiliydi ama ona ait değildi. İlk kez onun adının geçtiği kanlı canlı bir hikâyenin içine düşmüştüm. Başrolde kendisi vardı ama aslında hiç yoktu. Kâğıtta babamın ne zaman ve nerede ne şekilde öldüğüyle ilgili bir bilgi yoktu. Cenazesine birileri katılmış mıydı, benden başka merak edeni var mıydı, üzüleni?

İki gün sonra yazıhaneye gittim. Mirastan çok babama dair sorularıma cevap bulmak için.

Odaya girdiğimde yoğun bir deri kokusu, burada ciddi konuların konu-

şulduğunu önceden haber veriyor gibiydi. Babamın öldüğü haberini almıştım fakat odanın içinde onu göreceğim hissi vardı içimde. Sekreterin içeri geçebilirsiniz, cümlesiyle odanın kapısını açtım. Babam yoktu. Siyah deri koltuğunda hafifçe sağa sola dönen iri kıyım tıraşsız, tombul yanaklı biri vardı. Ezberlenmiş olduğu belli olan gülücükle beni karşıladı. Kafamdaki tüm soruları sormak istiyordum. Muhatabımın bilip bilmediğini hesaba katmadan. Birkaç dakika sessizlik oldu, o sırada Avukat Bey önündeki birkaç kâğıdı imzalamakla meşguldü. O sırada ben başladım konuşmaya.

“Ne zaman öldüğünü biliyor musunuz?”

Bir yandan elindeki kâğıtları karıştırırken cevap verdi.

“15 Şubat’ta vefat etmiş.”

“Nerede gömülmüş peki, mezarı?”

“O konuda bilgi sahibi değilim.”

“Nasıl olur, o bağlantıya geçmedi mi, bizzat kendisi konuşmadı mı sizinle?”

“Maalesef Seray Hanım.”

O sırada telefona sarıldı avukat:

“Seray Hanımın dosyalarını getirebilir misin Leyla Hanım?”

Leyla Hanım dosyaları getirdi. Kâğıtlar önüme serildi. Tek tek imzalamamı istedi. Her şey çok hızlı ilerliyordu.

İmzalamaya başladım. Neye evet dediğimi, neyi kabul ettiğimi bilmeden. Kâğıtların birinde bir fotoğraf gözüme ilişti. Elime aldım, iyice yaklaştırdım. Avukata, bu kim diye sormak istiyordum, fakat konuşamıyordum. Fotoğraftaki kişi benim babam mıydı? Beni ilk sıraya oturtan, sürekli olarak defterime anneme okutmam için notlar yazan kişi benim babam mıydı? İlkokul öğretmenim, şimdi benim babam mıydı? Senelerce bunu benden saklamalarının çok önemli bir nedeni olmalıydı. Bu kadar gizlenecek ne vardı ki. Fethiye Teyze de mi bilmiyordu, ya mahalledekiler. Böyle bir şey nasıl yıllarca gizli tutulabilirdi. Uzun uzun ona baktım. Hiçbir şey söyleyemedi bana. Ona dair açık bir adres hâlâ yoktu.

EKREM SALTİK

Dünya Ağrısı

*“serin bir rüyanın hatıranadır
çektğim dünya ağrısı.”*

Şehrin taş ve boş sokaklarından birinde, yağmur öncesi bir kasvet rüzgârı, önüne kullanılmış bir et suyu tabletinin jelâtinini, el yazısıyla yazılmış bir kitabın koparılmış sayfalarını, birazdan öldürülecek genç bir kadınla ilgili haberi manşet yapmış bir gazeteyi, bir şeyler karalanmış bir müsvedde kâğıdını, üzerinde kan lekesi olan bir mendili, birkaç kibrit çöpünü ve kan kırmızı açmış bir kâfir zambak kokusunu katmış, sağa sola savuruyordu. Sokağın kenarındaki evlerden birinde, pencerenin kenarında, bir yandan elindeki kitabı okurken bir yandan da bazı bir başını kaldırarak sokağı seyreden kadının gözleri, bir sokağa bir kitaptaki satırlara kaysa da akli deminden beri okuduğu kitapta, adını, farklı bir alfabeyle yazılmış olduğundan anlayamadığı o şiirin satırlarındaydı. Şiiri defalarca tekrar etmişti gözleriyle. Kitabın basım tarihi yoksa da cildinden ve sararmış sayfalarından çok eski olduğu anlaşılıbiliyordu. İlk sayfasında el yazısıyla yazılmış olan o kısa cümleden çok etkilenmiş ve kitabı alır almaz, daha eve yürürken sayfalarını karıştırmaya başlamıştı.

“ve Tanrı insanı yarattı!”

Günlerdir aralıksız yağan sağanak o sabah ara vermiş, ıslak şemsiyeler bir sonraki mesailerine çağrılana kadar bir yerlerde kurumaya terkedilmişti. Şemsiyeler kapanınca yağmura karşı savunmasız kalan sokaklar hâlâ yağmur yağıyormuş gibi kimsesiz ve ıslaktı.

Elindeki kitabı pencerenin kenarına bırakarak, zihninde? adını bilmediği bir şiirin satırlarıyla mutfığa doğru yöneldi. *“yüreğimde yangınlar var sönmek bilmeyen / ve sen umut türküleri söyle / yürü.. serp üstüne, üstüne / söndür, dur-*

¹ * Birhan Keskin, “Zümrüdüanka”

dur asırlardır akan bu kanı / zeytin karası gözlerinle / içinde, acı.. / ve en intihar öncesi anında kâbusun, / karanlıkta parıldayan bir yıldız / kaydı kayacak bir yalan olsun her zaman.” Mutfağa gitmek için pencerenin önünden çekildiğinde, birazdan yağacak yağmurun yapacaklarını anlayıp soğuyan sert bir rüzgâr da şehrin sokaklarına dolmaya başladı.

Yağmur. Soğuyan. Rüzgâr.

Sabah uyandığında, yağmurun dindiğini ama havanın hâlâ kapalı olduğunu görünce evden çıkmamış gün boyu evde oyalanarak ve saatlerce pencerenin yanında kitap okuyarak zaman geçirmişti. Mutfaktan döndüğünde, odanın deminden beri yanan elektrik ocağıyla ısındığını hissetmiş, üzerindeki hırkayı çıkararak kanepenin üzerine atmıştı. Dışarıda esen rüzgârı gördüğünde elindeki kitabı kanepenin yanındaki sehpanın üzerine bıraktı. Akıllı kitabın sayfalarında, gözleri pencereden seyrettiği sokakta bir müddet hareketsiz kaldı. Sokağı dolduran rüzgâr evinin pencerelerine tutunmaya çalışıp, içeriye doğru bir şeyler söylemeye çalışırken, o, elindeki elmadan bir ısırik aldı. Yediği ilk elmadan hiçbir farkı olmayan elmanın tadı aşına bir şekilde damağına doğru yayılırken kapının çalındığını duydu. Ev o kadar sessiz ve sokak o kadar ıssızdı ki evde yankılanan zil sesi uykudan uyanır gibi irkilmesine neden olmuştu. – *Bir hayalden gelmiş gibi hissediyordu* – Elindeki elmayı sehpanın üzerindeki kitabın yanına bırakıp pencerenin önünden çekildiğinde sokak daha da tenhalaşmış, kendisini seyreden kimse kalmayınca rüzgâr bir başka şeye dönüşmeye, yağmur bir başka yağmaya başlamıştı. Artık rüzgârı bir o sokak hissediyor, rüzgârın yapacaklarından, bir o sokak korkuyordu. Sokağı kaplayan korku, sessiz sedasız bir yağmura dönüşüp kaldırımları dövmeye başladı.

Korku. Sessiz Sedasız. Kaldırımlar.

Yağmur damlalarının dövdüğü sokaktaki sessizliği, giderek hızlanan bir ayak sesi bozuyorsa da o ürperten ses de yağmura karışıp kayboluyordu. O sırada ıslak sokaklardan, koşar adımlarla apartman kapısının önüne kadar gelen bir gölge, kapının önünde bir müddet bekledi. Yağmur tüm sesleri içine çekip âdeta *Belâ*'ya götürmüş, yağmur dindikten sonra yaratılış öncesine benzer, huzur veren bir sessizlik sarmıştı etrafı. Bir apartman kapısının önünde bekleyen gölge başını kaldırıp gökyüzüne doğrulttu. Sonra sağ eline doğru bir süre baktı. Nedense ağlıyordu. Çok geçmeden apartman kapısı açıldı ve gölge kayboldu. Ardından sessiz sokakta, sertçe kapanan ahşap kapının çıkardığı ürpertici sesle birlikte, birkaç kelimelik bir cümle yankılandı.

Ahşap. Kapı. Kapanan. Birkaç kelime.

Akrep ve yelkovan maddesel var oluşlarından önce de yaptıkları gibi birbirleri ardına ritmik seslerle yokluk-varlık mesafesini yürüyorlardı. Ne ak-

rep dönüp bakıyordu geriye ne de yelkovan bazı bir akrebi geçmekte tereddüt ediyordu. Akrep 7'nin, yelkovansa 12'nin üzerine gelince boş odada bir "gonk!" sesi yankılandı. Uzandığı kanepede daldığı uykudan 7'yi vuran saatin sesiyle birden uyandı. Gözlerini açıp bir müddet hareketsiz kaldı. Odanın içindeki varlığını yokluyor gibiydi. İlk önce açık televizyonun odaya akıttığı siyah beyaz sesleri fark etti. Televizyondaki filme boş bir bakış attı; demin gördüğü rüya sanki hâlâ televizyonda devam ediyordu. Rüya mı görmüştü, yoksa bir yakaza anında televizyondaki görüntüler aklına akmıştı da gördüklerini rüya mı sanmıştı, emin olamadı. Tüm bunları düşünürken bir yandan da bir koku algıliyordu burnu. Kokunun, demin ocağa bıraktığı yemeğe ait olduğunu hatırladı. Nefes nefese yedi kat çıkmış, balkona ne olduklarını hatırlayamadığı bir şeyler bırakmış, açlığını doyurmak için bir çorba içmek istemişti. Yemeği koyduktan sonra kanepede sızmıştı herhalde.

Yedi. Bir koku. Nefes nefese. Yedi kat.

Doğrulurken kanepenin yanında, yerde duran kitabı fark etti. Yerinden kalkmadan eğilip kitabı yerden kaldırdı. Tuhaf, en son kanepede televizyon seyrettiğini hatırlıyordu. Yerde bulduğu kitabıysa hatırlamıyordu. Kitabın açık kalan yedinci sayfasındaki satırları okumaya başladı. O sayfadaki şiirin her satırı beyninin kıvrımlarına sızıyordu sanki. Hiç duymadığı bu şiir, ne kadar da tanıdık bir melodiyle akmıştı fikrine. "*Kâbil'in gözlerindeki dehşet, / dehşetin ardındaki günahsız şeytan / avuçlarında acemi toprak / beyninin ortasındaki taş Hâbil'in / lanetli tek ve son renk; / kanlar içindeki ilk yoldaşı Azrail'in, / ve en büyük yalanı sevdamin, / aleme vahiyler yağdıran / bir davan var şimdi; / hâkimi sen.*"

Kitabı sehpanın üzerine bırakmak için ayağa kalkarken kanepenin yanında duran siyah hırkası takıldı gözüne. Omuzlarını silkti. Hırkanın demin üzerinde olup olmadığını hatırlamaya çalıştı. Sonra boş vermişçesine kafasını salladı. Salon dışarıda yağın yağmurun da etkisiyle soğumuştur. Kitabı sehpanın üzerine bırakıp hırkasını giyerken mutfağa doğru yürüyor, bir yandan da kollarını göğsünde kavuşturmuş, omuzlarını ovuşturuyordu. Mutfak penceresinden, güzel bir yemek kokusu yayılıyordu dışarıya. Koku yağmur damlalarıyla karışıp aşağıya doğru hızla inerken, titreyen bir dudağa çarptı. Sonra aşağıya doğru süzülerek bir gözyaşına karıştı ve oradan da rüzgârın hızıyla savrulurak toprağa sızdı. Bir kâfir zambağın kökleri çıktı ilk önce karşısına, bir solucanı ezip bir taşla saplandı.

Yağmur damlası. Dudak. Titreyen. Gözyaşı. Karışan. Solucan. Ezilen. Taş. Saplanan.

Mutfağa girdiğinde ilk önce açık pencereyi kapattı. Ardından içerideki yemek kokusunu içine çekti. Sonra buzdolabına yönelip, dolabın kapısını

açarak et suyu paketini çıkardı. Ocağa yürürken elindeki et suyu tabletinin jelâtinini sıyırdı, tencerenin kapağını açtı ve et suyunu içine attı. Pişmekte olan çorbayı karıştırıp tadımlık bir yudum aldı tahta kaşıkla. Nedense bu çorba ona her defasında ilk defa tadıyormuş hissini veriyordu. Tencereyi kapatıp tezgâhın üzerindeki bıçağı aldı ve mutfaktan çıktı.

Şimdi mutfakta, fokurdayan çorbanın sesi ve kokusu, bir de salondaki televizyondan gelen sesler yankılanıyor, mutfaktaki eşyaya çarpıyor, atomlarına sızıyor, eşya sanki soluyor, olduğu yere gömülüyordu. Az önce kapanan pencereler titriyordu. Dışarıda demin toprağı olanca hışımıyla döven, evlerin çatılarını delercesine yağan yağmur, öfkesinden arta kalan son damlalarını da yeryüzüne gönderiyordu. Yağmur bağıra bağıra yağıp, tüm sesleri yutsa da asırlardır eşyalara çarpan ve onlara gömülen o sesi bastıramayınca bir çığlık yankılandı havada.

Çığlık. Havada. Yankılanan.

Anne! Neredesin Anne? Bu sesler ne? Yer sarsılınca suratıma düşen gözlerle sapsız sapsız bu şeyler de ne? Ne bekliyorum ben Anne? Evimiz nerede. Etraftaki bu şekilsiz şeyler de ne? Ben neredeyim Anne! Dün emzirirken beni, gözlerinde hüznü benzer bir şey vardı. Kulağıma tek kelimelik bir şey fısıldayıp beşiğimi sallamıştın. Kulağıma adımımı mı fısıldadın Anne! Benim adım neden 'Antuhsa' Anne!

Seyrettiği siyah-beyaz filmdeki çığlıktan korkmuş, televizyonu kapatarak, elinde bir bıçakla mutfığa dönmüştü. Gözleriyle bir şey arar gibiydi. Bir şey arar gibi etrafa bakındığını fark edip bir şey aramadığını düşündü. Soluğunu hissetti. Nedense soluk soluğaydı. Kafası karışmıştı. Dalgın dalgın bir şeyler yapmaya çalıştı. Demin salonda dilimlediği ekmekleri bir sepete koydu ve yemek masasının üzerine bıraktı. Sonra bir dilim ekmeğe, biraz salça sürdü elindeki bıçakla. Bıçağı tezgâhın üzerine bıraktı. Salça ona, çocukken teneffüslerde yesin diye beslenme çantasına salçalı ekmeğe koyan annesini hatırlatırdı hep. Bir de kanı ve Rilke'nin cevap verilsin diye sormadığı o soruyu çağırıyordu. "Düşünüyor, mümkün müdür? Henüz hiçbir hakiki ve mühim şey görülmemiş, bilinmemiş, söylenmemiş olsun. Mümkün müdür? Görmek, düşünmek ve yazmakla binlerce yıl geçmiş bulunsun da binlerce yıl tereyağlı bir dilim ekmekle bir elma yenen bir okul teneffüsü gibi kaybedilmemiş olsun."

Mümkün müdür?

Neyse ki tereyağını hiç sevmezdi. Gülümsedi. Uzanıp ocağı kapattı. Deminki fokurdama sesi kesilmiş, koku yalnız kalmıştı. Demek ki kokular da yalnız kalabiliyordu. Şimdi pişirdiği çorbanın soğumasını beklemeliydi. Ellerini belinde birleştirdi, saate baktı; saat hâlâ 7'yi gösteriyordu.

Saatın hâlâ 7 olmasına nedense şaşırmadı! Ya da bunun farkına varmadı.

Balkon kapısına yürüdü, kapıyı açtı ve açar açmaz serin bir havayla gökyüzünde dolaşan bir melodi çarptı suratına. Etrafına bakındı. Etrafına gözleriyle değil de aklıyla bakıyordu sanki. Hafızası etrafta bir şeyler arıyordu. Bir süre kıpırdıyamadı yerinden. Duyduğu melodiye anlam vermeye çalıştı. Bu melodiyi daha önce hiç duymamıştı. Ama aklı başından çıkıp da o melodinin peşinden gidince, kendini demin kanepeden doğrulurken yerde bulduğu kitabın satırlarında buldu. Bu melodi o şiirin satırlarından akıyordu sanki. Kafasına bir sürü sahne, düşünce, ses, görüntü dolmaya başladı yine. Birden rüyasını hatırladı. – *Bir hayal vermiş gibi, mavi yeşil bir hatıra, dünyaydı işte seyrettiği* – Sanki bu melodiyi, demin uyuyakaldığı kanepede gördüğü rüyada yine dinlemişti. Rüyanın ayrıntılarını hatırlamaya çalışırken bir yandan da balkondaki çamurlu botlarına dikmişti gözlerini. Yüzünü buruşturdu. Botların çamurlu oluşu onu rahatsız etmişti. O şemsiyeyi en son ne zaman kullandığını hatırlamasa da şimdi çamur içinde gördüğü botlarını en son giydiğinde ortalıkta çamur falan olmadığından emindi. Akli bu bilgiyi fikrine gönderirken, bir yandan da rüyasından sahneler geçiyordu gözlerinin önünden.

Sanki o botlar rüyasında da vardı. Botların ıslak kaldırım taşlarına çarptığını görür gibiydi şimdi. Evet, botlar ıslak bir zeminin üzerinde koşar adımlarla ilerledikçe, zemindeki çamuru sağa sola sıçratıyordu. Rüyasında bir çamur olduğunu düşündü. Evveli toprak olan bir çamurdu rüyasında. Birkaç damla su yetmişti çamura dönüşmesine. Dönüşürken etrafında dönen bir şeyin çıkardığı korkunç bir uğultu karışıyordu içine. Dünyanın kendi etrafında dönerken çıkardığı sesi duyuyordu sanki. O sestten önce söylenmiş bir cümleyle sıırıslık olmuştuk, çamura dönüşmüştük. Ama sonra kendini çamur olarak değil de o çamura bata çıka koşarken buldu aynı rüyada. Ona rüyasını hatırlatan o botları, rüyasının bir yerinde giymişti bir ara. Bazı bir o botları giyip koşuyor, bazı koşan birine ait bir gölgeyi görüyordu. Ama o gölge bir türlü netleşmiyor, koşan silüetin kime ait olduğundan emin olamıyordu.

Isladığını hatırladı. Rüyasında anlık bir yağmur yağmış ama onu asırlarca ıslatmıştı. Yağmur dindikten sonra içine, damarlarına dolan, yüreğine akan, fikrine bulaşan bir esinti başlamıştı. – *Ruhu ovada sert esmiş, yamaçta susmuş, ırmakta ağılamıştı* – O ağılamaklı esinti, o rüyadan çıkmış, rüyasında gördüğü bir başka rüyanın içine, yerde yatan bir bebeğin avuçlarına dolmuştu. Şimdi hatırlıyordu, kanepede daldığı o uykudan uyandığında odada hissettiği o serinlik, rüyasında hissettiği duyguya benzer bir ürperti vermişti ruhuna. Aynı esintiyi yeniden hissettiğinde olduğu yerde yeniden rüyasına koştu akli. Asırlardır yağın bir yağmur vardı rüyasında. Yağmur onu sıırıslık etmişti, en azından sıırıslık olacak kadar yağmur altında kaldığını görüyordu.

Kelime. Sessizlik. Issız. Toprak. Asırlardır. Islanmış. Çamur.

Balkon bir apartmanın yedinci ve son katındaydı. Buradan apartmanın olduğu küçük kasabanın neredeyse her tarafı görülebiliyordu. Sol tarafta, ufku kesen dağın yamacında sık bir orman, ormanın içinden bir ahtapotun kolları gibi fışkıran eciş-bücüş patikalar ve ormanın tam ortasından kıvrıla kıvrıla büyük şehre giden anayol vardı. Anayolun hemen kenarında, ormanlara ve dağlara saplanarak şehre uzanan tren raylarının başladığı noktada ıslak bir tren duruyordu. – *Yağmurun altında duran bir trenden daha hüznünlü* – şeyler de vardı elbette dünyada. Mesela seyrine dalıp gittiği manzaranın ortasındaki geniş ve dümdüz arazinin sonunda hayal meyal görülen deniz, ortada bu küçük kasabanın küçük evleri, o evleri birbirine bağlayan taş sokaklar, yakınlarda bir park, parkın yanında ve apartmanın birkaç sokak yakınında, bahçesinde -neşeli- incir ağaçları olan, tek katlı, tek tip, beyaz badanalı evler görülebiliyordu. – *O dağın gölgesinde, her biri bir başka dünyaya açılmış, her biri dünyanın kederine kapanmış kapılar* –

Yedinci kat. Deniz. Hayâl meyal.

Rüya mıydı gördüklerim Anne! Denizler derin çukurlara çekilmiş gibiydi kulağıma adımları fısıldadığında. Ağaçlar gövdelerini toprağa gömmüş gibiydi. Güneş çığlık çığlığa kara deliklere çekilmiş de zifiri karanlık çökmüş gibiydi. Gözlerimi açmıştım. Pencereden içeriye usul bir güneş sızıyordu. Ellerimi uzatmıştım. Nedense gülümsemek geliyordu içimden. İçim nerde Anne? Kulaklarım çınladı birden. Yer yarıldı sanki. Evimizin duvarlarını titreten bir sarsıntı oldu. Odadaki her şey birbirine girdi. Yıkıldı. Devrildi. Korkmuştum Anne. Yere uzanmıştın. Gözlerin açıktı. Bana bakıyordun. Sadece bakıyordun. “Hadi alsana beni kucağına Anne!” Ağlamıştım. Almamıştın. Kıpırdamamıştın bile Anne! Saçların kanlar içindeydi. Yanağın kendi kanına gömülmüştü. Beşiğimin parmaklıklarından ellerimi uzattım sana. “Tut elimi Anne!” Tutmamıştın. Bir şey kopmuştu birden. Bir sarsıntı olmuştu yine. Beşikten fırladıktan sonra sana doğru sürünmüştüm. Ağlamıştım. Uyansana Anne!

Balkona çıktığında yüzüne çarpan melodinin nereden geldiğini bula-mamış, ses de zaten çok geçmeden kesilmişti. Deminki düşüncelerini bir kenara iterek, sigara yakmış, aşağıdaki evleri izliyordu. İçinde tuhaf bir boşluk – *kendini tamamlamadığı bir ağırlık* – vardı. Hani günlerce yağın bir yağmurun durmasından sonra hissedilen o duyguya benzeyen bir boşluk. Bedeni elinde sigarayla balkonda dursa da akıllı bir türlü bir şeylere yoğunlaşamıyor, içindeki o tarifsiz duyguyla boğuşuyordu. İçindeki dünya ağırsına doğru ilerledikçe deminki melodiye yeniden duymaya başlamıştı. Melodi kulaklarına doluyor, dışarı verdiği sigara dumanıyla karışıp, çiseleyen yağmur damla-

larına bulaşarak anlamını yitiriyordu. Hava kararmaya başlamıştı. Deminki şiddetli yağmurun faili siyah bulutların ardından, hoş bir kızılık yayılıyordu etrafa.

Aklı içindeki boşluğa doğru düşerken, gözleri yeniden duymaya başladığı melodinin peşine takıldı. Ses birkaç blok ötede, bahçesinde – *kederli* – incir ağaçları olan, tek katlı, tek tipli evlerin birinden geliyordu. Birden o evin odaları canlandı gözünde. Hiç gitmediği bir evin içini, odalarını, duvarlarının rengini, salondaki televizyonu, televizyondaki siyah-beyaz filmi, mutfak, duvardaki 7'yi gösteren saati, masanın üzerindeki ısırmış kırmızı elmayı sanki ordaymış gibi görebiliyor ya da gördüğünü zannediyordu. Derken rüzgârın sayfalarını savurduğu bir kitabın içindeki farklı bir alfabeyle yazılmış olsa da bir şekilde okuyabildiği satırlar ilişti gözüne. *"kuyuya atılan taşın şaşkın şahidi, / maktulü sen.. / gözlerinde kıyamet güneşi; / faili sen.. / sen, kutsal cinayetler kitabının paslı kilidi / sen, tüm bu yalanların sebebi.. Antuḥṣa!"*

Bilmediği bir evi görmeden içerisindeki odaların şeklini pekâlâ canlandırabilirdi ama hiç okumadığı bir kitabın içinde bulunan ve hiç duymadığı bir şiiri bilmesi imkânsızdı. Aklında demin salonda uyandığında yerde bulunduğu kitabın sayfalarındaki satırlar yankılandı birden. Fikri bu durumu kavradığında telaşlanarak geri çekildi. Çekilirken kitabı önce sehpanın üzerine oradan da yere düşürdü. Geri geri yürüyerek pencerenin önünden uzaklaşırken bakışları da evin içinde dolaşıyordu. Bir şey arar gibiydi bakışları. Tüm odalarda dolaştı o bakışlar. Aceleyle yeniden salona yürüdü. Kanepede hayal meyal seçilen, kanlar içinde bir kadın cesedi, kanepenin kenarında siyah bir hırka vardı.

Kadın. Siyah. Hırka.

Bir çılgık sesiyle irkildi. Titriyordu. Deminki evin mutfak kapısı açılmış ve baştan aşağı siyahlar giyinmiş biri yahut hava karardığı için üzerindeki kıyafetlerin rengini seçemediği birine ait bir gölge, koşarak dışarı fırlamış, apartmanın olduğu tarafa doğru koşuyordu. Gözleriyle balkon korkuluğunun başladığı yere kadar takip etti gölgeyi. Etrafta kimseler yoktu sanki. Sanki yer yarılmamıştı da içine girecek kimseler kalmamıştı dünyada. Bir o, bir de ona doğru koşan gölge vardı yeryüzünde. Bu, yeryüzünde bir başınalık duygusu aklını başından almıştı. Aklı toprağa, aklı havaya, aklı geleceğe, aklı geçmişe, Aklı *Belâ*'ya dağılmış gibiydi. Aklı bedeni dışında her yerdeydi o sırada. Gölge ona doğru yaklaştıkça, duyduğu ayak sesleri de giderek uzaklaşıyordu. Ayak sesleri ondan uzaklaşırken bir hıçkırık duymaya başlamıştı. Aklı bir bebeğin ağladığını gördü. Bir kadının ağlamasını duydu. Gözyaşı nedir bilmiyordu yeryüzü. Yeryüzü göz nedir, yaş nedir, ağlamak nedir, hayat nedir, ölüm nedir, ağrı nedir bilmiyordu. Toprak insana dair *Belâ*'dan bir şeyler anımsıyor ama

dili olmadığından bunu kimselere anlatamıyordu. Kimseler yoktu henüz yüzünde. Kimselerin olmadığını tüm benliğiyle hissederken duvara yaslandı. Başını kaldırdı. Dudakları titremeye başlamış, gözleri dolmuştu. Yeniden rüyasını ve o rüyanın içinde gördüğü bir başka rüyayı hatırladı.

Ne kadar zaman geçti? Ne kadar zaman daha geçecek. Geçmiş zaman Anne! Gelecek zaman Anne! Zaman'a n'oldu Anne? Hava kararmıştı. Kesik kesik sarsıntılarla aydınlanıyordu ortalık. "Hadî, uyan Anne!" bu sesler de ne! Çığlıklar duyuyordum. Koşuşturmacalar duyuyordum. Silah sesleri. Bomba sesleri. Küçüktüm. Çok küçüktüm ama o sesler çok büyüktü Anne. Kaldıramıyordu kulaklarım. Acıkmıştım Anne! Susamıştım Anne! Kararıyordu gözlerim.

Ben öldüm mü Anne! Rüya bitmemiş Anne. Gürültüler daha da arttı. Ayak sesleri duydum. Silah sesleriyle birlikte içeriye girdiler. Seni tekmelediler. Canını acıttılar Anne! Kıpırdıyamadım Anne. Birisi silahını doğrulttu sana. Hani saçlarını tararken dökülürdü ya alınına. İki el silah sesi çınladı kulaklarımda. Göz bebeklerime saplandı bakışların. Anne! Avucumda tenin değil kanın var Anne!

Boş bir odada, dışarıdaki dünyanın uğultusu yankılanıyordu. Etrafta dağılmış şeyler vardı. Her şey, "şey" halindeydi. Görüntüler. Sesler. Şeylerin arasında şeylerden öte bir şey vardı. O şeye doğru yürüdü rüyasında. Avuçları kanlar içinde ve ağlamaktan yorgun düşmüş bir bebek *gördü yerde*. Anlam veremediği seslerle uykuya dalıp aynı anlamsız seslerle uyanıyordu bebek. Dalıp dalıp her uyanışında gözleri kıpırtısız şeylere takılıyordu. Karnı ve boğazı kurudukça *nefes alırken canı acıyor*. "Anne canım acıyor!" diyemiyordu. Anneyi bilmiyordu daha. Can'ı bilmiyor. Acıyı bilmiyordu. Acıyı, *öğretilmişlerle zehirlenmiş beyniyle değil de bedenindeki hücrelerle*, ona dokunarak, soluyarak, tadarak hissediyordu. Bir tek acı vardı hissedebildiği. – *Bir tek ağrı vardı kendini tamamlayabildiği* – Yalnızlık vardı dokunabildiği. Issızlık vardı görebildiği. Şeyleri duyuyor, *görüyordu* belki ama hissedemiyordu. Sahip olduğu tek şey uçsuz bucaksız ıssız bir acıydı! Ama onun da anlamını bilmiyordu. Bu hep oluyordu. İnsan toprağa ayak bastı basalı, ötekini yok ediyordu. Bu hep oluyordu. Hâbil, Kâbil'in gözlerindeki hırslı görüp de sonsuzluğa bağırır bağırır yumruklarla, taşlarla, ağaç dallarıyla, mızraklarla, oklarla, satırlarla, bıçaklarla, tüfeklerle, toprakla, bombalarla, mayınlarla bu hep oluyordu! Bebek "Anne bu neden hep oluyor" diyemiyordu ama. Olanları bilmiyor. Olmayı bilmiyor, hep'i bilmiyor, hiç'i bilmiyordu. Rüyasında gördüğü o bebek, boşluğa uzanan küçük elleriyle bilmediği tüm o şeylerde bir mana arıyordu. Anlamın henüz anlamını bilmeyen bir bebek, anlamları anlamsızlaştıran küçük avuçlarıyla, *tüm insanlığın yazgısına avuç açıyordu*.

Şimdi balkonundan, evinden, kasabadan, rüyasında gördüğü, kitaplarda okuduğu, televizyonlarda izlediği, gazetelerde duyduğu tüm savaşımlardan çok uzak, etrafı ormanlarla çevrili, uzaklardan yüzülmemiş bir denizde kıyıya vuran dalga seslerinin duyulduğu bir yerdeydi. Toprak soğumamıştı daha. Diz çökmüştü. Elleri kanlar içindeydi. Nedense ağlıyordu. Demin Hâbil'in başını parçalayıp giden Kâbil'in ayak sesleri uzaklaşırken, gözlerini kanlı bir taşla dikmiş, öylece donup kalmıştı. Kâbil gitmiş, ardından cehennem mi cennetin mi kapıları çarpmıştı. Milyonlarca yıldır bir melodi gibi yağın yağmur kesilmiş, Âdem demin gitmiş, zaman demin başlamıştı.

Yedi milyon yıl geçmişti. Aynı yerdeydi. Aynı kanı akıttıktan sonra aynı gözyaşını dökmüştü. Ölmüş ve öldürülmüştü. Bu hep oluyordu. Sanki o kan, o doğdu doğalı akıyor, o yağmur, o doğdu doğalı yağıyor, gözyaşları hiç dinmiyor, yeryüzü çılgınlıkla yankılanıyordu. Ve o çılgılığı her duyduğunda saçlarına, ellerine, iliklerine bir lanet gibi bulaşmış, atomlarına sızmış olan ıssız bir rüzgâr, içindeki başka birini delirtiyordu.

Bir kapının önündeydi. Elinde bir taş vardı.

Serin bir rüyadan soğuk bir dünyaya uyanmıştı.

Hafif bir rüzgâr esiyor, inceden bir yağmur yağıyordu.

Gözyaşları yağmura karışırken, "*Beynes-sema vel-arz!*"² dedi dili.

² * *Göklerle yerin arasındayım!*

** *Antuhşa*; Hititçe *insan* anlamına gelen ve Hatticedeki *antuhhil* kelimesinden türemiş bir kelime.

KİTAPLIK

HUZURSUZ KALP SENDROMU

ÖZLEM GÜNER

"Büyük işlerini eve taşıyan insanların büyük ideallerinden farklı küçük, sıradan, nahif işlerine devam etmeli, yaşamalı bazı insanlar. Yakup da yaşamalıydı." (s.7)

Umberto Eco, *Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti*'de "Anlatılar okumak, gerçek dünyada gerçekleşmiş, gerçekleşmekte ve gerçekleşecek olan uçsuz bucaksız şeylere bir anlam vermeyi öğrendiğimiz bir oyun oynamak demektir." der. Eco'nun örneklemini mekân olarak seçtiği ormanda yol alan okurun karşısına çıkan yaşamla ilgili derslerin keşfi biraz da okurun yeteneğine kalmıştır. Anlatının güçlü olması okurun işini kolaylaştırır da anlatıya anlam vermek her zaman kolay olmamaktadır. Okurunu anlatı ormanında oyalandırmadan, zamanı yavaşlatmadan, sıradan insanların küçük hayatlarına odaklanarak yaşamla ilgili gerçekliği incinmişlik üzerinden sahici ve tesirli hâle getiren *Huzursuz Kalp Sendromu*; Merve Özgenli Çelik imzasıyla Hece Yayınları'ndan geçtiğimiz haziran ayında çıktı.

Eco, kitabın bir yerinde "Yazar kendi örnek okuruna yol göstermek üzere türle ilgili özel işaretlerden yararlanır." der.

HUZURSUZ KALP SENDROMU

MERVE ÖZGENLİ ÇELİK

HECE
öykü

Çelik'in kitabının ilk öyküsü olan "Yakup" da bize yazarın öykü dünyasının işaretlerini sunmaktadır. Küçük, sıradan insanların hayatlarına odaklanan Çelik, tam da Sait Faik'in öykü evrenine denk düşen bir bakış açısını sürdürmektedir. Büyüğe karşı küçüğü, hıza karşı yavaşlığı, gösterişe karşı sıradanı anlatmayı tercih eder.

Öykülerden yankılanan anlatıcıların sesi; yalnız bırakılmış, örselenmiş, hayatta dertlenmiş, yaralanmış insanların bilhassa da kadınların kederli sesidir. Yazarın öykü kişilerini bu denli gerçekçi kılan, onların "yaralanmış" olmalarıdır. Öykülerde kahra-

manların incinmişliğinin rengi, vurgulanan nesneler aracılığıyla belirginleşmektedir. “Babaannem ve Sümsük Kuşu” adlı öyküde babaannesi tarafından hiç seilmeyen kahraman, onun acı sözleriyle kalakaldığında gözleri yere, mavi çoraplarına sabitlenir. “Huzursuz Kalp Sendromu”nda kızı kaybolan anne hayatını tek bir noktaya, sarı bir lambaya baka baka karartır. “Çilem” öyküsünde babasının annesini katletmesi sonrasında yarım kalan Âdem, annesiyle yazgısını örgü kazaklarla sürdürür. “Beni Bu Rüyaalar Büyüttü”de babasını görmek için annesinin kucağında cezaevine giden çocuğun rüyalarında mavi kareli sofa örtüsünde dirilen umudu vardır.

Dili bir enstrüman olarak kullanan yazar; metaforlar, tekrarlar, ortak motifler aracılığıyla hikâyeleri çevreleyen bir çatı kurar. Bu çatının temel malzemesinin “yeşil” renk olduğunu görüyoruz: Merhamet yeşili tişört giyen evsiz, hayvansever, meczup Yakup; kasvet yeşili elbisesiyle kocası müebbet hapse mahkûm edilmesine rağmen umudunu yitirmeyen Süheyla; eşi ve çocuklarının dünyalarını değiştirmesinden sonra yaprak yeşili elbisesiyle yapayalnız kalan yaşlı kadın; babasının cazibe yeşili elbise giyen bir kadınla kaçması sonucu gitgide o kadına benzeyen Memnune; eşinin uyguladığı şiddet yüzünden yeşil puantiyeli elbisesine kan sıçrayan, bütün bu olayların tek tanığı evdeki fesleğen olan bir kadın; annesinin babası tarafından öldürülmesi sonrasında mahalleli tarafından büyütülen Âdem; çürük yeşili elbisesiyle adliyenin önünde adalet arayan diğer bir isimsiz kadın kahraman; elem yeşili elbiseyle cezaevi yolunu, beklemenin ve umu-

dun yolu hâline getiren anne vs. Öykülerin laymotifi olan yeşil renk aracılığıyla yazar; yalnızlığı, çileyi, işkenceyi, acıyı, vuslatı, hakareti, incinmişliği, umutsuzluğu bazen de umudu belirgin hâle getirmiştir.

Kamerasını şehrin sokaklarında dolaştıran bir sinemacı gibi unutulmuş, önemsenmemiş, göz ardı edilmiş kişileri öykülerinde büyüten, görünmelerini sağlayan Özgenli Çelik’in gereksiz ayrıntılardan uzak durduğu, anlatımın ihtiyaç duyduğu öğeler dışında dekoratif unsurlardan kaçındığını söylemek mümkündür. Bu hâliyle öyküleri Adorno’ya atıfla örümcek ağına benzeterek onların gergin, saydam, sıkı örümlü olduğunu söyleyebiliriz.

Kahramanı değişen fakat birbirinin devamı olan paralel öyküler kitapta önemli bir yere sahip. Bu tür öykülerdeki ortak nesnelerin izinden yürüyen okur; bazen son bulmuş bir hayatın ardından geride kalanların nasıl bir yaşam sürdüğünü, bazen beklemekle geçen bir ömrün baharının nasıl gerçekleştiğini, bazense kısa bir ânın farklı tanıklardaki ifadelerini gözlemlemektedir.

Huzursuz Kalp Sendromu etkileyici öykülerinin yanı sıra kapağıyla da dikkat çekmektedir. Güneşliğin örttüğü demir parmaklıklı bir pencereyi ev içinden gösteren kapak, kitabı eline alanlara öykülerde neyin beklediğini âdeta fısıldamaktadır. Siyah beyaz bir fotoğraf üzerinde sadece yazarın adı renkli yazılmış olarak karşımıza çıkar ki yeşil de tesadüfen seçilmiş bir renk değildir elbette.

Sessizce ağlayan, dertlerini herkesle paylaşmayan, bir derdi sağaltmanın çözümünü yürümekte bulan, ailesini kaybedin-

ce yalnızlığıyla baş başa kalan, terk edilen, ihanete uğrayan, koşamayan, gidemeyen, kaldığı yerde yaşamak zorunda olan, gün yüzü görmeyen kadınlar ile kimsesizlikle imtihan edilmiş, yaşama tutunmayı başa-

ramamış erkeklerin öykülerini içeren *Hu-zursuz Kalp Sendromu*'nda Merve Özgenli Çelik; incelikli bir dil işçiliğı ve başarılı bir kurguyla okuruna halis öykü okumanın zevkini yaşatıyor.

KÖR YARIŞ

TÜRKAN BAYRAKÇI

Bir söyleşisinde “Bir ses çıkarmak istedim, kim kulak verir düşünmeksizin. Mağara duvarına bir çizik atmak, ağaç kovuğuna bir not sıkıştırmak, ben buradaydım, vardım, yaşadım ve öldüm, demek istedim.” diyen Süleyman Arif Yıldız, bu yılın mayıs ayında *Kör Yarış* (Loras Yayınları) adlı ilk öykü kitabı ile okuyucuya sesini duyurdu.

Öykü kitaplarının isimleri genellikle eserin içindeki öykülerden birinin adı olur ama *Kör Yarış* bir öykünün adı değil. Eseri okuduğumuzda yazarın kitabına neden bu ismi verdiğini anlarız. Hayatta bir yer edinebilmenin, var olmanın sıkıntısıyla boğuşan gençlerin, yoksulluk mağduru çocukların, çilekeş kadınların, daha aزیyla yetinmeyi hayat tarzı edinmiş erkeklerin, çok da yabancı olmadığımız ama yine de yüreğimize dokunan hikâyeleridir bunlar. Öykü kahramanlarının âdeta bir “kör yarış” içindeki sancılarını hissederiz. Yıldız'ın, “*Yalnız çocuklara*” ithaf ettiği bu eserde yer alan on dört öykünün genelinde çocuk ve genç kahramanlar yer almış. Bu öykülerde çocuklar, küçük omuzlarında kocaman sıkıntıları taşımaya; gençler, ekonomik şartların, sahihsizliğın ve sadece karın do-

yurma üzerine olan sosyal öğretilerin sığı mücadelesine mecbur bırakılırlar. Yetişkinler de yine çocukken yaşadıkları çaresizliklerin izlerini hep önlerinde bulur.

Pek çok öyküde sıradan insanların yaşadıklarından hareketle toplumsal mesajlar görmek mümkün. Örneğın “Gocuk” adlı öyküde yardımların nasıl yapılması gerektiğini, çocuk da olsa insan onurunun ne kadar kırılğan olduğunu okuruz. “Teğet” te kahraman anlatıcının yaptığı özeleştiri bizi düşündürür: “Uzun bir süredir ne ka-

dar da yalıtılmış bir hayat yaşadığını fark ettim. Tuzum kuruydu, tuzu kuru arkadaşlarım vardı, sağır naylon ve tuzu kuruyduk. Ufak çekişmeler basit kıskançlıklar orta sınıf dertler. Dert denmeyecek dertler. Acı yoktu. Hayat yoktu. His yoktu. Aşağıda olanı görmek, kendi yüksekliğini fark etmek dışında bir etki uyandırmıyordu hayatlarımızda.”(s.56)

Kör Yarış'taki öykülerde bir zenginlik olarak farklı anlatım tekniklerini görmek de mümkün. “Ziyankâr” da okuyucu bir kurmacanın içinde olduğunu hissederek: “Ben bir hikâye karakteriyim. Kimse beni yazmayacak bunu da biliyorum. Birisi tarafından yazılmadıktan sonra bir hikâyenin içinde olmanın bir hikâye karakteri olmanın anlamı nedir ki? (s.59) “Tuzcu” öyküsünde hayal ve

gerçeğin birbirine girdiğini görürüz. “Kara Safra” da birbiriyle alakalı iki farklı kurgu paralel olarak ilerler. “Kızıl Şahin” öyküsünde, bir dengbeş hikâyesi kurgunun içine yerleştirilmiş olarak verilir. “Özgür Bıraktım Gökte Uçan Turnayı”, kahramanları hayvanlar olan alegorik bir anlatıma sahiptir.

Anlam açıklığı ile keyifli bir okuma imkânı sunan bu öykülerde “samimiyet” güçlü bir özellik olarak karşımıza çıkar. Ayrıca yerel kelimelerin de kullanıldığı yalın bir dil ve anlatım, öykülerin diğer önemli bir yönüdür.

Süleyman Arif Yıldız; edebiyatta yalınlığı, anlaşılabilirliği, sahiciliği önemseyenlerin zevkle okuyacağı bir eserle edebiyat dünyasına adını attı. Eserin de yazarın da yolu açık olsun.

ÖLÜMLÜNÜN YAŞAM FRAGMANLARI

SELMA MAŞLAK

Ketebe yayınlarından çıkan Ölümlünün Yaşam Fragmanları Asil Çam'a ait. Çam'ın ilk kitabı bu. Kitap uzun isimleriyle dikkat çeken yedi öyküden oluşuyor: "Demir Tozları Depoda", "Silik Bir Gülümseme", "Huzurevi Ayrılıkları", "Gayrimeşru Tekrarlar", "Penceresiz Evler Mahallesi", "Bulanık İkilikler", "Ölümlünün Yaşam Fragmanları". Öyle zannediyorum ki yazar son öykünün ismini kapağa taşıyarak resmettiği bütün hikâyeleri aynı şemsiyenin altında buluşturmak istemiş: Gerçeklik şemsiyesi...

Asil Çam, insanın yüzüne çarpan katı, soğuk, buz gibi bir geçekliğin içinde gezdiriyor okuyucuyu. Kepi fırlatmak, cüppeyi giymek yetmiyor; en az iki yıl tecrübe soruluyor, askerlik soruluyor. Hayallerle araya kocaman bir transpaletin gürültücü sesi giriyor. Yazar "Yeni Türkiye burası" diyor! Görünmez bir el vatandaşın cebinde olsa da güler yüz önemli! Vergi dairesinde, icrada, hastanede...

Öyküler hayatta çoğu kişinin bilemeyeceği belki de hiç akla gelmeyecek yerlerde geçiyor. Bazen makarnaların, deterjanların, salçaların istiflendiği endüstriyel depolarda bazen huzurevlerinin bodrumunda, yemekhanesinde bazen de penceresiz, havasız, kayıtsız memurlarla dolu icra dairelerinde. Öyküler farklı farklı mekânlarda hep aynı gencin dolandığı hissini uyandırıyor. Genç, "Huzurevi Ayrılıkları"nda iş güvenliği

uzmanlığından ayrılırken "Gayrimeşru Tekrarlar"da babasının arkadaşı tarafından "O iş güvenliği firmasından ayrılmışsın, gel benim yanımda işe başla." diye teklif alıyor. Yeni mezun bir mühendis, çalışmak zorunda olan, babası cezaevinde... Duygusal boşlukları, hayalleri ve yapmak istedikleri anlık yaşantısıyla büyük bir makasa girmiş. Her hikâyede bir çıkış arıyor gibi.

İlgi çekici yönlerden biri de yazar bu ana karakterin adını hiçbir öyküsünde geçirmiyor. Belki de bilinçli bir tercihtir bu.

Kitap devrik cümleleriyle, ironisiyle, aktardığı duyguyla gerçek, belki de fazla gerçek, ince ince yoğrulmuş, dolaysız, doğrudan, gerçek... Yaşadığı hayatı eski bir resim gibi yırtıp "üç kulhuvallah bir elham" okuyarak akan suya bırakmaya hazır insanlar kadar gerçek...

GÜNÜMÜZ TATAR ÖYKÜSÜ

ALFİNA SİBGATULLİNA¹

Türk okuyucusu bu yeni kitabı Kazan'dan gelen özel ve güzel bir hediye olarak kabul edebilir. Çağdaş Tatar edebiyatının önde gelen otuz yazarının birer öyküsünün yer aldığı bu seçkide neler yok ki: köy havası, Sabantoylar, şehir ruhu, okul, öğrenciler, öğretmenler, tiyatro, resim sanatı, iyi ve pek de iyi olamayan, genç ve yaşlı, mutlu ve mutsuz insanlar, sevgililer ve ayrılıklar; tabii ki küreselleşme ile ilgili yaşanan sorunlar, kafalardan çıkmamış eski Sovyet zihniyeti ve bürokrasisi vs. Neşeli halk şarkıları eşliğinde evden eve Sabantoy çeyizi toplar okur, taze gelinlerin elinden yeni peşkirleri alır, onu yarışta ilk veya son gelen atın boynuna bağlar, millî güreşte yenen pehlivanların sırtındaki koçu izler. Mazide kalsa da akıllardan silinmeyen, Türklerin pek vâkıf olmadığı olaylar canlanır; artık tarih olan kolhozlar, kulak diye damgalanan zengin kesimin çektikleri, komsomol kızlar, 1941-1945 yıllarında yaşanan Büyük Vatan savaşı döneminden ağır hatıralar, hâlâ Tatar yazarların zihnini meşgul eden konular olduğunu da hemen fark eder Türk okuru. Tatar halkının hayatında şeker-baldan daha çok acı bir tat olduğunu da anlar bu kitabı okurken. Rus kızıyla evlenen Tatar gencinin oğulları büyüyünce istavroz çıkarması, dünyalar güzeli köylü kızını sevdim diye Mozambik zencisiyle giderek Afrikalıların elinde

mahvolması, oğlunun yaşlı annesini huzur evine gitmek zorunda kalacak kadar yalnız bırakması gibi trajik olaylarla çarpılır okuyucu.

Bu duyguların hepsi 'Hece' yayınlarında bu sene basılmış *Günümüz Tatar Öyküsü* kitabını okurken yaşanır. Eserler yirmi seneyi aşkındır Kazan'da yaşamakta olan ve Tatar Türk edebiyatına verdiği emekleri için Tataristan Yazarlar Birliği üyesi seçilen, aslen Kahramanmaraşlı Fatih Kutlu tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Çevirmenin Önsözü'ndeki ithaf da çok derin mana taşımaktadır: *Bu çalışmayı, gurbet kendilerine vatan, vatan kendilerine gurbet olan Türkiye'li Tatarlara ithaf etmek istiyorum* diyor Fatih Kutlu, Türk devletine ve milletine emeğini ve canını veren Tatarları kasderek.

Kitaptaki otuz öykü Tataristan Yazarlar Birliğinin uyguladığı özel proje kapsamın-

¹ Prof. Dr., Rusya Bilimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü, Moskova. alfina2003@yandex.ru

da seçilmiştir ve bazı şartlara uyum sağlanmıştır. Mesela, eser sahiplerinin bugün de hayatta olması, öykülerin genel olarak XXI. yüzyıla ait olması gibi. Kitapta öyküler yazarların doğum tarihlerine göre sıralanmıştır. 1938 doğumlu halk yazarının eseriyle başlayıp, 1989 doğumlu genç kalem üyesinin öyküsüyle tamamlanmıştır. Her yazarın kısa da olsa hayat hikâyesi ve yayımlanmış kitapları hakkında bilgi verilmesi de dikkate şayandır. Bu arada kitap basılmadan önce maalesef, bir yazarın vefat ettiği de belirtilir. Proje kapsamında aynı eserlerin yakında Rusça çevirisinin Moskova'da çıkacağı haberini de aldık.

Kitabı hazırlayanların dikkat ettiği bir husus daha var. Burada *hikâye* kelimesi yerine hep *öykü* kelimesi kullanılır. *Öykü* kelimesi her ne kadar hikâye ile eş anlamlı olsa da, edebî tür olarak *öykünün* hikayeden kapsam, kurgu ve üslup bakımından biraz farklı olduğu kanaatindeyim. Rus edebiyatı bilimine göre biçimlenen çağdaş Tatar edebiyatı biliminde, hikâye türü dışında, kısa düzyazı içinde *novel*, *nesir*, *esse*, *beyan* gibi türler de bulunmaktadır. İşte kitaba alınan eserlerden Aydar Halim'in *Kara Tren Dündük Çaldı*, Leis Zölkarney'in *Elveda*, Röstem Galiullin'in *Mezcup* gibi eserlerinde kurgunun önemi değil de, duygu yüklü yazımın merkeze alındığı görülür:

... Onlar hiçbir zaman kavuşamayacaktı.

Çocuk sahibi bile olamadan on sekiz yaşında dul kalan Tenzile, *Gazinur'unu karşılamak umuduyla, ömrü boyunca bu kara trenin peşinden koşacaktı. Gelin geldiği evin eşiğinde kocasını bekleye bekleye yaşlanacak ve doksan iki yaşında hayata gözlerini yumacaktı.*

(A. Halim. *Kara Tren Dündük Çaldı*)

Ah Kazan Peşkiri!

Çocuklar Sabantoy direğine tırmanıp seni alır inerdi. Kızıl bayrağı kimse çıkıp almadı. Orada dalgalanarak yazı geçirdi, kışa girdi. Direkte güneşten, rüzgârdan soğan, beyazlaşan bayrak köyün teslim bayrağıydı sanki...

Ah Kazan Peşkiri!

Belki de sen halkımın kaderi...

(L. Zölkarney, *Elveda*)

Meczip alana adım atar atmaz hakiçi çiçeklerin yanına gitti. İçlerinden en samimilerini, en zariflerini seçti. Yüzlerine şifalı suyu serpti. O anda çok ilginç bir şey oldu. Körpe çiçeklerin taçları gözle görülür şekilde güzelleşti. Sapları sağlamlaştı, uzamaya başladı. O civardaki yabani ot duvarı da sinmiş, geriye çekilmiş gibi oldu. Meczip bu manzara karşısında sevinçten havalara uçarak yabani otları çiğneye çiğneye tekrar göle koştu: "Çiçekler su istiyor! Onlara güneş ışığı, özgür rüzgâr lazımı!"

Onun sesi alandaki tüm çiçekleri de uyandırırverdi. Köklerine yaşama aşkı yürüyen körpe çiçekler gözle görülür biçimde çoğalmaya başladı...

(R. Galiullin, *Mezcup*).

Öykü türü olarak kitaba alınan küçük hacimli eserlerden bir tanesi de, yazarın kendisi tarafından beyan-*hatırat* olarak belirlenmiş. Anılan eser Tatar halkının ünlü yazarlarından Möhammet Mehdiyev ile birlikte okuyan, savaştan sonraki dönemde bir dilim ekmeğe muhtaç öğrencilerin başından geçenler Vakıyf Nuriyev tarafından kaleme alınmış olan *öyküdür*.

Öyküleri konu bakımından belirleme-ye çalışırsak, aralarında derin lirik eserler

ağır basar: Marsel Galiyev'in 'Göç', Vahit İmamov'un 'Gençlik Sokağı', Fakil Safin'in 'Kesmeyin Huşları' eserleri okuru derin derin düşündürecek türdendir. Aynı zamanda millet, dil, millî kimlik kaybı kaygısı, Tataristan'ın doğasını, toprağını, ormanını korumaya çağrı yazarların birçoğunda net bir şekilde görülmektedir:

Müslüman Tatar köylerindeki kolhozlarda yıllık çiftliklerinin yerine domuz çiftlikleri kurarak Tatar kadınlarını domuz bakmaya mahkûm etmişlerdi.

Elmet şehrinde petrol çıkarmakla Tatar milletinin felaketi hazırlandı. Böylelikle Tataristan'a, Sovyetler Birliğinin diğer bölgelerinden Tatar olmayan milletler akın etti. Tatar köylerinin yoğunlukta olduğu yerlere yeni şehirler kurulmaya başlandı. O şehirler Tatar köylerini yuttu. Binlerce metre küp doğalgaz yanarak göklere uçuyor bugün. Petrol, toprağın kimyasını bozdu. Pınarlar su yataklarını değiştirdi. O eski dupduru pınarların suyundan bugün gazyağı tadı geliyor. Köyler içme susuz kaldı...

(Rabit Batulla, *Canından Can Ver*).

Tatar kızları! Dinine, milletine ihanet edip kimlerle evlenmiyorlar ki ...

(Marsel Galiyev, *Göç*)

Ah o bizim oraların güzelliği! Sormayın gitsin! Çulman boyundaki çayırda yuvarlanarak büyüdüm ben. Bu yüzden tek bir böceğe bile kıyamam. Onların hepsi can taşıyor. Kendi dünyaları, hayatları, yaşam tarzları var. Yazları dağ çileği topladık. Çulman kıyısındaki çalılıkta frenk üzümü yetiştirdi. Frenk üzümünün iriliğini bir görmeliydiniz! Şimdi o güzelliklerin yerinde yeller esiyor. Çulman'a baraj yapıp suyunu yükselteceğiz deyerek bi-

zim köyü elli kilometre uzağa taşıdılar. Irmak gerçekten de yükseldi. Benim size anlattığım çalılıklar, çayırliklar sular altında kaldı.

(F.Safin. *Kesmeyin Huşları*)

Kitaptan Tatar halkının çayı sütle içmesi, her hafta muñçada yıkanması gibi sık karşılaşılan örf âdetlerin yanı sıra, millî karakter sayılabilecek özelliklerini de ayırt etmek mümkündür:

Tatar insanı oldu bitti böyle kanaatkârdır, sabırlıdır. Başına bir musibet geldi mi yakınmaz. Dışını sıkır isyan etmez: "Kaderde varmış. Allah'ın dilemediği bir şey olmaz. Sonu hayır olsun" der rıza gösterir.

(R.Gabdelhakova, *Yağmurdan Sonra*)

Ta o yüzyıllarda bu iki milletin ilişkileri hangi çizgide cereyan etmiştir bilemiyorum ama benim yetiştiğim dönemde onlar çok huzurlu, kardeşçe hayat sürüyorlardı. Rus milletinin yardımseverliği, sadeliği kendine cezbetse de Tatar Halkının çalışkanlığı, temizliği, bakımlılığı, bu iki milletin birbirlerine olan sevgi saygılarını pekiştirmişti.

(R.Sağdı, *Kuru Elma Ağacı*).

Fakat eserlerin birçoğu milleti övme amaçlı değil, aksine kusurlarını, içkiye düşkünlük, yüksek makamlara gelince kibirlenme gibi kötü huylarını eleştirmek için yazılmıştır (mesela, Nebire Gıymatdinova, 'Genel Müdür', Marsel Galiyev, *Göç* v.b). Önyargılı olması, dedikodulara inanması Galimcan Gıylmanov'un 'Köylüm' öyküsünde ders verici bir nitelikte tasvir edilir. Kadına şiddet, çocuğundan kopararak anneyi incitme, kıskançlık yüzünden kadının hayatını karartma konuları Habir İbrahimov'un

Çavdarlar Arasından Koşan Çocuk, Lebib Leron'ın Koca Hakkı, Remziye Gabdelhakova'nın *Yağmurdan Sonra* eserlerinde ince fakat çok etkileyici detaylarla işlenmiştir. Her köyün bir delisi olur. Bunların gönlü ve duygularının bazen normal insanlarınkinden daha hoş, daha taze ve dürüst olduğunu Firuze Camaletdinova'nın İnsan Gönlü Gür Orman, Röstem Galiullin'in Mezcup adlı eserlerinden anlayabiliyoruz.

Kitabın bazı hikâyelerinde mizah öne çıkmaktadır: Zölfet Hakim'in *Uyuşturucu Kur-yesi*, Kamil Kerimov'un *Deli Ormandaki Kara Kedi*, Telgat Galiullin'in *Kısır Kaygı* eserlerini okurken tebessüm etmemek elde değildir. Ama bu öykülerde bile ince bir hüznün duygusu yine de bırakmaz okuru...

Öykülerin dünyasına girer girmez Türk okurun gözüne çarpacak bazı hususlar üzerinde de burada durmak gerekir. İlkin çevirmenin gerek yazarların gerekse kahramanların adlarını Türkçeleştirmemesi, Tatarca vermeye çalışmasını söyleyebiliriz. Mesela Türkçe Gülzade diye okunabilecek isim Tatar telaffuzuna ve yazılımına göre Gölzade, Talat-Telgat, Tuhfat-Töhfet, Numan-Nogman olarak orijinal şekliyle kalmış. Bence bu doğru bir yöntemdir. (Büyük Tatar şairinin adını da Türkler Abdullah Tukay diye değil, Gabdulla Tukay diye bilmelidir!) İnsan ve yer adlarının da olduğu gibi kalması kitaptaki Tatar ruhunu daha açık bir şekilde yansıtmaya yardım ediyor gibi geliyor bana. Bunun yanı sıra, "Bu Tatar halkı çocuklarına ne acayip (tuhaf!) isimler veriyormuş!" denilecek bir durum da var aslında. Sovyet döneminde İslam dininden uzak, Batı'ya yakın, toplumda nadir bilinen isimleri vermek amacıyla, anne babalar

yeni doğmuş çocuklarına çok ilginç hatta gülünç adlar vermişlerdir. İşte elimizdeki kitapta da bunu görmek mümkündür, *Veris*, *Revis*, *Engil*, *İris*, *Mirumir*, *Ekimiye* gibi bazı karakterlerin adlarını yazarların nereden bulduğuna şaşırabilirsiniz.

Çevirmenin ustalığına değinecek olursak, bu güne kadar Türkiye'de on üç tane Tatarcadan çeviri kitabı yayınlamış Fatih Kutlu'nun iki dildeki kelime dağarcığının gayet zengin olduğunu, her söze ve deyi-me çok dikkatli yaklaştığını, onları inci gibi işlediğini görebiliriz. Mesela, Tatar halkının en sevdiği *kayın* ağacını çağdaş Türkçede pek yaygın olmayan *huş* kelimesiyle vermesi, havlu anlamında olan *sölgö'yü* peşkir diye çevirmesi de gerçekten çok hoş. Çevirmenin birçok şive, Rusçadan alıntı veya bozma kelimeleri dipnotlar ile anlatması da önem taşıyor. Otuz tane yazarın otuz türlü üslubunu, fikir dünyasını aslına doğru kalarak edebî Türkçeye aktarmak, kendi ifadesiyle 'Türkçe doğurmak' için gerçekten ciddi emek vermiş Fatih Bey. Ayrıca türküler, şarkıları, ata sözü ve deyimleri, argo kelimeleri verirken Türkçe karşılıklarını arayıp bulması, metinlerin doğal akışını sağlamış ve süslemiştir.

Tatar dünyasına, kültürüne, edebiyatına yürekten âşık öğrencim Fatih Kutlu'yu bu başarısından dolayı candan kutluyorum. Kitabın okuru bol olsun diyorum. Tataristan Yazarlar Birliği Başkanı Rkail Zeydulla'nın kitaba yazdığı Önsöz'ündeki ifadeyle bu tanıtım yazısını bitirmek istiyorum: Öykünün devamı var. İnşallah var olsun, yaşasın, sevilsin, yayılsın, kardeş edebiyatlar bir birini beslesin ve büyüsün.

ATLARI UÇURUMA SÜRMEK

EMİN GÜRDAMUR

Öykü, 132 Sayfa

Emin Gürdamur öyküye en ileri noktadan başlıyor. *Atları Uçuruma Sürmek* ilk kitap olmasına karşın acemiliklerden sıyrılarak düzeyli bir anlatıma yaserlanır. Arabeske, abartıya, melodrama düşmeden insanların en melankolik, yenik anlarını, lirik, şiirsel bir dille hikâye eder. Öyküler, küçücük olaylar etrafında başlar; bilinçaltı, zihinsel göndermelerle, çağrışımlarla halka halka genişler, derinleşir. Aslında açık, sarıh karakter öyküleri yazar, ama o karakterleri, çevresinde görünmeyen haleler, saklandığı acılar, karmaşa ve kaos ile birlikte çizdiği için öyküleri flu izlenimi bırakır. Gürdamur, genel anlamda dilde özenlidir. Kelimenin gücünden, çağrışımlardan beslenerek oluşturur öykülerini. Duygu aktarımında, atmosfer yaratmada ve sahnelemede başarılıdır. Yılkı atlarının çaresizliğini, yetimhanelerin çıkışsızlığını, kırılan çocuk kalbini incelikle hikâye eder, geriye dönüşlerde yüreğe dokunan insanlık hâllerini öne çıkarır. Öykü kişileri hayatla yüzleşirken kalıcı bir deneyimi de aktarmış olurlar. Gerçekçi gözlemler insani duyarlılıkla harmanlanır.

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

[heceyayinlari](https://www.youtube.com/channel/UC...)

KISA DEVRE

ARZU ÖZDEMİR

Öykü, 96 Sayfa

Edebiyatın en yeni türü diyebileceğimiz küçürek öykü tüm dünyada ilgi görüyor. Arzu Özdemir ise Türk edebiyatında küçürek öykü üzerine ısrarlı ve uzun soluklu emeğiyle dikkat çeken bir isim. Doğu'nun damıtılmış, billurlaşmış hikmet geleneğiyle Batı'nın bilinçaltından doğan anlık hayret atımlarını birleştiren öykü üslubuyla Arzu Özdemir, küçürek öykünün nitelikli örneklerini veriyor. Okurun dikkatini çok ama çok küçük bir noktaya odaklayan bu öykülerde Türkçenin derinlik ve incelikleri duyumsanıyor. *Kısa Devre*, küçürek öykü türünde önemli bir yer tutacak özgün ve nitelikli öykülerden oluşmakta.

Muhammet Erdevir

53.00 ₺